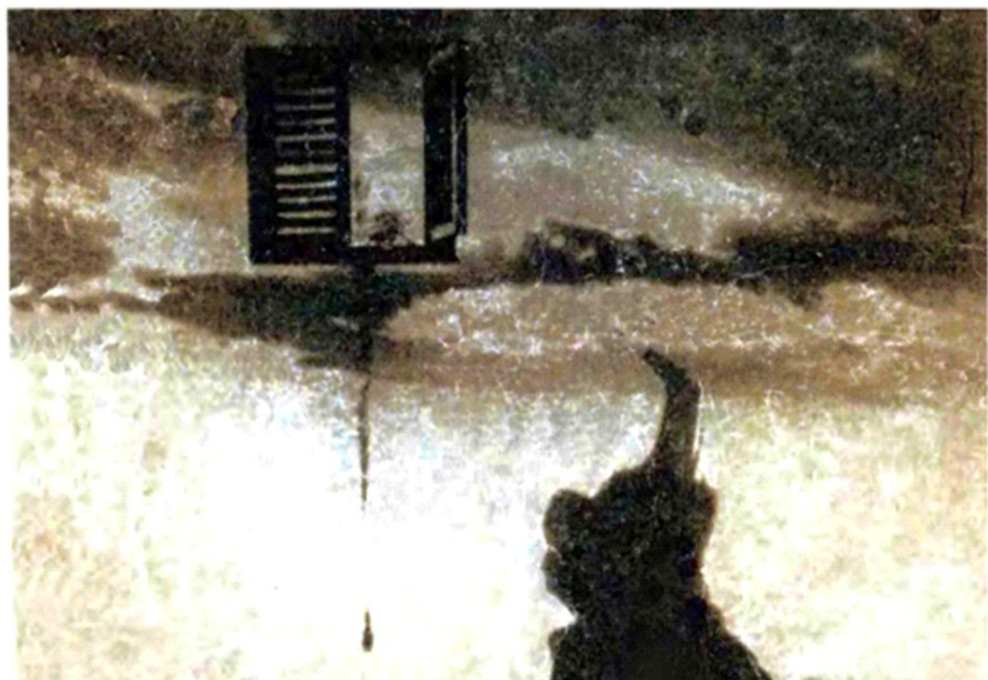




**CAMIL BACIU**

---

# **GRĂDINA ZEILOR**



**CAMIL  
BACIU**

---

**grădina  
zeilor**

EDITURA TINERETULUI  
1968

Coperta :  
A. MIHAILOPOL

virtual-project.eu  
== lordmeth ==  
== aladrian ==



- *Poate o să încep prin a-i învăța arta statuarului.*
- *Deci crezi că e o planetă locuită?*
- *O planetă excelentă pentru experimentarea lumilor ideale... Și tu?*
- *Plec mai departe. Nu-mi plac bipezii. Au prea puține picioare.*
- *Dacă nu găsești ceea ce cauți, întoarce-te.*
- *Cum o să te recunosc, dacă vei semăna cu ei?*
- *Așa cum mă vor recunoaște și ei: după fulgere...*

Dintre cele trei Sofii – cea bogată, cea deșteaptă și cea frumoasă – Daniil o alege pe cea deșteaptă. Se poate ca el să fi fost cel ales, dar istoria e searbădă, fără legendă, iar pentru mine tinerețea Sofiei și a lui Daniil e învăluită de aura legendei.

Puțin după căsătorie se mutară într-o casă coșcovită, dar încă solidă, cu pereții din două rânduri de cărămidă puse cap la cap și întărite cu mortar de o palmă. Acoperișul părea bătut de furtuni, iar ferestrele joase aproape că atingeau trotuarul, momindu-te să privești înăuntru prin transperantele subțiri. Asemeni unei corăbii greu încărcate, casa se cufundase până la punte în marea de pământ și bolovani.

Spre curte camerele se deschideau printr-un cerdac adânc, sub a cărui streășină se îngrămădeau cuiburi de rândunele, iar Sofia cea deșteaptă, încă înainte de a așterne masa în noua locuință, le împărți firimituri.

Curând luna iunie învălui curtea cu mirosul iute și grețos al oțetarilor care creșteau în spatele magaziei într-o junglă de orz sălbatic, iar de peste gard, din curtea grecilor cofetari, se revărsau, aninându-se de frunze ca niște mâțișori, parfumurile dulci ale sarailiilor și aburii siropoși de vanilie.

Sfârșitul verii găsi grădina moale de căldură – cu regina nopții încă învoaltă și cu gura-leului toropită. Buruienile fuseseră smulse pe jumătate, făcând loc unui porumbar și unor cotețe pentru găini – însă porumbeii continuau să moțăie în lucarnele podului și găinile căutau viermușori în preajma cerdacului, sub pietre.

Sofia cea deșteaptă ștergea de praf tăbliile paturilor, pictate și împodobite de baroce dantele de bronz, lustruia oglinda strivită sub o coroană de stucatură maro și bătea fotoliile ale căror picioare îmbinau gustul meșterilor locali cu pretențiosul stil empire. Vechiul tapet galben, cu flori cafenii, fusese înlocuit prin unul roșu-închis, cu dungulițe roz, care și el dispăruse sub un strat de ulei verde, împodobit cu ghirlande aurii, în relief. Dormitorul părea acum o sală a tronului, iar Daniil scoțându-și seara izmenele de flanelă și le lega în jurul frunții, meticulos și imperial. Abia tapetul de trandafiri bruni pe fond crem stabilizează decorul nupțial, dându-i o notă atât de sobru-distinsă, încât șeful familiei se simțea dator să mormăie seară de seară, într-o franțuzească de adopțiune locală, „bonsoar alafonfe, boierii s-au culcat”.

În acest decor Sofia purta de obicei un capot cafeniu, cu buline bej, sau unul gri-fer cu buline albe, strecurându-se printre mobile cu demnitatea și grația unui șoricel savant. Râdea totdeauna foarte încet, ca un clopoțel împăturit în vată, și nu era în stare să povestească o glumă fără a-i uita sfârșitul – în ciuda faptului că trăia alături de cel mai mucalit soț pe care și l-ar fi putut dori.

Daniil glumea tot timpul, în afara puținelor ore de somn – și o făcea la adăpostul nasului său mare, încovoiat, și al mustăților pe oală. Povestea, imita și dansa, vorbind o limbă inventată de el, o româno-greco-idișo-bulgară, pe mai multe voci, atunci când nu fredona doine sau psalmi, sau nu se masca speriiind-o pe Sofia și făcându-i să se tăvălească de râs pe căruțașii cu care lucra. Viclean și oriental câtă vreme colinda cafenelele și lumea pestriță a portului, redevenea acasă domn cu jiletcă și ceas de argint.

Poza ni-l arată și astăzi în pantaloni dungați, ghetre și

frac, înfățișând lumii un profil osos și năsos, pe care vremea a săpat cute de maliție. Mustățile îi sunt cărunte, ochii pe jumătate închiși, pleoapele încrețite. Cartonul gros al pozei s-a îngălbenit, marginile i s-au ros ca și acelea ale fotografiei din care ne privește Sofia cea deșteaptă, cu nasul fin, bărbia ușor pragmatică, ochii luminoși, cufundată într-un vraf de horbote apretate și dantele, acoperind în partea de jos ghetele înalte cu bumbi.

Dar fotografiile acestea au fost făcute mult mai târziu, când cei șase copii ai Sofiei începuseră să încărunțească și să-l uite pe contele Deziree de Droitdieu, iar ea se obișnuise să sufere în tăcere cu o înțelepciune predestinată de porecla purtată în tinerețe și de etimologia grecească a numelui ei. Daniil rămăsese însă același ghiduș și, seară de seară, așteptând să-l revadă pe conte sub chipul morții, cânta cântece de chef, înfășurându-și șalele îndurerate într-un brâu roșu, cu ciucuri.

La doi ani după mutarea în casa cea nouă se născu primul copil. Sofia vru să-l boteze Apostol, Anghel, Călin sau Cezar după verii ei cărturari, dar jucându-se cu cele patru nume găsi că n-au moliciuni de alintare și încercă să aleagă între Dionisie, Dragoș, Haralamb și Horațiu. Renunță și la acestea pentru Lucrețiu, Manole, Marin și Nistor și ar fi epuizat calendarul și cartea de istorie, dacă tatăl, fără să mai aștepte verdictul rudelor de parte femeiască întrunite în sinod, nu l-ar fi declarat ofițerului stării civile pe noul născut ca numindu-se Mihail David fiul lui Daniil.

— Mihail! Gemură surorile lui la aflarea numelui, mototolind listele cu Decebal, Domițian, Tiberiu, Traian, Mihail, când există atâția împărați străini cu nume frumoase! Atâția Ludovici, atâția Roberti! Mihail e nume de

om sărac.

— E nume de arhanghel - spuse cu viclenie Daniil Un tată proroc și sihastru are nevoie totdeauna de un fiu arhanghel. Ia ascultați-vă nepotul!

Afară tuna. Cucernice, mătușile se închinară. Cerul îl recunoștea în primul născut pe șeful oștilor divine.

Și Mihail veni la locuința părinților săi, hurducat într-o trăsură, fără nazurile pe care le-ar fi putut face profitând de obârșia sa cerească. Ca să poată fi înțeles urla groaznic și astfel bătrâna casă păru deodată prea mică.

Prorocul Daniil o mări adăugându-i o cameră și începând săpături pentru temelia celei de a doua, căci, în ciuda discreției sale proverbiale, Sofia nu-și putea ascunde o nouă rotunjire a pântecului.

Al doilea născut fu botezat Luca fără nicio împotrivite din partea nimănui. Acolo unde trăiau un proroc și un arhanghel, un apostol se putea simți în largul lui. Copilul fu adus acasă într-o plăpumioară albastră și fratele său mai mare îi cercetă cu duioșie fontanela craniană.

Vorbind de una și de alta băieții pătură să se înțeleagă pe loc asupra necesității de a avea o soră, și Daniil, cate știa nenumărate scamatorii, le-o scoase dintr-un scutec roz în mai puțin de un an.

Fetița era făcută din câteva mingi despărțite prin mici inele de cauciuc. Nasul ei trebuia căutat cu grijă printre obrații bucălați, și ca să nu-și piardă degetele de la picioare și le păstra în gură. Primul născut o ajuta în ținerea evidenței degetelor, numărându-i-le zilnic: „doi-doi-doi-unu-doi”, și fiindcă bilanțul se încheia corect totdeauna, fetița fu botezată Maria. Frații o porecliră peste câțiva ani Mariluna și așa rămase pentru tot restul vieții.

Dar deprinderea de a naște tete se pierde ușor. De aceea

Sofia se grăbi să mai nască o fată și pentru că la cea dintâi folosisese toate rotunjimile gospodăriei – începând de la acelea ale pernelor și până la acelea ale gutuilor păstrate pe dulap, cea de a doua se înfățișă lumii slabă și cheală. Dar mama sa o găsi gingașă și plină de haz nebun, și pentru că în vremea aceea se vorbea mult despre Francisca Bertini, fetița poposi între frații ei biblici ca Francisca, aducând o dată cu mesajul sfinților catolici și pe acela al cinematografului mut.

Între timp casa creștea ca un animal, la adăpostul gardului, înghițind oțelarii și orzul sălbatic. Se opri abia în fundul curții, în fața unui mănunchi de floarea-soarelui. Magaziile o însoțeau cenușii, cu ochii de tablă, iar grădina u trimeea brize leneșe. Privățile – cu trei compartimente, ca pentru un regiment – fuseseră clădite în coasta grădinii, și Daniil le înveli într-un perete de iederă, pentru ca mirosul panselelor să nu fie pângărit. Săpă apoi patru dreptunghiuri lunguiețe, așezate ele înșile după laturile urmi dreptunghi, le gazonă marginile și le umplu de trandafiri, gura-leului și regina nopții. La mijloc ridică două rondouri și plantă pe ele cane. Astfel grădina părea într-o veșnică dispută cu ea însăși, căci florile de cană își purtau cupele sângerii și mantiile verzi-violacee cu o maiestate provocatoare la adresa panselelor și a reginei nopții, atât de modeste și candidе. Apoi, pentru ca și grădina să aibă o casă a ei, fu construit un chioșc din șindrilă, peste care se turnă o perdea de viță de vie.

Al cincilea născut apăru într-o seară, după terminarea construirii chioșcului. Era foarte gras și roșu și purta boneta trasă până peste ochi. Ceilalți copii îl stoarseră c-a pe un burete, dar noul venit se ținu tare și nu aflară nimic de la el. De aceea aplaudară bucuroși când tatăl lor le spuse că



noul lor frate se numește Anton și că va deveni cel mai puternic om din lume.

Casa în care avea să crească viitorul Samson aducea acum cu un „L” culcat, care-și prelungea latura lungă fără încetare. Noile camere, joase, cu pereți subțiri păreau niște vesele bucătării de vară, ornate pe dinafară cu brâie de zidărie. De-a lungul lor se așternea un trotuar îngust de ciment, pe care se putea circula când curtea se îneca de noroi și care ferea temelia de bătaia ploii, iar în tencuiala încă umedă frații lipiră furnici pentru a o face mai puțin monotonă.

Aproape un an, copleșită de treburile gospodăriei, Sofia uită să mai nască. Fu cât pe-acți să piardă întrecerea cu vecina ei, doamna Riozotis, aflată la al șaptelea copil. Însă Daniil, care o iubea, îi aduse spre toamnă un băiat, prezentându-l tuturor sub numele de Matei.

Era un copil foarte mic, stacojiu și care behăia fără încetare.

— Nu cred că o să iasă ceva dintr-ăsta - mormăi Daniil. Poate cel mult un intelectual.

Jignit, Matei se întoarse pe o parte și-și stropi tatăl și frații prin scutecul desfăcut.

— Nici măcar intelectual - spuse Daniil, ștergându-și obrazul. Să mulțumim lui Dumnezeu, dacă o să ajungă avocat.

— Cei patru apostoli au fost trei - murmură Mihail care începuse să meargă la grădiniță - Luca și Matei.

— Ah, nu! Strigă. Înfuriat Daniil. Asta nu! Dacă e vorba să ajungeți sfinți cu toții vă duc la mănăstire de pe acum! N-o să îngroș tocmai eu oastea Domnului!

Nu bănuia că a doua zi, Sofia avea să-i povestească hazlia întâmplare a domnului Diamand, filosoful, prietenul

lor.

Și cu atât mai puțin și-ar fi putut închipui că numele lui Matei David avea să ajungă până la urechile sîdefii ce împodobeau capul de teracotă și aur al contelui de Droitdieu.

Mihail își urma cu hotărâre destinul său de profet și frate mai mare. La doi ani îi spuse mamei sale, smulgându-i-se din mână: „Nu vreau să mă țin cu picioarele, vreau cu tărâșula”. La trei ani, fiindcă Luca îi părea obraznic, îi bătu un cui în cap. La cinci ani îi declară Sofiei: „Mamă când o să mă fac mare și o să am mulți bani o să te plimb în cupeu și numai în rochiile de mătase am să te port”. La șapte ani deveni grav. La zece autoritar. Când intră la liceu frații începură să se teamă de el mai mult decât de părinți, iar Sofia îl consulta când trebuia să ia vreo hotărâre de familie.

Lui Luca, cuiul îi provocase o proliferare în bossa farselor. Tăcut, lua pantofi desmerecheați, bani, crenvurști și-i arunca în privată pentru a auzi apa plescăind. Era bătut mereu și o lua de la început, cu o încăpățănare de nebun sau de iezuit. Frumos și brun, cu ochi de cafea, aluneca prin spatele și pe sub picioarele fraților ca o panteră, ciupindu-i, înțepându-i pe mutește. Înghițea ghionturile surâzând sau șoptind visător „nu doare”, ceea ce îl ducea la disperare pe Mihail, și-l amuza pe Daniil. Făcea scamatorii cu nuci, cu bile sau chiar cu propriile sale picioare, spre a-i surprinde și terifia pe ceilalți. Îl învăța pe Anton să-și bage ace prin falcă, dar grasul refuza îngrozit să-l imite, și chiar plânse când văzu palma lui Luca de care spânzurau bolduri, ca dintr-o perniță de croitor.

Rafinându-se prin fachirism Luca găsi că a-ți spăla picioarele, ca toată lumea, e plicticos și introducându-și-le în lighean turnă apă clocotită deasupra. Pielea se bășică și se desprinsese, iar fachirul își petrecu vacanța cu labele picioarelor înfășurate în frunze de pătlagină.

Se vindecă abia spre toamnă și la școală fu remarcat ea cel mai bun prinzător de muște. Ca să-și pună la punct colegii le demonstra că poate mânca muștele de vii, contra cost, și-și puse un afiș deasupra băncii: „Cinci lei musca, opt lei puricele, zece lei omida”.

Anton îl privea cu respect pe Mihail și cu groază pe Luca. Îi era teamă că o să-l vadă scoțând un șarpe din gură, sau că s-ar putea transforma el însuși în șarpe.

Ferindu-se de frații săi mai mari găsi un refugiu în sânul naturii. Dormea la poalele oțetarilor, scăldându-se în aroma lor dulceagă, grețoașă și, când îi era cald, se ascundea în bălăriile din fundul curții. Furnicile îi ciupeau picioarele grăsulii, țânțarii bâzâiau în jurul său, dar lui îi era prea lene să se apere.

Într-o zi găsind o spărtură în gard, trecu în curtea cofetarilor, care îl unseră cu cremă din cap până în picioare. Anton se linse răbdător, ca un motan, și ceru să fie uns din nou, dar. De astă dată, cofetarii amestecară în cremă și boia de ardei. Anton fugi țipând și se refugie în grajdul familiei Riozotis unde picotea o mârțoagă. Copilul și calul se înțeleseseră din prima privire, fără să se teamă unul de altul și ursitoarele lui Anton chicotiră satisfăcute. Destinul băiatului cu cozi blonde începea să se contureze așa cum prorociseră ele, în miros de bălegar și printre cai.

Dar suprema dragoste pentru natură Anton și-o dovedi sădindu-și fasole în nas. Umflându-se, fu dus la doctor, unde mărturisi: „Am v’ut să citească atolo, am pus și pământ ta în g’ădină”.

În ciuda acestei pasiuni. Sofia îi iubea pentru firea sa dulce, jucăușă, și-i lega funde roșii în cozi pentru a-l feri de deochi. Asemeni mamei și surorile îl alintau. Mariluna îi cumpăra bomboane și-l îmbrăca în rochiile ei, sau legându-l

la cap cu baticuri. Îl striga” țărăncuța”.

Iar Francisca îl lua cu ea pretutindeni, înălțându-l mereu în grad pentru a-l stimula. Începuse prin a-l numi copil de trupă, dar în mai puțin de un an îl avansase locotenent. Și era o perioadă din viața Franciscăi în care avea mare nevoie de locotenenți. În primul rând pentru a-i aduna publicul la spectacole. În al doilea, pentru a lucra în fabrica ei de zmeie.

Spectacolele Franciscăi aveau loc în partea din față a curții, sub un agud. Era un copac bătrân noduros, care făcea agude negru-roșcate. În perioada în care copacul se colora de fructe și dedesubt pietrele mânjite se înnegreau. Teatrul își deschidea stagiunea. O creangă orizontală servea la prinsul cortinei, iar scena prezenta același invariabil decor: o scară ce simboliza drumul spre cer sau spre nori, o scoarță peticită, închipuind covoarele de pluș, și un țucal reprezentând tronul. Francisca era de cele mai multe ori dansatoare, dar uneori, la cererea publicului, devenea regină.

Își juca rolurile cu pasiune, dansând până la istovire sau plângând cu lacrimi adevărate. Singura ei orchestră era Dumitrache fiul Vasilicăi, țiganka spălătoreasă din curtea grecilor cofetari.

Puțin mai înalt decât vioara legată cu sârmă, Dumitrache cânta pe cele două corzi rămase întregi. Înlocuind notele lipsă prin gemete și chiuituri. Între timp, Matei o păzea cu spada scoasă, iar Anton, naiv, plângea de fiecare dată împreună cu ea. După reprezentații aureola regală continua să scânteieze în jurul frunții Franciscăi și frații, ca și Dumitrache, o priveau cu încântare.

Anton, casier și paj în după amiezele da spectacol, se transforma în muncitor în restul săptămânii. Francisca

deschisese o fabrică și avea nevoie de mână de lucru. Atelierele fuseseră instalate în podul casei, între două grinzi împăienjenite. Așezați pe jos, frații confecționau zmeie din hârtii colorate și șindrilă. Zmeul mare, multicolor, se vindea cu zece bani, cel mic, bicolor, cu cinci. Francisca folosea banii pentru a-și cumpăra hârtie gofrată de făcut rochii și pentru a-și plăti salariații – pe Anton și pe Matei – în acadele.

Pentru a-i stimula, plata se făcea zilnic sau chiar de câteva ori pe zi, iar acadelele se cumpărau prin gard, de la Cristu Riozotis. Se întâmpla însă ca zile de-a rândul fabrica să se afle în pragul falimentului. Zmeiele Franciscăi spânzurau în copaci, sau în sârmele de telegraf, cu zecile. Asemeni unor lampioane ele colorau strada Eminescu și strada Democrației, strada Zânelor și micile fundături înecate în bălării – dar nimeni nu se atingea de ele. Erau prea multe ca să mai aibă valoare. Spre a nu muri strivită sub dumpingul zmeiilor, Francisca schimba, ca un adevărat geniu financiar, profilul întreprinderii. Dând la o parte hârtiile multicolore și jaluzelele din care se extrăgea șindrila, frații întindeau pe jos petice de ziar umplându-le cu mătase de porumb și răsucindu-le. Țigările erau fumate chiar înainte de a se usca, în fața clienților vicioși, spre a-i ademini. Iar dacă aceștia nu aveau bani, nici nasturi, nici măcar capace de la sticlele de bere, țigările le erau oferite gratuit.

Mic de statură, înfipt, sever, Matei sta de planton în ușa podului. Purta o capelă militară garnisită cu un șfichiu de bici. În mâna stângă ținea un mâner de sabie, în dreapta două țevi de pușcă. Erau două țevi ruginite care-și pierduseră cătarea și cocoșul și în care se înțepenise un glonte din '77. Matei ținea arma la picior, încruntat și

ronțăind furnici. Le aduna de dimineață ca să le aibă la lucru și nimic nu l-ar fi putut smulge acestei pasiuni crocante, în afara strigătului „Bătaie!”. Atunci Matei sărea ca o pisică și având pumni prea mici începea să zgârie.

Dar dacă instinctul său belicos îi consacrase ca veșnic planton, orgoliul îl împingea spre martiraj. Când într-o zi, Luca îi spuse provocator: „Mă, ce picioare boțite ai!”, luă fierul încins și-și călcă pulpa stângă. Pielea sfârâi, arse, și Matei mușcându-și buzele se apropie fantomatic de fratele său mai mare. Luca sări peste bucățile de mangal aprins care se rostogoliseră pe jos și se ascunse în vecini urmărit de strigătul lugubru: „Vino să-ți calc nasul”.

Când rana de la picior se vindecă căzu de pe balustrada balconului și-și rupse gingia. Apăru în casă urlând ca un câine, iar Sofia, băgându-i mâna în gură, îi apăsă la loc bucata ruptă. Până la venirea doctorului gingia se lipi și apoi, cusută, se prinse definitiv.

Dar toate aceste cuie bătute în cap, piei arse și opărite, nasurile în care încolțea fasolea, o obosiră pe Sofia care nu mai vru să facă niciun copil. Șase îi ajungeau. După ce îi trezea dimineața și trimitea o parte din ei la școală și o altă parte în curte, după ce punea oalele pe foc și le lăsa în grija Dusei, se așeza în grădină, sub agud, să croșeteze.

Câinele își târa lanțul alene, pisicile dormitau la umbră, rândunele ciripeau și Sofia croșeta mileuri. Le împodobeau mai ales cu ciorchini albi, cu struguri și frunze de bumbac. Flori și copii de sfoară se nășteau din mâinile ei, pentru a fi așternute pe gheridoane și noptiere. Și nu se putea sustrage acestui viciu al împletiturilor lipsite de suplețe, noduroase, făcute parcă pentru veșnicie, și printre care se strecurau rar arabescuri complicate, fluturi stilizați.

Vara era a bumbacului, iarna a mătăsii și gobelinurilor.

Ghemuită într-un fotoliu verde, dungat, cu spetează înaltă. În apropierea lămpii de petrol, cosea folosind un ac foarte mic și un degetar. De astă dată, fluturii făceau loc olandezilor cu saboți, Genovevei de Brabant și Angelus-ului lui Millet, care de pe pânza în ulei se strecura pe ghergheturile doamnelor.

Daniil o găsea lucrând și o speria. Coarnele, colții, lătratul erau la el dovezi de duioșie. Apoi lăsând urme de făină și talaș pe covoare se spăla grăbit la lavoarul din bucătărie și se așeza să cineze. Mărul lui Adam îi sărea în sus și în jos cu violență, urechile i se mișcau o dată cu fălcile și el mânca fredonând și mieunând. O lua apoi la braț pe Sofia cea deșteaptă, care surâdea, obosită, și făcea cu ea ocolul casei. „Garderobe avem – spunea – în stare bună, fotoliile mai țin, avem un arhanghel Mihail puțin defect, cu ochelari, o teracotă mare, un apostol Luca nebun, două covoare persane, două fete, perdele plușate, un băiat cu cozi și unul cu pistrui. Eu aș spune să treci ochelarii de la Mihail la Luca și pistruii de la Matei la Anton. Și dacă nici așa nu merge o să-ți mai aduc un băiat.” „Ferească Dumnezeu – spuse Sofia. Dacă mai vrei un copil, fă-ți-l singur sau adu-l gata făcut.” „Vrei un băiat francez sau unul englez? Întreba Daniil. În port găsești tot ce vrei.” „Oricum, numai să nu-l fac eu” – murmură Sofia, gata să fugă de acasă.

În mod miraculos frații creșteau păstrând aceleași vârste. Pentru că atunci când Mihail trecea de șaisprezece ani, Luca împlinea cincisprezece, Mariluna treisprezece, Francisca unsprezece, Anton nouă, Matei șapte. Vârstele rămăseseră prin odăi ea niște pedestale, pe care copiii se urcau, așteptându-și cuminți rândul. Hainele treceau de la



unul la altul, aproape simbolic, pantofii, noi pe o pereche de picioare – ce înnoiau vechi pe alta, fustele fără să-și schimbe linia își schimbau stăpâna și nădragii trebuiau să corespundă nu numai gustului celui care-i purta, dar și celui care urma la rând. Frații aveau împreună cam opt surtuce, zece pantaloni, douăzeci de pantofi, șapte rochii și douăzeci și trei de cămăși.

Osmoza aceasta de veșminte și de sudoare, de palme și respirații le împrumutase tuturor aceleași dorințe și același profil moral.

Mihail se visa profet, Luca – explorator. Anton voia să ajungă marinar și Matei comandant. Ferindu-se de pasiunile devorante ale fraților, surorile continuau să-și cerceteze ursita în taină. Crasă, cochetă. Mariluna își dorea soarta Mesalinei, iar Francisca, băiețoasă, pe aceea a Eleonorei Duse.

Daniil renunțase de mult să-și mai bată capul cu această lume de nebuni. Pleca din zori, puțin adus de spate, fredonând, se întorcea la prânz pentru o oră, dar de cele mai multe ori către seară, murdar de făină sau de cereale. Din buzunare îi ieșeau capete de roșcovă, pungi de curmale, banane, stafide. Părea că naște din mâinile lui vânoase, cu unghii negre, fructele cele mai dulci și adeseori își prefăcea ochelarii în susan. Îl cerceta admirativ și zeflemist pe Mihail care, străin de partea locului, părea să se fi oprit întâmplător în vechea casă din strada Democrației. Îl înveseleau ghidușii lui Luca recunoscând în ele propriile sale ghidușii, puțin mai căznite. El crea humorul doar mișcându-și mustățile. Luca îl fabrica cu încăpățănare.

De Mariluna tatăl râdea cu poftă maimuțărindu-i cochetăria. Spre a o tachina își bucla mânecile cămășii de

noapte imitând bluzele cu mâneci jigot ale Sofiei, pe care Mariluna le purta pe ascuns. Și nu o dată îi aducea pudră în care punea praf de scărpinat sau îi oferea, în ambalaje franțuzești, ruj de buze cu piper.

Față de Mariluna, care se voia doamnă de la doisprezece ani, Francisca părea copilăroasă și băiețoasă. Purta rochii de hârtie gofrată, pe care și le croia singură, și toată ziua, cățărata în agud, se mânjea cu fructele negre, zemoase. Serios, Daniil se apucă să-i construiască un uluc închis, care să ducă de la copac la closetele din curte, și-i trimise în pom, cu băieții, hainele și cărțile. Francisca râse cu lacrimi, dar nu coborî.

Foarte rar sărea de sus, zdrelindu-și picioarele și porneau să danseze împreună, tatăl și fiica, un charleston cu chiuituri. Lui Anton, care se încurca printre ei, i se legau smochine în cozi și i se da vânt ca unui titirez spre a-și ajunge smochinele cu gura.

Surâzând tăcut, Sofia se oprea din treabă pentru a asista la carnavalul de fiecare zi, dar când Daniil îl atârna pe Matei de-o creangă, cu picioarele în sus, pleca. Nu-i plăceau jocurile crude.

Uneori, însoțindu-l pe Daniil, care pleca la lucru, copiii ajungeau până în colțul străzii sau chiar mai departe – până la biserica Sfântul Spiridon sau la băcănia lui Arachelian. Tatăl îi săruta, apoi îi gonia acasă, bătând din palme. Dar aventura era prea ademenitoare pentru a-l asculta și ei rămâneau să rătăcească prin curtea bisericii, care era de fapt o stradă mărginită de clopotnițe.

Se intra din amândouă capetele, prin două porți cu înfățișarea unor mici portale, pătrunzându-se într-o stradă mărginită de scunde garduri galbene, având pe

stânga biserica dată cu tencuială crem și pe dreapta grădini de legume și case ascunse sub zorele. Era asemeni unei cetăți în care clopotnițele înlocuiau turnurile castelului – o cetățuie modestă, leneșă, mirosind a iarbă cosită. Frații adulmecau încântați aromele, săreau gardurile scunde, apoi, smeriți, intrau în biserică. Popa îi cunoștea și venea să-i alinte, dar la vederea stiharului porneau să se închine atât de repede încât se izbeau între ei, fiecare vrând să-și facă mai multe cruci decât celălalt. Adulmecau stranele, mirosul de tămâie și din banii agonisiți pe țigările fabricate în pod, cumpărau câteva lumânări, pentru care erau gata să se încaiere. Francisca își aprindea lumânarea și o fixa, ajutată de părintele Tudor, într-un suport de metal, dar ceilalți ascundeau sub haină ceara parfumată pentru a o folosi la scosul păianjenilor din vizuini. Plecau apoi liniștiți, pioși până în pragul ușii, izbucnind afară în urlete de război.

Goana îi purta, rostogolindu-i, spre băcănia lui Arachelian. Aveau bani. Trebuiau să-i cheltuiască.

Cu mâinile la spate, așa cum îl văzuseră făcând pe Daniil, inspectau sacii cu năut și prune uscate, se opreau sub țării uscați, spânzurați de sfori, în fața tăvii pe care strălucea halva cu straturi de ciocolată, a cutiilor cu rahat și cu pistil. Și mai erau portocale, scrumbii albastre, ruși cu ceapă, batoane de susan, borcane cu tahân, săculețe cu scorțișoară și vanilie, măslina mari, verzui, de Rodos.

Mariluna strâmba din nas, capricioasă, Anton aproape plângea de poftă. După îndelungi socoteli Francisca scotea cincizeci de bani – ajungeau pentru a-și umple cu toți buzunarele de năut prăjit. Tacticos, Arachelian îi conducea în stradă, trimițând multe complimente doamnei Sofia și domnului Daniil. Mariluna îi răspundea, în vreme ce, cu

ochii încețoșați de plăcere, ceilalți mestecau năutul, băgându-și-l în gură cu pumnul.

Reveneau acasă obosiți de aventuri, tropăind, aruncându-se în bălăriile din fundul curții ca într-un pat moale. Gardurile se închideau în jurul lor. Se închideau oțetarii, streșinele, capetele foșnitoare ale buruienilor. Orașul se depărta din ce în ce – numai toaca bisericii, strigătele geamgiilor și iaurgiilor pătrundeau până la ei. Toropiți de arome și de bâzâitul găngăniilor picoteau, ascultând cum se stinge departe, foarte departe, scrâșnetul pietrei tocilarului. Orașul murise în spatele gardului – un oraș de trăsuri, de clopote și hamali. Curtea lor cu magaziile adânci, cu bălăriile foșnitoare, cu podul vegheat de lucarne și cu beciul al cărui capăt încă nimeni nu-l cunoștea, era mult mai misterioasă.

Mihail obișnuia să se plimbe singur, ore de-a rândul. Revenea de la școală, pe străzile cele mai tăcute privind lumea prin ochelari ea printr-o lunetă.

Undeva copiii se jucau în praf, bărbății râdeau. Mișcându-se fără zgomot. Ar fi vrut să le vorbească uneori, dar nu se apropiau și el căuta să nu-i atingă, spre a nu-i tulbura. Totul se înșiruia, se îmbina ea într-un mecanism bine uns și Mihail, salutând respectuos în dreapta și în stânga era convins cu adevărul este cu totul altul decât cel care se înfățișa simțurilor. De aceea, citind naivitățile complicate ale filosofilor, zâmbea, și uneori i le explica lui Matei, care zilnic voia să moară pentru adevăr.

I se întâmpla adeseori – și pentru că mergea cufundat în gânduri și din cauza miopiei – să i se pară că cineva îl strigă sau îl salută. De aceea nu se miră când într-o seară, se auzi chemat din spatele unor tufe de magnolia sălbăticate ce acopereau casa arsă a familiei Diamand. De astă dată însă vocea era aievea și o mână îi făcea semn dintre ruine.

Clădirea arsese de mult, acoperișul dispăruse și zidurile afumate fuseseră năpădite de ierburi. De jur împrejurat ruinelor încolțiseră zorelele, iar într-un colț, sub o acoperitoare de tablă un cerșetor își bea ceaiul. Era un om în putere, tuciuriu, cu obrajii acoperiți de peri mărunți, aspri.

Mihail, care de obicei abia își rotea capul deasupra gulerului scrobit, adăpostindu-se în spatele ochelarilor, se simți atras de ochii adânci și șterși ai omului. Rămase pe loc, rigid, fără să-și poată desprinde privirea din a celuilalt.

Cerșetorul lăsa jos farfurioara din care sorbea ceaiul” pricuschi’. Se ridică. Era de înălțime mijlocie, cu umeri largi. Prin cămașa ferfeniță i se vedea pielea strălucind de sudoare și o cicatrice albicioasă care-i brăzda pieptul. Mișcându-și alene picioarele încălțate cu pantofi spărți se apropie de el zâmbind, și-i spuse cu o voce cunoscută:

— Bună ziua, Mihail. Când ai venit?

Iarba veștedă, arțarii se adunau în jurul omului ca rama unui tablou. Părea să li ieșit acum dintr-o peșteră a cărei gură semăna cu o ruină și el însuși părea să ascundă sub zdrențe, în spatele bărbii țepoase, pe altcineva.

— Bună ziua - răspunse Mihail. Nu vin de nicăieri. Mă întorc de la școală.

— De la școală? Ha-ha-ha!

Cerșetorul hohoti arătându-i dinții albi și se întinse de plăcere.

— De la școală?! Asta e bună! Haide - urmă serios - spune-mi, când ai venit în oraș? Și bătu din brațe ca din aripi.

Mihail surâse. Făcu un pas și intră în curte. În colțul camerei, sub o acoperitoare din tablă văzu un scăunel, o masă șchioapă și o plită așezată pe câteva cărămizi lipite cu lut. De un cui spânzura o desagă neagră, lucioasă.

— Nu înțeleg ce mă întrebați - spuse. Și nu înțeleg de ce m-ați oprit. Cred că nu vă cunosc.

Ginul îl privi îndelung, apoi clipi speriat:

— S-ar putea să mă înșel - murmură. E așa de greu, așa de greu...

— E greu ce? Întrebă Mihail.

— Totul. Suntem atât de singuri tot timpul, chiar când e cineva cu noi... Și e jalnic. Și e absurd. Ești în clasa a cincea, nu-i așa?

— Da, într-a cincea.

Și deodată îl recunosc. Recunosc ochii cafenii, mâinile care se mișcau fără încetare și inelul subțire. Redeveni rigid, înspăimântat, ca și cum ar fi săvârșit ceva rușinos.

— Dumneavoastră sunteți domnul Diamand? Spuse. Cel care a dispărut acum patru ani!

— Da, încuviință cerșetorul. Apucă farfurioara, dar nu putu bea din ea căci mâna îi tremura și porțelanul îi izbea dinții. Eu sunt. Sunt domnul Diamand. Se aplecă spre el, cu gura întredeschisă, aproape gâfâind. S-ar putea să nu povestești nimănui că m-am întors? Întrebă.

— Pentru ce?

— Numai pentru că te rog eu.

— Dar dumneavoastră sunteți domnul Diamand, filosoful. Lumea vă cunoaște. Am acasă cartea dumneavoastră despre Bergson... Jules Lachelier, Emil Boutroux, Henri Bergson...

— Eu sunt filosoful... Mai bine zis, am fost... Acum, uite!

Își întoarse pe dos buzunarele ferfenițite și-și arătă picioarele murdare, fără ciorapi.

— Oricum, spuse Mihail, filosofia nu se pierde o dată cu ciorapii.

— Ba da! Ba da! Și cum încă!

— Nu cred - spuse Mihail. Filosofia rămâne în noi, chiar fără să învățăm nimica. Chiar fără să citim. Fiindcă ne naștem cu ea.

— Ne naștem cu amintirea unor lumi pe care le uităm în chiar clipa când ne naștem - murmură domnul Diamand. Apoi învățăm totul din nou. Și nu cred că cineva ar putea să ne facă să ne amintim ceea ce am uitat fără să ne prefacă în altceva decât ceea ce suntem.

— E adevărat - spuse Mihail. N-am crezut niciodată în

metempsihoză.

— Oh, ba da, ba da - spuse cu blândețe domnul Diamand. Toți copiii sunt convinși că sunt fii de prinți și că odată, cândva, adevărații lor părinți vor reveni spre a-i lua cu ei. Dar dumneata, Mihail, din păcate nu mai ești copil și, bănuiesc, n-ai crezut niciodată în predestinarea numelor?

O bufnitură înfundată cutremură vechea clădire. Un nor de pulbere cărămizie se înalță amestecându-se cu un roi de musculițe.

— Sau ai crezut, ceea ce de altfel e același lucru - urmă cerșetorul pălind. Și ai vrut și dumneata să redevii prinț, sau măcar boier și să te întorci în lumea care ți s-ar fi cuvenit.

— N-am fost niciodată copil - mărturisi Mihail, înroșindu-se. De aceea, poate, mâinile mi-au rămas reci. Așa spune tata.

Și întinzând palma și-o lipi de mâna mare, catifelată și neagră a cerșetorului.

— Ai mâinile îndeajuns de reci ca să-ți fi dorit să redevii zeu - șopti domnul Diamand. Ar fi îngrozitor să aibă dreptate.

— Cine? Întrebă Mihail respectuos.

— Conte de Droitdieu - spuse domnul Diamand. Un autor... un filosof, dar, la urma urmei un...

O a doua bufnitură zgudui podeaua și pereții. Câteva cărămizi căzură la picioarele cerșetorului fără să-l atingă.

— N-am înțeles ultimul cuvânt - spuse Mihail. Un? ...

— Ultimul cuvânt - repetă cerșetorul rânjind. Da, s-ar fi putut să fie ultimul. Am greșit când ți-am făcut semn să te oprești, dragul meu. Iartă-mă.

— Nu mi-ați făcut niciun semn - spuse Mihail. Am simțit eu nevoia să mă opresc.



— Tocmai ăsta a fost semnul - murmură cerșetorul. Și acum, dacă spui că n-ai venit de nicăieri, iartă-mă. Nu te mai rețin.

— Credeam că dumneavoastră sunteți cel care a venit - spuse Mihail. De câte ori cineva se întoarce dintr-o călătorie, se spune că a venit sau că a revenit acasă.

— E adevărat - recunosc domnul Diamand - însă orice ai crede, nu pomeni nimănui despre mine.

Își șterse farfurioara de poala hainei, goli ceainicul și adună de pe jos câteva cutii goale, o sticlă. Le puse în sacul pe care-l scoase din cui și-și strânse la piept haina peticită.

— O să mă duc - spuse, strivind jarul de sub plită cu vârful piciorului. N-aș vrea să povestesc nimic, nimănui.

— N-am să povestesc - spuse Mihail. Dar oamenii vă cunosc, vă vor recunoaște. Aveți un anume fel de a clipi din ochi, de a vă mișca mâinile. Și inelul...

— Oh, ce fericit aș fi dacă m-ar recunoaște! Spuse cerșetorul. Așa cum te-am recunoscut eu pe tine. Dar nu azi. Nici mâine. Peste o lună poate. Și mai încet, adăugă: Ai mei au murit, nu-i așa?

— N-au murit. S-au mutat după ce a ars casa. Și încă vă mai așteaptă.

— Da, da - mormăi cerșetorul. De aceea o să mă și întorc. O să mai fac o plimbare, o să caut niște haine mai bune și o să revin. Dar până atunci...

— Știu. Nu voi povesti nimic. N-am niciun drept să pătrund secretele dumneavoastră. Vă urez drum bun domnule Diamand.

— Ești un înțelept, Mihail - spuse cerșetorul. Ți-aș dăruia inelul meu, dar am nevoie de el. Am trecut prin asemenea nenorociri, încât mi-am pierdut memoria și va fi nevoie ca

ceilalți să mă recunoască pe mine, nu eu pe ei. Iar inelul e o dovadă.

Își aruncă desaga pe spate, dărmă dintr-o lovitură cărămizile și plita. Făcu un pas spre ușă, reveni, întinse mâna și încercă să smulgă tablele care fereau de ploaie colțul în care stătuse până alunei. Dar erau bine prinse de grinda tavanului.

— S-ar putea să mai aveți nevoie de ele – spuse Mihail. Altfel le-ați fi putut smulge mai ușor.

— Cum? Întrebă cerșetorul tresărind. Crezi într-o finalitate înțeleaptă? ... Spune-mi, te-ar mira foarte tare, dacă, de fapt, aș fi eu fiul bătrânului David, iar cartea despre Bergson ai fi scris-o tu?

— Nu m-aș mira. Dar nu mi-aș aminti despre ea.

Cerșetorul scoase din desagă o carte cusută cu sfoară.

” Du mecanique plaque sur du vivant ” – spuse pronunțând foarte frumos și graseind.

— Cunosc volumul. E scris de dumneavoastră. Și mi se pare *foarte* curios, domnule Diamand, ea înțeleg *foarte* bine *ceea ce ați vrea să spuneți* și aproape de loc *ceea ce spuneți*.

— Poate pentru că ai fost acolo, totuși – murmură cerșetorul. S-ar putea să nască și farse domnul acela cu capul de teracotă.

Sări deoparte ca și cum s-ar fi ferit de ceva și întrebă foarte încet:

— Spune-mi, crezi că sunt nebun?

— Nebun?

Mihail privi micii ochi cafenii, speriați, bărbia puternică. Domnul Diamand părea un actor în travesti. Poate că fugise de acasă pentru că se săturase de soția lui urâtă și cicălitoare și acum se întorsese fiindcă nu mai avea bani.

Sau poate plecase pentru că se plictisise să vândă cremă de ghetă dimineața, iar după-amiază să scrie cărți. Sau, pur și simplu, plecase pe jos, apostolește spre a vedea lumea și a medita asupra ei.

— Cred că sunteți foarte sănătos - răspunse.

— Dacă îmi păstrez buna dispoziție în halul în care sunt, am o sănătate de fier - spuse domnul Diamand. Strada Traian mai e tot acolo, unde era acum patru ani?

— Da, începe în piață și se termină la barieră.

— Și cimitirul, spitalul militar?

— La capătul străzii Traian.

— Aș mai avea încă o rugămintă - spuse domnul Diamand, jenat. Ai putea să-mi spui cum mai arată soția mea?

— N-a arătat niciodată prea grozav. Dar acum, de când s-a recăsătorit, parcă s-a mai îngrășat. Sau, poate, fiindcă alăptează...

— S-a recăsătorit? Întrebă Diamand, cu ochii strălucitori. Oh, sfinte Dumnezeule! Viața poate fi totuși trăită.

Își atârână desaga în cui și îngenunchind adună cărămizile vetrei. Le strânse bine una într-alta și focul începu să pâlpâie numaidecât.

— Ați aprins focul fără chibrit - observă Mihail. E un lucru care nu-mi place.

— Te rog, iartă-mă - spuse cerșetorul. Am cărat cu mine de acolo fel de fel de chimicale, foarte priincioase unui om sărac.

Se duse la robinetul din curte și-și umplu ceainicul punându-l pe plită.

— Eram convins că nu veți pleca - spuse Mihail. Altfel, tablele s-ar fi desprins din grindă și ar fi trebuit acum să le prindeți din nou.

Cerșetorul îl privi nedumerit, apoi se înclină.

— Ești un adevărat înțelept – spuse. Așa cum se cade celui mai mare fiu al profetului Daniil. Dar eu cred că dintre noi doi tu ești cel care a fost cu adevărat acolo.

Își întinse brațul arătând undeva, printre crengile înfrunzite, în direcția bisericii Sfântului Spiridon.

— Fii binevenit – adăugă ceremonios, oferindu-i farfurioara cu ceaiul limpede și verde.

Întors acasă, Mihail îi povesti Sofiei întâlnirea cu domnul Diamand. Sofia se cutremură.

— Dar a murit! Șopti. A murit pe vapor, în drum spre Brazilia!

— Știu - spuse Mihail. Dar eu cred că pur și simplu nu voia să se întoarcă acasă. Așa că a pus pe cineva să scrie despre el că a murit.

— E groaznic - murmură Sofia. Ducă-se pe pustii!

— I-am recunoscut și vocea și mâinile. Aveam unsprezece ani când a plecat. Nu mai eram un copil.

— Tu n-ai fost niciodată copil - spuse Sofia. Nu te-ai jucat niciodată.

I se păru că l-a jignit și întinse mâna să-l mângâie pe obraz. Dar Mihail se feri - era prea demn pentru a se lăsa alintat și, din nou tăcut, plecă să-și facă lecțiile.

Sofia ieși în curte. O văzu pe Francisca în agud, pe Matei cățărât pe chioșc și pe Anton fugărind o găină.

Hainele, întinse pe frânghie, la aerisit, miroseau a levănțică și a naftalină, și pe ușa bucătăriei se prelingea un abur străveziu, cu aromă de pătrunjel.

— Miroase bine, nu? Întrebă Dusea, bucătăreasa, strălucind de plăcere. Totul miroase. Și ăsta micu'. L-am spălat cu săpun parfumat îl adulmecă pe Matei care izbucni în râs, apărându-se cu pumnii.

— Miroase, miroase - urmă Dusea, înfundându-și obrazul în burta copilului ce se zvârcolea hohotind. Miroase a smoală și a pucioasă.

Sofia zâmbi, mângâind visătoare buclele lui Matei. Se întoarse apoi către casa care o aștepta masivă, primitoare,

și intră în dormitor. Își puse o fustă lungă, cenușie, cu pliuri mari, o bluză simplă, înaltă pe gât, și-și încălță pantofii cu toc gros și baretă. Scotoci în scrin, scoase câteva sute de lei și le ascunse în mâneca strâmtă a bluzei.

— Mă duc până la băcănie - îi strigă Dusei, înainte de a ieși pe poartă. Mă întorc numaidecât.

Porni grăbită, trecând prin dreptul ferestrelor joase ale casei, dădu colțul și ieși în strada Eminescu. Coroanele îngălbenite ale arțarilor se plecau peste garduri și prin ostrețe apăreau frunzele colorate ale viței de vie. Un dric dezghiocat trecu în susul străzii. Apoi, îl întâlni pe Moșemutul, șontăcând, vorbind anapoda, cu scuiatul curgându-i pe colțul gurii. Îi dădu un leu și traversă strada. Vrăbiile îi țopăiau aproape printre picioare, auzea porumbeii ugurind în curtea lui Arachelian. Săltând ca pe valuri, având pe capă un om învelit în tinichele strălucitoare, trecu pe lângă ea camionul pompierilor. Strada se zgudui sub copitele uriașilor cai roibi cu coame de leu și pământufuri la picioare. Apoi, se așternu o liniște adâncă, se auzea numai foșnetul frunzelor.

Și ca și cum n-ar fi vrut să tulbure tăcerea, o doamnă apăru din josul străzii, pășind în vârful picioarelor. Își ținea fusta puțin ridicată cu amândouă mâinile și abia atingeau dalele trotuarului, ca și cum ar fi putut să-și stropească pantofii cafenii. Când se apropie, Sofia o recunoscă: era doamna Diamand, purtând o bluză dantelată cu mâneci jigot și cu o fustă grea, roșcată. Obrazul e. I, de obicei rotund și gras, părea mai îngust, talia mai subțire și mâinile îi fluturau în mânecile transparente. Era o doamnă Diamand întinerită de fericire.

O văzu numai o clipă căci, cu aceeași grație, doamna Diamand se strecură în vechea ei casă, care arsesse, și

dispăru. Sofia se opri stingherită. Plecase să ajute un biet cerșetor și nimerise la o întâlnire de dragoste. Căutând să nu observe nimic porni mai departe. Gardul de zidărie și fier pe care focul îl strâmbase, îi aținea calea, o sili să tragă cu coada ochiului. Zări pereții negri, mormanele de cărămizi și auzi că cineva o strigă. Era vocea binecunoscuta a filosofului, a prietenului ei din copilărie.

Discreția nu mai avea rost. Își domoli pasul și atunci el o chemă din nou, numind-o "Sofia cea deșteaptă" '. Era acolo, foarte aproape de ea, proaspăt ras, privind-o puțin batjocoritor, așa cum făcea totdeauna.

— Bine ai venit – îi spuse timidă.

— Sunt fericit că te văd, Sofia – răspunse. Credeam că fiul tău mai mare știe să păstreze un secret. Dar... acum... fie... bine te-am găsit.

Purta niște pantaloni negri, foarte eleganți, o cămașă albă de mătase și pantofii de lac îi străluceau. O canotieră fină, de paie, era atârnată deasupra lui în craca unui arțar.

— Mă simțeam destul de bine în zdrențe – urmă. Dar asta face o impresie mizerabilă asupra oamenilor. De aceea trebuie să mă readaptez mult mai repede decât aș fi dorit-o.

— Arăți foarte bine, minunat – șopti Sofia. De ce ai făcut farsa aceea eu scrisoarea?!

— Eram puțin nebun – spuse domnul Diamand. Și nu știu dacă acum mi-a trecut eu totul. O să-mi fie foarte greu aici.

O privi îndelung, drept în ochi, și Sofia își plecă pleoapele. Îl admirase ca fată tânără; îi citise cărțile ca domnișoară. Când îl vizita în prăvălia în care vindea perii și cremă de ghetă, se jena – un filosof n-ar fi trebuit lăsat să-și piardă vremea în spatele tejghelei. Dar după-amiezile, în curtea umbrită, așezat în mijlocul celor trei Sofii redevenea

oracolul lor. Îmbrăcat cu pantaloni largi și rubașcă, le amintea de Tolstoi, iar privirea lui adâncă, sfredelitoare, le făcea să pălească. Acum ochii care o ținteau erau la fel de cafenii, dar irisul lor înghețase.

— Sofia cea deșteaptă - spuse domnul Diamand, aproape fredonând. Sofia cea frumoasă, Sofia cea bogată... Patru ani, patru ani, draga mea... Franța, Italia, Spania, Suedia... apoi Brazilia, jungla. Am fost în jungla cea mai groaznică din lume, am locuit acolo...

Rupse o frunză de arțar, o mestecă.

— Am ajuns să mă pot hrăni cu ierburi, cu șerpi ca indigenii. Și gândul că voi locui într-o casă mă îngrozește.

— Azi-noapte unde ai dormit?

— Aici, afară, în bălării. Curtea a rămas ca pe vremea noastră, e înecată în verdeață. Și e cald încă, se poate dormi fără acoperiș.

— Și... azi... dimineață... ai fost s-o vezi?

— Nu. Știu că s-a măritat. Are și un copil mic.

— Și... n-ai fi vrut să vorbești cu ea?

— Peste câteva zile, poate. Vezi, Sofia, acolo, de unde vin eu, oamenii sunt mult mai înțelepți, mai răbdători. Lumea e atât de mult în afara noastră, încât nouă ne rămânem numai noi înșine.

Vorbea ca atunci, cu vocea scăzută, învăluitor. Dar vraja de demult se stinsese. Acum îl asculta fără să se lase legănată de vorbele lui, fără să-l creadă.

— Da, ți se pare bizar - urmă el. Te așteptai să întâlnești un cerșetor și sunt îmbrăcat după ultima modă. Bănuiam că Mihail îți va povesti totul și m-am pregătit să te primesc. Am învățat asta acolo - să prevăd.

Zâmbi, își undui brațele prin aer ca o pasăre, dar Sofiei nu i se păru vesel, nici măcar bine dispus.



— O să-ți refaci viața - spuse. Ești neschimbat. Numai ochii tăi îmi par mai reci, mai cruzi.

— **Ochii?**

Domnul Diamand tresări, mâinile începură să-i tremure. Se dădu un pas înapoi rezemându-se de trunchiul copacului.

— Ochii - repetă cu gura uscată. Ți se pare. Sunt ochii mei. Își apucă globii oculari, cu vârful degetelor, ca pe niște alune, ca și cum ar fi vrut să și-i scoată, să i-i arate. Și nu sunt cruzi de loc, sunt ochii unui om care a văzut multe, care au obosit.

O privea clipind speriat. Irișii cafenii păreau două pete de gheață aburite. Erau irișii unor ochi de mort și Sofia se înfioră.

— Iartă-mă, Sergiu - șopti. N-am vrut să te supăr. Mihail mi-a povestit totul și venisem să-ți aduc niște bani, până o să te aranjezi.

Scoase din mânecă cele câteva hârtii și i le arătă.

— Patru sute de lei! Exclamă domnul Diamand. Patru sute!

Cu o sprinteneală de maimuță dispăru în spatele arțarului și reveni cu o valiză mică de lac, pe care o deschise. Era plină de cupe de argint, de monede vechi, de brățări filigranate.

— Am adus o avere cu mine - aproape un milion de lei. Și mai am încă în străinătate la o bancă. Sofia, alege-ți, te rog, o brățară.

Voi să-l refuze, dar întâlni privirea aceea care o îngrozea și care începea să-i pară jalnică. Întinse brațul și luă prima brățară care-i veni la îndemână.

— Dă-mi voie să ți-o prind eu - spuse domnul Diamand. Îi petrecu micul cordon cu plăci filigranate în jurul încheieturii

și i-l închise. Ți-ai ales brățara cea mai potrivită – urmă. E Minerva, zeița înțelepciunii și tu ești preoteasa ei, Solia cea deșteaptă.

Sofia se simți stingherită. Totul îi părea fals și umflat și nu se putea gândi la altceva decât la doamna Diamand care se ascunsese la venirea ei și care asculta de după cărămizi convorbirea lor idioată.

— Poate totuși, ai nevoie de bani – insistă. Ca să nu trebuiască să vinzi nimic.

— Bani – murmură el. Nu. Aș vrea o oglindă. O clipă.

Scotoci prin valiză și Sofia îi urmări cu dezgust mâinile îndemânate, cu degete lungi, uscate. „Are niște mâini de hoț” – gândi. „Hoț de bijuterii”. Domnul Diamand scoase o oglindă ovală, cu mânerul acoperit de incrustații și se privi coborându-și pleoapele.

— Ochii – șopti el. Deci contele avea dreptate! Avea dreptate, repetă aproape gâfâind. Totul, până la ochi! Naștem zei morți, domnule Deziree.

Își mușcă degetul ca și cum s-ar fi temut să nu spună prea multe și Sofia recunoscuse în gestul pătimaș pe conferențiarul de altădată. Ca și atunci vorbea parcă de pe scenă, pălea și-și ducea palma deschisă în dreptul inimii.

— Și... și chiar nu vrei s-o vezi? Întrebă Sofia pentru a întrerupe monologul pe care domnul Diamand îl continua cu nările palpitânde.

— S-o văd?! Oh, nu, nu, nu! Răspunse filosoful. Ajunge, am contemplat îndeajuns lumea! E timpul s-o transformăm! Știi – continuă deodată, simplu și copilăros – era o femeie frumoasă, subțire, pe vremuri. Nu prea deșteaptă, dar feminină.

— Sunt mulți ani de atunci – spuse Sofia.

— E grasă acum, știu – oftă melancolic domnul Diamand.

Și dacă ar redeveni cea de atunci n-aș putea să uit că de fapt Gilda a fost totdeauna grasă, stângace, penibilă.

— Ei, dacă ai vedea-o cu ochii de altădată – suspină Sofia, gândindu-se la ea însăși în bluză de dantelă albă, alături de celelalte două Sofii, domnișoare, în curtea de odinioară a filosofului.

— E în zadar – suspină domnul Diamand. E atât de săracă și neajutorată că ar redeveni pe loc ceea ce este. N-aș putea s-o mai privesc fără s-o văd.

O pasăre mare se zburătăci dincolo de zidul pe jumătate prăbușit, spre fundul curții.

— Ai și găini – spuse Sofia surâzând. Surâdea rând voia să pară curajoasă dar acum nu-și mai putea ascunde teama.

— Găini – repetă Diamand. Găini, aici? Se ridică pe vârful picioarelor, aplecându-se peste zidul dărâmat și țipă scurt, ascuțit, ca o femeie. Eeeee! Eeee, cine-i acolo?!

Sofia privi pe sub coatele lui ridicate și văzu dispărând în bălării o mânecă albă, jigot, și o talie care îi era bine cunoscută.

— Hoți – exclamă domnul Diamand. Hoți în miezul zilei!

Ridică ceainicul de pe plită și simulă că vrea să se repeadă pe urmele femeii care dispăruse. Dar se opri, șiroind de sudoare, și-și șterse obrazul cu batista.

— De azi-noapte îmi dau târcoale – spuse. Cred că trebuie să fie niște vagabonzi pripășiți aici, cărora le-am ocupat vizuina. S-au speriat la început, dar acum s-au întors. Vă arăt eu! Strigă înfuriat. Vă rup gâtul! Când ai trăit doi ani în junglă – urmă întorcându-se spre Sofia, nu te mai sperii de niște derbedei. Se duse într-un colț al camerei și ridică un ghemotoc de cârpe murdare. Uite, cu astea l-am primit pe Mihail. Dormisem cu ele în iarbă. Așa zdrențăros,

nu-i interesam pe domnii ăștia, dar cu pantofi de lac și cu bijuterii...

— N-are niciun rost să mai rămâi aici și noaptea asta – spuse Sofia. Vino la noi.

— Nu. Nu vreau să știe nimeni că m-am întors.

— Și să te culci și astă-noapte în iarbă?

— Oh, nu! M-am oprit aici, doar o zi, în trecere. Îmi era dor de casa asta, de curte. Aici am copilărit. Dar mai am încă treabă înainte de a reveni cu adevărat.

— Și pleci acum?!

— Imediat – spuse domnul Diamand. Birjarul care m-a adus aseară trebuie să treacă să mă ia. S-ar putea să sosească dintr-o clipă în alta. Iartă-mă, Sofia, dar trebuie să-mi adun lucrurile. Te rog, te rog din suflet, nu povesti nimănui că m-ai întâlnit...

O luă de braț conducând-o spre poarta înnegrită, strâmbată de foc și se opri în pragul ei.

— La revedere – șopti sărutându-i mâna. Pe curând, Sofia, pe curând.

Se retrase mergând cu spatele și bălăriile îl acoperiră ca o cortină.

Un nor de libelule subțiri, scânteietoare, zumzăi la tâmpla Sofiei topindu-se în cer. Porțile începură să scârțâie. Strada se trezea din amorțeala după-amiezii. Sofia își desfăcu brățară fără teamă, acum când filosoful nu mai era în fața ei. Totul îi părea nefiresc, de neînțeles. Reveni spre ruinele pe jumătate îngropate, jucându-și în palmă plăcuțele filigranate și strigă foarte încet:

— Sergiu, Sergiu, o clipă!

Nimeni nu-i răspunse. Pe dalele cărămizii câteva vrăbii piguleau țopăind. Sergiu! Strigă din nou, pășind cu atenție printre cărămizi, te rog, numai o clipă. Plec numaidecât.

Puse brățara pe mortarul zidului dărâmat Ți-am înapoiat darul. Nu te supăra, dar n-o să pot povesti acasă de unde îl am. Auzi foșnind ierburile, în spatele peretelui, dar nu îndrăzni să-și ridice ochii și să privească. Îi era rușine. N-aveau decât să facă ce vor.

O monedă sună argintiu, rostogolindu-se pe pietre. Își feri piciorul. Se aplecă să vadă ce a pierdut, dar își reaminti că a venit fără bani de metal, numai cu hârtiile pe care le strângea în pumn. La revedere – strigă. La revedere. Ți-am lăsat brățara pe grămada de zidărie. Întinse mâna spre locul unde așezase bijuteria, dar brățara nu mai era acolo.

Sofia se opri uluită. Plăcile filigranate n-avuseseră cum să se rostogolească pe jos, decât dacă le lovise ea, fără să-și dea seama. Se aplecă căutând printre sfărâmăturile de cărămidă, printre dalele ce formau odată pavajul curții. Nu găsi nimic, dar auzi din nou o monedă clinchetind și o umbră o acoperi. Brusc i se făcu frică. Își întoarse capul – în spatele ei nu era nimeni și umbra se legăna deasupra ei – era coroana arțarului clătinată de vânt. Îndreptându-și pliurile fustei ieși din curte sărind peste meterezele de moloz și, ajunsă pe trotuar, își scutură pantofii acoperiți de praf negru-roșiatic. Strada se umpluse de lumea ce se îndrepta spre centrul orașului și Sofia trebui să răspundă canotierelor ce o salutau descriind arcuri grațioase de o parte și de alta a ei.

Să fi devenit hoț, filosoful? Cum adunase toate bijuteriile acelea, el care nu știa să-și vândă nici crema de ghețe? Era un escroc, fără îndoială, căci viciul – Sofia o știa – tulbură limpezimea ochilor, iar ochii lui își pierduseră limpezimea și el însuși înțeleșese că privirea l-a trădat.

Revăzu figura lui speriată, ridurile sticlind de sudoare. Părea nesincer, dar surâsul îi rămăsese, ca în tinerețe,

pierdut și amar. Nu era oare pornită, judecându-l pentru niște fapte pe care, poate, nu le săvârșise?! Venise să-și vadă soția, pe furiș – orice om ar fi făcut la fel. Și era puțin nebun – dar fusese nebun toată viața. Nu putea fi condamnat pentru asta.

Cineva îi bolborosi răgușit în ureche. Tresări. Era Moșemutul, agitat, mergând în pas cu ea și arătându-i o trăsură ce se apropia la trap. Când trăsura ajunsese în dreptul ei. Sofia văzu în penumbra poclitului ridicat două perechi de picioare. Una purta pantaloni negri și pantofi de lac, a doua acoperită până la glezne de o fustă roșcată era încălțată cu pantofi maro.

Sofia își plecă privirea pentru a nu observa mai mult și-i făcu semn mutului, care nu înceta să bolborosească, s-o lase în pace. Îi era și teamă și greață de viciu, iar viciul o copleșise în după-amiaza aceasta: doamna Diamand fugea cu fostul ei soț. Părăsindu-și copilul, iar ea, Sofia, care aflase totul, trebuia să nu scoată o vorbă.

Cu pași rari, ferindu-se de cunoscuții care o salutau, dădu colțul pe strada Democrației. Simțea că începe să urască irișii morți care încercaseră să-i propună toleranță și complicitate. Puse mâna cu încântare pe clanța de lemn a *porții ei*. Casa o aștepta greoaie, cunoscută și se auzea din curte larma copiilor.

— Sofia – strigă cineva ascuțit. Sofia, așteaptă-mă!

Doamna Diamand îi făcea semne din capul străzii.

Purta o frumoasă bluză albă, cu mâneci jigot, o fustă roșcată și împingea neîndemânatică un cărucior.

Sofia închise ochii. Își reaminti figura tuciurie, mâinile care tremurau. Smocuri de iarbă țâșneau din zidul crăpat, o libelulă zbura în dreptul gurii omului care vorbea.

— Gilda – murmură – tu... aici...

Privită de aproape, doamna Diamand părea cu zece ani mai în vârstă decât fusese cu o oră mai înainte. Era o femeie grasă și îmbătrânită de necazuri.

— Sofia, ți-e rău! Exclamă îngrozită doamna Diamand să intrăm să te așezi!

O luă de braț. Împingându-și căruciorul cu o singură mână, dar Sofia se feri.

— Ce ai? Întrebă doamna Diamand îngrijorată. Ești palidă... nu cumva... încă unul? De ce mă privești așa?

— De unde vii, Gilda? Întrebă Sofia.

— De la poștă... o să-ți povestesc totul... să intrăm în curte.

— Nu. Aici. Spune-mi. Nu vreau să audă copiii.

Doamna Diamand o privi uluită. Sudoarea îi spăla fardul, rujul i se adunase în bobițe pe buze.

— Să nu ne audă... copiii?! Bine, dacă spui tu... Tu ești Sofia cea deșteaptă.

Sofia făcu o grimasă: "Lasă asta."

— Bine - urmă doamna Diamand, uite. Ridică pătura subțire care învelea copilul, scoase un plic. A sosit acum câteva ore. Eu trec zilnic pe la poștă. Pentru că aștept un răspuns de la Rio de Janeiro, unde am cerut informații despre Sergiu.

— Știu - spuse Sofia.

— N-am crezut niciodată în moartea lui - spuse doamna Diamand. A vrut să scape de mine. Atâta tot. Și asta cred și acum. Chiar dacă peste un an, doi o să-l vezi apărând, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. L-am iubit, dar e un escroc.

— Sunt foarte grăbită - spuse Sofia. Am șase copii, îmi dau destulă bătaie de cap.

— Nu te înțeleg - ridică din umeri doamna Diamand. Ești cea mai bună prietenă a mea!

— Am fost – spuse Sofia. Și mi-e rău.

— Ești obosită – recunosc doamna Diamand. Ai alergat mult azi, nu-i așa?

Avea obrajii rotunzi, puțin căzuți, nasul mic. Părea că fălcile i s-au muiat de căldură și-i trag pielea de pe tâmpile.

„Da, îl înțeleg – își spuse Sofia. Și eu așa fi fugit. Dar cum se poate ca acum o oră să-mi fi părut atât de tânără?”

— În sfârșit, poate că întreb prea multe, spuse jenată doamna Diamand. Desfăcu plicul și-i arată un carton cu antet auriu. Era stema României. E de la ambasada noastră din Rio de Janeiro. Din capitala Braziliei. Ascultă. Începu să citească rar, interpretând textul cu multă ironie: „Cu părere de rău vă anunțăm că soțul dumneavoastră, domnul Sergiu Diamand, originar din România, a decedat la Manaus, statul Matto-Crosso, în ziua de 8 septembrie 1912, în urma unui atac de cord. Domnul Sergiu Diamand a fost înmormântat în cimitirul ortodox din Manaus, pe spezele statului brazilian, decedatul neposedând niciun fel de avere. În numele ambasadei române din Rio de Janeiro, vă exprimăm, doamnă, condoleanțele noastre și vă stăm la dispoziție cu orice informații suplimentare”. Și data trecută – spuse doamna Diamand, și-a anunțat moartea tot pe opt septembrie. Nici măcar nu-și bate capul să inventeze altceva.

— Și tu ești convinsă că e viu?

— Oameni ca el nu mor niciodată. Și eu cred în vise.

— În ce fel de vise?

— În visele mele. L-am văzut în vis de nenumărate ori. Totdeauna vesel, totdeauna murdar, și murdăria înseamnă avere. Dar de data asta o să-l învăț eu minte cum să se poarte.

— Dacă o să dai ochii cu el – spuse Sofia provocator.



— Chiar dacă n-am să-l mai văd niciodată.

Doamna Diamand spuse „niciodată” cu furie și amărăciune. Se vedea după figura ei că domnul Diamand n-ar fi trebuit să spere într-o împăcare.

— N-o să-l iert că a încercat să mă escrocheze până și în somn.

— În somn?

— Da. L-am visat, azi, acum... după-masă... Se plimba printr-o curte... un maidan... cu fel de fel de mașini... de clădiri dărăpănate, alături de un domn în tunică de atlas cu brandenburguri.

„Mințea totdeauna - gândi Sofia - dar nu în felul ăsta. E de-a dreptul nebună.”

— Și? Întrebă.

— Da... se plimba... S-a apropiat de mine... s-a prefăcut că nu mă cunoaște și s-a recomandat... Dar în loc de Diamand... a spus Darmant.

— Darmand?

— Darmant. Era plin de rahat... să mă ierți, din cap până în picioare - asta înseamnă aur sau bijuterii... iar azi am și primit scrisoarea. Înțelegi? S-a îmbogățit și nu vrea să-și împartă averea cu mine. Îi întinse din nou plicul cu antetul ambasadei. Vezi? E deștept, dar a făcut o mare prostie. *Scrisoarea asta n-a fost trimisă din Brazilia.* A fost pusă la poștă la Paris.

Obrajii grași, pufoși, ascundeau o șiretenie pe care Sofia n-o bănuise niciodată. Și din nou, ca în urmă cu un ceas, i se făcu frică.

— Mă anunță că a murit pe 8 septembrie 1909 - adăugă ironic Doamna Diamand - dar 8 septembrie 1909 e azi. Azi, draga mea!

Ridică palmele spre cer ca semn de încheiere al

rechizitoriului și de sub dantela mânecii jigot apăru o brățară de argint filigranată cu chipul Minervei.

Sofia nu-i povesti nimic lui Daniil. Ca să nu fie silită s-o revadă pe doamna Diamand, începu s-o evite și în curând o uită. Nici Mihail nu părea că se mai gândește la cele întâmplate. O singură dată o mai întrebă pe Sofia, după câteva luni:

— Mamă, ai mai auzit ceva de domnul Darmant?

— Nimic – răspunse ea. A murit cu adevărat.

— Deci a murit!

— Așa se pare, dragul meu.

Abia a doua zi își aminti că Mihail spusese Darmant în loc de Diamand, dar pentru că nu obișnuia să se frământa decât pentru copiii și gospodăria ei uită și această întâmplare.

Și se apucă să pregătească valiza fiului cel mare, care pleca la Școala militară din Botoșani.

Când sună mobilizarea în 1916 Francisca era la București, la o soră a mamei sale. Văzu zepelinul trecând deasupra Foișorului de foc și auzi clănțănitul mitralierelor. A doua zi, fără să spună un cuvânt, începu să-și pregătească valiza. Mătușa ei încercă s-o oprească, s-o convingă să mai aștepte, dar fosta fabricantă de țigări din păpușoi era de neclintit. Trebuia să ajungă la Galați, să fie alături de ai săi.

După ce asedie zadarnic nenumărate trenuri, reuși să pătrundă într-un marfar înțesat de soldați și se ascunse într-un colț. Printre arme și ranițe, slabă, ciufulită, o domnișoară-copil de șaisprezece ani. Își luase câțiva pesmeți uscați și-i ronțăia, fără să privească în jur, curioasă și pe jumătate sălbatică. Puținii ofițeri încercară să glumească cu ea. Dar se aleseră cu mârâituri. Îi oferiră ciocolată, bomboane, și pentru că Francisca le întoarse spatele, învelindu-se cu pardesiul, renunțară.

Trenul se strecura eu greu printre garniturile încărcate de trupe, oprindu-se și pornind mereu. Ostașii dormeau cu gurile căscate, sforăind, umplând culoarele, iar ofițerii treceau dintr-un vagon într-altul, călcând trupa ce gemea prin somn. Spre seară podelele se umplură de firimituri, mucuri, ziare, unsoare de armă, nasturi și scuipat.

Din întregul eșalon singurul călător care nu fuma, nu scuipa și nu cânta a jale era Francisca. Strecurându-se printre obielele infanteriștilor puse la uscat, ajunse la fereastră și încercă să respire. Mirosea a fân cosit și a fum înecăcios de locomotivă.

— Dați-mi voie, domnișoară – șopti cineva de deasupra

ei.

Se feri la timp pentru a nu fi lovită de o pereche de bocanci coborând de pe acoperiș. Ostașul apucă îndemânatic buza ferestrei și sări înăuntru, grijuliu, aproape fără să atingă podeaua.

— Dumneavoastră sunteți domnișoara Francisca. Nu-i așa? Întrebă.

— Da - murmură Francisca trăgându-se înapoi.

— V-am recunoscut - spuse soldatul.

Puse jos ceva care semăna a pușcă, dar nu era decât o cutie de vioară. O deschise și scoase un buchet de flori de câmp.

— Dați-mi voie să vi le ofer, domnișoară Francisca! Le-am cules chiar acum.

— Le-ați cules?! Întrebă Francisca. Dar trenul n-a mai oprit de o oră?!

— Știu. Eram pe câmp. Dormitam. Și când v-am văzut la fereastră, am mai apucat să le culeg, să urc pe acoperiș și să cobor exact deasupra dumneavoastră.

— Vă închipuiți că sunt un copil? Întrebă Francisca. Sau glumiți?

— Oh, numai de glume nu-mi arde acum - spuse ostașul. Am o boală de inimă care mă împiedică să fiu combatant și m-au mobilizat ca lăutar. Bineînțeles că ideea a fost a mea. Fiecare își alege arma care-i place. Iar eu o să fac războiul cântând la acest mic Stradivarius.

Scoase vioara cu grijă. Își trecu degetul peste corzi, scoțând un pizzicato argintiu, și sprijini sub bărbia lui, neagră, nebărbierită gâtul suplu și lucitor al lăutei.

— Lalo - șopti. Simfonia spaniolă.

Francisca se dădu înapoi spre a-i face loc și în aceeași clipă vioara gemu. Era un geamăt adânc, nazal, geamătul

unui om care dansa rugându-se.

De jur împrejur soldații se treziră, se săltară în capul oaselor, cu gurile larg deschise, împietrite. Își adunară brațele amorțite, picioarele desculțe, ținându-și răsuflarea.

Și în fața lor pe coaste pleșuve de munți, pe coaste pleșuve și cenușii, asini încărcăți cu poveri urcau. Soarele ardea, soarele de zinc aprins ardea coastele de piatră și o pasăre albă se ridica deasupra văilor în largi rotocoale. O pasăre albă, o pasăre de zinc se zbătea sub cerul ars.

În ușa compartimentului se iviră somnoroase figurile ostașilor care dormiseră pe coridoare și ochii lor se pironiră asupra mâinii care dansa pe corzi.

Și văzură o cârciumă albă, spoită, sub măslinii cocârjați. Oamenii beau vin roșu la masă și o țigancă dansa, desculță, făcând să sune castagnetele. Era o țigancă tânără, asemeni unei paparude, despletită, nebună, beată și vioristul o fugărea, șfichiindu-i picioarele cu arcușul.

Un soldat oftă, își șterse lacrimile cu dosul palmei și scăpără un chibrit ca să-l poată vedea mai bine pe omul care cânta. Și apăru un obraz negru, țigănesc, cu ochii acoperiți de pleoape vinete. Gura violonistului se apropiase de gâtlejul de lebadă al viorii gata să-l sărute și buzele i se mișcau în neștire.

Și țiganca porni să se învârtă, ridicând rotocoale de praf și în jurul ei i se roteau țărani tuciurii, uscați ca vrejurile.

Și ostașul simți că flacăra chibritului îi arde degetele, dar nu-i dădu drumul și compartimentul începu să miroasă a carne arsă. Pământul fumega sub picioarele țigăncii și unul după altul soldații se ridicară sprijinindu-se fiecare pe umerii celui alt, ca și cum ar fi fost ologi și și-ar fi recăpătat picioarele printr-o minune și prinseră să se învârtă în cerc, muți, arși de soarele de zinc. În mijlocul lor se rotea

nebunește Francisca plângând sub șfichiuirile arzătoare ale arcușului, orbită de soarele strălucitor.

Un scrâșnet metalic, dureros, întunecă lumina de lapte de var. Cerul pieri, asinii se încrustară în stâncile de zinc. Omul își ridică arcușul de pe corzi, își aplecă vioara și atunci Francisca văzu că e legată cu sârmă. Prin fereastră clipeau felinarele stației.

— Oh, domnișoară Francisca – șopti violonistul. Dacă-ai știi ce greu mi-a fost prin străini! Cât n-aș da să mai cânt la spectacolele dumneavoastră din fundul curții, când erați regină și dansatoare!

— Dumitrache! Murmură Francisca pälind. Nu te-am mai văzut de zece ani! Dumitrache! De unde ai apărut?

— Colind lumea! Suspina ostașul. Am ajuns cu un taraf până la Paris! Oh, ce viață, ce viață, domnișoară!

— Și de ce n-ai mai trecut pe la noi de când te-ai întors?!

— Pentru că încă nu m-am întors! Am vrut doar să vă văd pe dumneavoastră și pe Anton! Conteale m-a învoit pentru o singură zi! O să trebuiască să mai vin cel puțin o dată. Poate la anul!

— Nu înțeleg nimic – șopti Francisca. Ai o privire de bețiv, Dumitrache!

— Fiindcă trăiesc aici, înăuntru – spuse ostașul arătându-și vioara cu degetul. Afară nu mi-e bine. Ca și dumneavoastră! Ați rămas artistă, nu-i așa, domnișoară, încă nu v-ați prefăcut în om?!

— Ești nebun – murmură Francisca măgulită. Am fost totdeauna om.

— Artiștii sunt zei – spuse ostașul, fluturându-și mâna neagră, foarte subțire, cu unghiile albastrii.

— Vioristul! Răcni o voce de afară. Vioristul!

— Aici soldatul Dumitrache din compania a treia! Raportă

ostașul scoțând capul pe fereastră. Mă întorc numaidecât!

— Lasă gagicilii! Răcni o voce de bas. Imediat înapoi că vin la tine!

— Smulge-i vioara! Strigă altcineva.

— Artiștii sunt zei - șopti ostașul întorcându-se spre Francisca. Și mă mai cheamă și Dumitrache! Oh, dacă-aș avea la Paris bălăriile din fundul curții dumneavoastră! Ce m-aș mai tăvăli prin ele!

— Dă-l jos din tren! Răcni vocea de bas. Sparge-i scripca!

— Du-te - murmură Francisca. Nu înțeleg ce spui, dar mi-ai amintit că voiam să mă fac dansatoare. M-ai întristat, Dumitrache!

Ostașul îi sărută mâna galant, apoi încălecă pervazul ferestrei. De afară, zeci de mâini se înfipseră în mantaua lui smucindu-l. Soldații din compartimentul Franciscăi se repeziră să-l rețină, dar nu putură decât să-i smulgă cordonul și gulerul tunicii.

Francisca se trânti în patru labe pentru a nu fi strivită de cei care încercau să sară geamul în urmărirea soldatului Dumitrache. Se strecură printre picioarele lor, adăpostindu-și buchetul la piept ca pe un copil.

Dar când îl privi în scăpărarea unei brichete, văzu că strânge în pumn nu flori, ci un mănunchi de iarbă proaspăt cosită.

Mihail plecă primul pe front. Părinții îl petrecură în zori, la gară. Și rămaseră acolo până când trenul dispăru într-un vacarm de comenzi, de bocete, de urale. Reveniră acasă la ora prânzului ținându-se de mână ca în lunile lor de logodnă. Sofia servi borșul. Daniil luă prima lingură, o duse la gură și o vărsă la loc în farfurie.

Frații își ridicară privirile umezite, ascultând strigătul tociarului prin fereastra deschisă și lacrimile Marilunei picurând în borș. Francisca își înfipse unghiile ca de obicei în brațul lui Anton, iar Matei, care se simțea conștiința familiei, gemu: "Mihail plecă pe front".

— Nu înmormântăm pe nimeni! Urlă Daniil bătând cu pumnul în masă. Și cine are de gând să bocească, să-și caute altă pensiune!

Dar fiindcă nici el însuși nu-și dorea altă pensiune își suflă nasul ca pe o trompetă și începu să soarbă zgomotos borșul.

Luca plecă al doilea, ca sergent teterist și reveni după șapte zile cu o dizenterie. Se vindecă la spitalul militar, plecă din nou. Dar la prima haltă se îmbolnăvi de pneumonie. Încercă și a treia oară și făcu un erizipel. În ciuda furiei sale belicoase și a protestelor fu trimis la manutanță.

Anton, mai norocos, reuși să fie primit ca rânduș voluntar în grajdurile regimentului 11 Siret. Avea cincisprezece ani, șazeci de kilograme și visa să ajungă cow-boy, Noua ocupație îl satisfăcea pe deplin și-i explica seară de seară lui Matei că nu există miros mai dumnezeiesc decât cel al paielor amestecate cu bălegar.



Dar Matei se considera prea demn pentru a face războiul într-un grajd sau la manutanță. Își cumpără o uniformă de cercetaș și-și stabilește cartierul general în gară, ajutând la descărcarea răniților. Mic, slab, pansa ostașii degerați cu o gravitate de bătrân medie militar. Plângea auzindu-le gemetele și vărsa la vederea zemei albicioase care li se scurgea din fluierile picioarelor, dar nu venea acasă decât o dată pe zi. La prânz.

Sofia încercă să-l oprească, ascunzându-i uniforma, însă Matei sparse dulapul, își scoase pantalonii și bluza cachi și dispăru. Reveni după o zi și o noapte, vreme în care Daniil îl căută prin toate spitalele. Nedormit, încercănat, părea mai mic, mai slab și mai roșcovan – și tatăl renunță să-l bată.

— Ar trebui totuși să mă ascuți – îi spuse, arătându-i banderola de gardă cetățenească pe care o purta la braț.

Sunt nu numai tatăl tău, dar și mai mare în grad!

În fața argumentului ierarhic, Matei cedă și izbucni în plâns. Mărturisi că n-a făcut-o dinadins, dar că a fost reținut într-o casă, a cărei cheie se pierduse.

— Ce fel de casă? Întrebă Daniil.

— O casă foarte frumoasă, unde s-a făcut un lazaret – răspunse Matei.

— Alături de liceul Vasile Alecsandri?

— Nu, mai sus.

— Unde mai sus?

— După liceu e o casă roz, cu grădină. O grădină mare cu boltă de trandafiri. Dacă treci, vezi florile. Și are, la ușă... deasupra... un fel de cozoroc din sticlă colorată...

— Acum e iarnă. *Iarnă!* Spuse Daniil. Nu există trandafiri!

— Ba da – protestă Matei. Roșii. Erau înfloriți. Și în Italia sunt trandafiri iama.

— În Italia da, dar nu la noi. Trandafirii cresc poate în capul tău.

— Nu. Erau acolo - repetă Matei cu ochii scăldați în lacrimi. Eu nu mint niciodată!

— Dar e iarnă! Strigă Daniil. E frig, viscolește!

— Acolo nu viscolea.

— La dreapta era sărbătoare, în stânga era sărbătoare - murmură Daniil. Înainte și înapoi, dedesubt și deasupra. Numai la mijloc nu era. Și cine te-a dus acolo?

— Am fost cu căruța, cu degerații. Ți-am spus că s-a făcut lazaret într-o casă.

— La cine? În a cui casă?

— Nu știu. Eu nu-i întreb pe oamenii mai mari cum îi cheamă - răspunse Matei. Răniții îi spuneau „doctorul Dinu”.

— Doctorul Dinu - repetă Daniil. Un om mărunțel și gras?

— Nu, nu! Slab și cafeniu la față! Ca o teracotă!

— Ca o teracotă - murmură Daniil punându-și palma pe fruntea băiatului.

— Era cafeniu și ars de soare și avea sprâncenele aurii. I-a uns pe răniți și nu i-au mai durut picioarele. Și erau mulți, tată, fără degete. Le căzuseră. Și le curgea o zeamă din oase, ca zerul de iaurt, dar mai groasă și mirosea.

— Pfui! Bufni Daniil.

— Le cădeau și mâinile și picioarele la unii. Da' omul acela i-a uns cu o alifie și pielea li s-a făcut din nou albă. Și mâinile au început să le crească la loc.

Daniil își lipi din nou palma de fruntea băiatului. Ardea.

— Ducă-se pe pustii casele roz - murmură. Sunt infectate de febră tifoidă.

— O casă cu etaj, cu multe camere, cu covoare. Brancardierii i-au pus pe bolnavi în paturi, dar nu erau

paturi de spital, ci ca ale noastre, frumoase. Apoi a venit doctorul Dinu, i-a uns și a încuiat ușa ca să nu-i mai aducă și alți răniți. Se umpluseră toate paturile. Și când a căutat cheia, n-a mai găsit-o. M-am uns și eu cu puțină alifie pe arsură... Pe picior, tată, acolo unde aveam semnul de la fierul de călcat.

Își ridică pantalonul. Coapsa era uscățivă, curată, fără niciun semn.

— Poate e celălalt picior – spuse Daniil.

— Nu, nu. Uite-l și pe celălalt.

— Alifie... Ce fel de alifie?

Matei scoase o cutiuță din buzunar. O cutiuță de lemn, subțire, așa cum se găseau la toate farmaciile. Daniil o deschise, o miroși. Nu mirosea a nimic. Lemnul era curat, neatins.

— Ar trebui să te dezbraci și să te culci – spuse.

Cine știe ce boli poți lua de la soldații care zac în tranșee, mâncați de păduchi. O să chem doctorul.

— Nu, nu! Strigă Matei. Eu trebuie să mă întorc *acolo*. Sunt foarte mulți oameni, foarte mulți. Și doctorul Dinu e singur. I-am promis că mă întorc să-l ajut. Și eu nu mint niciodată!

— Tu ești un căcăcios de treisprezece ani! Strigă Daniil. Dezbracă-te imediat!

— Nici mort! Gemu Matei, pălind.

— O s-o trimit pe Mariluna să te înlocuiască!

— Dar Mariluna e acolo! Până mă întorc eu!

— Mariluna? Zbieră Daniil dând de perete ușa camerei fetelor. Uite-o, e aici. Își încrețește părul!

— Mariluna! Strigă Matei. Mariluna! L-ai lăsat singur pe doctor?!

— Care doctor? Întrebă căscând Mariluna. De ce nu-l bagi

În pat tată? Nu vezi c-a luat-o razna?

— Doctorul Dinu! Urla Matei tremurând de furie și repezindu-se la ea. E singur, singur acolo, cu răniții, cu morții și nimeni nu le dă de mâncare copiilor!

— Vai de mine – suspină Mariluna, cu ochii plini de lacrimi. Dezbracă-l tată, să-i facem o baie cu muștar.

— Nu! Strigă Matei, apărându-se. Nu! Am promis că mă întorc. Eu! Personal! Acum!

— Bine – spuse Daniil încet. Să mergem împreună. Dar dacă doctorul Dinu nu mai are nevoie de tine te bagi la pat!

— Dacă *spune el* că nu mai are nevoie – șopti Matei pe cuvânt de onoare.

Daniil îl înfolfi într-o plapumă pe cercetașul ce tremura de febră și emoție și-l urcă într-o sanie. Trecură de-a lungul străzii Democrației, tăiară de-a curmezișul Piața Nouă, strada Traian, Mavromol și opriră în fața liceului Vasile Alecsandri. Pe colț se ridica o casă sumbră, verzuie, masivă.

— Aici e lazaretul? Întrebă Daniil.

— Nu... mai încolo...

Opriră în fața unei clădiri înalte, cu două etaje, gălbuie. Marginile de lemn ale balcoanelor o înconjurau cu garnituri ciocolatii.

— Sau aici, poate?

— Mai sus.

Ambulante, femei îmbrobodite în negru, soldați în cârje se îmbulzeau în fața liceului. Și alături pe un loc viran, așteptau căruțe, boi dejugați, sănii.

— Aici... aici era – șopti Matei.

— Aici? Pe maidanul ăsta?!

— Daaa...

— Dar aici n-a fost niciodată vreo casă. Poate e mai

încolo? ...

— Poate că da...

— O casă roz cu trandafiri? Îl întrebă Daniil pe birjar. O casă foarte mare, transformată în lazaret?

— O casă... roz?! Birjarul își șterse fața înroșită. Roz? Pe Mavromol? Niciodată.

— Cu poartă de fier – spuse Matei. Și cu trandafiri roșii.

— Pe Mavromol? Nu se poate. Sunt birjar de patruzeci de ani! Cunoscut orașul piatră cu piatră!

— Și are, la ușă, la intrare... o apărătoare de sticlă... cum se cheamă? O apărătoare de sticlă colorată...

— Apărătoare? ... Așa, un fel de cozoroc? ...

— Da.

Birjarul suflă puternic, încrețindu-și nasul, ca un cal.

— Aha! Spuse înveselit. Aha! Dar asta nu e pe Mavromol, domnu' Daniil... Și nu mai e nicăieri. Știu fiecare piatră din orașul ăsta!

— O casă roz – șopti Matei, abia stăpânindu-și lacrimile.

— Roz, da. *Există o casă roz în oraș*, domnu' Daniil! Nu vă amintiți? Roz, și cu mulți trandafiri roșii... Cu sticle colorate, prinse într-o ramă de plumb... he... he... he... Una singură... Dacă n-o mai fi și altele... Dar eu o știu numai pe aceea, care a ars! ... Acum zece ani a ars... Casa filosofului... Acela, domnu' Daniil, care vindea cremă de ghetă și perii. Dar nu era pe Mavromol, ci pe Eminescu... unde mai există și azi ruinele...

A treia zi Matei uită de casa roz, iar pe piciorul drept îi reapăru pata fierului de călcat. Își reluă funcția de brancardier, dar numai pentru o lună, căci începuseră să vină armatele rusești și orașul fu cuprins de o periculoasă febră ospitalieră. Oficial și sec Matei bătea străzile căutând încartiruire pentru ofițerii ce-și stabiliseră cancelaria pe strada Democrației, la numărul 25.

Privea cu emoție tunicile strânse pe talie și cizmele mulate ca niște mănuși ale ofițerilor țariști. Și zilnic se studia în oglindă așteptând apariția unor mustăți pe oală, așa cum le avea colonelul Karpinski.

Până și Daniil se arăta impresionat de mustățile colonelului, confecționate din două tufe de păr moale, blond, arse de praf de pușcă și tutun. Când vorbea, colonelul își ridica mustățile cu gestul unui artificer care aprinde fitilul dinamitei și le ținea astfel la primele replici, singurele de înțeles, pentru că celelalte se pierdeau în încâlceala de fire blonde.

Când bea, mustățile se udau și atârnav blegi de o parte și de alta a gurii, dar uneori colonelul și le muia singur în votcă și și le lipea pe obraz, amintind un Mefisto morcoviu. Își iubea mustățile și și le alinta spunând uneia dintre ele Vanka și celelalte Lionka, le împletea adeseori, iar noaptea și le adăpostea după un plasture cu elastic. Această pază nocturnă a mustăților îi convinse pe frați că, în urmă cu ani, mustățile colonelului încercaseră să evadeze, dar fuseseră prinse și cetluite sub nas.

Când îngrijirea mustăților îi lăsa câteva ore libere, colonelul punea ordine în treburile cancelariei, inspecta

magaziile și povestea cu mult haz anecdote din Ural. Singurul om din oraș care putea ține piept humorului șefului de cancelarie era Daniil și, la început rar, apoi seară de seară își povesteau unul altuia întâmplările cele mai hazlii și mai necuviincioase cu putință.

Conversațiile se desfășurau în bucătărie, în vreme ce Daniil dregea focul, iar colonelul Stepan Ivanovici Karpinski fuma secondat de doi maiori și de un căpitan. Micul stat-major lua loc pe scaune, colonelul își aprindea țigara, tușea, îl ridica pe Lionka aflat în tribordul nasului și gurii și lansa un: Eh, ștodelaite? La care Daniil răspundea: Spasiba, nicevo.

— Prikuski? Întreba Daniil apoi, politicoș, ciocănind cu arătătorul un soi de cazan de rufe, rotund, emailat și care ținea loc de ceainic.

— Daaa! Răspundea domol colonelul. Da, da. Dar nu vă deranjați. Hei, Dimon! Striga. Ceaiul și zahărul!

— Ceai mai avem de ieri – spunea Daniil.

— Atunci, numai zahăr – consimțea colonelul.

Căpitanul Dimon sărea în picioare, vărsa tașca pe masă și între farfurioarele și cânila pregătite cu o oră înainte creștea un morman de cuburi albe. Pentru gălățenii obișnuiți de cu toamnă să rabde de foame, să stea la cozi de pâine și cartofi, popotele țariste păreau coborâte din rai. Iar colonelul Karpinski nu putea fi deosebit de administratorul chelăriei cerești.

Încălzindu-se, ofițerii își descheiau gulerele tunicii, apoi rămâneau în cămăși, în flanele de corp și înroșindu-se, asudând continuau să soarbă cană după cană. Când, spre Bobotează, fu adus un samovar, băutul ceaiului deveni orgiac și plescăiturile începură a fi însoțite de gemete de plăcere și chiar de lacrimi.

Samovarul trona peste zi în camera colonelului, dar cum se întuneca era dus în bucătărie, instalat în mijlocul mesei și îndopat, pe jos cu cărbuni aprinși. Karpinski îl poreclise Kotik, după un motan burtos și așa și rămase – un Kotik de alamă, gras, leneș, plin de el, având un chipiu, tot de alamă, dat pe ceafă. Kotik moțăia toată ziua, solid și inert, apoi, pe seară, când jarul începea să-i ardă măruntaiele își arunca chipiul în sus, lăsa să-i scape un fuior de abur tușind și înecându-se.

— Hai, Kotik, Kotik – mormăia Dimon. Ne e sete. Dă-i drumul!

Kotik tăcea, cu spatele întors la cazanul-ceainic acum abandonat. Apoi chicotea. Un chicotit subțire, grotesc, după care gema scurt, aproape astmatic și strănuta împrôscând stropi de sub chipiu și din nasul prevăzut cu robinet. Tăcuți ofițerii și frații urmăreau spasmele metalice ale samovarului – băieții cu o curiozitate științifică. Francisca înduioșată. Dar Kotik nu era obișnuit să sufere prea mult și, furios, izbucnea într-un urlet subțire. Un fior îl zguduia, gata să-l mute din loc. Apoi începea să tremure, chipiul i zbătea. Înnebunit, până reușea să se salte singur și samovarul pornea să plângă trist ca un matroz beai. În clipa aceea colonelul spunea:

— Bravo! Harașo! Davai ceai!

Daniil acționa robinetul și cănila se acopereau de abur. Apoi ca în toate zilele, ofițerii începeau să bea și băieții puneau pariuri pe ei, ca la curse: "Dimon, ajunge azi la cinci'spe." „A băut ieri douăzeci”. „Maiorul ăsta cu cap de pasăre leșină la a patra cană.” „Alaltăieri a băut dou'j'trei! Să nu leșine celălalt!"

Totuși Dimon îi întrecea pe toți, și când flanela i se lipea de corp și începeau să-i iasă aburi din cizme, pornea să



cânte vechi cântece de stepă, spre mulțumirea colonelului, care strângându-și mustățile în pumn îl acompania, cu un bas răgușit, bătând tactul în coasta lui Kotik. Daniil, care știa bulgărește, idiș, grecește, lipovenește învăță și rusește și cânta la vocea a doua, o dată cu Dimon.

— Harașo, Daniil, harașo! Suspina colonelul.

— Nicevo, Stepan Ivanovici! Murmura Daniil rușinându-se de mustățile lui. Care, de la venirea rușilor, păreau mici și lipsite de putere.

— Daniil. Daniil! Ofta colonelul. Cânti bine! Eu n-am voce! Și e și război! Oamenii noștri mor!

— O să-i batem *pe* nemți – spunea Daniil. O să le meargă fulgii.

Dar nu știa bine rusește și traducând” O să le meargă fulgii” spunea: „O să meargă în fulgi” ceea ce ofițerilor li se părea deosebit de caraghios și râdeau cu hohote. Din când în când apărea și Dusea, cu brațele încărcate de bomboane și conserve, și, după cum era de ciufulită și mușcată, se vedea de unde vine și cum a căpătat bunătățile pe care le trântea pe masă, îmbufnată.

— Dragostea, dragostea – spunea colonelul cu ochii aburiți de ceai.

— Dragostea, hî! Răspundea Dusea, îndreptându-și părul ciufulit și fusta, și ascunzându-și unul în spatele altuia picioarele mari, ca de cal. Dragoste... ciortu! Fac asta ca se aduc ciocolată la copii! Hai, luați!

Dădea câte un pachetel de ciocolată fraților, ascundea conservele în dulap și fugea să-i ducă punguțele cu bomboane lui Matei căruia îi spunea „daragoi”” krasivâi” și „bogatâr”.

După ieșirea Dusei colonelul clătina din cap și murmura „suflet rusesc” apoi întreba:

- Ce se aude cu băiatul mare? Luptă, luptă Mihail?
- Da, răspundea Daniil. În prima linie. E căpitan.
- Căpitan? Harașo! Și Luca?
- A fost bolnav. Acum e la manutanță. Împarte pâinea.
- Manutanță?! Harașo!

Singurul care zâmbea, ascultând această conversație, era Dimon, și frații observară că zâmbește tot timpul, totdeauna, chiar când ceilalți se încruntă și înjură, iar Francisca le spuse că asta e o boală – boala surâsului. Le indică și țara de origine a bolii – se afla undeva între Mongolia și Marea Galbenă, ceea ce însenina că Dimon era chinez sau mongol sau cel puțin tibetan și fusese pișcat de o muscă a cărei pișcătură te condamnă să râzi până după moarte.

— O să-l înțep într-o zi – le spuse. Și o să vedeți cum râde de durere. Iar dacă o să-l doară foarte tare, o să rida de o să cadă de pe scaun.

— Poți să mă înțepi – spuse Dimon întorcându-se spre ea. Îți promit că abia o să zâmbesc.

- Știe românește! Șuieră Matei.
- Știți românește? Întrebă Francisca tremurând.
- Știu – surâse Dimon. Știu puțin. Știu și rusește.
- Și... mongolește? Întrebă Matei.
- Da. Știu vreo optzeci de limbi.

Și căpitanul Dimon le surâse cu ochii săi oblici, cu nasul turtit și chiar cu gura încremenită într-un veșnic zâmbet îndurerat.

De emoție Francisca ieși din bucătărie și se duse să-i ajute Sofiei la împletitul puloverelor și ciorapilor pentru ostașii din tranșee. Dar pentru că indiscreția poliglotă a lui Dimon o chinuia reveni după două zile în bucătărie spre a vorbi cu frații săi în celebra limbă *papopipepu* – inaccesibilă

adulților. Acum, la adăpostul cuvintelor tainice ea îl putea chema pe Matei spunându-i în loc de „Vino la mine, Matei”, „Vipinopo lapa mipinepe Mapatepei”. Dar la a doua replică Dimon o întrerupse șoptindu-i: „Mapatepei napa apaupuzipit. Repetăpă”, ceea ce o tulbură pe Francisca până la lacrimi, făcând-o să înțeleagă că refugiul în limba *papopipepu* e inutil.

Măreț și leonin colonelul nu dădea nicio atenție aventurilor dialectate ale subalternului său și continuă să nu-l bage în seamă până la ședința de spiritism.

Ideea ședinței aparținea Franciscăi care se simțea atât de dornică de aventuri romantice, încât, după ce epuizase mental pe toți scriitorii în viață se gândi să-i provoace și pe cei decedați. Înaltă, subțire, sălbatică, ea găsisese în persoana colonelului Karpinski un adorator, care-i punea viața la picioare în fiecare zi și care se simți dator să susțină propunerea ei cu energie. De altfel – declara colonelul – el însuși era un vechi spiritist și socotea ectoplasma mai reală decât protoplasma și decât orice altă plasmă pipăibilă.

Daniil primi invitația la ședință foarte reverențios, dar mijindu-și ochii cu o maliție care ar fi congelat orice fel de entuziasm. Și pe ascuns o batjocori pe Francisca numind-o „matură visătoare” și profetindu-i un soț compus exclusiv din mustăți și pintenii.

Se adunaseră cu toții în camera folosită la păstrarea registrelor cancelariei, acolo unde dormea Mihail înainte de a pleca pe front. Ferestrele fură acoperite cu hârtie neagră și fu lăsată aprinsă doar o mică lampă, cu abajur de sticlă, jumătate roșu, jumătate alb. Sub razele leșinate și semisângerii se așezară cu toții în jurul mesei rotunde pe care căpitanul Dimon o adusese din vecini, și-și lipiră

palmele de tăblia de lemn. În mijlocul lor în locul maiestuosului Kotik. Se afla un pahar lipsit de personalitate.

— Să începem Dimon, spuse colonelul. Dânsul e un mediu extraordinar, le explică celorlalți. Nouă ne-a ghicit și în cafea și în palmă. Ghicește după vreme și dă și în bobi cum știi numai calmâcii.

— Sunteți mediu?! Întrebă emoționată Francisca. Intrați în transă?

— Da - răspunse Dimon. Dar nu-mi amintesc nimic după aceea.

— Ce înnebunitor trebuie să fie! Suspină Francisca. Oh, dacă aș putea simți și eu senzațiile astea!

— Nu există nicio senzație - spuse Dimon surâzător. În clipele acelea ești nimeni. Sau altcineva. Dar tu nu mai exiști.

— E foarte frumos - șopti pierdută Francisca.

— Să începem, să începem - interveni colonelul, căruia nu-i plăcu apropierea dintre Francisca și subalternul său. Liniște. Lucrăm cu paharul Dimon?

— Cu paharul și dacă o să se poală direct. Dar am nevoie de multă liniște.

— Ssssst! Făcu Stepan Ivanovici apucând cu două degete încheietura mâinii stângi a Franciscăi.

— Pe cine să invocăm? Întrebă Dimon.

— Pe... pe Alexandr Sergheevici Pușkin! Și la Odessa l-am chemat și a venit!

— Alexandr Sergheevici - repetă ca un ecou Dimon. Alexandr Sergheevici Pușkin! Vino!

Își dădu capul pe spate deschise gura și ramase nemișcat, livid. Francisca îi vedea mărul lui Adam tresărind, pleoapele subțiindu-se, buzele mișcându-i-se ușor.

— Aaaaah - gemu înfundat Dimon cu fălcile înțepenite. Alex... Alexandr... Alex... Alexandr... Deschise gura mare, ca un pește aruncat pe uscat și spuse, distinct, în șoaptă: Sunt aici.

— Fii binevenit! Murmură colonelul tremurând. Își înclină fruntea oprindu-i cu o lovitură din coate pe cei doi maiori care voiau să se închine. Spune, șopti, spune! ...

— Sunt aici - se auzi vocea izvorând din plafon.

— Vorbește - o imploră colonelul. Vorbește!

— Dimon - spuse vocea.

— Platonovici - adăugă colonelul.

— Dimon - urmă cavernos vocea. Vei veni cu mine... acolo... la Paris, în spatele parcului Buttes-Chaumont... Pentru că ești un prost.

— Excelență - suspină colonelul.

— Dimon e o slugă prea plecată - urmă vocea. Dar nu e în stare de nimic! Eu am nevoie de Daniil!

— Excelență! Mărite Alexandr Sergheevici! Gemu maiorul uscățiv.

— Sunt contele de Droitdieu - spuse glacial vocea. Acum, în clipa asta sunt contele și vă spun: Am nevoie de Daniil!

Scăpând de sub mâna colonelului cel mai înalt dintre maiori, cel cu cap de pasăre, se închină.

— Măcar pe ăsta - suspină vocea. Pe ăsta! Încearcă-ți puterea pe el, Dimon Platonovici! Transformă-l pe pravoslavnic în criminal! Pentru Daniil ești prea prost!

— Mulțumesc - murmură Daniil.

— Dimon va muri - spuse vocea. Pregătește-te. Dimon Platonovici.

— Întrebați-l ceva - îi șuieră maiorul cel scund colonelului. Repede. Poate îl salvăm pe Dimon.

— Dimon Platonovici, cel care ai fost - spuse vocea

sentențios. Vino cu mine. Acolo unde vei surâde tot timpul.

— Întrebați-l, cu voce tare! Se rugă maiorul cu cap de pasăre. Altfel îl întreb eu.

— Cui vrei să te las, Dimon? Întrebă vocea. Și răspunse tot ea: Sihastrului Daniil?

— Sihastrul Daniil! Repetă colonelul. E din Riazan?

— Eu sunt sihastrul Daniil - spuse Daniil. Din Moldova.

— Îl primești pe Dimon? Întrebă vocea.

— De ce nu? Răspunse Daniil reverențios. A mai stat la noi. O să mai stea.

— Doar câteva zile - spuse vocea. Să-l ascunzi! Să-l aperi!

— O să-l apăr cu praștia - spuse Daniil. Până și lui Goliat îi va fi teamă de mine!

— Daniil David, daragoi! Îl imploră colonelul. Nu mai glumi!

— Atunci fii gata - spuse vocea.

— Prașu - raportă înveselit Daniil. Numai că eu am treabă, n-o să stau cu gura căscată ca să vorbească, printre dinții mei!

— Sfântă Fecioară! Exclamă colonelul apucându-și mustățile în pumn. Oprește! Opriți! Iartă-mă, Alexandr Sergheevici... am băut... nu mai înțeleg nimic!

— Se mișcă paharul! Strigă unul dintre maiori.

Paharul nemișcat până atunci porni să se rostogolească, trecu prin fața mâinilor Franciscăi, atinse degetele colonelului, care se crispaseră și se îndreptă spre cei doi maiori.

— Războiul - spuse gâtuit colonelul - Alexandr Sergheevici... oare... oare o să-l pierdem?

— O, biet soldat rus! Se căină vocea. Tu, stăpânul, tu regele!

— Parabola – șopti unul din maiori.

— Țarul va muri, țarina va fugi, generalii vor vinde castraveciori...

— Castraveciori... generalii? Repetă colonelul. Castraveciori!

— Mujicul va sta pe tronul țărilor!

— Nu! Strigă înăbușit colonelul. Alexandr Sergheevici, te implor! Am jurat credință steagului imperial!

— Steagul... spuse vocea. Steagul va fi roșu!

— Roșu de sânge! Șopti înfiorându-se unul din maiori.

— Steagul revoluției – spuse vocea.

— Nuuuu! Strigă colonelul.

— Steagul roșu! Repetă vocea. Bandierra rosa.

— Nu! Nu! Alexandr Sergheevici, lumina noastră, sufletul nostru. Ce ne-ai făcut?

— E bolșevic! Spuse printre dinți maiorul cu profil de pasăre.

— Nu cârti! Îl opri colonelul.

— E bolșevic – se îndârji maiorul. Și deodată sări de pe scaun, își scoase pistolul și urlă. Moarte bolșevicilor!

Ocolind masa, se repezi la Dimon, înfundându-și nasul între dinții acestuia.

— Votcă! Țipă ascutit. E beat! E beat, bolșevicul! Nu cu Pușkin am vorbit noi, ci cu Dimon Platonovici! Trădătorul! Calmâkul! Te împușc! La zid, la zid!

— Ești nebun! Îl opri colonelul.

— Sunt ofițer! Țipă maiorul, tremurând. Îl împușc, acum! Afară! Toată lumea afară! Și tu, strigă zguduindu-l pe Dimon, treci la zid! La perete!

— Ce... cine? Întrebă Dimon deschizând ochii.

— La zid! Țipă maiorul, palid. Soldatul rus – rege?! Treci la perete! Soldatul... ai?! Castraveciori?!

Gâfâia, împungându-l cu nasul său de uliu.

— Nu înțeleg nimic - șopti Dimon. Oare ce am spus, excelență?

— Măscăriciule! Știi foarte bine ce ai spus! Șuieră maiorul, stropindu-și pieptul cu scuipat. Tremura și se auzea cum îi clănțăne dinții. Excelență, lăsați-mă să-îl împușc aici.

— Pune pistolul pe masă! Porunci colonelul. Constantin Sergheevici!

— Frapanciscapa - murmură Dimon.

— Gura! Gura! Urlă maiorul, întinzând pistolul spre el. Taci, măscăriciule, diavol roșu!

— Frapanciscapa - repetă Dimon, slipingepe lapampapa.

— Papa... papa... hârâi maiorul trăgând în plin. Ține pa-pa-pa-pa! Iacă. Pravoslavnicul s-a transformat în criminal!

— Aaaaah - strigă Francisca alunecând pe lângă colonel și lovind lampa așezată pe o poliță. Mi-e rău! Ajutor, Stepan Ivanovici!

Se prăbuși o dată cu mica lampă ce se sparse într-o vâlvătaie de flăcări.

— Afară! Porunci colonelul. Arde! S-a aprins gazul!

— Unde ești, câine? Întrebă maiorul bâjbâind prin întuneric. Ai spus că mori azi! Crapă atunci!

— Vă ordon să ieșiți! Tună colonelul. Constantin Sergheevici, te dau pe mâna Curții Marțiale.

— Să moară! Gemu maiorul. Să moară! Și-a bătut joc de noi! Castraveciori! ...

— Nu maiorii, ci generalii o să vândă castraveciori - șopti împăciuitor maiorul cel scund. Potolește-te Constantin Sergheevici. L-ai ucis!

Focul izbucni printre picioarele lor, cuprinse rafturile de



registre. Daniil smuci ușa. Era încuiată, dar fără cheie în broască. Se repezi la fereastră, o smulse din țâțâni.

— Săriți! Strigă. Ușa s-a înțepenit.

Flăcările se năpustiră șuierând peste hârtiile uscate, de-a lungul polițelor de lemn. Colonelul încălecă pervazul, sări afară și întorcându-se pe jumătate o luă în brațe pe Francisca.

Maiorul cel scund sări după el apoi David împingându-l pe Constantin Sergheevici, care se zbătea. În urma lor o flacăra lungă, roșiatică linse chenarul ferestrei și focul începu să vâjâie și să pocnească.

— Dimon! Strigă colonelul. Dimon Platonovici!

Maiorul cel scund se repezi la fereastră, dar celălalt îl opri.

— Lasă-l - urlă spumegând. Să crape acolo!

— Te împușc pe loc. Constantin Sergheevici - strigă colonelul. Să nu îndrăznești!

Apărându-și mustățile cu mâna încălecă din nou pervazul ferestrei, dar fumul îl orbi. Daniil îl dădu la o parte, ținându-și batista la nas, sări în cameră și flăcările îi cuprinseră pantalonii și părul. Bâjbâi prin fumul negru. Își arse degetele și se trase înapoi.

— Ieși - șuieră Dimon, aprinzându-și pipa. Uiți că sunt al dumitale? Așteaptă-mă afară.

Unul din rafturi se prăbuși într-un val de scânteii. Podeaua explodă în jerbe roșii.

— Tataaa! Țipă Francisca de afară. Tataaa! Fooooc!

— Ieși! Porunci Dimon. Eu descopăr numai animalul din oameni nu și zeul! Afară!

Daniil simți două mâini care-l apucă de mijloc, târându-l spre fereastră. Încercă să se zbată, dar celălalt era mai puternic și luându-l pe sus îl aruncă la picioarele colonelului

Karpinski. Se întoarse și-l mai văzu pe Dimon așezându-se liniștit pe scaun. În vreme ce curtea se umplea de oameni care urlau, cărând găleți cu apă.

Camera cu registre arse până la temelie, fără ca focul să se întindă și la restul casei. Printre bucățile de lemn carbonizate găsiră turtit, spart samovarul, pe care soldații îl călcaseră în picioare.

Datorită surescitării nimeni nu-și mai amintea cum izbucnise incendiul, în afara lui Dimon Platonovici care mărturisi că-și uitase țigara aprinsă pe polița de lemn. Plăti paguba din banii pe care îi avea puși deoparte și dispăru fără urmă, lăsându-și uniforma de căpitan pe trei sferturi arsă în pragul casei.

Seri de-a rândul lui Daniil i se păru că-l vede trecând pe strada Democrației, tăcut și posomorât. Și tot gândindu-se la căpitanul Dimon, se obișnuie să cânte cântece pe care nu le auzise niciodată, dar pe care și le amintea din copilărie.

Și visa, fără să doarmă, o curte imensă, străjuită de un turn dantelat din oțel – o curte nesfârșită în care se învâртеau zeci de scrâncioburi, în jurul unor munți de case și arme, amestecate alandala. Iar el, Daniil se plimba printre mormanele de case și turnuri până se prăbușea într-o groapă cu lei.

Casa din strada Democrației devenise cu anii deosebit de pitorească. Hornul cel mare dărâmându-se fu adus un meșter neamț, care construi în locul lui un turn gotic, pătrat, cu scăriță și cască de metal. De la distanță părea statuia unui soldat veghind o piatră funerară. Frații îl priviră cu dispreț, la început, apoi tristețea soldatului veșnic afumat îi înduioșă și-l îndrăgiră. Francisca îl pictă într-o noapte în ocru și galben, transformându-l într-o uriașă turtă dulce. Astfel, ostașul deveni comestibil, dar nimeni nu se atinse de el. Francisca se mulțumi să picteze și acoperișul cu arici și fluturași, apoi poarta, și la urmă, pereții. Simțind-o apropiindu-se cu bidineaua, tencuiala frisona, căzând în solzi.

Furia aceasta coloristică, pe ascuns încurajată de Daniil, fu stăvilită de Mihail. Abia întors de la Școala militară cu trese de ofițer, dispuse ca hornul să redevină cărămiziu. Acoperișul roșu, poarta cafenie. Sofia fu încântată – orașul n-avea să mai vorbească despre casa lor, arătând-o cu degetul. Pentru că Sofia cea deșteaptă era convinsă că șușotelile bârfitorilor fuseseră provocate de hornul din turtă dulce.

Ea uita că Anton galopase trei zile pe un cal de împrumut și că Matei fusese gata să-l împuște pe Terente.

Matei coborî prin vadul Rașcu mânând calul la trap. Trecu printre tarabele troienite, pe sub depozitele de cherestea și apoi coti pe chei. Sania ușoară sărea peste bolovani și calul tropăia suflând aburi fierbinți.

Se lăsară spre Dunăre pe o podișcă de bârne groase, lustruite de ger. Gheața scrâșni, sună dogit sub copitele

calului. Matei dădu drumul hăturilor și se lăsă pe spate, ca muscalii, cu o mână în șold, mijind ochii. Țăranii îl salutară, înveseliți – se vedea că tânărul subțirel și roșcovan e cherchelit. Le răspunse aplecându-se adânc, aproape adormit. Se sculase de la ora cinci ca să împrumute sania și calul și până la opt băuse cu birjarul țuică și vin fiert cu scorțișoară. Nu spusese nimănui unde pleacă pentru că Daniil l-ar fi oprit să treacă singur Dunărea înghețată, iar el promisese să ajungă la Azacław cu sanie muscălească.

Mână calul la pas pe lângă carele încărcate cu saci de porumb, pe lângă lăutarii care cântau, dansând pe loc, și ajunse la debarcaderul satului în mai puțin de zece minute. Fata îl aștepta pe mal, înfășurată într-un șal negru.

Pufos. Nu i se vedeau decât cizmulițele și poalele paltonului, întinse mâna și o ajută să urce lângă el.

— Nu mai e aici – spuse ea speriată. Avea buzele albite de frig și obrații aproape albaștri. A plecat de aseară.

— A plecat!

Matei se dezmetici, înjură.

— Și unde dracu s-a dus? Întrebă.

— În baltă – spuse fata. Își făcu o cruce mare. Poate că e mai bine așa, domnu' Matei.

— Bine pe dracu – mârâi Matei. Noapte nedormită, bani aruncați. Dacă ți-era frică, n-aveai decât să-mi spui.

— Nu de frică – spuse fata. Dar cum să-l opresc dacă a plecat în baltă?

— A plecat de mult?

— De aseară, v-am spus.

— Și unde a dormit?

— La un om.

— Du-mă la el.

Fata era slujnica lui Iani Starcopol din Brăila, văr prin

alianță cu Sofia. Teren te o răpise pe Elena, fiica lui Starcopol și ceruse ca răscumpărare sfeșnice de argint, bani, cafea, zahăr, tutun, miere. Sania era ticsită.

Dar omul lui Terente plecase și Matei voia cu tot dinadinsul să-i dea de urmă. Știa că banditul se teme de o cursă și că la cea mai mică bănuială Elena Starcopol ar fi fost înecata. Iar fata care tremura lângă el nu-i plăcea. Părea mai îngrozită decât ar fi trebuit.

Opriră în capul satului, aproape de cimitir. Coborâră. Un om aștepta în poartă cu căciula trasă până peste ochi. Zâmbi, netezindu-și mustața cu degetul gros. Și-i pofti înăuntru, apoi deschizând larg porțile băgă sania în curte.

— V-ați plimbat, domnișorule - mormăi lăsându-l pe Matei să între înaintea lui în casă. Și tu du-te la bucătărie - îi spuse fetei. E mai cald decât în odaie. Îl ajută pe Matei să-și scoată paltonul greu, cu guler de vulpe, apoi își smulse căciula din cap, ca și cum ar fi fost o perucă.

— Ați făcut drumul degeaba - adăugă, întorcându-se.

Matei tresări.

— Sau aproape degeaba - adăugă omul. Pentru că cine trebuia să ia sacii a plecat. Dar v-a rugat să-i lăsați aici.

Vorbea domol, aproape căutându-și cuvintele, și ochii lui cafenii îl priveau neliniștiți pe Matei.

— Degeaba - repetă îngândurat Matei. Aveți rude bune la Galați?

— Nu. Niciun fel de rude - răspunse omul.

Era tuciuriu la față, cu ochii înfundați în cap, iar irișii lui cafenii păreau morți, ca la orbi.

— Am cunoscut, când eram mic, un filosof - spuse Matei. Domnul Diamand.

— Eu sunt domnul Diamand - zâmbi omul. Sunt chiar el, filosoful.

Matei se lipi cu spatele de ușă, apucând pe furiș clanța.

— Dar domnul Diamand a murit - șuieră el.

— E un fel de a spune - răspunse domnul Diamand. Dumneata n-aveai, desigur, mai mult de opt ani când am părăsit orașul.

— Opt ani... dar am o memorie foarte bună.

— Da, da - murmură domnul Diamand. Sunt un filosof mort, care face negustorie cu Terente. O să trebuiască să lași la mine și argintăria și cafeaua. Fără să capeți nimic în schimb. Cred că șeful a urcat prețul - vrea de două ori pe atât. Iar noi suntem sclavii lui...

O rafală de vânt izbi casa zguduind-o. Domnul Diamand deschise ușa și-și scălda fruntea în aburul înghețat care năvăli de afară.

— Nu, nu mi-e frig - urmă, posomorât. Niciodată nu mi-a fost, domnule conte! Dar aici ar fi trebuit să-l trimiteți pe Duțulescu! Pe micul darmant de fier!

O a doua rafală cutremură casa făcând zăpada de pe acoperiș să se scurgă într-o avalanșă ce-l îngropă pe domnul Diamand.

— Pe Duțulescu - repetă înecându-se. Cel care scoate zeei din pălărie.

Se afundă fără veste în troian și când se ridică Matei văzu că are gura plină de sânge.

— Oh, asta nu va înțelege niciodată - gemu scuișând cheaguri roșii. Contele îi disprețuiește prea mult pe filosofi pentru a-i crede în stare să-și apere punctul de vedere!

— Aveți buza crăpată - spuse Matei.

— Buza? Rânji filosoful. Ha-ha! Buza! Trebuie să știi, domnule Matei David, că nici măcar buza crăpată pe care o vezi nu-mi aparține. Oh, dacă bietul Daniil ar bănuî în ce încurcătură m-a băgat cu toți fiii lui!

Se lovi cu fruntea de ușorul ușii și Matei avu impresia că cineva l-a împins din spate.

— Trebuie să recunoști că în asemenea condiții e greu să tratezi răscumpărări - spuse foarte încet. Totuși sper că m-ai înțeles...

— Vreau s-o văd mai întâi... spuse Matei. În afară de argintăria și cafeaua domnului Starcopol, am și eu banii mei. Am bani la Galați. Și nu e nevoie să-i fie dați toți lui Terente.

— Vrei să mă cumperi? Domnul Diamand zâmbi. Știi câți ani am, tinere?

— Cincizeci, spuse Matei.

— Nu. Patruzeci și cinci. De paisprezece ani am rămas la aceeași vârstă. Poți cumpăra un om care nu mai îmbătrânește de paisprezece ani? Cu ce?

— Am un ceas de aur, un inel.

— Un ceas de aur - îl îngână domnul Diamand.

Se aplecă, scoase de sub pat o mică valiză neagră, lăcuită, o deschise. Prinse pe o catifea neagră, unul lângă altul, scânteiau zeci de ceasuri de aur.

— Numai Longines - adăugă obosit. Și câteva Internațional Geneve. Ridică valiza ducându-i-o la ureche, Tic-tac-urile se armonizau simfonic.

— Un ceas de aur. *Un ceas* - spuse umflându-și obrajii domnul Diamand. E pur și simplu caraghios să cumperi un filozof-tâlhăru cu un ceas și un inel. Ce altceva mai ai?

— Am bani - murmură Matei.

— Ai merita s-o primești înapoi pe Elena - spuse domnul Diamand. Pentru că ești un băiat curajos. Dar mâine vreau și restul de cafea, zahăr, tutun și *toate* tablourile din casa Starcopol. Le știu *pe toate*, așa că e inutil ca domnul Starcopol să facă economie de tablouri.

— O să le aduc eu - spuse Matei. Dar vreau s-o văd pe Elena. *Acum.*

— Chiar acum - spuse grav domnul Diamand. Elena! Strigă, deschizând ușa spre bucătărie. Elena, vino, te rog!

Matei sări în picioare. Își îndreptă haina, își șterse palmele de sudoare. Elena apăru din camera de alături, cu un șal turcesc pe umeri, un șal pufos, roșu. Părea emoționată, dar nu îngrozită, și-i zâmbi politicos lui Matei.

— Îmbrățișează-o - spuse domnul Diamand.

Matei o luă în brațe, fără stângăcie, doar pentru că era obișnuit să îmbrățișeze fetele. Dar avea mâinile reci și nu putea vorbi.

— Cum îl găsești? Întrebă domnul Diamand.

— Bine - spuse Elena. Se pare că, între timp, l-au ținut destul de bine acolo.

— Da, nu arată prost - spuse și domnul Diamand. E însă puțin speriat, puțin zăpăcit.

— Acolo au lumea lor - zâmbi Elena. Una singură. Cu reguli puține care se învață repede.

Capul ei mic, brun, cu sprâncenele foarte arcuite, cu gura plină, senzuală, umbrită de puf, cu nasul acvilin, era capul unei păsări de pradă. Părea neajutorată cu cinci zile în urmă, înainte de a fi răpită, și acum Matei nu-i putea suporta privirea crudă, lacomă.

— E un băiat energic - spuse domnul Diamand.

— E curajos - recunosc Elena. Altfel, nu l-aș fi acceptat.

— Te iubește - spuse domnul Diamand.

— Da - spuse îngândurată Elena. Dar nu e singurul, domnule Darmant.

— Diamand - șopti Matei.

— Diamand - o corectă iritat domnul Diamand. Face parte dintr-o familie de care avem nevoie. Dacă n-am



renunțat cumva la Galați, la tot fluviul acesta, la viață. Îl răscumperi pe Matei sau nu?

— Cât vreți pe el? Întrebă Elena.

— Un ceas de aur - spuse domnul Diamand. Tatăl dumitale te-a plătit cu doi saci de calea, doi de zahăr, tutun și miere. Plus argintăria din dormitor și tablourile pe care mi le va aduce Matei mâine. Așa că un ceas îmi pare o plată destul de modestă.

— Bine - încuviință Elena. Și rămâne al meu?

— Îl vrei pentru totdeauna?

— Da. Așa se obișnuiește.

Elena deschise micul manșon de astrahan pe care-l ascundea sub șal și scoase un ceas prins pe un lanț greu, galben roșcat.

— E chiar ceasul meu - spuse.

— Știu. Îmi place. Pune-l în valiza mea, te rog.

— Mă răscumperi? Întrebă Matei. *Tu, pe mine?* Pentru ce?

— Ca să te poată vinde - surâse domnul Diamand După legile noastre, aparții acum Elenei. E, de altfel un obicei străvechi de nuntă. Numai că în loc s-o cumperi dumneata pe ea, pentru o pereche de boi, ca în Africa, sau ea pe dumneata cu zestrea, ca la Galați, te-a plătit cu un ceas. E simplu, nu?

— Dar dumneavoastră... dumneavoastră... cine... cu ce drept?! Vocea îi era gătită de furie. Simțea că e ridicol și voia să răspundă pe loc, violent. Cu ce drept?

— Uiți unde te afli - murmură domnul Diamand. Ești în țara lui Terente!

Elena izbucni în râs. Capul ei mic, brun, sticlea deasupra șalului roșu. Matei îi vedea sânii tremurând de râs, șoldurile pline încordându-se. Gura i se uscă de furie și teamă. Fără

să-și scoată pistolul din buzunar trase în direcția domnului Diamand.

— V-a atins? Strigă Elena, repezindu-se să-l sprijine.

— Da, da, da – murmură domnul Diamand. Și prin cea mai bună cămașă a mea! Își descheie gulerul tare, își introduse mâna cu grijă, caută îndelung. Totdeauna pătesc așa – spuse. Îi învăț pe toți să-și apere onoarea, să nu se lase jigniți, dar numai puțini au curajul să facă ce trebuie. Bravo, Matei. Știam că tu nu vei greși!

Matei scoase pistolul din buzunar. Ochii albaștri, bulbucăți, reci, îi scăpărau.

— Nu! E suficient – urmă domnul Diamand. Dumneata n-ai nicio vină. În Spania se scriu mii de cărți despre asta. Se cheamă „La honra” – onoarea... cu rî-ul pronunțat prelung, dur. Tu ești, la urma urmei, spaniolul familiei voastre. Puțin cam roșcovan, dar cu temperament sudic.

— Ajunge – spuse Matei. Îmi plac discursurile numai dacă le țin eu.

Da, da... s-ar putea să ajungi un mare avocat... un... dar nu-mi dau seama unde m-ai lovit! Totdeauna este așa... vorbesc, explic și nu mai găsesc glonte... Ah, e aici, chiar în umăr. Hm, ai nimerit în vechea mea rană. Toți nimeresc acolo... orgolioșii vreau să spun... Geloșii trag mai jos, cam sub inimă... Numai profesioniștii nimeresc bine, într-unul din cele două ventricule, sau în frunte... În sfârșit, pentru prima dată te-ai descurcat admirabil!

Aruncă glonte pe masă.

— Ia-l, te rog... sau... iartă-mă! Te-am jignit din nou! Dacă vii cu toate gloanțele acasă, n-are să te creadă nimeni că ai tras! Știu, te înțeleg... înțeleg până unde merge orgoliul și unde începe curajul! În tinerețe îmi plăceau și mie duelurile. Acum mă mulțumesc să port niște

simple maiouri din zale.

— Măscărici – şuieră Matei.

— Mai puțin decât crezi – spuse blând domnul Diamand. Fac, de altfel, o treabă incomodă, însă n-am încotro. Sunt trimisul cuiva, de foarte departe.

— Vino, Elena – spuse Matei.

— Când erai mic, erai mai încrezător – spuse domnul Diamand. Îți amintești de casa roz unde dădeai ajutor răniților?

— Domnule, cred că întindeți prea mult coarda. Sunt în stare să risc orice.

— Știu. Dar casa aceea roz... cu trandafiri pe timp de iarnă...

— Vino, Elena – spuse mai încet Matei. Am băut prea mult. Și nu pot să mă stăpânesc.

— Dar domnul Diamand te simpatizează – spuse Elena. Vrea să te apere! Chiar *nu înțelege*?

— Dacă ai știi cât de mult mă recunosc în dumneata – suspină domnul Diamand – nu m-ai privi cu asemenea ură. Și iartă-mă că nu m-am lăsat omorât! Am atâta treabă, dragul meu!

Aduse din camera de alături paltonul de astrahan al Elenei, căciulița, o ajută să se îmbrace. Îi conduse apoi până la poartă și o deschise larg, ca Matei să poată scoate sania. Era în cămașă, dar șiroia de sudoare.

— Să vă mai dau o pătură? Întrebă.

— Trimiteți-o mai bine pe fată – îl rugă Elena. Se face prea târziu.

Domnul Diamand dispăru în bucătărie și reveni cu fata îmbrobodită până peste ochi. Elena îi făcu loc lângă ea și domnul Diamand le înveli grijuliu cu pătura.

— O să-ți duc dorul, domnișoară Starcopol – spuse. Dar

așa e viața noastră. Datoria învinge întotdeauna dragostea! Am fost și rămân un cornelian!

Matei pocni din bici, însă caii rămaseră nemișcați.

— Ce caraghioase sunt toate astea - spuse domnul Diamand. Oricine de acolo ar râde de s-ar prăpădi! După toate legile răsul lui! La revedere, Matei! Și nu uita că mi-ai promis să nu povestești nimănui despre mine!

Matei smuci hățurile. Caii își întoarseră boturile spre el, alene, mestecând paie imagine.

— Răbdare - spuse blând domnul Diamand. Mai aveți un minut. Își scoase ceasul din buzunar și i-l arătă. Exact un minut. Și dacă vreți să ajungeți mai repede acasă, n-o luați pe urma carelor. Gheața e bună și mai sus, până pe sub râpă. Drum bun. Nu mă uita, Elena!

— La revedere - spuse Elena. Dinții și ochii îi scânteiau cu nerușinare.

— La revedere, Matei - șopti domnul Diamand. Sper că ne vom mai revedea. Pe curând, dragul meu, pe curând!

Caii se opintiră și porniră la trap spre Dunăre. Matei își pipăi buzunarul găurit de glonte. Simți stofa aspră, arsă și întorcându-se rânji. Dar domnul Diamand era numai zâmbet și umilință, cu umerii puțin căzuți, în cămașă sub vântul tăios.

— Pe curând - mai strigă. Multe complimente domnului Daniil și doamnei Sofia.

Matei înjură printre dinți. Își dădea prea târziu seama că n-ar fi trebuit să vină. Grecoaica îi putea rămâne lui Terente. Îi putea rămâne pe vecie, curva obraznică de lângă el, care își îngăduise să cocheteze pe față cu domnul Diamand.

Nu dormise patru nopți așteptând s-o vadă. Patru nopți o visase înaltă și subțire, speriată, plângând. Și găsisese o

femeie – o femeie străină – care abia se desprinsese din brațele cuiva, o curvă care râdea, cu sânii și pântecul palpitând. Știa, acum știa, cum își petrecuse ea nopțile – ei chefuind într-o cameră, înfierbântându-se, și apoi chemând-o de alături ca s-o adulmece cu boturile lor pofticioase. Boturi, obraji păroși, labe cu unghii negre, și ea hohotind provocatoare.

Ridicând biciul fripse burta calului din dreapta și aruncă o privire plină de ură femeii care se lipise strâns de el. Și văzu dormind o fată foarte tânără – așa cum o știa dintotdeauna – o fată brună, cu capul rezemat de umărul său, frumoasă și pură.

Slujnica se sperie când îl văzu luând-o drept spre râpa de peste apă.

— Drumul e mai încolo – se rugă. Unde vedeți carele. Mai la vale.

— Gura! Se răsti Matei.

Sania luneca fără efort, caili fugeau la trap. N-avu timp decât să se lase pe spate, trăgând amândouă femeile cu el, și să cadă în cap, aproape pierzându-și vederea de spaimă. Apa neagră țâșnise gâlgâind de sub cioburile alburii și o crăpătură lungă se îndrepta spre ei, pârlind. Matei o simți ca pe un cuțit ce avea să-i reteze picioarele și se rostogoli pe o coastă, dar Elena alunecă în copca deschisă. O văzu, albă de groază, nefăcând nicio mișcare când valul cafeniu o supse, în vreme ce slujnica fugea urlând spre mal. El rămăsese pe un sloi care se bălăbănea, un sloi alunecos, plin de ghinturi și-și înfipse în gheață unghiile și vârfurile cizmelor. Apoi simțind cum degetele mâinii stângi i se dau peste cap, întinse dreapta pentru a o prinde pe Elena. Reuși să-i apuce umărul. O trase spre el, dar o scăpă.

— Nu! Strigă înăbușit. Nu!

Elena nu se afunda. Părea a se fi agățat într-o salcie pitită sub apă și continua să plutească. Rămase cu trunchiul frânt pe o parte, vântată, în mijlocul valurilor, care-i săltau brațele neputincioase. Apoi, foarte încet, începu să se ridice. Urcă mereu, până i se văzură cizmulițele, o frânghie îi cuprinse umerii, iar în spatele ei, bine proptit pe niște tălpici uriașe apăru domnul Diamand.

— La timp - gemu el. Am ajuns la timp!

Scoase din apă corpul înțepenit și încovoiat, ca și cum ar fi răsucit un buștean și-i aruncă lui Matei un capăt de scândură.

— Ține-te bine - spuse. Și trage-te încet spre mal.

Matei apucă scândură, dar nu se putu ridica în picioare.

Avea genunchii moi. În dreapta lui apărea din copcă spătarul faetonului. Caii dispăruseră sub gheață.

— Nu ăsta era drumul - strigă domnul Diamand. Ați apucat-o prea din sus.

O luă în brațe pe Elena și și-o săltă pe umăr ca pe un sac.

— Îmi pare rău, Matei - spuse. Dar ați pierdut răscumpărarea. Tu rămâi al ei, fiindcă mi-a dat un ceas pentru tine, dar ea rămâne a mea fiindcă i-am salvat viața. Spune-i domnului Starcopol să plătească din nou prețul întreg. Și tablourile. Făcu gârbovit câțiva pași, apoi se întoarse și-i zâmbi. Și tablourile *neapărat*, nu uita!

Matei porni spre mal, cu gândul să-i iasă înainte. Însă abia se mișca, în vreme ce domnul Diamand fugea de-a binelea și dispăru printre sălcii. Când urcă pe micul debarcader al satului, o găsi pe slujnică tremurând, în mijlocul oamenilor, dar nimeni nu-l văzuse pe domnul Diamand ducând o femeie în spinare.

Matei gemu. Simțea punga de gheață, pe frunte. Auzea vocea scăzută a lui Mihail și întrebările rare ale lui Anton. Punga fusese mică la început, dureros de rece, apoi se lăși și-i acoperi ochii și gura și-i tăie respirația.

Îi era frig, de la glezne până sub furca pieptului. Mâinile îi scăpau sub gheață, copca îl sugea. Paralizat de groază încercă să apuce ghinturile lunecoase, dar palma dreaptă i se umflase și degetele rămâneau moi. Înăbușindu-se scoase capul afară, își lipi urechea de gheața fierbinte.

Era *afară*, simțea că a ieșit, că e *deasupra*, pentru că vedea chiar sub gura lui aburindă ciupercile de aer. Își lipi buzele de florile verzi, pentru a le simți gustul sărat și le văzu palpitând. Asemenea unor ciorchini de inimi prinse în gheață, băteau încet gata să se stingă.

Mihail îl privea speriat, ștergându-și ochelarii.

— Aiurezi – îi spuse zâmbind forțat. Ești mult mai deștept Când aiurezi, Matei!

— Rahat! Mormăi Matei. Întinse mâna și apucă, moale, cana cu ceai.

— E ceva bizar, totuși – spuse Mihail foarte încet. Ai vorbit de domnul Diamand. Ți-a povestit vreodată mama ceva?

— Rahat – spuse Matei. Mihail înțeleptul. Știe tot. Pricepe tot.

— Spuneai că l-ai văzut, că ți-a dat-o pe Elena și că ți-a luat-o înapoi. E absurd. Diamand e mort de cinci ani!

— Rahat! Gemu Matei. Dă-mi cojocul.

— Cojocul?

— Da. Cojocul! Înțeleptule!

Nu putea să vorbească. Să explice. Și nici nu auzea bine, urechile îi fluierau.

Mihail îi aduse cojocul, ținându-l ca pe un animal care ar

fi putut-o lua la fugă.

— Uite - spuse Matei, arătându-i gaura buzunarului. E arsă. Am tras în el.

— Ai tras?! Tu?!

— Da.

— Și?!

— L-am nimerit în umăr. Dar și-a scos glonte cu mâna, mi l-a dat înapoi...

— Glonte... cu mâna?!

Sofia intră pe nesimțite, palidă, adusă de spate.

— Și-a revenit - spuse Mihail. Dar continuă să aiureze. Crede că s-a întâlnit la Azaclău cu domnul Diamand și că l-a împușcat! Și... într-adevăr... îi lipsește un glonte din pistol! E nebun, mamă!

Sofia își puse palma pe fruntea bolnavului. Nu mai ardea. Și buzele nu-i mai erau uscate.

— Doamne Dumnezeu! Șopti. Mulțumescu-Ți Ție, Doamne!

— Mamă, întrebă Mihail, de când are eroul nostru buzunarele găurite?

— Ce buzunare? Ah, aici! De când și-a ascuns în ele țigara aprinsă. A intrat ta-su pe ușă și el și-a ascuns țigara în buzunar, alaltăieri...

— Glonte - șuieră Matei.

— Țigara - chicoti Mihail. Ha-ha! E sănătos, mamă! Dacă face farse, e sănătos.

— Să nu-mi mai pomeniți de escrocul de Diamand - spuse Sofia. Nici în glumă.

Răscumpărată cu un al doilea transport de saci de cafea și cu multe tablouri, Elena reveni acasă după o săptămână.

Capul ei mic, brun, părea că scânteiază de fericire când povestea ațâțată despre îngrozitoarea lume a tâlharilor.



Matei care se aștepta să revadă o biată bolnavă, secătuită de chinuri, rupse logodna.

— E zadarnic - îi spuse Elena, înapoindu-i inelul. Nu uita că ești al meu pe veci. Te-am cumpărat cu un ceas de aur!

— Mi-e scârbă - gemu Matei. Mi-e scârbă de zâmbetul tău și de mâinile tale. Mi-e scârbă să te privesc în ochi! Te-aș biciui până la sânge!

— Ai uitat totul - spuse Elena, izbucnind în râs. Dar eu nu uit nimic. M-au învățat să nu uit.

— O alta în locul tău s-ar fi sinucis! Ai urma labelor lor pe piele!

— Urma lor e mult mai ascunsă - surâse Elena.

— Trebuia să mori! Să mori acolo! Te-am fi plâns, dar nu ne-ar fi fost greață de tine!

— Am murit acolo. Dar pentru tine voi rămâne mereu aceeași.

— Pentru mine ești moartă! Moartă! Gâfâi Matei, cu ochii înroșiți de ură.

— Plec la Cracovia de unde mă voi întoarce pură ca lacrima - spuse Elena, batjocoritor.

— Chiar de-ai trece prin foc! Strigă Matei.

— Voi trece. Vom arde, poate, în aceeași flacără.

— Desfrânat-o - gemu retoric Matei. Să nu te mai întorci în orașul ăsta!

— Peste douăzeci de ani, poate! Suspină melodramatic Elena.

O crăpătură desfăcu tencuiala plafonului.

— Vorbesc prea mult - șopti Elena. Oh, veșnica mea iubire. Facă-se voia contelui!

Molozul se desprinsese din plafon, subțire, pudrându-i părul.

— Pardon - spuse Elena, privind în sus și făcând o

reverență. E marea mea dragoste, totuși! Ce-mi urezi pentru Polonia, dragul meu?

— O mănăstire - spuse Matei, îndreptându-se spre ușă.

— Voi reveni - auzi suav, în spatele său.

leși în fugă și, ajuns acasă, începu să-și facă bagajele.

— Nu știu dacă pleacă sau nu în Polonia, dar eu nu mai rămân o clipă în orașul ăsta!

— Și unde pleci? Întrebă zeflemist Luca. Vrei să te cufunzi în uitare?

— Vreau să mă răzbun - tună Matei. Stau o lună la București, apoi mă voi întoarce ca să plătesc jignirile, așa cum se plătesc în Corsica.

— Dar aici ești la Galați - observă placid Mihail. Corsicanii gălățeni pot fi cel mult ridicoli!

— O să te ajut eu! Spuse Anton. Pleacă liniștit. Terente rămâne aici!

— Aha, vrei să-i furi calul - spuse încântat Luca.

Anton nu-i răspunse, dar aruncă după el cu un fotoliu.

Abia se întorsese acasă după ce rătăcise trei zile călare pe armăsarul arab al lui Bacaloglu. Se angajase să antreneze pursângele fabricantului, dar, o dată în șa, fugise să se ascundă la Vădeni, peste Siret. Acolo călărise în voie, nebunește, dormind nopțile la un țăran, cunoscut al lui Daniil. Revenise, nu fiindcă îl căuta poliția, dar pentru că voia să spele calul și să-l țeșale în grajdul modern al lui Emilian Bacaloglu.

De altfel fabricantul îl iertă pe loc. Și el iubea caii, iar Anton nu era numai profesorul său de călărie, ci și cel mai bun călăreț din oraș.

De înălțime mijlocie, lat cât ușa, cu ceafa groasă, Anton își pierdea greutatea în șa. Aplecat pe coama calului devenea suplu, zvelt, iar la obstacole părea că trage animalul după el. Coborât pe sol, se mișca alene și nu se înviora decât la eforturi. Căra în spinare pianul cu coadă pe care abia îl săltaseră trei hamali voinici, bătea cuiele cu palma și spărgea sâmburii de măslina între arătător și degetul gros. Vesel, gata oricând să bea din butoi și să danseze cazacioc era oprit pe stradă, ca și Daniil, de către toți birjarii. Îl duceau pe gratis, numai pentru a-l auzi glumind.

Astfel, întregul oraș îl felicită aflând că s-a înrolat voluntar pentru urmărirea lui Terente.

Povestindu-și isprăvile banditului cu o admirație rău ascunsă, gălățenii trăiau febra unor expediții în vestul depărtat. Potera trebuia să scotocească balta metru cu metru, dar numai la gândul că tâlharii trăiau sub apă, respirând prin tulpinile stufului, polițiștii urbei se înfiorau.

Balta părea să se afle în altă lume – undeva în junglă sau la poalele Munților Stâncoși. Și dacă Terente era asemuit unei căpetenii Sioux, oamenii săi hirsuți, aprigi, dornici de sânge nu puteau fi închipuiți decât acoperiți de flinte și cu șipurile între dinți.

Potera se formă la Brăila, și brăilenii aplaudară muți de emoție sosirea soldaților și voluntarilor gălățeni. Erau câteva sute de ostași, câteva zeci de ofițeri și patru voluntari ce voiau să se acopere de o glorie pe care doar războiul le-ar fi putut-o oferi.

Trupele o dată unite sub o comandă unică, șlepurile ridicară ancora. Niciun rezel nu smulsese fanfarei locale accente mai patriotice și niciodată, din vremea turcilor, frumoasele brăilence nu palpataseră mai sincer.

Vasele se desprinseră de mal încărcate de patriotism, de sete de răzbunare, săbiile sclipiră, Dunărea însăși prohodii și pecetlui printr-un vaier adânc soarta banditului. Numai ostașii, țărani de la Cuca și Bujoru, nu se ridicară la înălțimea emoțională a clipei. Ei rămaseră posaci pe puntea șlepulii, și, pe ascuns, unii își aprinseră țigări de mahorcă, scuiând printre dinți.

În timpul traversării se desăvârși instruirea voluntarilor, și ei ajunseră pe malul dobrogean experimentați ca niște cătane bătrâne. În aceeași seară își instalară corturile pe malul bălții, aproape de colibeale părăsite ale pescarilor. Peste vârfurile stufului se vedeau spinările munților Hercinici, strălucind sub o lună de tinichea verde. Balta orăcăia, țistuia, țiuia și lătra gătuit.

Pentru a da curaj soldaților, ofițerii le istorisiră despre popa din Jijila pe care bandiții îl muiaseră în catran și-l tăvăliseră prin pene și despre notarul legat gol în baltă, șapte zile și șapte nopți. În a opta zi notarul fugise uitându-

și în papură scheletul ciugulit de furnici.

Soldații începură să se închine, se traseră mai aproape de foc și, păcăliți de umbrele jucăușe, nu se mai recunoscură unii pe alții. Simțind momentul psihologic, unul din locotenenți declară că iscoadele banditului s-ar putea afla chiar printre ei. Dacă în clipa aceea corpul expediționar nu sucombă într-o luptă internă asta se datoră lui Anton, care, pocnind din palme, mugii:

— Fleacuri. Mie nu mi-e frică de Terente! Nu mi-e frică de nimeni! Mănânc și pietre!

Apucă un bolovan, mușcă din el și mestecă, țuguindu-și obrazul în afară cu vârful limbii. Soldații izbucniră în râs. Încântat, Anton luă doi oameni în brațe și doi în spinare, plimbându-se cu ei prin fața focurilor de tabără. Apoi declară că vrea puțin lapte de cuc și scoțând o sticlă din haină sorbi o înghițitură. Ostașii râdeau încercând și ei să mestece pietre și câțiva începură să cânte:

Terente fură feteee  
Le duce la Brăiiila

Dar nimeni nu îndrăznea să se apropie de balta ce scliffea și clipocea, amenințător.

— Vă aduc și pește – spuse Anton. Îl prind cu mâna goală.

Bănuia că prin apropiere se află vârșele pescarilor. Furtul din vârșe era pedepsit cu tăierea degetului gros pe butuc, dar cine avea să păzească balta la miezul nopții?

Suflecându-și pantalonii, intră în apa caldă, măloasă. Noroiul chifti printre tălpile lui, i le supse. Dezlegă o lotcă mică și neagră ca un cărăbuș și porni împingând la ghionder. Ostașii și ofițerii rămași pe mal îl încurajau cu

strigături agitând facile improvizate. Nu trebui să înainteze mult – lanțul de prăjini al vârșelor se ridica sub prova lotcii ca un gard. Sări în apă și pipăi capcana de plase. Era plină – peștele se zbătea furios.

Încet, ferindu-și tălpile de scoicile ascuțite porni să caute capul vârșei și încremeni de groază când cineva îl apucă de braț. Vru să strige și o palmă i se lipi de gură. În dreapta lui, pe mal, ostașii chiuiau și băteau darabana în cutii goale.

— Nu striga – îi șuieră cineva la ureche. Ar putea să te împuște din greșeală.

Anton se încovoie, apucă gâtul omului și-l răsuci.

— Potolește-te – șuieră celălalt.

— Te ucid – mârâi Anton.

Trase un pumn cu toată puterea în figura întunecata din fața sa. Simți obrazul pârâind, schimonosindu-se.

— Mă plictisești, Anton – spuse omul domol. Dacă nu 6tai cuminte, te bag sub apă. Hai, vino după mine.

Îl apucă de cot cu o mână de fier și, smucindu-l, îl împinse printre trestii. Anton vru să strige, dar nu putu decât să geamă răgușit. Degetele celuiilalt aproape că-i sfărâmau cotul.

— Dă-mi drumul – șuieră.

— La război ca la război – răspunse omul. N-am încotro.

O luă înainte, trăgându-l ca pe o vită prinsă în lanț. Anton căuta să calce cu grijă, dar își tăia tălpile în capetele de stuf și în scoici.

— O să mă caute – spuse. Oricum or să te prindă.

— N-o să te caute nimeni – mormăi omul. Știi foarte bine că n-o să te caute. Poate mâine dimineața, când se va face lumină.

Chiuiturile se auzeau foarte de aproape, apoi cineva

fluieră, strigă și se făcu liniște.

— S-au potolit - spuse omul. Și-au dat seama că dacă fac gălăgie pot să-ți aducă pescarii pe cap.

— Dă-mi drumul! Spuse Anton. Încercă să scape mâna care-i strivea cotul, dar întâlni două oase reci, ca de schelet. Ce... ce-i... asta? Întrebă căzând în genunchi. Ar fi vrut să urle, să-și desprindă brațul din umăr, să fugă ciung.

— Hai, ridică-te - spuse omul. Ești mai fricos decât credeam.

— Doamne Dumnezeule - șopti Anton. Doamne Dumnezeule, ajută-mă!

Laba scheletului clămpăni, îl lovi ascuțit între umeri:

— Ridică-te!

Simți degetele de fier pătrunzându-i în braț și sări în sus, înainte ca celălalt să strângă mai mult. Mergea cu ochii închiși, cu pleoapele strânse, gândind: „Altul în locul meu ar fi înnebunit. Chiar și Mihail. E Moartea. Sau stafia unui pescar. E înfipt aici, în brațul meu. Nu. N-o să-l privesc.

Dacă i-aș vedea orbitele goale și nările sparte aș înnebuni. Poate că de pe acum nu mai sunt în toate mințile”.

— Deschide ochii - spuse omul. Uită-te pe unde calci.

„Nu, n-am să mă uit - gândi Anton. Mă încercă. Știe că văzându-l aș înnebuni de groază.” Încercă să-și facă o cruce, dar avea numai stânga liberă. Se închină cu limba, așa cum auzise că o făceau, cândva, martirii.

— Am cam ajuns - spuse omul. Urcă.

Anton rămase pe loc. Genunchiul stâng i se muiase de tot, nu-l mai susținea.

— Urcă, doar nu vrei să te ridic eu.

Deschise ochii pe jumătate. Văzu o colibă neagră, un bordei înfundat în păpuriș. Luna de tinichea verde se

oglindea în toate ferestrele. Și bordeiul îl pândea din papură cu mulți ochi de tinichea.

— Dacă n-aveam cleștele cu mine, puteai să mă omori – spuse omul. N-am avut încotro, a trebuit să te apuc cu el.

Anton deschise complet ochii. Nu distingea figura omului, dar vedea cleștii cu mânerele foarte lungi, din cele folosite pe șantierelor navale.

— L-am luat cu mine ca armă – spuse omul. Avem aici o mulțime de ciocane, burghie, clești, tesle. Dar cleștele e cel mai bun. Poți să și lovești, și să apuci cu el. Îl iau totdeauna cu mine.

— Te bag în p... mătii – spuse Anton, scăldat în sudoare. De când sunt nu m-am speriat ca acum! Tu ești Terente?

— Nu. Sunt unul din oamenii lui.

— Măcar să-ți fi scos câțiva dinți. Te-am pocnit bine...

— Hmmm... nu prea grozav. Am înghițit atâtea băți în viața asta! ... Nu-ți fă griji din pricina mea.

— O să vă prindem pe toți – spuse Anton, așezându-se pe o buturugă. Măine când o să se facă lumină. Chiar dacă o să vă ascundeți pe fundul apei și o să respirați prin tulpinile de stuf.

— S-ar putea să prindeți câțiva dobitoci – spuse omul. Și ce-i cu asta?

— O să-l prindem și pe Terente.

— N-aveți decât.

— Știi unde e?

— Mda... Cred că da... E mai încolo, în baltă.

— Am plecat fără armă – spuse Anton. Dar o să iau eu cleștele. O să-l aduc pe Terente în clește, ca pe un șarpe.

— Șerpii nu se prind cu cleștele – spuse omul. Toți faceți aceeași greșeală. De aceea ies lucrurile anapoda.

— Mi-e sete – spuse Anton. Aveți apă pe-aici?



— Da.

Omul intră în bordei și reapăru ducând ceva negru care semăna a găleată.

— E curată, poți s-o bei.

— Beau și gaz - spuse Anton. N-o să mă sperii dacă apa e sălcie... Și nu-i rea de loc... Există puțuri în baltă?

— Nu fi prost - spuse omul. Cum dracu' or sa fie puțuri în baltă?! Aducem apa de departe, în butoaie.

— Are miros de fragi.

— Ah, e un obicei al meu - spuse omul. Pun totdeauna câțiva fragi în apă. Asta o limpezește, o reîmprospătează... Mai bei? ... Atunci toarnă-ți-o pe braț unde te-am apucat cu cleștele. O să te răcorească.

Anton luă găleata și-și muie cotul în ea. Senzația de arsură îi dispăru. Turnă apoi apa rămasă peste tălpile care-l usturau.

— N-o duceți rău aici - spuse. Pește. Liniște. Mai și jefuiți oamenii. Măine, pe la zece, unsprezece o să vă împușcăm pe toți. Numai pe Terente o să-l luăm la Galați, să-l spânzurăm.

— Treaba voastră - spuse omul. Nu știu de ce-mi povestești mie toate fleacurile. Nu ne-am văzut de ani de zile... și când colo mă tot pisezi cu Terente. Din partea mea poți să-l prăjești cu cizme cu tot. Eu îmi iau vioara și plec pe unde am venit.

— Ce vioară? Întrebă Anton.

— Vioara cu care îi cântam Franciscăi în fundul curții.

— O... o cunoști? Întrebă Anton simțind că genunchii i se înmoaie din nou... Chiar... îmi amintesc... mi-ai spus și mie pe nume, înainte!

— Te cunosc foarte bine - spuse omul. Și dacă sunt aici, e că a trebuit să te aștept pe tine. E plăcerea contelui să

aranjeze întâlniri neașteptate. Bine că nu s-a gândit să te pândesc pe sub apă, cu o papură în gură.

— Dar cine... cine ești? Întrebă Anton.

— Niciodată n-ai avut ureche – mormăi omul. Îți vorbesc de jumătate de oră, îți povestesc și despre vioară, despre...

— Dumitrache! Șuieră Anton începând să tremure.

— Eu sunt – spuse omul, scăpărând un chibrit. În lumina pâlpâitoare fața ciupită de vărsat, dar îngustă și fină, i se lungea drăcește.

— Dumitrache – repetă Anton simțind cum i se înfierbântă stomacul ca după un pahar de țuică. Erai... știam... spuneau toți... la Paris...

— Chiar și sunt la Paris – spuse violonistul. Dar am venit de două ori prin țară, de atunci. O dată, să-i dau Franciscăi un buchet de flori și acum ca să te întâlnesc pe tine. Conte te invită să-l vezi.

— Conte? Care conte?!

— Conte de Droitdieu. N-am nicio vină, Antoane, îți jur pe mâna cu care țin arcușul. Mi-era dor de tine, dar nu ca să te aduc acolo, pentru că o dată acolo...

Un. Pește sări din apă, plescăind.

— Da... știu... știu – murmură Dumitrache, apropiindu-și obrazul de oglinda întunecată a bălții. Trebuie totuși să-i explic, de pe acum... Tu, tu – urmă cu vocea gătuită – ești trecut în scripte ca Hercule și ca Samson. Și totul vi se trage de la domnul Diamand, care cu ani în urmă l-a convins pe conte că familia voastră e...

Pe cerul fierbinte juca o lumină. În spatele lor văzduhul se zgudui sub bătaia trăsnetului și o salcie porni să ardă scăpărând.

— Gata! Strigă înăbușit Dumitrache. Am terminat! Slugă prea plecată! Și mai încet, adăugă: E prietenul meu.

— Ești nebun! Spuse Anton. Te-ai băgat printre bandiții ăștia și ai înnebunit. Fugi, Dumitrache, înainte să se lumineze!

— Da, am să fug - spuse Dumitrache. Spune-mi, oare, sora ta, Francisca, ar putea să păstreze niște flori de gheață?

— Flori... de gheață?

— Da. Dar nu din cele pe care le cunoști! Sunt flori adunate de mine din gheața care acoperă Dunărea, iama. Aerul prins în sloiuri ia forme de plante, de animale. Animalelor le-am dat drumul. Nu-mi place să le închid în cușcă. Dar florile le-am păstrat.

Dispăru din nou în bordei și reapăru cărând în brațe un morman de cioburi sticloase.

— Sunt de fapt flori de aer - spuse. De aer înghețat. Să nu le pună în grădină. E prea cald. Dar acolo, în beciul vostru, cred că ar sta destul de bine. Moș Daniil cumpără gheață, vara, cu carul, nu-i așa?

— Da.

— Să desfacă blocurile cele mai curate, mai limpezi, și să închidă florile în ele. Francisca o să știe cum să le prindă în gheață. E o artistă.

— Și cum să le duc până acolo? Întrebă Anton.

— Într-un simplu borcan - spuse omul. Ca pe niște conserve. Uite.

Luă un borcan și înghesui spărturile de sticlă în el. Sticla nu scrâșnea, nu suna. Închise capacul.

— E marea mea slăbiciune - urmă. Să iau cu mine florile, pământul, ploaia de pe unde am copilărit. La Paris nu găsești așa ceva.

— Vorbești alandala - spuse Anton. Habar n-ai de Terente. Habar n-ai de nimic. Mai există și alți nebuni din

ăștia prin baltă. Unii sunt sfinți, alții nu vor să muncească. Și spun tot ce le trece prin cap.

— Numai dacă spui tot ce-ți trece prin cap poți, câteodată, să spui și ceea ce crezi. Și eu nu sunt filosof, sunt lăutar.

— Dumitrache, adună-ți catrafusele și fugi. Măine, când o să tragem după oamenii lui Terente, n-o să mai alegem!

— N-ai înțeles nimic - spuse Dumitrache. Am nevoie ca borcanul ăsta să fie păstrat în pivnița *voastră*.

— Îți bați joc de mine? Nu vezi că n-are nimic înăuntru? Cioburile astea au fost numai de scamatorie!

Ridică borcanul gata să-l arunce, dar celălalt îl opri.

— E cea mai mare prostie - spuse - să te înfurii când nu înțelegi. Dar nu înțelegi atâtea lucruri! Ar trebui să umbli furios de dimineață până seara! Uite, de pildă, eu te-am rugat să-mi duci la păstrare florile astea. Dar ție nu-ți plac, nu le vezi - și atunci vrei să le arunci, să mă lovești.

— Du-te dracului! Spuse Anton, pipăindu-și tălpile. Erau pline de tăieturi subțiri, adânci, ca și cum ar fi mers pe lame. Dacă vrei, pot să iau cu mine și un borcan gol. Nu sunt eu atât de rău, chiar dacă nu înțeleg.

— E adevărat - spuse omul. Ești chiar foarte bun. Ți se spune „Țăranul” pentru că rabzi totul. Și „Samson” pentru că ești puternic. Și „Jocheul”. Și „Buză” și „Dovleacul”. Dar toate ca să te alinte. Ai plecat cu putera ca să-l prinzi pe Terente - nu-ți place s-o faci pe viteazul, dar îți place aventura.

— Ești nebun - spuse Anton. Aici, în baltă, când toți m-așteaptă să le aduc pește, ți-ai găsit să-mi torni palavre?

— O să le duci pește. Eu ce păzesc aici? Dai cu nasul în vârșe și nu le vezi. Dar aventura, să știi, n-o s-o găsești în baltă! Și nici caii!

— Ce cai?

— Caii! Ai pus mâna pe pursângele lui Bacaloglu și ai dispărut trei zile de acasă! Dar dacă ai vedea caii contelui, ai muri!

— Nu crezi c-o să mi-i dea mie pe mână?!

— O să ai de ales! La douăzeci de ani poți să zbori prin Paris ca o pasăre. Ți se vor deschide toate porțile!

— Nu știu franțuzește.

— Dar ești numai mușchi. Și ești simpatic. Dacă te iubesc birjarii de aici, or să te iubească și birjarii de acolo. Și curvele. Și chelnerii. Când o să vezi cafenelele acelea, cu mesele pe trotuare! ... Când o să intri la Moulin Rouge... la Tabarin... la Tourtel, la Olympia! Și apoi, străzile, vitrinele... Sunt mulți români la Paris. Inventatori, pictori, lăutari. O să te ajute.

— N-am bani nici de bilet de tren.

— Ți-i dau eu.

— Tu?!

— Și o să mi-i dai acolo înapoi.

— Dumitrache! Vino-ți în fire! Ce-o să cauți *tu* la Paris?

— Parisul. La Paris poți căuta numai Parisul.

— Și de ce... de ce eu? De ce *și eu?! Ești nebun! Și eu sunt nebun că te ascult!*

— Vorbesc... Vorbesc în numele altcuiva. *Acum, acum* nu se mai poate da înapoi. Ești Hercule și Samson în scripte. Mihail e Platon și Aristotel... Și Francisca, Mariluna - toate, toți au locurile lor, istoria lor. Pentru tine, la Brăila, mă voi transforma în... aaaah... Dumitrache se încovoie brusc, acoperindu-și ochii cu palma. Nu înțeleg - gemu. Trebuie să explic... să conving... — Șopti întorcându-se către cineva nevăzut. Aaaaah... Nu mai pot! Știu... știu... tocmai fiindcă ei sunt de netransformat, fiindcă rămân aceeași... seamănă

arhetipurilor din istorie... Și Mihail, și Anton, și Matei... aaah! Dacă nici acum nu-i bine, tac... Voi tăcea...

Rămase încovoiat, mut, pipăindu-și ochii și Anton, îngrozit de noul delir, nu îndrăzni să-l ajute. „Poate ar trebui să-l las în plata Domnului și să fug – gândi. Sau chiar să-i trag una în cap, dacă se repede la mine”.

— Trebuie să vină Donat – șuieră Dumitrache. Să fotografieze. Cu mâinile goale, nu se poate!

Se îndreptă de mijloc, gemând, cu obrajii supti.

— Ficatul – murmură. La urma urmelor, Antoane, îți dau bani ca să-mi păstrezi borcanul. Servici pentru servicii. Ține.

Anton întinse nuna. Celălalt îi puse în palmă câteva monede, reci, umede.

— Ca să ajungi la Paris – spuse. Să te plimbi pe rue Geoffroy, pe rue Saint-Hilaire... să ajungi până pe rue Jean Jaures, și mai departe, acolo unde e parcul des Buttes-Chaumont.

— Biuțșomon – repetă aiurit Anton. Ai învățat franțuzește, Dumitrache!

— Și dincolo de parc, nu uita, dincolo, dar foarte aproape, locuiește contele.

— Nu cunosc niciun fel de conte.

— Dar înainte de a ajunge acolo vei trece prin rue de la Sardine. Ce cartier extraordinar! Ce femei frumoase! Fără să mai vorbim chiar de domnișoara La Sardine, care locuiește la numărul douăzeci și doi. Sau de fabrica de biciclete... Dar până atunci, te rog, din suflet, nu spune nimănui că m-ai întâlnit...

— N-o să spun nimănui. Dar fugi, Dumitrache, fugi! O să batem papura, palmă cu palmă!

— În ce voiai să cari peștele de furat?

— În lotcă.

— Vino după mine... Ți-e rău?

— Am amețit complet... Sardine... Contele... Nu mai înțeleg care din doi e omul, și care strada... sau fabrica... Vorbeai de o fabrică de biciclete, nu-i așa?

— Pe aici, vino pe aici... Uite-ți lotca! Stai să scot eu peștele din vârșe. E periculos când bagi mâna după știuci! Poate să-ți reteze degetul dintr-o mușcătură!

Se aplecă, cotrobăi pe sub apă și începu să arunce peștele în barcă.

— Știucă... știucă... lin... crap... plătică... știucă... crap... oho, un crap mare... două roșioare... știucă...

Scotea peștele puțin prea repede, de parcă l-ar fi avut pregătit într-un butoi. Știucile zvâcneau, își căscau fălcile, crapii găfâiau ca niște câini.

— Vă ajunge atâta. Ce-i prea mult dă de bănuț. Drum bun! Călătorie ușoară!

— Dar tu pleci, nu eu!

— Drum bun pentru Paris! Să te sărut, Antoane!

Își lipi obrazul umed de obrazul lui.

— Plângi? Întrebă Anton.

— Râd - răspunse. Așa râd lăutarii! Și nu uita, nicio vorbă nimănui! Banii i-ai câștigat la barbut!

Anton încuviință și înfipse ghionderul în fundul bălții. Lotca țâșni ușoară, îndoind capetele papurei, și luna se sparse în apa neagră. Din câteva volte ajunse la țărmul noroios și strigă sentinela.

— Credeam că ați adormit în lotcă - spuse ostașul ajutându-l să coboare. Ceilalți s-au culcat. N-au mai vrut să aștepte. Dorm de mult.

— N-au decât - spuse Anton. O să mâncăm peștele fără ei. Îl frigem la proțap. Ai vreun cuțit?

— Am un briceag - spuse ostașul. Credeam că v-a prins

Terente, ha-ha-ha... Dom' căpitan, ăla subțire, țigănosu care cântă la vioară, spunea c-ați avut timp să ajungeți la Paris!

— Dom' căpitan care... cântă la vioară?! Cine cântă aici la vioară?!

— Eh, dom' căpitan - răspunse domol ostașul. Spunea că v-ați dus la prietenul dumneavoastră Dumitrache... Dați-mi mie știucile, să le despic eu.

Îl împușcă pe Terente în a doua săptămână și bacurile îi readuseră pe învingători la cheiul Brăilei. Anton fusese printre acei care merseseră în avantgardă, prin baltă, și fu pomenit în toate cuvântările ținute de notabilitățile orașului. Așezat în primul rând, asculta mulțumit vorbele care se rostogoleau din înălțimea micii tribune improvizate și zâmbea fetelor care îl aplaudau discret.

— ... Și printre cei care au dovedit un admirabil curaj civic - spuse primarul - se află și acest flăcău blond, cu privirea limpede, fiul domnului Daniil David din Galați. Ce altceva decât dragostea pentru urbea sa, pentru liniștea concetățenilor săi, pentru aceste frumoase păduri și bălți mustind a pește l-a făcut să ia arma în mână? Noi îl cunoaștem ca pe un băiat potolit, simplu, care iubește natura și animalele...

Înfierbântat, primarul vru să amintească de pursângele domnului Bacaloglu, dar comandantul puterii, aflat la dreapta lui, îl înghionti și vorbitorul urmă șovăind:

— ... păsările, plantele, cerul. El, ca și atâția alți voluntari, au scăpat lumea și coșmarurile noastre de un bandit. Fiindcă, trebuie s-o recunoaștem, Terente a fost un mare bandit al acestor meleaguri, așa cum Brăila n-a avut niciodată!



Asistența, formată mai ales din tineri și domnișoare brăilene, aplaudară cu entuziasm. Terente era banditul **lor**, cel mai cunoscut bandit al țării. Dar comandantul, originar din Galați, tuși nemulțumit, și primarul urmă:

— Da, istoria e uneori crudă! Unora le dă ogoare întinse, crânguri înflorite, bălți cu pește, totul din plin, cu generozitate. Până și bandiții acestor coclauri sunt mai viteji decât ceilalți! Ridicându-se din țărani oropsiți veacuri de-a rândul, ei înțeleg greșit lupta pentru libertate, confundă tâlhăria cu haiducia, și eroismul lor se transformă în jaf, crimă, omor. Dragii mei, acei care iubiți bărbăția, nu urmați exemplul lui Terente! El a murit nedemn, cu o papură în gură, acea papură prin care respira de atâția ani, ascuns pe fundul apei, când bravii noștri ostași îl căutau. Apărătorii noștri, soldați și voluntari, așa cum e și acest flăcău solid, athletic, i-au venit de hac!

Domnișoarele aplaudară, cu mișcări repezi și seci ca și cum palmele li s-ar fi transformat în pliscuri. Iar din rândul bărbatilor, care ascultau gravi cuvântarea primarului, își făcu loc un om înalt și subțire, cu pieptul încărcat de decorații și tăiat în diagonală de o cocardă tricoloră.

— Acest Terente - urmă primarul - acest Terente curajos, puternic, ager ar fi putut deveni în alte vremuri, mai bune, un meseriaș cinstit!

— Căcat - plescăi comandantul.

— Da, un meseriaș bun - se înverșună vorbitorul. Un pescar îndemânatic, celebru chiar.

— Bravo! Strigă domnul cu decorații, înălțându-și obrazul ușor ciupit de vărsat.

— Sau, în mai vechi timpuri, un tribun popular! Obrazul lui pe care vărsatul de vânt îl însemnase ni-l amintește pe cel al lui Mirabeau! Mâinile lui puternice par mâinile lui

Danton! Dacă am uita pentru o clipă cine a fost, am putea spune: Iată ce nasc meleagurile brăilene! Dar lumea, lumea aceasta strâmb potrivită, l-a corupt. Pentru că, doamnelor, domnilor: *L'homme nait bon, la civilisation le corrompt!*

— Bravos! Bravos! Extraordinaire – strigă domnul cu decorații. Terente a fost un om care i-a făcut pe mulți să tremure.

— Sper că nu vreți să faceți elogiul tâlharului – șuieră comandantul, care era liberal. Pierdeți șirul, domnule primar!

— Voi l-ați făcut tâlhar – șopti înăbușit primarul. Voi, negustorii, bancherii, jidanii. Ar fi putut deveni colonel, prin merite proprii, nu cu grad cumpărat ca alții.

— Coborâți de la tribună! Ordonă comandantul. Patriotism local, fie! Știu că nu vă puteți stăpâni. Dar propagandă țărănistă, nu!

— Ostași, ofițeri, voluntari – chemă primarul cu vocea vibrând de emoție. Fii ai Brăilei și Galaților, țărani, meseriași, intelectuali! Primejdia ne-a unit! Să nu permitem vieții de huzur să ne despartă! La picioarele voastre zace cadavrul celui care a transformat Dunărea într-un fluviu plin de pericole, bălțile într-un iad verde!

— Cadavru? Care cadavru? Suspină una din domnișoare pălind. E... ceva... jos... aici, în fața noastră?

— Care cadavru? Întrebă domnul cu decorații, intrigat. Eroii nu mor!

— Cadavrul moral – urmă primarul. Noi învingătorii, cei care înțelegem profund gravitatea acestei clipe, noi, cei care am biruit, nu vom dansa în jurul celui învins, asemeni pieilor roșii! Nu! Terente, tâlharul, e mort, ei bine, să-l iertăm dincolo de moarte!

Asistența aplaudă, trompetul scoase câteva sunete ascuțite și domnișoara care pălise cu un minut înainte auzind cuvântul „cadavru” izbucni în plâns.

— Și nu numai atât – urmă primarul. Această luptă a fost o luptă a țăranilor, căci majoritatea acestor bravi ostași sunt țărani.

— Ajunge! Porunci comandantul.

— După cum țăran a fost și Terente! Să trecem peste orgoliul nostru, de oameni cu carte, să revenim de unde am plecat, să proslăvim opinca, mâna noduroasă împingând coamele plugului!

— Ura! Răcni domnul cu decorații.

— Mâna care ține pușca, care mânuiește spada, care face dreptate!

— Ura, trăiască! Strigă domnul cu decorații și, smulgându-și cocarda care-i încingea pieptul, începuseră să fluture ca pe un steag.

— Ura, da, ura! Încuviință primarul. Lupta noastră nu s-a încheiat. Tâlharul e mort, dar jefuitorii trăiesc. Se ascund în spatele ghișeelor de bancă, în fabricile lor – toți acești negustori, traficanti, jidani! Orașele sucombă sub aerul infestat de cosmopolitism! Miasmele se întind și asupra satelor, acolo unde țăranii și moșierii păstrători ai tradiției...

— Coboară sau te arunc eu de acolo – mugii comandantul.

— ... păstrători ai tradiției – strigă primarul – luptă până la cel din urmă! Dar va veni vremea când puterile nu vor mai putea stăvili această indignare a poporului. Terente e mort! Trăiască Terentee!

— Jos, Terente! Urlă comandantul. Adunarea! Încolonați-vă! Câte șase! În-co-lo-na-rea!

— Terente! Îl vrem pe Terente! Suspină o domnișoară leșinând.

— Terente e mort!

— E viu! Mai viu ca niciodată!

— Eu sunt Terente! Urlă domnul cu cocarda. Eu sunt Terente! Arestați-mă!

— Moarte tâlharilor!

— Jidanii! Liberalii!

— Armata nu face politică - spuse, alb, comandantul scoțând pe jumătate sabia din teacă. Te ucid, bestie țărănistă!

— Eu sunt Terente! Mai strigă o dată domnul cu decorații și smulgându-și haina neagră, începu să-și descheie pantalonii. Domnișoarele, care încercau să scape din îmbulzeală se opriră și, îmbujorate de rușine, țipând, își pironiră privirile asupra prohabului pantalonilor dungați. Dar domnul nu rămase în izmene, ci în ȋțari, și aruncându-și și vesta, înfățișă asistenței o cămașă groasă țărănească. Se desfăcu la piept, scoase două pistoale învechite, roase de rugină și, săltându-le cocoșul, trase un foc în aer.

— E Terente! Zbieră primarul. E viuuu! Ajutooor!

— Puneți mâna pe el! Răcni comandantul, fluturându-și sabia deasupra capului.

— Prinde-le - șuieră haiducul, aruncându-și decorațiile în comandant. Altfel nu mai capeți niciodată așa ceva! Și voi, băieți, care vrea să mă urmeze în baltă, să vină după mine!

Asistența, formată din doamne și domnișoare, purtând bluze cu jabouri din dantelă și domni cu gulere înalte și mustăți, se răsturnă ca și cum caldarâmul s-ar fi aplecat pe-o parte. Dându-se de-a berbeleacul, se rostogoliră unii peste alții, către rigolă, iar peste corpurile lor, țâșniră răcnind și agitându-și pistoalele un grup de tineri mascați,

purtând itari și opinci.

— Terente! Eu sunt Terente! Continua să strige domnul ciupit de vărsat, cățărându-se pe tribuna din care vorbise înaintea primarului. Ascultați-mă, brăilenilor!

Vocea îi duduia atât de tare, încât ofițerii se opriră aiuriți, scăpând din mână garda săbiilor, iar primarul își împreună mâinile a rugăciune.

— Brăileni! Chemă din nou banditul, și paharele pregătite pentru marele toast plesniră. Brăileni! Strigă pentru a treia oară, Terente, marele Terente e mort! Dar a fost de ajuns să-mi scot pantalonii, ca potera voastră să dispară!

Ridicându-și brațul aproape paralizat, comandantul încercă să împungă coapsa celui care vorbea, dar o lovitură de picior îi aruncă sabia din mână, înfigându-i-o într-un copac.

— Dacă ați ști că nu sunt decât un lăutar m-ați ucide! Strigă vorbitorul. Dar mă credeți bandit și bandiții sunt în ochii voștri aureolați ca îngerii. Nu bunătatea, ci cruzimea vi se pare ruptă din cer. Vă închinați diavolului, dragii mei. Ați merita să vă arăt coamele și coada!

Se scutură ca și cum ar fi vrut să-și deșire coada pentru a o arunca asupra ascultătorilor, iar aceștia se feriră, crucindu-se și plecându-și capetele.

— Asta e singura voastră salvare – strigă vorbitorul. Să vă recăpătați cozile! Atunci ați ajunge, poate, o clipă, asemeni zeilor.

— Belzebuth – gemu preotul. Lucifer! Scaraoțchi! Mammon!

Coborând de la tribună vorbitorul se opri în fața lui Anton, care-l privea uluit fără să respire, și-l bătu pe umăr.

— La revedere, Anton! Nu uita că domnișoara La Sardine locuiește la numărul douăzeci și doi!

Se opri în capul străzii Portului, cu mâinile în șold și strigă:

— Amintiți-vă de Terente, domnilor! Rugați-vă pentru el!

Coborî cântând strada care ducea spre Dunăre și abia când dispăru după clădirea birourilor navigației comandantul scoase un urlat de furie, iar ofițerii, despiedecându-și pistoalele, porniră pe urmele lui.

Dar găsiră cheiul pustiu.

Seara, protipendada orașului își aminti cu duioșie și entuziasm de ceremonia desfășurată dimineața. Doar câteva domnișoare blestemară îmbulzeala în care își rupseseră fustele, iar una declară că avusese viziunea unui sfânt fără pantaloni care se pogorâse asupra ei în timpul slujbei religioase.

Negustorii liberali începură prin a se certa cu avocații țărăniști, pentru că fuseseră atacați în momentul când forțele națiunii ar fi trebuit să fie unite. Dar cearta se transformă într-o serată dansantă - orașul era cuprins de sentimente mult prea generoase pentru a-și mai putea îngădui meschine lupte politice.

În port însă hamalii, ghiociarii, binagiii, băură de supărare până la zi, ascultând cântece de ocnă. Cu voce spartă, lăutarii le amintiră de iubita haiducului prefăcută în porumbiță și de lanțurile rupte prin puterea dragostei. Și le cântară balada tâlharului, care ieșit din groapă pentru a-și ucide țiitoarea necredincioasă, o iartă găvind-o palidă și nefericită.

Acoperiți de fum înecăcios hamalii băură mai mult decât negustorii aflați la serate, băură vin de Rhodos, mastică de Chios, lichioruri parfumate și vărsară pe jos băuturile scumpe, întru veșnica pomenire a banditului. Se temuseră

de el și-l iubiseră, și le era dor de spaimile în care înfășurase orașul și care acum se destrămau.

Iar Anton, beat, abia mișcându-și picioarele, se cățăără pe o piramidă de scaune și bătu cu pumnul un cui în plafonul popotei ofițerilor. Dându-se jos mai avu putere să joace cazacioc și să facă o demonstrație de înaltă școală călărind un scaun. Ofițerii îl aplaudară îndelung, băură pe rând cu el și-l provocară la barbut. Anton aruncă de câteva ori cu bucățelele de pâine în loc să dea cu zarurile, dar nu reuși să nimerească decât o singură dată sub șase-șase.

Și plecă spre Galați nu numai ca erou, ci și ca rege al barbugiilor, câștigând opt sute de lei la popota ofițerilor, plătiți în monedă de argint.

Luca disprețuia deopotrivă pasiunile care-l mânaseră pe Matei la Azacław și pe Anton în balta Brăilei. Le compuse, de aceea, în foaia pe care o edita, calambururi verificate în care Matei devenea „Marafetei”, iar Anton” Pl-Anton”.

Moartea lui Terente îl surprinsese în plin război al farselor. Începuse prin a împărți manifeste socialiste în loc de răvașe de plăcintă la cel mai select carnaval al anului și se pregătea acum pentru balul reginei primăverii.

Suspectat de armatorii și negustorii zilnic ridiculizați în foaia „Dimineața adevărului”, Luca obținu o invitație la balul dat în saloanele familiei Dudoveanu, numai datorită unei întâmplări.

Aflase chiar în ziua marelui eveniment monden că la bordelul din strada Columb – purtând firma de „Hotel România” – fusese adusă o unguroaică roșcată și foarte frumoasă și, pentru că era nu numai cel mai mare farsor al orașului, dar și unul din craii săi, se duse s-o vadă.

Hotelul se afla foarte aproape de casă, la o sută de metri de încrucișarea străzilor Eminescu și Columb. Era o clădire gălbuie, jumulită, din curtea căreia se scurgea fără încetare un pârau de zoaie.

Luca intră ferindu-și pantofii și ținându-și batista, la nas. Dar trebui s-o dea jos căci se întâlne cu Iulian Dudoveanu, pe care miasmele pârauului verde-lăptos nu-l supărau.

— Ohoho! La mulți ani! Te felicit pentru frații tăi! Eroii au fost, eroii sunt încă și-or fi în neamul românesc.

— Naivi – murmură Luca. Romantici.

— Eroii, eroii – insistă bonom colegul. Unul pe frontul din Azacław, iar altul în baltă! Nu mă așteptam să-i ataci până



și pe propriii tăi frați!

— Sunt incoruptibil ca Robespierre – răspunse Luca. La care din fete ai fost?

— Ce fete... la dracu! Spuse colegul. Ar trebui să dăm o masă în cinstea lor!

— Nu mai e nevoie. După cum ai văzut până și guvernul știe că Terente rimează de bine, de rău, cu „Bene-merenti” și le-a trimis fiecăruia câte o decorație.

— Terente, Bene-merenti – repetă încântat Iulian Dudoveanu. Ești socialist, dar ești deștept, Casanova! Dacă vrei, poți să scrii și despre mine în foaia ta!

— Îți ofer două coloane. Te faci și singur de răs.

— Te pup – spuse dulce Iulian. Admir vorbele de spirit din partea oricui ar veni! Lasă-mă să te pup!

— Ai fi în stare să-mi muști beregata – spuse Luca oferindu-i obrazul. Și pentru că simțea că nu trebuie să scape ocazia adăugă: Știu că ai vrea să mă vezi mort!

— Pe crucea mea! Se apără Iulian, înroșindu-se. Întreabă pe cine vrei, dacă nu-ți iau totdeauna apărarea, Casanova! Îți jur! Vino deseară la mine!

— Vreți să mă linșați?

— O să fii regele balului, Casanova, o știi prea bine. Uite o invitație, pentru două persoane.

— Pot să vin cu tata?

— Te-ar eclipsa, Casanova. Dar a sosit trupa lui Leonard, împreună cu marea Adele Delorme, de la Paris... Alege-ți o actriță și vino cu ea. Te rog, Casanova! Avem nevoie de tine în comisia de încoronare a reginei primăverii... Ticălosule!

— Ești un prost!

— Sunt prost. Și burghez. Dar vino deseară! Te rog! Va fi numai lume bună!

— Voi veni cu Adele Delorme.

Îl conduse până la poartă, împingându-l cu vârful degetelor.

— Te aștept, Casanova!

— La revedere. Încheie-te la pantaloni!

Reveni stârnind muștele verzi adăpostite între bolovani și intră în coridorul întunecos al hotelului. O mulțime de bărbați așteptau, cu spatele sprijinit de ferestre. Îi auzea sușotind și chicotind și bănuia că-l privesc, fără ca el să poată recunoaște pe nimeni, fiindcă nu se obișnuise cu întunericul. Zâmbi uneia dintre fete care trecu pe lângă el cu ligheanul plin și ea îi răspunse.

— Unde e doamna Jeni? Întrebă.

— La dumneaei în cameră.

Se îndreptă spre fundul coridorului, dar se opri căci o văzu pe codoașă conducând spre ușă un domn foarte înalt și gros, cu spinarea rotunjită. Domnul mormăi ceva și codoașa chițăi făcându-i temenele.

„Orientul, gândi Luca. Mărimile se lăcomesc la prostituatele vulgare, ca parlagiii, iar codoașele au grații de eunuci”. Se simțea prea elegant printre vizitatorii acestui bordel de mâna a treia și chiar era, nu atât datorită sacoului strâns pe talie, cât nonșalanței cu care-l purta. Își aprinse o țigară ca să risipească mirosul amestecat de sudoare și lavandă și se înclină ceremonios, când codoașa se opri în fața lui.

— Ai venit, frumosule? Întrebă. Nu te supăra pe mine, trebuia să-l conduc pe domnul senator.

— Domnul cu greabănul gros e senator? Am crezut că e un pompier.

— Senator, senator – chicoti femeia. E în trecere prin oraș. Și după ce ia o porție de crenvurști cu hrean la

Oppler, vine aici pentru desert... hi... hi...

— Desertul se ia la doamna Hrisov... sau la barul Cincinnati.

— Ei, află că nu, frumosule! Am o fată grozavă, o unguroaică cu părul roșu, albă, tânără. Părul roșu și ochii verzi...

— Senatorul a ieșit acum de la ea?

— A ieșit... degeaba... Trece numai să dezbrace fetele... să le pună să bea... le sărută... Prostii de bătrân impotent...

— Îhm... făcu Luca.

— Nici n-a atins-o, pe ochii mei. Ți-o jur! Ce, o știi pe tanti Jeni de ieri, de alaltăieri?! Hai, vino până în salon...

— Ce salon?!

— Am făcut salon din camera mea pentru clienții mai fini, mai leventi... Hai, vino să cunoști pe cineva... O luă înaintea lui aranjându-și buclele mici ca de piper, deasupra cefeii grase. Mai e un domn - spuse, vorbind peste umăr. Un domn care așteaptă.

Ușa salonului-dormitor era dată de perete... Luca simți mirosul stătut al covoarelor, milieurilor și goblenurilor care acopereau mobilele și podeaua, pereții și o parte a ferestrelor. Abia își putea trage răsuflarea în această colivie păroasă, luminată de o mare lampă cu petrol și în colțul căreia agoniza, sub o icoană de argint, o candelă.

La intrarea lui, un bărbat cu mustață pe oală sări în picioare și se înclină ceremonios.

— Donat - spuse întinzându-i mâna. Bonjour monsieur!

Era îmbrăcat în jiletcă și pantaloni reiați și părea foarte mulțumit că s-a putut ridica de pe fotoliul costeliv acoperit cu o husă groasă.

— Bonjour - mormăi Luca derutat.

— E domnul Donat - spuse codoașa. Vine de la Paris. Și

trece pe la mine totdeauna când are treabă la Wattson și Youell.

— Totdeauna - spuse domnul Donat amuzat. *Toujours*. Et pour toujours. De altfel - adăugă confidențial - sunt născut la Brăila, pe strada Bastioanei.

— Să deschid un geam? Întrebă codoașa?

— Oh, nu, nu - o opri domnul Donat. Îmi place mirosul ăsta de tămâie și tahân... de pudră. Sorbi aerul ca un degustător. De lavandă - urmă. Flori veștede... E foarte, foarte specific pentru bordelurile din orient... pentru patroanele de bordel, vreau să spun... Mă iertați, doamna Jeni...

— E cam greu mirosul, așa-i?!

Nu, nu - spuse domnul Donat. Ador specificul... ador oamenii care-și cunosc meseria... Știți - îi spuse lui Luca - barurile din port au decăzut. Sunt niște copii ieftine după barurile marsilieze, grecești... Și e păcat! Când există aici bordeluri atât de autentice!

— Domnul Donat s-a născut la Brăila - spuse codoașa - chir acum locuiește în Elveția. Ce fete splendide au acolo!

— Mi-ze-ra-bi-le! Spuse graseind domnul Donat. Camere sterilizate, cu paturi sterilizate. Ca într-un incubator. Totul strălucește. E apretat. Te aștepți să te dea cu flit înainte de...

Codoașa izbucni în râs, plesnindu-și palmele.

— Să te dea cu flit - repetă printre chicoteli. Flitul te vindecă de sifilis.

— Pe când aici - spuse încântat domnul Donat - *aici trăiești*. Respiri. *Miroase*. Care animal poate să facă dragoste dacă nu-i miroase a nimic?! Fata asta nouă se parfumează, doamna Jeni?

— E foarte curată - spuse codoașa. De Roji întreabă, de

unguroaică - îi explică lui Luca. E o pictură, domnu' Donat, o cadră. Are picioarele până aici - își duse mâna la subsuoară. Și sânii ca portocalele.

— C'est magnifique! Aș vrea s-o cumpăr pe această superbă Nana!

— Îi spune *Na-na* - repetă înduioșată codoașa. O alintă pe biata Roji.

— Dar cum s-a aflat de Roji până în Elveția? Întrebă Luca. Ați telegrafiat în toată Europa, doamnă Jeni?

— E un fel de tam-tam - explică domnul Donat. Un tam-tam pe care nu-l aud decât colecționarii, adevărații amatori.

— Tam-tam - repetă doamna Jeni. Tam-ta-ram-tam-tam.

Cântând ca o trompetă băgă mâna sub masă și scoase două sticle de șampanie franțuzească. Le privi cu exaltare prefăcută, în lumina lămpii, le sărută.

— Domnul Donat e un prinț. Ne-a adus șampanie tocmai de la Paris. Și nu se duce la casele scumpe, unde sunt numai curve înțepate, care își dau aere de doamne. Vine aici la trufandale.

— C'est vrai - spuse domnul Donat. Uneori aceste modeste case de plăceri ascund adevărate comori. Demne de o colecție!

— Domnul Donat trece pe la noi doar ca să le vadă - spuse codoașa. Și dacă îi plac, le fotografiază. Dumnealui e căsătorit catolic și catolicii sunt foarte cuminți.

— Exact - spuse domnul Donat, mângâindu-și mustața galică. Cumințenia nu exclude rafinementul, iar rafinementul implică și puțină grosolănie. Formele pline, mirosurile, gemetele, asta te apropie de căsnicie mai mult decât orice predică. Ha-ha!

— Dar domnul Donat e elvețian prin adopție - spuse

Luca. Nu înțeleg cum s-a impregnat cu atâta cumințenie.

— Pozez – spuse domnul Donat. Aici pozez în soț catolic, la Brăila mă dau drept cartofor, iar la Istanbul toți mă știu de vânător de lei. Ha-ha!

Chicoti închizând ochii, apoi hohoti de două ori, atât de tare, încât codoașa tresări și se trase înapoi.

— Pozez – urmă domnul Donat, stingherit. E mult mai comod. Și dacă vreți un joc de cuvinte, pozez și nuduri. Ha-ha!

Își aruncă hohotele în obrazul doamnei Jeni, care-și rotunji ochii speriată.

— Nuduri – continuă domnul Donat. L'art du statuaire, monsieur. Du classique. J'adore le classicisme. E idiot ce spun, dar sună frumos. Salonul doamnei Jeni merită o conversație cultă. Priviți aceste scoarțe oltenesti, carpetele de Ispahan, acest unic preș împletit cu atâta migală din rafie!

— A băut foarte puțin înainte – spuse codoașa. Când bea, ține discursuri.

— Dar, scumpă doamnă Jeni, eu nu spun decât ceea ce cred și numai cui merită. Sunt convins că domnul Luca e un cunoscător. Un jouisseur. Un gourmet.

— Nu vă supărați – murmură codoașa. Nu vrea să vă jignească.

— Să-l jignesc?! Dar domnul Luca e invitatul meu! Vă rog, domnule, să mă, asistați când voi lucra. Va fi o aplicare a artei statuarului pe viu. Cinci sau șase fotografii, apoi mă retrag și vă las cu frumoasa Roji. Iar deseară, dacă vreți, am două bilete la spectacolul celebrei Adele Delorme, după care putem lua masa împreună cu domnia sa.

— Admirabil – spuse Luca. Programul mă aranjează.

— Programul unui soț catolic – preciză domnul Donat. Al

unui proxenet... Al unui geambaș. După mii de programele toatee sunt la feeel!

Cântă ultima frază cu o voce plină, caldă.

— Și fotografiile? Întrebă Luca. Le veți publica în vreo revistă. Sau se tipăresc în format de cărți poștale?

— Ha-ha! Răcni domnul Donat. Ha-ha! Domnul mă crede negustor de pornografii! Nu, domnule! Nu, nu fac asta pentru a încuraja onania printre elevi! E o pasiune autentică, domnule. *L'art du statuaire!* Sau credeți că Elveția, stat neutral, celebru prin ceasurile sale, nu posedă și arte frumoase? Fotogenice? Ba da, domnule.

— Niciodată n-a fost așa de furios ca azi – șopti codoașa. Cred că-l supără guta. Vă supără genunchiul, domnule Donat? Întrebă tare.

— Niciun genunchi! Nicio gută! Protestă fotograficul-artist. Sunt foarte bine dispus. În definitiv, un comisvoiajor n-ar trebui să refuze vânzarea de poze pornografice. A incita mințile obtuze cu puțin piper senzual, da... Asta, da! E în definitiv măgulitor. Iar fotografia refuză modele sterilizate, scoase din incubator, așa cum se găsesc între Berna și Lausanne!

— Vă contraziceți – îndrăzni Luca. Înainte...

— Da, dar pe mine însumi – îl întrerupse domnul Donat. Ceea ce mi se pare de mult mai mult bun gust decât de a contrazice pe alții. Pentru că a contrazice pe alții înseamnă „Nu fii tu, fii eu”. Și asta e de-a dreptul cretin, nu-i așa?

— Nu pot să vă contrazic – murmură Luca. Măcar pentru a nu pierde jocul de cuvinte!

— Admirabile! Exclamă domnul Donat. Ne vom distra copios deseară! Dar să ne începem lucrul. Și să ni-l începem luând masa. Cine nu mănâncă, nu muncește! Ha-ha!

Se aplecă și ridică din spatele mesei o enormă cutie neagră și un trepied. Codoașa încercă să-l ajute, dar o respinse cu multă curtoazie.

— Singur – spuse. Sunt destul de puternic. Ceea ce v-aș ruga însă ar fi să-mi împrumutați câteva rochii frumoase. Am adus farduri, câteva bijuterii false, dar n-am recuzită vestimentară.

— Voi vedea primele nuduri îmbrăcate din viața mea – șopti Luca.

— La Maja nuda. La Maja vestida – spuse grav domnul Donat. Îmbrac sau dezbrac modelul, după dorință. Și îl modelez.

— Pofțiți – spuse codoașa. Roji vă așteaptă.

— *Modelez modelul* – repetă domnul Donat cedând trepiedul lui Luca. Vă rog să nu uitați asta!

Porni țăntoș ducând cutia pe brațe, așa cum sunt duse pernele cu decorații în urma dricurilor ofițerești.

— Nu prima, nu a doua – murmură codoașa, deschizându-i drum printre clienți. Nici a treia... Tocmai a patra... Aici el Pofțiți, vă rog, domnilor!

Bătu în ușa care se deschise imediat lăsând să apară în prag o femeie foarte tânără cu părul roșu. Domnul Donat trecu primul prin fața ei, înclinându-se, și-și așeză cutia pe masă. Luca, stânjenit de ridicolul situației, dar hotărât să se amuze, făcu și el o reverență, rotindu-și bastonul prin aer ca pe o spadă. Femeia izbucni în râs și le răspunse la salut printr-o ușoară genoflexiune.

— Roji, te rog, te rog, spuse pedant codoașa. Dumnealui este domnul Donat, despre care ți-am mai povestit și care a mai fotografiat și alte fete. Iar dumnealui e domnul Luca. I se spune Frumosul.

— Frumosul și Sculptorul – sublinie retoric domnul Donat.



— Și sculptați? Întrebă Luca.

— Da. Pe viu. Fotografia mea e de fapt sculpturală: Du statuaire, monsieur. Du statuaire.

Vorbind fixă trepiedul și scoase aparatul din cutie. Era un Kodak greoi, ca un cap de rinocer, cu corn de sticlă. Domnul Donat cercetă lentilele de foarte aproape, le șterse cu o pielică de căprioară și-și introduse capul sub apărătoarea de pânză neagră.

— Divin! Exclamă. Ești Nana, domnișoară, dar o Nana regină. Te voi transforma într-o Eleonora Duse. Sau într-o Rachel. Și iată că Nana va deveni Rachel! Și pe dumneavoastră, domnule Luca, într-un veritabil spaniol.

Le surâse scoțând din buzunar câteva cutiuțe și punându-le pe masă.

— Și eu? Gânguri codoașa. Eu cui rămân?!

— Oh! Aha! Voila! Madame Jeny! O voi preface într-o Andromaca... Madame Jeny Andromaque.

Luca privi distrat odaia ce părea jalnică chiar sub lumina strecurată printre jaluzele. Ligheanului înconjurat de prosoape îi sărise smalțul, iar florile de hârtie atârinate într-un cui deasupra patului își pierdeau petalele.

— Potrivesc unghiul - spuse domnul Donat - alegem poziția, apoi aprind magneziul... poc... și gata. Și fulgerul o născu pe Galateea!

Luca îi zâmbi fetei care urmărea cu nepăsare forțată mișcările domnului Donat. Era foarte frumoasă, într-un fel neașteptat, cu obrazul prelung, ochii verzi, gura mare și roșie, nefardată. Ar fi părut convențională, dacă pomeții foarte proeminenți și nasul puțin prea lung nu i-ar fi dat un aer de indolență provocatoare.

— Vulgaire et toutefois aristocratique - mormăi domnul Donat. Dar o să alegem.

Fata zâmbi și Luca își dădu seama că, într-adevăr, avea un aer vulgar aristocratic, de prințesă a bordelurilor. Îmbrăcată elegant ar fi eclipsat pe oricare dintre femeile pe care le cunoștea, iar dezbrăcată era insuportabilă.

Și Luca înțelese că n-a văzut și nu va vedea poate niciodată un corp mai voluptos. Avea sânii mari și grei, foarte albi, cu sfârcurile abia acoperite de un combinezon milanez destrămat și când își desfăcu șnurul capotului, lăsă să i se vadă pe rând, șoldurile cambrate, rotunde, fără nicio pată de umbră. Avea picioarele lungi, pline, și și le mișca aproape neobservat, mângâindu-și coapsa cu palma și Luca închise ochii o clipă, simțind că e gata să-i dea afară pe ceilalți doi pentru a putea atinge corpul acela alb și cald, care palpita în fața lui. Când îi redeschise, văzu că femeia îl privește stingherită, dar că nu încetase să-și miște coapsele, ca și cum ar fi fost străbătută de fiori.

— E foarte bine așa - spuse domnul Donat. Te rog, domnișoară, să privești spre stânga... mai sus... încă puțin... lasă-ți talia liberă, în voie... și brațele... o clipă!

Se apropie de ea și-i ridică brațele îndoindu-i-le ușor, îi netezi gâtul cu dosul mâinii, apoi rămase pe loc, privind-o de jos în sus, crispat.

— Nasul - spuse. Nasul îl vom modifica puțin, imperceptibil. Gura va rămâne la fel... Și ochii.

Vorbind își trecu degetele peste fața femeii care nu îndrăznea să se miște. Desenă cu arătătorul un cerc pe bărbie, îi ciocăni pomeții, apoi îi cuprinse obrajii între palme și îi masă ușor și îndelung.

— Pentru ca această piele să-și recapete strălucirea, ea trebuie înviorată. Nu oricine își poate permite zilnic o baie în lapte de măgăriță, dar un masaj făcut cu pricepere... lată!

Își desprinsе palmele de pe obrajii femeii și Luca avu senzația că figura acesteia a căpătat un aer de prospețime și candoare pe care nu-l avusese înainte.

— Vulgaritatea se resoarbe – murmură domnul Donat. Acum părea proaspăt trezită din somn, dar dintr-un somn adevărat, într-o casă adevărată, în mijlocul unei grădini... sau pe malul unei ape... Dumneata ești o zeităte a naturii, nu-i așa? A naturii!

Își întinse mâna deasupra mesei și abia atunci Luca înțelese că domnul Donat acoperă cu fard obrajii femeii, scoțându-l dintr-una din multele cutii pe care le risipise în evantai ca pe niște acuarele.

— Miroase frumos – spuse Roji.

— Exotic – spuse domnul Donat. Sunt niște alifii și farduri deosebit de hrănitoare pentru piele. Nu irită tenul și nu se șterg. Totul e să alegi foarte bine culoarea de la început. Ai avut vreodată vreun accident, domnișoară Roji?

— Accident?! Ce fel?

— Ți s-a întâmplat vreodată să te afli într-o casă cuprinsă de flăcări?

— O casă... cuprinsă...?

— Sau pe un vapor gata să se scufunde?

— Un vapor? Roji își strânse pleoapele. Nu înțeleg ce mă întrebați.

— Ai scăpat de la înec, nu-i așa?

Femeia păli. Îl privi ținută pe domnul Donat.

— Nu-mi place – spuse. Nu-mi place să-mi amintesc de asta. Visez urât.

— Ești cea mai frumoasă unguroaică din viața mea – spuse domnul Donat.

— Nu sunt unguroaică – spuse Roji. Sunt poloneză.

Din Cracovia. Dar părinții mei sunt români.

— Deci Vistula! Șopti domnul Donat. Acolo era să se întâmple!

— Nu știi! Spuse răgușit femeia. V-am rugat să nu vorbiți despre asta! Am fost bolnavă mult timp după aceea și dacă îmi amintesc încep să plâng și să sparg lucrurile.

— Iartă-mă - spuse domnul Donat. Porți semnul celor care au trecut la un pas de moarte. Altfel nu mi-ași fi îngăduit să te necăjesc. Proșe pana.

— Giencuie - murmură Roji. Mulțumesc.

— Semnul morții? Întrebă, ațâțată, codoașa. Îl am și eu undeva?

Se apropie de el oferindu-și obrazul, dar domnul Donat nici nu-și întoarce privirea.

— Nu, doamnă - răspunse. L-aș fi văzut de mult. În schimb, domnul Luca îl are aproape de ochiul stâng.

— Doamne păzește! Se închină codoașa.

— Îmi pare rău, dar încă nu s-a tras în mine - spuse Luca.

— Oh, mai târziu, mai târziu se va trage... Să nu ne pierdem speranța... Și dumneata, domnișoară, mai rabdă câteva clipe... Îi masă gâtul, apoi umerii și, aproape fără s-o atingă, își trecu palmele deschise deasupra sânilor și coapselor ei.

— Foarte frumos - șopti. Încântător!

Se dădu cu un pas înapoi privind-o cu capul dat pe spate.

— Acum, da - spuse. Ești ceea ce trebuia de mult să fii. Prințesa Roji.

Veni din nou aproape de femeia care aștepta, îi ridică bărbia, îi mângâie buclele roșii și o sărută pe umăr.

— Și acum, domnule Luca, te rog să mă ajuți... Iată magneziu! ... Chibriturile... Aprinzi aici... numai aici... încă nu te mișca, domnișoară!

Dispăru pe jumătate sub marama neagră a aparatului.

— E foarte bine - continuă. Te voi plăti împărătește, domnișoară... Domnule Luca, atenție... Nu priviți direct flacăra magneziului... Acum! Gata!

Luca scăpără chibritul, dădu foc. O lumină orbitoare făcu odaia să dispară, apoi totul se topi într-un fuior de fum alb și obiectele renăscură lent din ungherele întunecoase.

— Încă o dată - spuse domnul Donat. Domnule Luca, magneziul! Așa... Scoateți combinezonul, domnișoară.

Femeia șovăi, rămase nemișcată.

— Dezbracă-te, Roji - spuse codoașa. Domnul Donat nu cere nimic pe gratis. Și nimeni n-o să vadă poza după aceea, afară de dumnealui.

Fără să vorbească femeia își scoase combinezonul și Luca închise din nou ochii. Niciodată nu fusese zguduit de dorință văzând o prostituată goală. Dar acum, în fața lui, era o femeie de care *trebuia* să-și lipească buzele și palmele. Făcu un pas înainte, aproape tremurând, și nu se opri decât auzind vocea domnului Donat.

— Atenție, aprinde! Acum!

Dădu foc magneziului și, după ce fumul se risipi, văzu corpul alb și voluptos care părea a se fi răcit deodată. Sub pielea fină se ramificau vinișoare albastrii, sfârcurile sânilor păliseră și buzele deveniseră mai puțin roșii.

— Nana, Cleo, nimfe ale ploii - șopti domnul Donat. Sub pielea aceasta, atâtea corpuri...? Nana, Cleo, Sardine, Sapho et louala et loualo... Te-ai gândit vreodată să fotografiezi versurile, domnule Luca? Nu?! Eu o voi face... acum.

Leși ca o mână din mâneca neagră a aparatului.

— Închide gura, Nana - spuse. Suferă puțin... Ești prea veselă, domnișoară... amintește-ți ceva trist...

— O curvă tristă - spuse Roji, cu voce răgușită. Măcar să

fi băut ceva. Dar tristă, așa...

— De băut?! Șampanie! Strigă domnul Donat. Șampanie, doamna Jeni!

Codoașa se repezi spre colțul camerei și, ridicând un vraf de perne și capoate, scoase o sticlă de șampanie franțuzească.

— N-am pahare - spuse Roji. Decât unul urât și câteva căni.

— Șampania înnobilează vasul pe care-l umple - pronunță sentențios domnul Donat. Eu credeam că domnișoara a și golit sticla.

— Oh, se putea fără dumneavoastră! Spuse codoașa.

— V-am așteptat - adăugă Roji, încercând să-și îmbrace capotul.

— Nu! Te rog nu te îmbrăca încă! Strigă domnul Donat. Pregătiți cămile, paharele... Mulțumesc... Atenție!

Dopul sări, pocnind, și domnul Donat își înălță cana înspumată deasupra capului.

— Să închinăm - exclamă, retoric. Pentru nimfele ploii! Pentru toate femeile frumoase din lume!

— La mulți ani - mormăi codoașa.

— Împotriva morții care nu ne poate ajunge, domnișoară! Pentru că dumneata nu vei muri niciodată!

„E beat mort - gândi Luca. Mustăciosul ăsta gălăgios era beat dinainte de a gusta șampania. De asta tot vorbește alandala. Ce farsă i-aș face lui Iulian, deseară, dacă i l-aș duce în vizită”.

— La mulți ani - închină Roji.

— Pentru nimfele ploii - șopti Luca fără să vrea. Și pentru ploaia nimfelor.

Codoașa bău cu sorbituri mici, plescăind, iar Roji își duse paharul la gură cu amândouă mâinile, ca și cum ar fi vrut

să simtă băutura și cu palmele.

— Ploaia nimfelor... hm... a existat așa ceva odinioară - spuse domnul Donat. Eu cred în ploaia urșilor, a vulpilor, a ciorilor... O clipă, domnișoară!

Îi dădu lui Luca plicul cu magneziu și dispăru sub fusta neagră a aparatului.

— Ridică paharul... mai sus... Nu-l depărta de gură! Atenție... domnule Luca! ... Gata!

Țâșni de sub aparat, luă paharul din mâna femeii, o sărută din nou pe umăr. Apoi îi mângâie coapsele și, lăsându-se în genunchi o bătu cu gingășie peste labele picioarelor.

— E ultima fotografie - exclamă repezindu-se spre aparat. Ultimul nud! Miracolul s-a săvârșit... N-am greșit nici de data asta! Domnișoară, întoarce-te în profil... du-ți mâna la ceafă... cotul foarte sus... așa... ca să-ți descoperi sânul și șoldul... privește spre mine... mai jos... Magneziul... E pe masă... fii gata, domnule Luca... Foc!

Odaia se umplu de fum înecăcios, mai mult decât înainte. Tușind, codoașa ridică jaluzelele și deschise fereastra.

— Doza dublă - spuse domnul Donat. Pentru instantanee. Pentru instantaneele absolute, care fixează viața. Și invers.

Luca îl vedea mișcându-se ca prin ceață, demontând aparatul de pe trepied, închizându-l în cutie, adunând apoi fardurile de pe masă și băgându-le în buzunar.

— Spune-ați că ați dori niște rochii - spuse codoașa. Am rochii foarte frumoase.

— Rochii?! Nu! Acum nu! Trebuie să schimbăm decorul. De altfel domnișoara Nana nu va rămâne goală în fotografii. O voi îmbrăca eu.

— Să-mi pun capotul? Întrebă Roji.

— O rochie - comandă domnul Donat. Cea mai frumoasă.

Împrumutați-i dumneavoastră o rochie, doamnă Jeni, pentru deseară... Ce local ai prefera domnule Luca? Aș dori o... o mare sală de dans... lume...

— Vă invit în cea mai frumoasă sală de dans a orașului – spuse Luca. La un prieten de al meu, care va fi fericit să vă cunoască.

— Pe mine? Întrebă Roji învelindu-se în capot. Dar poate să mă cunoască aici, în fiecare zi, în fiecare seară!

— Acum minți – spuse domnul Donat. Nu crezi ce spui, nu-i așa?

— Să nu cred? Întrebă Roji... Să nu cred ce spun? Atunci de ce aș mai spune-o?

Se exprima exagerat de îngrijit ca și cum ar fi repetat o lecție și Luca avu impresia că oboseala și băutura îi dădeau un aer aristocratic.

— Așa... ca să te joci cu vorbele – spuse domnul Donat. Am trecut și eu prin starea asta. Era cât p-aci să mor într-un incendiu și după aceea, când eram în convalescență, stăteam culcat pe spate și făceam gargară cu vorbele, ro-ro-ro-ro... lou-lou-lou-lou... le loup garou, le loup garou... Era foarte frumos! Cât despre dumneata, domnișoară, ești convinsă că prietenul domnului Luca ar dori să te cunoască... ca și toți ceilalți... Și nu greșesc dacă-ți spun, că până seara, vei fi Nana, așa cum odinioară erai frumoasa Elena, necunoscută de Paris!

Își ridică paharul ca pentru a închina, dar îl sparse în pumn, umplându-se de sânge.

— Magneziul, magneziul mă îmbată – spuse înfundându-și mâna rănită în cana cu apă. Și la urma urmei, vreau să mă simt și cu zeu!

Se întoarse zâmbind spre ceilalți, dar Luca văzu că abia își poate stăpâni durerea.



— Până într-o zi - gemu domnul Donat cu înverșunare - într-o zi când aceste pedepse corporale...

Căzu răsucindu-se pe jos.

— Boala copiilor! Strigă codoașa, sărind deoparte. Țineți-l de picioare, domnu' Luca. Țineți-l, că face spume!

— Nicio boală - gemu domnul Donat, cu buzele convulsionate. O mică obrăznicie pedepsită pe loc. Sunt incurabil! Hai, Nana, să continuăm - urmă ridicându-se cu greu și tremurând. Nana!

— Na-na - repetă Roji, ghemuindu-se pe marginea patului, pe jumătate goală. Mai bine ați umple paharele!

— Roji! Strigă indignată codoașa. Se înroșise din cauza băuturii și gușa îi tremura. Vă rog, s-o iertați, domnule Donat! Nu-i obișnuită să bea cu clienții... Știți, la noi nu e ca în casele scumpe de pe Ghica... de pe Domneasca, sau ca la București. Aici clienții vin *după ce au băut în oraș*.

— Nu te necăji, doamnă Jeni - o potoli domnul Donat. Nana nu e beată. Și nici măcar nepoliticoasă. Așa e ea, pur și simplu. Și, te rog, mai adu o sticlă, de la dumneata, că-ți trimit deseară altele.

— Vai de mine! Dar e șampania dumneavoastră! Imediat. Imediat!

Leși, suflecându-și din mers poalele capotului, iar domnul Donat se îndreptă spre fereastră și coborî jaluzelele.

— S-a aerisit, nu-i așa? Întrebă. Devenise irespirabil... magneziul, șampania și toate fardurile astea... Cum te simți domnule Casanova?

— Admirabil - spuse Luca, care simțea că în curând va începe să pălăvrăgească vorbind în calambururi. Îl amuzase fotografiatul domnului Donat și gândul că o va duce pe Roji în vizită, deseară, prezentând-o ca actriță, poate chiar ca pe Adele Delorme. Protipendada, adunată la

balul primăverii, merita o asemenea farsă.

— Admirabilul se va transforma astă-seară în mirobolant? Întrebă domnul Donat. E cineva acolo care trebuie ridiculizat, nu-i așa?

— Oarecum - răspunse Luca, descumpănit. Bănuia că s-a înveselit brusc, datorită șampaniei, dar nu voia să se oprească, ci să petreacă, să-i facă pe toți să se tăvălească de râs.

— Strângeți părul, fetițe - spuse domnul Donat. Adună-l într-un coc. Desenează-ți un punct negru aproape de nas, pe obrazul drept... așa... e foarte bine! Ai ace de cap, da? Ei, atunci fixează-ți cocul să-l vedem cum arată.

— Ohoho! Gemu din ușa codoașa, intrând cu celelalte două sticle. O transformați în doamnă, care va să zică! Și încă în ce doamnă!

— Doamnă am fost totdeauna - murmură Roji, adunându-și părul. E o calitate ce nu se poate pierde nici măcar într-un bordel de mâna zecea.

— E beată - spuse codoașa. Niciodată nu vorbește așa. Nu vorbește chiar de loc.

— Dacă e beată, să mai bea - spuse domnul Donat, destupând una din sticle. Cănila, cănila, vă rog. Și paharul domnișoarei Nana... Aha, așaaa! Doamnelor, domnilor, pentru viața veșnică! Ha-ha!

Hohotele scurte, lătrate, care i se păruseră înainte ridicole lui Luca, îi păreau acum pline de haz. De aceea îngână și el: „Aaha”, apoi fredonă foarte încet: „La-la, la-lou la-la, la-lou, le loup garou, le loup garou”.

— Mulțumesc, domnule Donat - spuse Roji, adunându-și capotul la piept și luând paharul cu vârful degetelor, Nu pot să vă refuz.

— Până la fund! Până la fund - strigă ațățat domnul

Donat. Deseară vei bea din cupe de cristal... îmbrăcată în cele mai scumpe mătăsuri... și dacă vei dori, vei sparge cupa de podele.

— Vei dansa pe masă – spuse Luca. Și de jur împrejur toți se vor apleca să-ți vadă picioarele! O să-ți găsesc ciorapi negri de french-cancan.

— Oh, nu! Spuse cu suavitate domnul Donat. Deseară nu. Deseară nu va mai fi atât de Nana ca acum... Așa că ciorapii negri... hm... cred că va purta ciorapi de mătase obișnuită... În schimb, corsajul... ei, da, corsajul va arăta înnebunitor... O să-mi dai voie s-o prezint ca pe o prietenă a mea?

— Ca pe o actriță, ca pe o actriță! Strigă Luca înfierbântat. E în oraș marele Leonard... cu trupa lui... A venit și Adele Delorme, de la Paris. Sunt și multe alte actrițe tinere, drăguțe...

— Oh, atunci deseară Roji va fi Adele! E splendid! Dacă Nana a fost primul pas, Adele e în mod obligatoriu al doilea! Ha-ha! Ha-ha! La Sardine ar fi fost o greșeală... Ma chere Nana, voila! Se apropie de Roji examinându-i enormul coc auriu, adulmecându-l. Poate că ești cea mai frumoasă de până acum – spuse. Celelalte avea mici defecte, asimetrii supărătoare... Mi se păruse o clipă că am greșit lăsându-ți nasul și pomeții în evidență, dar așa trebuie! Canoanele frumuseții sunt mai subtile decât cele ale inteligenței.

— Chiar... chiar vreți s-o luați deseară cu dumneavoastră? Întrebă codoașa. Îl privea pe domnul Donat cu ochii larg deschiși, aburiți de băutură. Dar n-are nicio rochie mai ca lumea... Și cele pe care i le-aș împrumuta eu sunt prea mari... Ar fi mers pentru o fotografie, dar nu ca să le folosească de-adevăratelea...

— O vom duce goală! Chicoti Luca. Vom desena rochiile chiar pe ea! Poate că asta e ultima modă la Paris?!

— Să desenăm rochiile?! Ha! Mirobolant! Exclamă domnul Donat. Dar asta mai târziu, după miezul nopții! Până atunci îi voi găsi eu ceva în oraș... ceva care să fie și frumos și modern... Dar vă rog să beți! Să bem! Ura! Vivat!

— Vivat! Strigă moale, codoașa. Obrazul și gușa îi ardeau, iar nasul i se îngălbenise. N-am mai băut de mult șampanie... Răposatul, el...

— Atunci să trecem la sticla următoare! Spuse încântat domnul Donat. Atenție! Poc! Strigă atât de tare, încât acoperi pocnitura dopului. Mâinile i se scăldară în spumă, dar cu dibăcia unui chelner acrobat reuși să nu piardă nicio picătură pe jos. Cănila! Cănila! Strigă. Să bem din vaza de flori, din pantofii domnișoarei Nana!

— Sunt spărți - spuse Roji.

— Cu atât mai bine! Va trebui să bem mai repede! Ha-ha! Ai voce, domnișoară? Ai cântat vreodată?

— Cântă foarte frumos - spuse codoașa. Din astea, de. Lume... Cu mășcări, domnu' Donat. Dar știe și din acelea de ocnă...

— Deci are și voce! Să încercăm... să încercăm... Te rog să repeți după mine... E un cântec simplu de copii... La-la, la-lou, la-la, la-lou, le loup garou, le loup garou...

— La-la, la-lou, la-la, la-lou... le loup garou... le loup garou - cântă Roji.

— Ad-mi-ra-bil! Scandă domnul Donat. În trei ceasuri te învăț să și cânti! Să dansezi! Să te îmbraci! Ne vom distra grozav! Ha, ha... Dați-mi mâinile... dați-mi mâinile toți trei... faceți un cerc... Și cântați o dată cu mine... La-la, la-lou, la-la, la-lou... le loup garou... le loup garou...

— La-la, la-lou - strigă frenetic Luca - la-la, la-lo, Nana,

Nini, Ninon, Sapho, la-la la-lou, la-la, la-lou, le loup garrrou, le loup garrrou...

Nu mai vedea decât ochii verzi strălucitori, ai femeii, părul auriu căzând în zulufi, de o parte și de alta a obrazului, și buzele roșii umede, buzele care se deschideau, lăsând să apară dinții strălucitori. Punându-și paharul pe masă, apucă strâns umerii goi care se legănau în fața lui și sărută, mușcând, gura care se închise, care se smulse de sub buzele lui.

— Vă rog – spuse Roji indignată. Vă rog! Acum se cântă!

— Ești nebună?! Țipă codoașa. Ce ți-a făcut?! Sau vrei să chem o altă fată?!

Luca încercă să se apropie din nou de gura mare și plină, de umerii calzi, pe care încă își mai ținea palmele, dar Roji se dădu înapoi surâzându-i.

— Să cântăm mai bine, nu-i așa domnule Luca? Vă rog, domnule Casanova.

— Să cântăm – mormăi Luca, mușcându-și buza de jos.

— Nerușinata! Mârâi codoașa.

— O, biata Nană! Șopti domnul Donat. Ei încă te mai confundă cu Roji... Să lăsăm sărutatul și dragostea pentru deseară... Acum să bem! Ultimul pahar! În sănătatea tuturor femeilor frumoase. Ala vacra fricorscol, cum spun vi kingii! Vivat!

— Nerușinata! Repetă codoașa, sughițând. Uite-o cum își ascunde țâțele! Crezi că domnii au adus șampanie ca să te aleagă pentru corul bisericii, nu-i așa? Desfă-te la piept! *Asta, asta* se plătește! Și arată-ți picioarele!

— Lăsați-o! Murmură domnul Donat. A băut. Și am fotografiat-o de patru ori... Le loup garou, le loup garou! La-la, la-lou, la-la, la-lo, Nana, Nini, Ninon, Sapho.

— Le loup garou – strigă Luca bătându-l pe spate. Nu știa

cum să-și consume veselia debordantă care-l cuprinsese, care-l îneca. Vive la France... Vive la Roumanie! La-la, la-lou... la-la, la-lou...

Abia în trăsură, Luca își dădu seama că e beat. Ar fi vrut să se ducă să se culce, înaintea vizitei la Iulian, dar nu voia s-o lase singură pe Roji cu domnul Donat. Refuzul femeii îl îndârjise, și, moțăind, întindea mâna s-o ia pe după umeri, apoi oboseala îl dobori și prin somn încă mai bolborosea, încercând s-o sărute.

Simți că trăsura oprește și-l auzi pe domnul Donat sfătuindu-l să doarmă în liniște până când ei se vor întoarce cu rochiile, cu pantofii, cu bijuteriile.

Dormi, hurducat, pe bolovănișul străzii Traian, și simți, ca prin vis, parfumul teilor de pe strada Domnească. Era un miros greu, înăbușitor aproape, ca și cum te-ai fi scăldat într-o baltă de ceai cald – și Luca tuși și se înecă, înjurând. Apoi se trezi din aromeală, cu capul greu, dar bine dispus, și-i auzi cântând lângă el, pe două voci, și văzu că-și ține picioarele pe un vraf de cutii legate cu panglici.

— Casanova a înviat! Spuse cu voioșie vocea domnului Donat. Acum o să preia el conducerea, căci un bătrân ca mine nu rezistă la tăvăleală.

— Mă iertați – spuse Luca. Vorbise foarte încet, așteptându-se să aibă limba încleiată, dar se simțea odihnit, proaspăt, și senzația de apăsare pe ceafă îi dispăru numaidecât. Vorbea ușor, și pofta de a pălăvrăgi și de a râde îi reveni deodată, ca și cum ar fi așteptat doar provocarea domnului Donat. Șampania – adăugă. Dar fără urmări... ha, ha... le loup garou...

Își întoarse capul către domnul Donat și tresări, pentru că sub poclitul bleumarin, scămoșat al trăsorii, lipită de

umărul său surâdea o femeie cu pielea albă, de porțelan, cu ochii codați, atât de strălucitori, încât trebui să-și plece privirea. Nările fine, arcuite, ale femeii, păreau că abia aspiră aerul cald, prăfos și pe buza de sus îi sticleau infime picături de sudoare.

— Roji - șopti gătit. Dumneata...!

Femeia zâmbi, gata să izbucnească în râs, rotind alene spre el corsajul oare abia-i acoperea sânii albi, rotunzi. Își duse apoi la buze un deget prelung, cu unghia lăcuită și spuse, foarte încet:

— Cuminte! Cuminte, domnule Casanova!

— E de necrezut - murmură Luca. Domnule Donat, sunteți un vrăjitor!

— Oh, nu! Se apără domnul Donat. N-am făcut decât s-o chem, s-o ajut să se recunoască, să-și reamintească cine e.

— Dar mâinile - șopti Luca. Mâinile?

Își amintea mâinile pline, puternice ale lui Roji. Iar în fața lui unduia prin aer o mână prelungă pe care strălucea un inel cu piatră roșie.

— Altfel nu se putea - explică domnul Donat. Trebuia s-o recomandăm ca actriță, nu-i așa? Ei bine, am pregătit-o pentru asta. Orice om poate parcurge asemenea drum dacă are destul timp pentru asta... sau dacă soarta îi scoate în cale un bun fotograf... ha... ha. Să ne *modelăm modelele*, domnule Ca-sa-no-va!

— Les modes, monsieur Casanova! Gânguri Roji.

— Nana! Șopti Luca.

— Nu, Adele! Îl corectă domnul Donat. A fost îndeajuns Nana, mai bine de trei ore, dar de acum e Adele și așa va rămâne până după bal! Monsieur Luca - adăugă ceremonios - monsieur Donat, le comis-voyageur-photographe vous presente son amie, Adele Delorme! Ha,

ha... Îi seamănă leit! Câtă vreme picoteai am trecut pe la grădina Papadopol, unde trupa se pregătește de spectacol! Ei bine, seamănă ca două picături de apă, numai că Adele a noastră e mai autentică! Ha-ha!

— Ce greu e - oftă Roji. Atâtea rochii, pălării, pantofi... și franțuzeasca asta! E oribil! V-o jur!

Fără sări răspundă, Luca îi luă mâna, îi cercetă pe rând degetele lungi, simțind că din nou vrea să-și lipească buzele de pielea fină și albă, dar de astă dată dorind să îngenuncheze în fața femeii parfumate, ca și cum ar fi trebuit să i se închine înaintea de a o săruta. Nu îndrăzni însă decât să-și atingă buzele de unghiile ei, apoi rămase cu privirea pironită asupra urechii fine, mângâiată de zulfii roșcați, și de care atârna un cercl cu lanț subțire de argint.

— Roji?! Șopti. E chiar domnișoara Roji, sau...?

— Roji, da! Spuse domnul Donat. Pomeții agresivi au acum un aer de candoare mistică, nasul lung, desfrânat, a devenit spiritual, bărbia rotundă, care trăda o voluptate dulce, orientală, pare mai aspră. Am lăsat la fel, numai gura, pentru că deși foarte senzuală - observi domnule Casanova - e o gură care sărută, care mușcă, sorbindu-te, nu e o gură care așteaptă să fie sărutată. Are totuși ceva copilăresc, poate buza de sus, puțin ieșită în afară, arcuită mult la mijloc... Și ca să fiu sincer, am lăsat neschimbată gura, pentru că ochii atât de romantici, misterioși, datorită punctișoarelor aurii ale irisului, aveau nevoie de o replică în partea de jos a feței, o replică vie.

— Vă mulțumesc, pentru că nu mi-ați schimbat gura - spuse Roji. Sunteți primul bărbat din viața mea care-mi lasă gura la fel după ce m-a cunoscut!

— Ha-ha! E sarcastică! Strigă domnul Donat. Asta nu mai



depinde de mine! O depășește pe domnișoara Delorme! Să ne oprim, aici, Adele!

— Să ne oprim, într-adevăr, aici! Spuse Luca, care, în sfârșit, găsisese ocazia de a-și plasa calamburul. Am ajuns la casa prietenului meu.

— Nu e prea devreme? Întrebă domnul Donat. E abia opt. Spectacolul teatrului nu se termină înainte de ora unsprezece. Nu ne-ar crede nimeni că venim de acolo.

— Să ne mai plimbăm - spuse Roji. Nu m-am plimbat de câțiva ani!

— La grădina publică - îi porunci domnul Donat birjarului. Prin strada Domnească.

Trăsura care ajunsese în dreptul bisericii Mazeppa întoarse și reveni spre centru printr-una din străzile acelea mici, urcând din Piața nouă, trecând prin fața curților înecate în bună-dimineața și viță de vie. Pe banchete de lemn, pe scaune, oamenii sporovăiau, privind la trecători.

— Dă jos burduful! Porunci domnul Donat. E prea cald.

Birjarul coborî agale și, ajutat de Luca, descoperi birja.

— Vreți să trecem așa prin oraș? Întrebă.

— Se jenează din cauza mea - spuse Roji zâmbind. E drăguț din partea lui că nu vrea să se compromită.

— Da, chiar așa - spuse domnul Donat. Și la pas.

— Dumneavoastră plătiți - mormăi birjarul. Hei, dii-dii - făcu, plictisit, urcându-se pe capră. Hai, băieții tatii, hai...

Trecură prin spatele statuii lui Costache Negri, prin fața cinematografului Trianon, de la care tocmai se ieșea. Văzând mustățile domnului Donat și apoi corsajul strălucitor al femeii de lângă el, trecătorii se opriră încântați.

— E artistă! Spuse o voce.

Stingherit, Luca se înfundă în pernele trăsurii, dar curioșii

se apropiară de amândouă părțile.

— Trăiască opereta! Strigă cineva.

— Trăiască actorii!

— Ura, pentru Leonard!

— Într-adevăr, semeni cu Leonard - șopti încântat domnul Donat. Și aș dori chiar ca astă-seară să-i semeni cât mai bine. Dar, ca și prietenii mei, n-am nicio putere asupra familiei dumitale.

— E penibil - spuse Luca, fără să-l audă. Vreau să facem farse, nu să mi se facă.

— E de la Paris! Exclamă ascuțit o femeie încercând să urce pe scara trăsorii.

— Adele! Strigă un tânăr. E Adele Delorme, cântăreața!

— Adele, Adele - îl îngână o voce nazală, golănească.

— Adele Delorme - repetă tânărul. Cea mai frumoasă femeie din lume!

— Eu trag la dreapta, după primul colț - mormăi birjarul întorcându-se pe jumătate. N-am nevoie de scandal!

— Deshămați caili! Strigă isteric o voce de tenor.

— Caili! Deshămați caili!

Domnul Donat se ridică în picioare, amabil, înclinându-se:

— Asta se face după spectacol, domnilor, spuse. Pofțiți la teatru, și după aceea, dacă doriți, deshămați-i... Și apropiindu-și gura de urechea birjarului, șuieră: Mână la trap!

Trăsura se desprinse din mijlocul curioșilor, al căror entuziasm se potolise la intervenția domnului Donat și se îndreptă spre cofetăria Sure. În jurul meselor verzi de tablă, așezate pe scaune verzi, doamne, purtând bluze decoltate, cu gulere largi, își mâncau înghețata cea de toate zilele. În jurul lor fumau civili mustăcioși, ofițeri cu cizme de lac și

zburdau mici lorzi, de origini amestecate, muindu-și lavaliererele în siropul de vanilie.

— Sancta simplicitas! Exclamă domnul Donat, privind de sus pașnica turmă a mâncătorilor de înghețată. Îmi place! Mână mai încet!

Dar el nu observase pe cele câteva domnișoare cu breton, care, așteptând să li se arunce ocheade de către liceeni plimbăreți, scrutau cu atenție adâncimile străzii. Trăsura li se păru un cupeu fantomatic, purtând o lady la care visau de ani de zile și, cum nu-și pierduseră candoarea provincială, țipară în cor: „Vai ce frumoasă el”

Exclamația făcu să explodeze mesele verzi și cupele cu înghețată de vanilie. Ofițerii se năpustiră spre birjă, fără a mai ține seama de ierarhia gradelor. Un domn miop, strigă „E artistă”, iar o profesoară șchioapă șuieră:

„O cocotă!”

— Repede! Strigă domnul Donat. Țștia sunt sătui, au putere!

Birja țâșni prin fața cofetăriei Sure și bărbații văzură îndepărtându-se cocul auriu care le zdruncinase cenușia mulțumire matrimonială.

— Am scăpat – exclamă vesel, birjarul. Acum, chiar c-am scăpat!

Câțiva copii fugiră pe urmele trăsirii, un ofițer salută cu mâna la chipiu, dar erau departe și Luca simți cum se cufundă cu toții sub apele parfumate ale teilor. Treceau printr-un culoar răcoros, printre copacii care-și împleteau crengile deasupra străzii.

— Eh, aici e altceva! Spuse birjarul întorcându-și spre ei maxilarele grele, care parcă mestecau. Aici e tei, e parfum...

Treceau prin fața unor case luminate de lampadare, a

unor curți în care sticleau globuri japoneze.

— Mi-a pierit și oboseala – spuse birjarul. Dacă animalele și-ar fi luat tainul, mergeam până la capătul lumii!

— Nu e nevoie să ajungem până acolo – spuse Luca. Oprim puțin la Grădina Publică și întoarcem pe Mazeppa.

— Oprim cât doriți – spuse birjarul. Poate că domnișoara artistă vrea să vadă Brateșul sub lună.

— Ha-ha! Chicoti domnul Donat. Și el! Până și el! Care știe de unde ne-a luat azi după-amiază! Magia e fără greș. Ha-ha!

— Mergem prea încet – murmură Roji. Caii ăștia se târăsc... și rochia mi se pare grea, apăsătoare...

— Chiar e grea. Adele – șopti domnul Donat.

— Mătășurile astea par făcute din plumb. Oare nu s-ar putea să mă plimb singură? Singură!

— Încă nu – spuse domnul Donat. Dar se va putea foarte curând.

— Și vorbele mă irită. Rochia, fardul, vorbele... la-la, la-lou la-la, la-lou...

— E trecut de ora zece – spuse Luca. Să întoarcem. Îl bătu pe birjar pe spate. Ia-o înapoi, dar nu pe Domnească. Pe unde e mai multă liniște.

— Pe Mavromol – spuse birjarul. E o stradă frumoasă. O să-i placă domnișoarei... Cine știe când o mai veni pe la noi prin țară!

— Peste câțiva ani – murmură domnul Donat. N-o să poată uita niciodată străzile astea...

— O să le uit – spuse Roji. Am și început să le uit Singurele lucruri de care-mi amintesc bine acum sunt rochiile pe care le-am probat în după-amiaza asta.

— Și magneziul – spuse înveselit domnul Donat. Te rog, Adele, nu uita lumina aceea albă de fulger!

— Magneziul - repetă Luca. Șampania îl îndepărtase cu zece ani de tot ceea ce se întâmplase înainte de a se urca în birjă. Nu-și amintea decât obrazul rotund, cu fălcile lăsate, al codoașei, clinchetul paharelor, apoi curtea murdară, trăsura cu poclitul ridicat și umerii albi, reci de lângă el.

— Sper că n-o să adormi din nou - spuse domnul Donat. De când am pornit la drum te ascunzi în pernele astea ca într-un pat.

— Am ajuns pe strada Mazeppa - îl întrerupse birjarul. Tragem acolo unde se vede lumina? La casele domnului Dudoveanu?

— Da - răspunse Luca.

— Și rămâi să ne aștepți - spuse domnul Donat.

Birjarul scoase un „prrrr” răsunător și caii se opriră sforăind.

Roji coborî parcă fără să atingă scara trăsorii și, în vreme ce domnul Donat plătea birjarului, Luca o conduse spre poarta masivă, de fier forjat, pe jumătate deschisă.

Dar înainte de a-i atinge clanța, un grup de tineri cu galere înalte, cu flori la butonieră țâșniră afară în întâmpinarea lor.

— V-am văzut când ați oprit! Strigă Iulian, îndreptându-și părul țepos. Credeam că nu mai veniți. Nu ne-o prezinți pe domnișoara?

Roji, care se oprise în umbra zidurilor acoperite cu iederă, făcu un pas înainte.

— Domnișoara... domnișoara Delorme! Șopti Iulian, uluit. Luca, cum ai reușit?! Domnilor... Domnișoara este... Domnilor...

— Domnișoara Delorme - încuviință Luca. Și prietenul ei și al meu, domnul Donat, om de afaceri și artist-fotograf.

Roji întinse mâna și Iulian i-o apucă între palme, servil și încântat. O sărută și, înclinându-se, trecu următorului ca pe o ștafetă mâna albă și încărcată cu bijuterii, apoi rămaseră cu toții tăcuți, privind corsajul verde strălucitor din care țâșneau sâni foarte rotunzi.

— Domnul Donat e originar din România - spuse Luca și trece mereu prin oraș, pe la firma Wattson și Youell. Acum vine direct din Paris.

— Domnișoara Delorme - bâigui Iulian cu gura uscată. Naș fi crezut... Ar fi trebuit să împodobim curtea... Să scoatem mesele în grădină...

— O să ne povestești toate astea înăuntru - spuse Luca.

— Iertare - spuse Iulian, înclinându-se din nou. L'emotion mademoiselle, la surprise... vous savez... C'est bien extraordinaire!

Roji trecu sub perdeaua de iederă a porții, continuând să surâdă, și, la apariția ei, petrecerea se opri. Rând pe rând, bărbații se ridicară de pe scaune, femeile tăcură, muzicanții lăsară jos instrumentele.

— Mademoiselle Adele Delorme, la celebre cantatrice francaise - anunță retoric Iulian - qui est venue nous honorer de sa presence.

— Care a catadicsit să vină printre noi - traduse liber domnul Donat.

— Știe și românește - șopti Luca. În ciuda veseliei nebunești care-l cuprinsese, se silea să fie lucid. Nu voia să-și rateze farsa. Știe românește Iulică, a învățat special pentru turneul ăsta.

— Dar tot mai bine știe franțuzește - observă mucalit, domnul Donat.

— Je vous remercie - răspunse Roji cu o grațioasă mișcare a capului - d'avoir eu la bienveillance de nous

inviter și gentiment chez vous.

— Franțu-zește! Exclamă Luca, zgribulindu-se. La... la bienveillance... chez vous! ... Când? Când domnule Donat?!

— Când dormeai în trăsură.

— Dar bine... în două ceasuri?!

— Are o memorie extraordinară.

— Și accentul?

— Îl avea. Avea accent străin, n-am făcut decât să-l folosesc pentru câteva fraze.

— E formidabil! V-o jur, domnule Donat. Îmi plac farsele, dar asta e genială! Mă predau!

Îi apucă mâna strângându-i-o, în vreme ce invitații se adunaseră în jurul actriței, privind-o cu lăcomie, de foarte aproape. Păreau cu toți gata să-i pipăie sânii și bijuteriile.

— Știu că-ți plac farsele – șopti domnul Donat. De aceea m-am bucurat când ai venit. Jocul te ajută să-l descoperi pe jucător.

— Sunt un jucător adevărat.

— Se vede. Iar eu un fotograf care știe să-și aleagă modelele. Și să le modeleze. Ha-ha! Sunt și sculptor, ți-am spus-o. Secretul e de a dezgropa statuia din marmura în care dormitează. Și domnișoara Delorme este o Carrara, nu-i așa?

— Mă înclin – șopti Luca. Aș vrea să învăț și eu legile marmurei.

— Bine, domnule discipol – consimți domnul Donat. Dar înainte de asta îmi vei fi model. Te voi modela și te voi scoate din roca în care dormitezi. Ha-ha! Lumea e o carieră enormă, în care pier viitoarele statui. Nu-i așa?

Îl bătu pe spate fericit, scuturându-și mustățile galice.

— Au înnebunit, priviți-i! Spuse Luca. Și sunt printre ei băieți subțiri, umblați prin lume... De-abia se abțin să nu i

se închine, să nu-i sărute poala rochiei! Ha-ha!

Risc scurt și își dădu seama că imitase chicotitul celuiilalt.

— Râzi bine - observă domnul Donat. Îmi place.

— Mă iertați - spuse Luca, dar toate mi se par grotești. Iulian se silește să-i atingă cotul cu dosul palmei, ca un elev în călduri.

— Și doamna aceea mărunțică s-a apropiat să vadă dacă nu are sânii falși.

— Dar nu e numai excitația... nu-i așa? Întrebă Luca. Sunt și puțin speriați, copleșiți.

— Marmura - susură domnul Donat. E forța seculară a marmurei!

— A cărnii, a luxului - șopti Luca. Și mai e ceva... V-o jur că mai e ceva... Nu înțeleg ce, dar mi-e și mie teamă... Ca și cum ar putea să dispară sau să se prefacă în ceva obișnuit, de toate zilele.

— Mda, poate - încuviință bonom domnul Donat. Așa cum se întâmplă mereu. Noi suntem aceia care împrumutăm lucrurilor ceva miraculos... Noi, când sperăm, când dorim, dar după aceea strălucirea dispare, pentru că nu mai visăm și devenim noi înșine monotoni.

— Nu! Protestă Luca. Ea are, într-adevăr, *acum* ceva din altă lume.

— Ca și dumneata de altfel - murmură tandru domnul Donat. Dragul meu Casanova! Să nu-ți închipui că mai ești cel de acum opt ore! Oh, non, mon cher, non!

Invitații izbucniră în râs aplaudând. Se aplecară apoi toți ca la comandă și ridicând-o în brațe pe Roji o puseră pe masă, strigând frenetic:

— Bravo! Bravo, la belle, la fee!

— E... e extraordinară! Țipă Iulian deschizându-și apoplectic gulerul cămășii. E... ca o zeiță. Niciodată...



nimeni... până acum...

— Nimeni... niciodată - reluară în cor câțiva bărbați gâfâind.

— Niciodată, niciodată - strigă Iulian. Nimeni... nicio actriță... atâta spirit și voce.

— Atâta grație - reluă corul, dogit. Si gracieuse et și belle...

— Mai frumoasă, mai pură! Proclamă Iulian.

— Niciodată, niciodată - tună corul. Niciodată pe lumea asta... niciodată...

— Une belle demoiselle - cântă Iulian ca un tenor.

— Cu picioare atât de fine - răspunse corul de bași. Cu sâni atât de frumoși, n-a coborât printre noi...

Sclipind cu paielele, cu ochii, cu brațele, în mijlocul paharelor de cristal, sclipind cu dinții, cu sâni, cu buzele, Roji dirija corul deasupra căruia plutea, și Iulian, apoi ceilalți, și din nou el, și ei răspunzând, își adunară vocile, incantatoriu.

— Le plus beau des anges - cântă Iulian.

— Și noi o rugăm.

— Să rămână cu noi.

— Delirează... șopti Luca. E prea mult... prea mult.

— Da - răspunse iritat domnul Donat. E încă atât de labilă!

— Încep să n-o mai recunosc nici eu - spuse Luca, apăsându-și fruntea cu pumnul. Această domnișoară... această femeie superbă...

— Îmi scapă - gemu domnul Donat. Totdeauna mi se întâmplă așa! Aparatul... aparatul îmi joacă renghiuri! Dar n-am spus nimic - strigă răgușit, ducându-și mâna la inimă. *E adevărul* domnule de Droitdieu! E mea culpa!

— Să rămână printre noi - strigă o voce ascuțită de

femeie.

— Să rămână, să rămână, să rămână - cântă corul, bisericește - să rămână, să rămână, să rămână...

— Merci, monsieurs - spuse Roji cu voce argintie, merci. C'est assez!

Încercă să coboare de pe fața de masă scrobită, dar un vaier general o opri.

— Nu! Rămâneți acolo! Rămâneți!

— E prea mult - repetă Luca simțind nevoia să cânte și el pentru a se face auzit de femeia cu ochi enormi, cu zulufi roșcați, care râdea unduindu-și șoldurile. E prea mult. Adele...

— Ce spui. Domnule Luca? Întrebă domnul Donat.

— Adele - repetă Luca. La belle demoiselle.

— Oh, domnule Luca - murmură intrigat domnul Donat. E prea devreme ca și dumneata să crezi asta...

— E divină - șopti Luca. Mi-am dorit totdeauna să întâlnesc o asemenea femeie.

— Zeiță, fecioară - cântă corul.

— Inelul meu! Strigă Iulian. Domnișoară Delorme, făceți-mi cinstea de a primi în dar inelul acesta vechi, cu piatră de rubin.

— Și pe al meu! Tipă un bărbat ciolănos, sprâncenat, făcându-și loc printre ceilalți.

— Un ac de cra-cravată - șuieră un bătrânel, urcându-se pe un scaun. Un safir pentru cea mai mare actriță a lumii! Un sa... safir!

Își smulse acul cu degetele tremurânde și-l aruncă la picioarele actriței.

Dar înainte ca aceasta să se poată apleca, Iulian se repezi, îmbrățișându-i genunchii.

— Assez! Strigă. Ajunge! Vă interzic. Și privind-o pe Roji

în extaz, adăugă: Vă cer mâna domnișoară Delorme... Casa aceasta... averea mea...

— HUUU! Făcu bătrânelul, ducându-și arătătoarele la tâmpile ca pe niște coarne. Vrei mâna acestei zeițe? HUU-huuu!

— HUUU! Mugi bărbatul ciolănos. N-o atinge, traficant de carne vie!

— N-o atinge! Țipă o femeie tânără. Brună. Iertați-l, domnișoară Delorme. Și-a pierdut mințile!

Își ridică brațele și privirea spre Roji și i se închină, scoțându-și cerceii.

— Ce faci, frumoasă doamnă? Întrebă Roji, zâmbindu-i.

— Oh. Frumoaso, frumoaso, frumoaso! Strigă femeia înăbușit. Cea mai frumoasă între frumoase! Cerceii mei... poartă-i! O să mă rog pentru tine! Oh, frumoaso! Frumoaso!

— E superbă - spuse Luca.

— În sfârșit. S-o recunoaștem: este - șopti învins domnul Donat.

— Aș face orice pentru ea! Spuse Luca. Domnule Donat. Aveți vreo influență asupra ei... un mic ascendent?

— Da, cred că da - spuse modest domnul Donat.

— Atunci... spuneți-i... explicați-i... vorbesc mult prea prost franțuzește ca să încerc eu... explicați-i că pentru mine, ea e simbolul purității.

— Al purității... da... domnule Luca.

— Actriță sau nu, puțin mă interesează... dar simt, știu că niciodată nu voi întâlni o femeie mai curată, mai feciorelnică decât ea. Și o iubesc!

— Îi voi spune, domnule Luca. Adele - strigă ridicând vocea, Adele, ar trebui să ne oprim! Nu auzi corul, chemările care te transformă La Sardine?! Domnul conte

va fi intrigat...

— Suferința a înnobilit-o – spuse Luca. Aș vrea s-o apăr, s-o ajut... E doar o biată fetiță!

Pe masă, statuară, Roji zâmbea copilărește bărbaților, care-i întindeau buchete de flori smulse din grădină cu rădăcini cu tot sau adunate din vase. Surâdea blând femeilor care-i luaseră mâinile, lipindu-și-le de obraz.

— Adele! Strigă domnul Donat, aspru. Adele, frumoaso, crudo, revino-ți!

— Micuța de ea, cât trebuie să sufere! Spuse femeia brună. E un copil, o fetiță.

— Cu... cu pantofi communion! Gâfâi bătrânelul.

— Frumoasa, fetița! Cântă coral.

— Coboară! Porunci domnul Donat. Dă-te jos de pe masă, Adele.

— Mă cheamă La Sardine – spuse Roji, înroșindu-se.

— Încă nu! Strigă domnul Donat, furios. *Aici, acum ești Adele!*

— Țipați prea tare la ea – spuse Luca. Și nu-mi place!

— Oh, domnule Casanova – se apără schimonosindu-se domnul Donat. Ai ajuns până acolo, încât să mă judeci? Ha-ha! Marele și micul farseur! Bravo! Adele, vino aici!

Roji coborî pe brațele care i se ofereau ca niște trepte. Părea mai subțire, cu obrații transparentți, cu gura palidă.

— Mă cheamă La Sardine! Spuse făcându-i o reverență domnului Donat. Mi-e teamă de oamenii ăștia. Să mergem.

— Ți-e somn, Adele?

— Nu mai înțeleg nimic. Cine sunt eu?

— Dar eu?

— Ți-e rău? Întrebă Luca luându-i mâna ca un îndrăgostit. Dumnealui e domnul Donat, de la Paris. Ai vrea o limonadă rece?

— La vârsta asta ar fi trebuit să doarmă! Strigă domnul ciolănos.

— Da-da... să doarmă! Spuse bătrânelul. Se prăbușește sub povara bijuteriilor.

— Fetița mea - murmură Luca.

— Sărmană La Sardine! Suspina femeia brună. Ce tristă ești!

Adusă ușor de spate, mai mică, mai blondă, neajutorată, Roji plângea fără zgomot.

— La revedere! Strigă domnul Donat, trimițând bezele tuturor. Domnișoara Delorme e obosită. Trebuie să doarmă!

— La revedere - psalmodie corul. La revedere fetițo... Somn ușor... somn ușor.

— La revedere - murmură Roji trecând pragul masivei porți.

— Mai repede, Adele - porunci domnul Donat. Bietul birjar a așteptat destul! Hai, grăbește-te!

Roji urcă grațioasă și tristă scara trăsorii, cu batista la ochi.

— La revedere, prieteni - murmură înainte de a se așeza. La revedere. Va mulțumesc din suflet.

Trăsura porni Clătinându-se ca pe valuri, urmată de mulțimea invitaților care cânta foarte încet și lent.

— Nu fiți triști - spuse domnul Donat, călare pe burduful birjei. Adele pleacă, dar va reveni.

— La Sardine! Strigă Luca. La Sardine! Draga mea!

Gândul că fata blondă plânge, singură, fragilă, nemângâiată, îl biciuia. Încercă să ajungă trăsura, dar era nesigur pe picioare și se împiedica la fiecare pas. Iar în jurul lui, ținându-se de braț, în rânduri strânse. Invitații mergeau ca după dric, suspinând în cor:

— La Sardine... oh, biata, sărmăna La Sardine!

— Adele! Strigă domnul Donat. E infernal! Adele, nu asculta chemările acestor imbecili care vor să te transforme în La Sardine numai pentru a se înduioșa. Rămâi ceea ce ești!

— La Sardine! Gemu Luca. Așteaptă-mă!

Întinse mâna să apuce aripa trăsurii, dar birja se smulse de sub degetele lui și se îndreptă la pas către biserica Mazeppa, ale cărei turle dominau capătul străzii.

— Acasă! Strigă domnul Donat. Duceți-vă acasă. Ce vreți să fac cu voi toți la ora asta? Și tu, micule Casanova, du-te și culcă-te!

— La Sardine! Urlă Luca. Rămâi! Mi-e dor... La Sardine!

— Mda, bănuiam - mormăi domnul Donat, cramponându-se de burduful poclitului. Altfel nici nu te luam cu mine!

— La Sardiine! Cântă subțire, pe nas, ca într-un cor bisericesc, femeia brunetă. Oh, sfântăăăă La Sardiine!

— Sfântă, sfântă La Sardine - mugi îndesat, repezit, corul.

— Lua-v-ar dracu! Înjură domnul Donat. Vreți să vă și împărtășiți?! Cărați-vă păcatele acasă! N-am nevoie de ele?

— Dooaaaamneee milueeeesteeee! Cântă popește bărbatul ciolănos. Sfâântăăăă La Sardine, mântuieeeește-ne pre noooooiii!

— Dă-i bici - strigă domnul Donat. Fugi!

— Bla-go-go-slovește-te-te sfântă-tă-tă feti-iiiță! Gemu corul urmărind trăsura în pas alergător. La Sardiine...

— Așteptați-mă - strigă Luca. Așteptați-mă și pe mine!

Dar trăsura ajunsese la biserica Mazeppa și dispăru în spatele ei.

— La Sardine! Draga mea! Iubita mea! Strigă Luca

ocolind vechile ziduri surpate. Continua să fugă amețit, iar în urma lui auzea stingându-se corul bașilor, asemeni unor acorduri de orgă:

— La Sardine fecioara... La Sardine frumoasa!

Micile străzi ce urcau dinspre Dunăre erau afundate în beznă, dar se auzeau bocănitul potcoavelor și vocea domnului Donat care spunea înăbușit:

— Dă-i bici! Mai repede! Mai repede!

Luca urmări birja pe care n-o vedea până în marginea străzii Brăilei, apoi. Fiindcă i se păru că aude tropăitul cailor pierzându-se pe strada Balaban, o luă într-acolo.

Abia își mai mișca picioarele, dar continua să fugă. Asurzit de propria sa găfâială, și se opri abia în fața bordelului ale cărei porți erau larg deschise, lăsând să iasă câțiva marinari beți.

— Afară! Afară! Răsuna vocea doamnei Jeni, trebuie să ne odihnim și noi. Muncim de douăzeci și patru de ore!

Marinarii se îndepărtară chicotind. Împleticindu-se, și codoașa apăru în poartă, despletită, cu pumnii ridicați.

— Bună seara – spuse Luca, înecându-se de oboseală.

— Oh! Ohoho! Exclamă codoașa, îndreptându-și lațele de păr. Îmi pare rău, domnule Luca, că mă găsești în halul ăsta. Am dat afară niște derbedei.

— La Sardine – șopti Luca. Domnul Donat...

— Saxin? Repetă codoașa. Domnul Doniță?! He-he, te ții de glume, frumosule... Și zău. Nu-mi arde acum! Au ridicat-o azi pe Roji, mi se pare c-ai văzut-o... lata aceea nouă cu părul roșu... Prea era frumoasă putoarea...

— Au... ridicat-o – repetă Luca. Cine... cine a ridicat-o?!

— Pe sus au dus-o. Nici n-a apucat să-și strângă lucrurile... Zici c-ai văzut-o? Pe crucea mea! Te îndrăgosteai de ea cât ești de băiat subțire...

— E nebun - spuse Matei a doua zi dimineața, buzunărindu-l. A plecat ieri la bordel și s-a întors abia azi, fără niciun ban și cu două cutii de fard. Și mai și vorbește în dodii. Anton, să-l băgăm în cadă.

Luca încercă să se smulgă din mâinile lor, dar îl descălțară, îl dezbrăcară - era cu hainele bune - și-l afundară în apă.

— Nana - gemu lipindu-și tâmpla de marginea rece a căzii, Nana!

— Cine știe ce porcării a băut - spuse Anton. Asta e om care să bea? Să se țină de fuste, asta știe. Bagă-ți degetul pe gât și varsă, Casanova!

— Ah, Adele, făcu Luca, Adele la belle.

— Capul în apă! Comandă Matei.

— Mi-e că se prăpădește - spuse Anton. Uite cine îndeamnă la revoltă socială!

— La Sardine - gemu dureros Luca. La Sardine... Sărmana... sărmana La Sardine!

— Nu-l mai îneca - spuse Matei. Îl omorâm. Nu se face.

— Ha-ha! Chicoti Luca, scufundându-și singur fruntea în apă rece. Auzea voci, coruri, tropăit de potcoave. Și revedea figura uluită a lui Iulian, căruia îi jucase de curând o farsă teribilă, travestindu-se în femeie și dansând cu el toată noaptea spre hazul celorlalți care strigau: La belle... la belle...

— E idiot - spuse Matei. Mai și râde.

— Să-i pun o bucată de gheață pe ceafă? Întrebă Anton. Sau să-i fac o frecție să-și revină?

Apucându-l pe Luca de umăr, îl trase afară din cadă ca pe un pisoai ud.

— Lăsați-l! Lăsați-l în pace! Tipă Mariluna deschizând



ușa. Tot orașul vorbește că vrea să se însoare cu o prostituată, una Roxi sau Rexi. Au luat aseară masa la Oppler și apoi o înghețată la Sure.

— Îl omor – spuse trist Anton.

— Îl împușc – șopti cu duioșie Matei.

— În schimb, fardurile care le-a adus sunt splendide! Albastru și galben-citron ca pentru scenă.

— Dacă sunt pentru scenă, dă-i-le Franciscăi – spuse Anton. Ea e actrița familiei.

— Să aștepte! O să le folosesc eu!

— O să arăți ca un papanaș – spuse Matei.

— Ca o gogoasă din care curge dulceața – murmură Anton. Dă-i-le Franciscăi.

— Derbedeilor! Pufni Mariluna trântind ușa.

Și se duse să se machieze, căci avea o întâlnire de dragoste cu doctorul Dinu Damian.

Privindu-se în oglindă, Mariluna se întristă. Oricât se silea să-și strângă corsetul și să-și înalțe umerii, rămânea mică și bondoacă. Avea ochi frumoși, melancolici, dar obrazul rotund, nasul cârn, începutul de gușă îi dădeau o înfățișare bonom-caraghioasă.

Își frecă îndelung pomeții cu fardul galben, pentru a le ascunde rumeneala, și reuși să pară, după aproape un sfuri de oră, lividă. Nu știa la ce i-ar fi putut folosi albastrul, dar pentru că mirosea foarte frumos îl atinse de pleoape, de nări și de lobul urechii. Și fiindcă tot se juca și n-o vedea nimeni, își fardă gleznele.

Se îmbracă apoi foarte încet – îi plăcea să se dichisească – și trecu alene, cu un aer plictisit pe lângă Francisca, ce o aștepta nerăbdătoare, de două ceasuri.

— Ești foarte frumoasă! Exclamă Francisca. Niciodată n-ai reușit să-ți strângi corsetul așa de bine!

— Nu l-am strâns de loc – răspunse înțepată Mariluna.

— Ai crescut, pur și simplu – spuse Francisca pipăindu-i talia. Și cu ciorapii ăștia ai picioarele de două ori mai subțiri!

— Nebuno – spuse Mariluna roșindu-se. Îți convine să vorbești, când ai picioare ca ale tale!

— Și tu...? Te duci *acasă* la un bărbat?! Maria, spune-mi! Mariluna!

— Mă duc unde vreau. Sunt destul de mare!

Spuse „destul de mare” cu amărăciunea cu care ar fi spus „destul de grasă” și Francisca înțelese.

— Da... e treaba ta, în definitiv... dar să te duci singură la un bărbat...

— N-am spus că mă duc la el... singură! La revedere.

Reveni pentru o clipă în fața oglinzii din dormitorul părinților. Din rama încărcată de stucatură îi surâdea o domnișoară durdulie, picantă, pe lângă care n-ai fi putut trece fără s-o acostezi. „Draga mea - își spuse Mariluna, abia mișcându-și buzele - ce mai faci?” „Dar tu?” „Îți plac?” „Oh, domnule!” Se privi duios, cochet, matern. Abia își mai recunoștea ochii languroși, deasupra pomeților palizi. „Poate sunt bolnavă - se gândi. Chinurile, așteptarea... sau chiar o boală adevărată, misterioasă, pe care tata a adus-o din port... Există boli care te macină pe ascuns.” Își trimise o beza și numai datorită îndelungatei sale experiențe simți ca Francisca o urmărește, ascunsă undeva pe aproape, gata să izbucnească în râs.

— Ești o caraghioasă - spuse fără să se întoarcă.

O auzi fugind afară, înăbușindu-și hohotele și ieși fără să-i mai arunce vreo privire.

Trecu țăntoș prin fața Dusei, care o amenință cu degetul, șoptindu-i complice: „Cavalerii, cavalerii”, și se furișă pe poartă repede, pentru a nu se întâlni cu Sofia.

După ce ajunse pe strada Eminescu și îl zări de departe. Mariluna își domoli mersul. Visase toată noaptea vizita pe care avea s-o facă, dar acum, văzându-l i se făcu frică. Întâlnirile lor de la Sure, schimburile de priviri și. Mai ales. Îndrăzneala naivă cu care o invitase la el acasă i se părură deodată a se fi precipitat prea mult.

Avusese încă două „legături”, dar, în afara sărutărilor fierbinți, întâlnirile rămăseseră platonice și neurmămate de cereri în căsătorie. Și ea fusese totdeauna aceea care-și temperase” prietenul”, oferindu-și timpul și buzele cu o zgârcenie aproape calculată. Căci în ciuda dorinței de a

evada de acasă și de a avea un bărbat *a/ ei*, în ciuda valului de tandrețe, gata de a fi revărsat asupra primei sale iubiri, se apăra cu înverșunare. Voia să-i creadă și nu-i credea pe toți acești domni care-i făceau curte, voia să se lase păcălită, legată la ochi, dar era lucidă și oricât de feminin își legăna șoldurile nu uita niciodată că are picioare scurte și nasul cât o fasole.

Și acum se aruncase orbește într-o aventură cu un om despre care nu știa altceva decât că are trei copii din prima căsătorie. Pe măsură ce se apropia de el și-i vedea ceafa arsă de soare ușor ridată, simțea că în jurul omului necunoscut, puțin adus de spate, cu mâinile brune, uscățive, atârându-i de umeri ca niște aripi, plutea un farmec neînțeleș. Simțea că și aerul din jurul lui e altfel – era o parte a văzduhului pe care el o îmblânzise și care i se supunea.

Observă că avea pantofii scorojiți la ștaif și că haina i-e lustruită în dreptul omoplaților, dar cu toate că neglijența vestimentară o indispunea de obicei, de data asta o înduioșă. Și se temea ca el să nu observe că îl privește lacomă și înduioșată chiar înainte de a-i întinde mâna.

— Am venit – spuse cu falsă voioșie. N-am întârziat mult, nu-i așa?

— Oh, nu – răspunse el și figura întunecată îi redeveni mobilă. Se silea să pară, ca totdeauna, jucăuș, dar era obosit. Ești sub sfertul de oră permis. Să mergem.

— Încotro?

— Spre Grădina Publică.

— Locuiești în grădină?

— Mult mai departe, pe Vadul Ungurului.

Ca toți cei care copilăriseră în partea de jos a orașului, înspre Dunăre, Mariluna trecuse de prea puține ori mai sus

de Parcul Carol, și nu ajunsese niciodată în Galații Noi, pe malul Brateșului.

— E chiar departe! Spuse el. Dar o să-ți arăt orașul, pe drum.

O conduse pe micile ulițe din preajma pieței, prin fața dughenelor de mărunțișuri, apoi pe străzile care adăposteau hoteluri de mână a doua și câteva sinagogi.

— Totul e foarte nou pentru mine – spuse Mariluna. Dar le cunosc foarte bine.

— Să luăm o birjă atunci – spuse el.

Se urcară într-o trăsură de piață și în câteva minute străbătură centrul și trecură de catedrală și de Grădina Publică. Strada Domnească se transformă într-un bulevard desfundat, de-a lungul căruia pomii, casele, pietrele păreau rare și când o cotiră pe una din străzile ce coborau în pantă spre Brateș. Mariluna zări ea printr-un ocean, lacul și bătu din palme.

Apoi opriră în fața unui gard cenușiu, negeluit, și intrând în curte, se afundară într-o mare de bălării.

— Nu-mi plac grădinile – spuse Dinu. Îmi place natura așa cum e la ea acasă.

— E foarte frumos – spuse ea.

— Știu că nu-ți place. Femeile preferă parcurile, rondourile bine tunse.

— Ba da! Îl întrerupse Mariluna, hotărâtă să se entuziasmeze de toate. E ca în fundul curții noastre, din strada Democrației!

— Și încă n-ai văzut animalele! Spuse el. Am o vacă, găini, cai, iepuri de casă.

— E foarte, foarte bine – spuse Mariluna sincer încântată. Fu cât pe-acți să aplaude existența micii menajerii, dar se gândi că ar părea exagerat de volubilă pentru prima vizită

și se stăpâni.

Bălăriile se întrerupseră brusc în pragul unei case cu geamlâc. Se vedeau înăuntru colivii și hărți decolorate de soare. Când deschiseră ușa pășărelele se deșteptară din picoteală și începură să ciripească, agățându-se de gratii.

— Sticleți - spuse Dinu. Și câțiva cintezoii. Pun uneori capcane pentru pășări... Eh, Damaschina - strigă, am sosit.

Ușa din capul geamlâcului se deschise, lăsând să apară o femeie slabă, eu pungi sub ochi și legată la cap cu un testemel.

— Dânsa e? Întrebă grosolan, apropiindu-se de Mariluna.

— Da - răspunse sec Dinu. A venit să vadă copiii.

— Vreți să vedeți copiii? Întrebă femeia neluându-și privirea de la Mariluna.

— Da - răspunse Mariluna stânjenită.

— Au mai fost și altele. Trei, de când suntem aici! Și câte dincolo, în celelalte case!

— Damaschina! O întrerupse agasat Dinu. Îmbracă copiii!

— Ești a patra - mormăi femeia. A patra doar în casa asta! Și câte or să mai vină! Anul trecut a adus vreo patruzeci.

Le întoarse spatele și atunci Dinu îi făcu semn Marilunei să nu se indispună.

— E bolnavă - șopti. De nervi. Nu poate suferi femeile. Niciun fel de femeie.

— E fără îndoială geloasă - spuse Mariluna. Poate că te iubește.

— E cu totul altceva. O chinuie obsesiile, ideile fixe.

— Mania persecuției?

— Își închipuie că un conte, pe care l-a cunoscut în tinerețe, a blestemat-o să mă slugărească toată viața.

— Poate că pentru altcineva n-ar fi chiar un blestem. Dar

pentru ea...

Păsărelele se zbăteau în colivii cântând „r”-urile în spirale scrâșninde, din adâncul gușii.

— Pentru ea, de ce? Întrebă Dinu.

— Fiindcă suferă. Nebună sau sănătoasă, suferă.

Nu mai adăugă nimic fiindcă ușa se deschisese și apărură copiii – doi băieți și o fată, semănând foarte bine cu tatăl lor – zvelți, bruni, cu figuri surâzătoare.

— Andrei, Dana, Eugen – îi recomandă Dinu. Ea e Mariluna.

Copiii făcură o mică reverență, respectuoși. Băieții își țineau brațele țepene pe lângă corp, fetița nu îndrăznea să-și miște capul pe care crescuse o uriașă fundă bleu.

— De-abia i-am adus – hârâi femeia din spatele lor. Nu le place să vadă oameni străini.

— Nu-i adevărat – spuse fetița înroșindu-se. Eram murdari de pământ... Tată, am săpat groapa așa cum ne-ai învățat dumneata.

— Am săpat-o! Întări băiatul cel mare. Și n-am găsit nimic acolo!

— Ia nu mai pălăvrăgiți atâta – interveni femeia. Copiii aștia poa’ să te bage pe foc! Hai! În curte! La joacă!

— Și n-ați găsit nimic, nimic? Întrebă Dinu zâmbitor.

— Nimic – spuse fetița stingherită. Dar am făcut o groapă mult mai mică decât cea de ieri!

— Le e lene să sape! Se răsti femeia. Sapă zece minute și se odihnesc o oră.

— Așa nu ajungem departe – spuse Dinu. Nu mai terminăm nici peste o sută de ani! Și-acum vine toamna, buruienile se ofilesc și gata!

— De ce sapă gropi? Întrebă Mariluna.

— Să... să... răspunse băiatul cel mic.

— Să ne jucăm - îl întrerupse fetița. Avea ochi negri, cu gene lungi, și o privea cu neîncredere pe Mariluna. Plantăm copaci.

— Și flori - adăugă băiatul cel mare.

— Și căutăm - spuse femeia. Căutăm.

— Vrei să ne dai puțin șerbet, Damaschina? Întrebă Dinu.

— Șerbet?! Șerbet din corcodușe sau... he-he... din rumeguș?

Izbucni în râs, acoperindu-și gura cu palma. Ochii ei albastru-deschis rătăceau pe figura Marilunei.

— Nu. Șerbet de trandafiri - spuse Dinu. Sau din oricare altul, din cele bune.

— Degeaba - spuse femeia. Degeaba și șerbetul și toate celelalte! O să fugă! N-a reușit Dimon Platonovici, dar încă tu!

— De dumneavoastră e vorba - explică fetița. Spune că o să fugiți.

— Poate că da - zâmbi Mariluna. O iritau ciripitul chinuitor al păsărelelor și privirile apoase ale femeii. Dar copiii îi așteptau răspunsul cu gravitate, ca și cum i-ar fi cerut ajutorul, și se sili să pară cât mai blândă, repetând dulce: Poate că da.

— Hai, haide Damaschina - șopti împăciuitor Dinu. Adu-ne măcar apă rece.

— Să vadă casa mai întâi - spuse femeia. De ce să ne mai ostenim cu apa și cu celelalte?

— Parcă ați vrea să mă cumpărați! Surâse Mariluna.

— Ha-ha-ha! Chicoti femeia. E deșteaptă! Și e frumoasă! Nu mai vine pe aici!

Se apropie de Mariluna ca și cum ar fi adulmecat-o și îi atinse obrazul cu dosul degetelor.

— E tânără! Spuse. Și ce culoare frumoasă de obraji!



Sunt ca de piersică!

— Isprăvește Damaschina! O s-o sperii!

— Voi o s-o speriați! Spuse femeia încruntându-se. Cum mă speriați și pe mine cu păsările astea de tinichea și cu gropile. Ce credeți că o să scoateți de acolo, după ce a fugit ăla alaltăieri?

— Te rog s-o ierți - îi șopti Dinu, Marilunei - n-am văzut-o de mult în halul ăsta.

— Hai, Damaschina - fii cuminte - spuse rugător fetița. Când îți faci urâtă!

— Voi m-ați făcut urâtă - gemu femeia. De când am fost blestemată să vă slugăresc! Nici nu știți cum arătam, domnișoară - îi spuse Marilunei - înaltă și blondă, cu talia s-o cuprinzi într-o mână! Și acum, acum ce să fac?

— Să te faci frumoasă - șopti fetița. Fiindcă ești frumoasă, Damaschina!

— Sunt ofilită! Aici m-am ofilit. Având grijă de voi. Și păzind gropile!

— Ești frumoasă - spuse fetița. Cu toții știm că ești! Dacă ți-ai scoate basmaua asta bătrânicioasă și te-ai pieptăna...

Femeia își pipăi cu mână nesigură meșele de păr care-i scăpau de sub testemel. Își trecu apoi palma deasupra bluzei și fustei demodate.

— Cu toții v-ați îmbrăcat de vizită - spuse. Numai eu am rămas să dau de mâncare la cai, să păzesc gropile.

— Trei am săpat azi - spuse cu ochii aprinși băiatul cel mic, trei foarte adânci. Și am auzit vocile.

— Taci, blegule - mormăi cel mare. Vorbești anapoda!

— Ca o cerșetoare sunt - gemu femeia smucindu-și fusta.

— Tată, las-o să se schimbe - spuse fetița. E îmbrăcată ca pentru treabă și vrea să-și pună rochia de cucoană!

— Să-și pună rochia de cucoană – încuviință Dinu. Să-și pună și rochia de regină. Dar să nu uite că orice răbdare are o limită!

— Nu te enerva, tată! Șopti fetița. Iart-o!

— Și de ce mi-aș pune rochia de cucoană? Hârâi femeia. Să-mi plimb capul de mort în straie de înmormântare? Sunt palidă ca moartea!

— Am eu puțin ruj – spuse fetița. Și a mai rămas și pudră!

— Aia e făină – mormăi femeia. Praful de pe tobă!

— Vă dau eu puțină pudră – spuse Mariluna deschizându-și poșeta. Am și ruj și farduri... Vă rog să le luați!

Femeia o privi descumpănită, rea, apoi întinse mâna și apucă rujul și cutiile cu fard.

— Mi le dați mie? Întrebă, înseninându-se.

— Da – spuse Mariluna.

— Ți le împrumută – spuse Dinu iritat. Să te sulemenеști, nu să le iei de tot.

Bărbia femeii începu să tremure. Mesteca în gol.

— Nu, te rog să le iei de tot – spuse Mariluna. Darurile nu se refuză.

— Ia-le, Damaschina – șopti fetița. Și mulțumește.

— Mulțumesc – spuse femeia strângând darurile la piept.

— Fard galben-citron și albastru – murmură fetița. Ce frumoase sunt! Ca pentru actori! O s-o prefacem pe Damaschina în prințesă!

— Prințesa gropilor – chicoti femeia îndreptându-se spre ușă.

— Mă duc eu s-o fardez – spuse fetița. Însoțind-o. Mă pricep la prințese.

— Te rog să mă scuzi – șopti Dinu. După ieșirea femeii și a fetiței. N-aș fi vrut să-ți dai seama ce infern ascunde curtea asta pașnică.

— E un infern - recunosc Mariluna.

Se temea acum nu numai de ochii apoși ai femeii care ieșise, dar și de cei doi băieți, care se retrăseseră în capătul geamlâcului, tăcuți, spionând-o. Și îi era milă de toți și mai ales de bărbatul care o privea rugător, copilărește, căznindu-se să-i suradă.

— Azi e în criză - murmură el. Pentru că a fost prea cald.

— Pentru că am venit eu - spuse Mariluna.

Băiatul cel mic bătu cu degetul în fereastră, apoi cu pumnul:

— Stai! Strigă fugind spre ușa geamlâcului. Stai... Te-am văzut!

— Termină, Eugene! Mormăi plictisit celălalt.

— A fugit! Spuse surescitat cel mic. A fugit! S-a ascuns!

— Cine a fugit? Întrebă Mariluna.

— Groapa - răspunse. S-a ascuns în bălării.

— O s-o găsim mâine - spuse băiatul cel mare. Știi că nu poate să treacă peste gard!

— O să treacă pe dedesubt - spuse fierbinte cel mic. Toate dispar așa!

— E caraghios - spuse Mariluna. Și noi ne jucam la fel când eram mici. Am o soră, Francisca, vorbea *exact* ca el. Dar de ce n-ați plecat în vacanță?

— Noi ne facem vacanța aici - pronunță răspicat băiatul cel mare. Avem curte mare, cu pomi...

— Și săpăm - îl întrerupse îndârjit cel mic. Facem gropi și le vindem. Zece lei căruța de gropi.

— Nebunule! Hohoti cel mare.

— Dacă sunt mici le dăm cu buchetul - urmă cel mic. Sau înșirate pe sfoară, ca găurile de covrigi.

Se vedea că fusese spălat în grabă pe frunte și pe ochi, dar obraji îi erau încă mânjiți de sudoare prăfuită, și

Mariluna se gândi că așa, murdar, era mai frumos decât toți copiii pe care-i cunoștea.

— Până ne aduce șerbetul, mai durează – oftă Dinu. Să ieșim mai bine în curte.

Traversară casa printr-un coridor întunecos, încărcat cu fotografii, și ieșiră într-o livadă cu iarbă moale, mătăsoasă. Câțiva zarzări, un piersic, un prun creșteau cocârjați, în neorânduială. Marginile livezii dispăreau în bălării.

— E foarte frumos – spuse Mariluna. E mai sălbatic decât în curtea noastră.

— Aveți curte mare? Întrebă unul dintre băieți.

— Oh, da. Foarte mare.

— Și gropi? Întrebă celălalt.

— Foarte puține – răspunse Mariluna. Dar, la urma urmei, voi de ce le săpați?

— Căutăm – spuse cel mare.

— Căutăm oameni – întări cel mic. Dar gropile cu oameni sunt foarte rare. Avem numai două. Și ne-ar trebui vreo douăzeci.

— Douăzeci și două – mormăi tatăl. O apucă de mână pe Mariluna și, pășind cu grijă, ocoliră un zarzăr pipernicit. Acolo sunt grajdurile – spuse, arătându-i o magazie pierdută în spatele buruienilor. Într-o vreme țineam și păsările afară, atârnam coliviile de grinzi, dar dispăreau.

— Cred și eu – spuse băiatul cel mare. Rodeau gratiile și fugeau.

— Glumiți, glumiți – spuse tatăl. Dar de săpat, ce să mai vorbim... buruienile au și început să se veștejească... s-a terminat.

— Ce are săpatul cu buruienile? Întrebă Mariluna. Îi plăcea că acum vorbeau toți anapoda, se simțea ca acasă, cu Francisca și Anton, când erau mici și chiar mai târziu,

când vorbeau limba *papopipepu*.

— Când bălăriile se usucă, se vede printre ele – explică Dinu – și vecinii se holbează în curtea noastră toată ziua.

— Și atunci, gata săpatul! Spuse băiatul cel mare.

— Dar de ce ascundeți gropile? Întrebă amuzată Mariluna. Vi le fură cineva?

— Cine să ni le fure? Spuse băiatul cel mic, rotunjindu-și ochii. Numai când le vezi îngheți de frică!

— Mie nu mi-e teamă, dar nu le văd – se alintă Mariluna. Se poate să n-aveați o groapă și pentru musafiri?!

— Oh, tanti, lasă-mă să te sărut! Strigă băiatul cel mic, înălțându-se s-o ia pe după gât. Nimeni până acum nu ne-a cerut groapa de musafiri!

— Uitați-le, aici sunt! Strigă băiatul cel mare îngenunchind și dând iarba deoparte. Puteți s-o alegeți pe oricare.

— Fii atentă, Mariluna – șopti Dinu. Să nu cazi în găurile astea!

Gropile apăreau acum de pretutindeni, una lângă alta, ca niște faguri. Mariluna se opri descumpănită și în clipa aceea simți pământul zguduindu-se.

— Cutremur – murmură, căutând brațul lui Dinu.

— Nu, nu, nu, nu! Strigară băieții cu ochii strălucind. Se mișcă gropile!

— E cutremur – spuse Dinu, fără convingere. Suntem prea aproape aici de Munții Vrancei.

— Se leagănă! Țipă exaltat băiatul cel mic. Niciodată nu s-au legănat așa. Nici când a venit doamna aceea blondă!

— Mai încet! Porunci Dinu. Vecinii sunt pe după garduri.

— Au început să sară – gemu băiatul cel mare, O să arunce totul afară!

— Tată! Țipă cel mic. Acolo, la rădăcina zarzărului! A ieșit

capul omului cu cioc!

— Nebunilor! Îi certă Dinu, zâmbind.

Zâmbea palid și Mariluna observă că nu-și poate stăpâni tremurul mâinilor. Ochii, atât de calzi de obicei, o priveau neputincios, îngroziți.

— Au înnebunit gropile! Strigă băiatul cel mare.

— E semn bun! Urlă cel mic. Pentru că a venit tanti!

— Tanti! O chemă cel mare. Coborâți cu noi într-o groapă?

— Te rog, tanti! Spuse cel mic, apucând-o cu putere de mână. Sări o dată cu noi!

Băiatul cel mare sări în groapa de la picioarele ei și începu să șteargă pereții cu palma.

— Aici! Spuse. Nu e nimeni. Și e foarte curat!

Mariluna se întoarse pe jumătate pentru a căuta brațul lui Dinu, dar nu putu ajunge la el căci de jur împrejur o înconjurau gurile negre ale gropilor.

— Dinu - șopti. Jocul ăsta...

— Vino tanti! O chemă băiatul cel mare. E așa de răcoare aici!

— Dinu! Strigă înăbușit Mariluna.

— Nu pot - îl auzi răspunzându-i. Trebuie ca tu... numai tu...

Pământul se zgudui din nou și de departe se auziră chemări, pași precipitați.

— Acum! Strigă băiatul cel mic, atârându-se de mâna ei și lăsând picioarele să-i spânzure deasupra gropii.

— Nu! Spuse cu înverșunare Mariluna. Nu!

— Tanti, tanti! O strigă fetița, năpustindu-se afară din casă. Tanti, nu coborî cu ei! Damaschina a și pregătit șerbetul!

— Proasto! Spuse cel mic. Nu puteai să mai aștepți cinci

minute?

— Și după aceea să n-o mai găsesc? Întrebă fetița. Vă cunosc eu!

O apucă strâns de braț pe Mariluna, trăgând-o după ea.

— Să vezi ce-o să-ți facem deseară, Dana, mormăi cel mic. Te dăm la cintezoii!

— Ești nemaipomenită! Îi șopti Dinu, admirativ, Marilunei. Dana a înțeles asta mai repede decât mine.

— Fiindcă e bună! Spuse fetița pătimaș. E foarte bună! Păcat că nu e mama mea!

Mariluna își trase brațul din mâna fetiței și o strânse la piept. Spaima de o clipă îi trecuse, lăsând locul unei adânci duioșii.

— E bună! Spuse băiatul cel mare. Păcat că n-a coborât cu noi!

Trecură din nou prin coridorul întunecos și de astă dată Mariluna văzu că fotografiile înfățișează numai femei. Și în geamlâc erau două fotografii acoperite cu sticlă și ascunse printre colivii înfățișând două doamne cu voaletă.

— Pofțiți, pofțiți - îi invită Damaschina, aranjând câteva farfurioare pe masă. Se întoarse spre ei și Mariluna încremeni. Îi recunoștea ochii albaștri-spălăciți, dar obrazul, talia, picioarele erau altele. Cu părul adunat într-un mare coc blond, palidă, cu gene lungi o privea o femeie puțin trecută, foarte frumoasă.

— Vă rog, serviți - spuse Damaschina. Șerbetul e bun, rece!

— Ești grozav de frumoasă! Exclamă fetița. Ca atunci!

— Dar când ai ieșit din groapă? Întrebă cel mic. De-abia te acoperisem?! Așa n-o să-ți mai revii niciodată!

— Mă plictisești cu glumele astea - spuse Damaschina. După ce sunt blestemată să vă servesc toată viața, mai

trebuie și să...

— Nu-i așa că e frumoasă, tanti? O întrerupse fetița.

— E... e... foarte frumoasă! Murmură Mariluna. Dar parcă nu e...?!

— Ba da, e Damaschina! Spuse Dinu. Se posomorâse și-și mișca mâinile brune ca aripile unei păsări cafenii.

— Acum să nu spuneți că nu vă place șerbetul de trandafiri – surâse Damaschina, oferindu-i o linguriță plină pe o farfurioară, Marilunei. Credeți că e bine legat? Întrebă. Mie mi se pare prea apos.

— Ești frumoasă, dar ea e *bună* – spuse cel mic. *Bună*.

— Da, e *foarte bună* – spuse cel mare. *Și bunătatea ne apropie de zei mai mult decât frumusețea*.

— I-am arătat curtea – spuse fetița.

— Și gropile? Întrebă Damaschina.

— Totul – spuse cel mic. Și capul omului cu cioc.

— Și cu toate că murea de groază, a vrut să coboare cu noi – spuse cel mare.

— *A vrut* – repetă Damaschina. *Dar n-a coborât*.

— Tu *n-ai vrut* – spuse băiatul cel mare. *Însă ai coborât*. Și ai rămas acolo!

— Îmi pare rău, Damaschina – spuse fetița. Dar *cred* că ea e mult mai bună!

— E bună, bună, bună – o îngână Damaschina. Pentru că nu știe nimic! Nu știe de ce săpați gropile, nu știe că cintezoii ăștia au voci de oameni! Nu știe ce faceți în curte când vă jucați cu perucile, cu felinarele...

— Nici nu mă interesează – spuse șovăitor Mariluna. Îmi place aici.

— Fiindcă ea *poate să ne iubească* – spuse băiatul cel mic. Nu-i așa că o să ne iubești, tanti?

— Vă iubesc de pe acuma – spuse Mariluna. O îngrozeau,



dar ar fi vrut să-i sărute pe obrazii mânjiți cu pământ. Mie îmi plac copiii. Toți copiii.

— Și mie – spuse băiatul cel mare.

— Dacă vrei, poți să mă săruți – spuse cel mic, făcându-i eu ochiul. Sunt cam nespălat, dar e pământ gras, de grădină.

— E *foarte murdar* – o opri fetița. Să se spele bine mai întâi.

— Sunteți nebuni cu toții – spuse Mariluna. Dar semănați între voi și încep să vă înțeleg.

— Când am găsit-o pe Damaschina – chicoti băiatul cel mare – era pe jumătate roasă de viermi, am lucrat o după-amiază întreagă să-i adunăm toate oasele...

— Aici a fost un cimitir pe vremuri – spuse fetița. Acum vreo trei-patru mii de ani.

— Sau zece mii – spuse băiatul cel mic. Sau o sută de milioane de mii de trilioane de ani. Oamenii erau îngropați de vii.

— *Erau îngropați de morți* – îl contrazise, agasată, fetița. *Și deveneau din ce în ce mai vii pe măsură ce trecea timpul.*

— De aceea nu le cânta cucuveaua la căpătai – spuse băiatul cel mare. Ci doar cintezoii!

— Caraghioșilor! Chicoti tatăl, scuturându-i de ceafă. Nu vă bateți joc de biata noastră curte.

— Nu vă bateți joc de cimitirul nostru – spuse popește, pe nas, băiatul cel mic. Haideți să ne jucăm de-a gropile!

Cineva bătu în fereastra geamlâcului. Era un vițel pătat cu alb pe bot, care ciocănea geamul cu fruntea, lingând sticla.

— Vasile! Strigă fetița. A venit să-și ia rămas bun!

— L-ați trezit din somn – spuse Damaschina. De aceea ați

zăbovit în curte!

— Pe onoarea mea că nu - spuse băiatul cel mic. Animalele au un simț al lor.

— Și-a dat seama numaidecât că ea e mai bună! Șopti fetița.

— S-ar putea să plec - murmură Damaschina. De ani de zile n-am mai avut poftă să ies până la poartă, și acum...

— Și acum? Întrebă surescitată fetița.

— Acum... acum... parcă aș încerca... dacă n-aș avea pungile astea sub ochi... și dacă aș mai ști să merg pe stradă...

— Ești frumoasă! Ești mai frumoasă ca atunci - spuse fetița.

— Și o să te sprijinim noi la primii pași - spuse băiatul cel mare. Cu toate că dacă ai asemenea picioare ar trebui să dansezi tot timpul.

— E foarte trist seara, aici - spuse Damaschina. Lămpile pâlpâie, buruienile foșnesc neîncetat. Și de acolo, din spate, se aud vocile morților. Nimeni nu pălăvrăgește mai mult decât morții, domnișoară!

— Ce să faci, bieții oameni - spuse Mariluna, cuprinsă de un fior. Trebuie să-i înțelegem și pe ei!

— *Ea e bună, bună, bună!* Spuse fetița cu patimă. Și iubește copiii!

— Dragostea pentru copii ne apropie de zei - surâse, obosit. Dinu.

— Îi place totul - spuse băiatul cel mare. Pomii, iarba, animalele.

— Seara e groaznic - urmă Damaschina. Femeile prinse în cadre, sub sticle, coboară ca să se mai dezmoștească. Să nu-l lași să te fotografieze, domnișoară!

— Nici n-am aparat - spuse Dinu. Glumește.

— El n-are, dar peste câteva zile va trece pe aici domnul Donat. Cel care își modelează modelele. Și o să-ți propună să-ți faci un portret...

— Oh, dacă m-ar modela, înălțându-mă puțin! Suspină Mariluna.

— Seara, aici - urmă Damaschina - vântul pătrunde prin ferestrele închise. Răstoarnă scaunele, face covoarele să zboare.

— Oh, câte covoare zburătoare aveți! Exclamă Mariluna. Călătoriți ca în O mie și una de nopți...

— E bună - chicoti băiatul cel mic. Numai un om *foarte bun* ar fi putut să răspundă astfel. Nici n-are rost să mai discutăm.

— Seara, seara - gemu răgușit Damaschina - totul se mișcă, în afara oamenilor, pentru că aici, domnișoară, *nu există niciun om*. Nici măcar aceste creaturi ale contelui care o fac pe copiii!

Vișelul bătu din nou în geam, lingându-l cu limba lui roz.

— Răspunde-i! Spuse fetița. Tu l-ai crescut!

— La revedere Vasile - spuse Damaschina. Sunt foarte frumoasă azi.

Vișelul continuă să lîngă fereastra, privindu-i.

— N-ați încercat fardurile! Ricana Damaschina. Galben-citron și albastru! Eu le cunoșteam!

— Le așteptai, nu-i așa? Întrebă fetița. Era semnul?

— E treaba mea! Treaba mea!

— Galben-citron și albastru - spuse fetița. Și eu nu le-am încercat!

Întinse mâna să ia cutiile de pe masă, dar Dinu o opri.

— Nu! Spuse. Ajunge. N-o să ne sulemenim cu toții!

— A pleca, a muri - spuse Damaschina. Oh, mica mea groapă!

— După ce-o să pleci, te vom acoperi cu pământ - spuse băiatul cel mic. Și deasupra ta va paște Vasile.

— Mă veți uita - spuse Damaschina. De aceea vă las totul.

— E foarte urât din partea ta - spuse Dinu. Ia-ți măcar amintirile! Ia-ți chipurile!

— Nu! Gemu Damaschina. O să le las ascunse! Prin colțuri, după perdele, în cărți. O să vă împiedicați mereu de ele!

— Nu râde - spuse fetița. Râzi ca acum o oră, fără zgomot.

— Vreau să deschid poarta - spuse Damaschina ieșind din geamlâc. Numai ca să văd cum e. Nu veniți după mine!

Se apropie de bălării, nesigură pe picioare și le îmbrățișa.

— Ce frumoasă el oftă Dinu. Și când o să iasă din curte va fi oribil de frumoasă... Așa cum suntem cu toții când ne întoarcem *acolo*.

— E foarte tristă - spuse Mariluna. E o nebună tristă.

— Ea?! Exclamă Dinu. Dar ca să fii nebun, trebuie, în primul rând să fii...

— Tată! Îl opri fetița, ducând degetul la buze.

— A ajuns la poartă - șuieră băiatul cel mic. Pune mâna pe clanță, o apasă...

Tăcură toți, ascultând. Se auzi mugetul vițelului care se desprinsese de fereastră și porni tropăind pe urmele Damaschinei.

— A deschis-o! Suspină, ușurată, fetița. Iese în stradă!

Băiatul cel mic se cățără pe fereastra geamlâcului.

— Vai ce caraghioasă el strigă. Seamănă cu o zână!

— Dar nu poate să meargă - spuse fetița. Se împiedecă... a căzut! Prințesele astea nu știu să umble pe jos!

— O să se întoarcă - mormăi sumbru băiatul cel mare.

Mă duc să-i pregătesc groapa.

— Nu, nu! Țipă veselă fetița. Vai ce frumoasă el Un domn a ridicat-o de jos și a luat-o în brațe.

— Dar tu cum vezi toate astea? Întrebă Mariluna. De aici se zărește numai gardul.

— Oh, dar *eu n-o vad* - răspunse fetița agasată. *O simt!*

— E o mincinoasă - se strâmbă cel mic. *Nu vede nimic, niciodată. Și nici nu simte.* De aici, în schimb, se zărește tot Brateșul!

— Brateșul e la spatele tău, măgarule - mormăi fetița. Și... priviți! ... Domnul o duce cu el, îi sărută mâna. „Sunteți regina balului”, îi spune... Dumneavoastră, nu, domnișoară Delorme.”

— O auzi?! Întrebă Mariluna.

— Da, dragă! Bufni fetița. Doar n-o să inventez. „Semănați cu Mesalina” îi spune. Și ea râde! Tată, prințesa râde din nou cu zgomot!

— Se preface - murmură tatăl. Dacă ar putea să râdă, ar zbura.

— Hi-hi, îi cere mâna - chicoti fetița. S-a îndrăgostit de ea! Hi-hi-hi...

— Eu îi scot groapa din curte și i-o las la poarta - spuse băiatul cel mare. O să vină deseară să și-o ia și n-am nicio poftă să mă scoale din somn!

— Cântă! Strigă cel mic. Și dansează! Vai, ce bine e că a plecat!

— Vă pare rău după ea! Spuse Mariluna. Degeaba vă tot grozăviți.

— Ne pare *foarte* rău - șopti fetița. E *foarte, foarte trist* că a plecat și că e din nou frumoasă. Dar nu putem cânta. Ascunse sunt căile Domnului...

— Ale domnului Droitdieu - șopti băiatul cel mare.

— Ne pare rău... rău... rău... o îngână băiatul cel mic.

Putea să mai rămână cu noi și să ne plimbe caii în jurul casei... putea să mai călărească pe vițel și să dea șerbet iepurilor.

— Și noaptea să fugă la groapă să-și numere oasele, de zgârcită ce era. Nu-mi plac femeile zgârcite – declară băiatul cel mare. Chiar dacă vin de *acolo*.

— De unde? Întrebă Mariluna.

— De acolo – răspunse cel mic. *Acolo* unde pleacă acum.

— *Acum* se mărită – spuse fetița. Îi place să se mărite mereu. Dar o vor căuta.

— Și-o vor găsi – spuse triumfător cel mic. Când cauți, găsești. Ha-ha, ce-o să-i facă!

— Nimic – mormăi cel mare. Sau, cel mult, n-o să-i mai dea voie să plece din curtea depozitului. Ca lui Duțulescu.

— Se sărută! Strigă agitat cel mic. Se sărută!

— Adio! Strigă fetița. Adio, Damaschina!

— Adio – mormăi înveselit cel mare.

— Acum o să-și îmbrace din nou șorțul petecit și părul o să-i încărunțească – spuse fetița.

— Obrazul o să i se smochinească – chicoti cel mic. O să-i cadă dinții!

— Dar n-o să fie mai bună – spuse grav băiatul cel mare. Fiindcă bună-i numai ea, Mariluna!

— E bună, bună, bună – se schimonosi cel mic. Bună și nebună de bună ce e. Cea mai bună dintre bune și niciodată nu va înțelege de ce săpăm, fiindcă o să creadă că ne dor mâinile. S-a terminat cu gropile!

— Prostii! Mormăi cel mare. Gropile nu se termină niciodată.

— S-a terminat eu spaimile de seară – suspină cel mic. Nicio doamnă n-o să mai coboare din portretul acoperit cu

sticlă.

— Și când huhurezul o să ne cheme la fereastră - spuse cel mare, ea o să-i dea firimituri, ca vrăbiilor.

— Pentru că e bună și nebună de bună - fredonă fetița. Și o să vrea să o doară pe ea zgârieturile noastre. Iar fără zgârieturi n-o să mai fim nimic. O să semănăm cu îngerii!

— Liniște! Strigă băiatul cel mic. Au ieșit din gropi! Tată, tată - urmă, tremurând de exaltare - fug! Fug toate! Uite-le!

Copii se repeziră la fereastră și Mariluna îi urmă. Îmbulzindu-se unele pe altele, ca duse de o vijelie, zeci de femei se năpusteau spre poartă, zgâlțâind-o, *trecând prin ea*.

— Fug Damaschinele - gemu fetița, cu ochii în lacrimi.

— Și ei fug! Spuse dogit băiatul cel mare. Iată capul domnului cu cioc!

Se întunecase deodată ca înainte de furtună și ierburile înalte se zbăteau înnebunate, șfichiuind văzduhul. Dar prin trâmbele de praf, sub cerul violet, prăbușit, Mariluna putea vedea cum ultimele femei, venind din fundul curții, despletite, sar peste poarta scundă. Nu le putea distinge figurile, dar își dădea seama că au aerul Damaschinei și cu toate că nu le auzea, *înțelegea* că țipă de fericire.

Un șir de pocnete, ca de șampanie, întrerupseră liniștea fantomatică.

Gropile se închid - spuse fetița.

Mariluna își sprijini fruntea de fereastră. Groaza îi tăiase răsuflarea și-i umezise palmele.

— Îi e rău, tată - spuse băiatul cel mic. Le-a văzul!

— Draga mea! Spuse Dinu, luându-i mâna, dar Mariluna tresări la atingere și scoase un strigăt scurt.

— De fapt nu mureau toate Damaschinele astea - spuse

fetița. Pur și simplu amorteau, după ce una nouă lua locul celei vechi.

— Îi e frică! Spuse rugător băiatul cel mic.

— Ei bine, atunci – strigă înăbușit Dinu – nu mai vreau să răscolesc măruntaiele nimănui pentru a căuta urmele Darmanților!

Un trosnet îi acoperi vocea și din peretele pe jumătate plesnit țâșni un nor de tencuială. Mariluna se dădu înapoi înecându-se și tușind. Când putu să respire văzu că Dinu e desculț și fără pantaloni, cu pielea picioarelor înnegrită.

— Figuri intermediare... cintezoii... gropi. Ajunge! Îl auzi strigând cu buzele albe. Istoria e plină de ruguri. Ei și?

Pulberea pufni din noii din perete, ca dintr-o pungă de făină spartă. Dinu căzu în genunchi, zbătându-se și când reuși să se ridice, era gol, cu pieptul acoperit de plăgi.

— Tată! Chemă fără putere fetița. Nu mai pot să respir!

— Nu, asta nu! Gemu Dinu. Facă-se voia contelui!

Mariluna simți că picioarele i sau golit de sânge și pete negre îi jucară dinaintea ochilor.

— Facă-se voia contelui! Repetă Dinu, aducându-și copiii lângă el.

Mariluna se sprijini moale de peretele crăpat și se afundă în el ea în apă.

Se desprinse încet de perete, surâzând. Fusese gata să ațipească de căldură.

— Ți-e rău, tanti? Întrebă fetița. Vrei puțin șerbet?

— Oh, nu! Răspunse Mariluna. Am visat o clipă că mă joc cu voi.

— E același vis, același vis! Exclamă băiatul cel mic, bătând din palme. Am visat toți același vis. Și tata.

— Se întâmplă – spuse Dinu, stânjenit, potrivitându-și



cravata.

— Visul cu îngerii - chicoti fetița. Tanti o să ne prefacă pe toți în îngeri! Pentru că e foarte bună, bună, bună!

— O să vă bat toată ziua! Spuse Mariluna. Sunt rea, apucată, capricioasă. Nimeni nu-mi intră în voie.

— Jură! Spuse fetița cu înverșunare.

— Jur!

— Îți cer mâna - spuse băiatul cel mic.

— Vrei să te însori cu mine?

— Nu, o cer pentru tata. La noi așa e obiceiul.

— Caraghiosule! Exclamă Mariluna, vrând să-l îmbrățișeze. Dar băiatul se smulse din mâinile ei, încruntat.

— E o cerere serioasă - spuse. Cu asta nu mă joc.

— E *foarte serioasă* - adăugă fetița. Cât se poate de serioasă.

— Ai avea răbdare, cu asemenea nebuni? Întrebă Dinu, roșindu-se.

— Da - spuse Mariluna, fără voie aproape. Poate că printre bălării am putea pune și ridichi.

— Și vinete! Țipă cel mic. Cresc foarte bine în pământul ăsta!

— Oho! Mă însor! Mă însor! Strigă Dinu. Aduceți cărțile de joc să facem scamatorii, aduceți vișinata din beci și dați drumul la cintezoi!

— Petrecem aici sau în grădină? Întrebă fetița. Acum nu mai e nimeni în ea.

— În grădină! În grădină! Țipă cel mic. O să facem felinare din hârci!

— Nu mai există nicio hârcă - spuse disprețuitor fetița. Decât a ta. Și-ți dai seama ce greu ți-am scoate-o din cap!

— Vă mai amintiți de Damaschina? Întrebă încruntat băiatul cel mare.

— Care Damaschina? Întrebă cel mic. Iepuroaica?

— Pe iepuroaică o chema Filomela – spuse tatăl. Și gata cu vorba! Mama e obosită!

— Nu sunt obosită – protestă Mariluna, dând scaunele deoparte. Dar nu știu unde mi-am pus șorțul și basmaua.

— Sunt aici! Strigă băiatul cel mic, fugind în bucătărie. Le-ai lăsat după sobă, mamă. Și mai sunt și două cutii cu sulimanuri!

— Adu-mi-le, Eugen – murmură Mariluna.

Își dădea scama că se jucau de mai bine de patru ore, iar casa stătea nemăturată. Și în grajd vaca mugea de foame.

— Bem aici sau în grădină? Întreb pentru ultima oară! Spuse fetița.

— În grădină – răspunse Mariluna. Legându-se la cap și punându-și șorțul. Și să n-o mai prind în casă pe Filomela că mi-a ros toată mobila!

După câteva săptămâni Mariluna se mută la Vadul Ungurului, iar frații ei se îndrăgostiră de curtea mare, umbroasă, înecată în cânepiște. Regretau cu toții că n-o cunoscuseră pe Filomela, în jurul căreia se țesea legenda unui animal savant și care acum se refugiase în ograda unui vecin.

— O iepuroaică bătrână e tot ce poate fi mai util – spuse Luca.

— O iepuroaică nu e un iepuroi – observă Mihail.

— Filomela, ce nume dulce! Suspină Matei. Iată o iepuroaică de care m-aș fi putut îndrăgosti!

Sub avalanșa de reproșuri, Mariluna încercă să aducă animalul înapoi, momindu-l cu morcovi cruzi. Dar Filomela – grasă, ridată, cu ochii roșii – se arătă neînduplecată și nu vru să părăsească ograda în care se aciuase.

— E jignită – spuse Anton, oftând. Nu se poate obișnui cu

prezența ta. Poate că înainte de a veni tu aici, a existat o altă femeie, cu care se înțelegea.

— Ce fel de femeie? Întrebă Mariluna.

— Mama copiilor.

— În *casa asta* n-a intrat niciodată o altă femeie afară de mine! Spuse încet, sălbatic, Mariluna. Sau, dacă a intrat, a ajuns aici! Și-i arată doamnele închise sub sticlă.

— De altfel - continuă senin Anton - pe iepuroaică n-o cheamă Filomela. Mi-au spus vecinii. Tot cartieru o știe de Damaschina.

— Damaschina... murmură Mariluna. Poate. Copiii ăștia inventează mereu fel de fel de nume. Dar cine să fie atunci Filomela?

— Nimeni - spuse Anton care încerca să mute grajdul spre fundul curții. Închipuie-ți că Filomela nu e nimeni. Opintindu-se smulse doi pereți ai grajdului și-l lipi de calcanul casei vecine. E cam idiot să ai grajd și să ții într-însul un vițel hrănit cu biberonul, în loc de un pursânge. Aduse și ceilalți doi pereți lângă primii, trase acoperișul deasupra și începu să bată căpriorii cu maiul. Ei, cam asta ar fi mormăi apropiindu-se de Mariluna care se silea să smulgă din pământ o bucată de cârpă roșie. Gata! Nu vezi că am mulat grajdul? Spuneai că mă plătești în șerbet și apă rece.

— Vrei șerbet din corcodușe sau din rumeguș? Întrebă Mariluna.

— Șerbet de trandafiri.

— Imediat - spuse Mariluna continuând să tragă de cârpa roșie ce se aduna în falduri la picioarele ei.

— De ce puneți pânza la putrezit în pământ? Întrebă Anton.

— Am găsit-o acum în grădină, deșteptule.

— Așa nu termini nici până seara!

Apucă pânza de capăt și începu să și-o înfășoare pe braț. Împroșcând în jur cu bulgări de pământ.

— Mai încet! Îl opri Mariluna. Copiii abia au netezit curtea. Se spune că e un teren foarte prost, plin de gropi și de moloz. Și când te gândești că, de fapt, aparține unui conte.

— E numai gropi - mormăi Anton. Am auzit că erau umplute cu var și folosite la tăbăcitul pieilor.

— Pe dracu - răsă Mariluna. Sunt tocmai din timpul războiului. Nu știu care bogătaș și-a îngropat averea aici, de teamă. Ieri copiii au găsit niște cizme și două țevi de pușcă. Și acum o săptămână, tacâmuri.

— Eh, s-a prins într-o rădăcină porcăria! Înjură Anton. Simțea o rezistență în pământ, sub picioarele lui, ca și cum pânza s-ar fi agățat de ceva. Se opinti și trase afară un balot cusut cu sfoară.

— Să nu fie vreun mort - spuse Mariluna. Nici nu știi ce groază mi-e de chestiile astea!

— Cine să-și coase morții în saci? Mormăi Anton.

Îngenunche și desfăcu balotul grijuliu cu mâinile lui butucănoase. Sub învelitoarea de sac mai era una de mușama, iar înăuntru, frumos împăturite, două costume, unul în carouri, altul negru, de seară, câteva perechi de ciorapi și o pereche de pantofi cu elastic.

— Nu se mai termină - spuse Mariluna. Tacâmuri. Cizme... și acum haine! O să ne deschidem o tarabă!

— Bine că nu găsiți oase sau hârci - spuse Anton scuturând sacoul negru și îmbrăcându-și-l. Îi venea ca turnat și-i da o prestanță care o uimi pe Mariluna.

— E croit pe tine - îi spuse. Ce înseamnă să ai noroc! Ia

hai să le trecem puțin cu fierul că au prins miros de la statul în pământ.

Duseră balotul în casă, dar nu îndeajuns de în taină ca să nu prindă copiii de veste.

— Ura! Ura! Strigă băiatul cel mic. De când plouă ploi calde, de vară, încolțește orice în gropile noastre.

— Am semănat ațe și nasturi – spuse fetița. Ațe, nasturi și mostre de stofă.

— Să nu mai vorbim despre șireturi – spuse băiatul cel mare. Șireturi și pingele – ies niște pantofi minunați.

— Trăiască pământul care ne hrănește! Strigă cel mic. Știam eu că gropile n-or să ne lase la nevoie! În fiecare zi adunăm recolta. Am găsit și covoare...

— Oglinzi, tablouri, lămpi – cântă popește băiatul cel mare.

— Și parfumuri, farduri – spuse fetița. Cele mai frumoase farduri albastre și galbene! Ce bine l-ar prinde pe nenea Anton, când o face pe clovnul!

— Am semănat și litere tăiate din ziare – spuse băiatul cel mic. A, bî, cî, dî, e, fi, gî și celelalte, afară de *sgâh*.

— Nu există litera *sgâh* – îl opri fetița. Nu fi pisălog.

— Litera *sgâh* este cea mai frumoasă literă – spuse băiatul cel mic. E o literă cu urechi de măgar care naște cuvinte împiedicate. Toate poveștile caraghioase se scriu cu litera *sgâh*.

— E și o carte aici! E și o carte! Strigă veselă fetița scoțând o carte din buzunarul hainei cu carouri.

— O carte! Exclamă Anton apucând micul volum cu coperti cenușii. Încercă un sentiment de stinghereală. Nu învățase niciodată cum trebuie, și orice carte care aducea a manual îl lăsa puțin repetent. Iar volumașul semăna foarte bine a manual.

— Pa-ris en huit jours - citi fetița graseind. E un ghid! Un ghid!

— Les guides illustres - pronunță sentențios băiatul cel mare. Ce bine că am băgat și poze în pământ, nu numai litere! Dacă mă luam după voi am fi găsit o carte cu patru sute de mii de consoane și cu treizeci de mii de virgule, da' fără niciun desen.

— Librairie hachete - citi Anton pe românește.

— Librairie Hachette - îl corectară copiii în cor.

— Hașet - îi parodie Anton. Chintet. Sexet. Croșet. Bonsoar alafonfe, boierii s-au culcat.

— Ah, papa! Oftă Mariluna începând să încingă fierul. Niciodată n-o să ai hazul lui, frățioare.

— Parisul în opt zile - spuse visător fetița. Ajunge să răsfoiești cartea, un capitol pe zi, și poți vizita totul. Uite - adăugă deschizând la a doua pagină - Metropolitan. Adică metropolitanul. Clasa întâia douăzeci și cinci de cenți. A doua, cincisprezece.

— Numai cârțițele iau metrul - mormăi băiatul cel mic. Oamenii trec pe deasupra.

— Pardon, pardon monsieur - șopti fetița cu ochii pe jumătate închiși, făcându-și loc printre ei și urcând trepte imagine. Un billet s'il vous plait... Merci. Se așeză demnă, cu ghidul pe genunchi. Auteuil - anunță. Oh, cât mai e până la Vincennes...! Ocolim tot Parisul. Ar trebui s-o tai prin Montparnasse, Raspail, St. Jacques... Glaciere, Quai de la Gare, Daumesnil.

— Ai sărit Italie, Nationale, Chevaleret - spuse băiatul cel mare.

— Și Bercy! Și Charenton! Strigă cel mic. Dacă nu știi să călătorești cu metrul, ia tramvaiul!

— Orice om care a avut gropi în curte ar trebui să știe să

călătorească cu metroul – o dojeni băiatul cel mare.

— Proștilor! Strigă fetița. Totul e *să crezi că te urci* în metrou, nu *să te urci*. Pentru că poți să te urci și *să nu crezi*, și atunci degeaba te mai urci! Vincennes – spuse cu ardoare – Avron, Bagnolet, Pere-Lachaise. Striga numele stațiilor aproape cu furie, gata să plângă. Couronnes, Belleville.

— Ai sărit pe altă linie – șopti băiatul cel mare.

— Combat! Strigă fetița surd. Bolivar, Jean Jaures, dragostea mea.

— Jean Jaures – o îngână băiatul cel mic. Să ne oprim puțin în rue de la Sardine.

— Ce spui? Mormăi Anton punându-i palma pe umăr. Acum la urmă... ultimele cuvinte?

— E dintr-o poezie – spuse băiatul cel mic. Să ne oprim puțin în rue de la Sardine.

— Mariluna – gemu Anton. Spune. Îți amintești... atunci, când m-am întors de la Brăila... Atunci... sunt șase ani, nu-i așa? Mereu de-atunci, am un fel de coșmaruri...

— Aubervilliers – cântă fetița. La Chapelle, Barbes-Roch.

— Rue de la Sardine – repetă Anton, încruntându-se. Mi-am pregătit o dată și banii pentru călătoria asta!

— Vrei să pleci la Paris? Întrebă Mariluna. Și de ce nu? Aici tot tai frunză la câini.

Îtinse o pătură peste masa din geamlâc și scuturând hainele începu să le calce.

— De ce nu, într-adevăr – murmură Anton. Banii sunt puși deoparte și acum. Opt sute de lei câștigați la barbut, la Brăila. Bine ascunși.

— Era și Dumitrache acolo – pe vremuri – spuse Mariluna. O fi ajuns om mare după atâția ani. Și bogat.

— E lăutar – spuse Anton. Cel puțin era lăutar când a

plecat.

— Ehe, la Paris te îmbogățești - oftă Mariluna. Una-i Galații, alta-i Parisul.

— Pleci la Paris, nene Anton? Întrebă fetița emoționată. S-ar putea ca în curând să plecăm și noi... Avem un unchi acolo...

— Mda... Cred că da - spuse Anton.

— Dacă vrei, o să-ți scriu în fiecare zi - spuse băiatul cel mic. Numai pe românește, să nu-ți uiți limba maternă.

— O să-ți trimitem ilustrate cu vederi din țară - spuse băiatul cel mare. Turnul Eiffel, Versailles. Avem o mulțime de ilustrate. *Foarte frumoase.*

— Și sunt și gata scrise - spuse fetița. Și iscălite cu nume de femei. Toate doamnele au ilustratele lor, *personale*. O să-ți placă și dumitale.

— Rue de la Sardine - murmură Anton. De unde știi numele ăsta?!

— Poate de aici - spuse băiatul cel mic, întinzându-i o hârtie îngălbenită. Era în buzunarul hainei negre.

Anton luă hârtia și văzu desenat pe ea turnul Eiffel, o biserică și o casă mare cu horn. De jur împrejurul casei erau schițate biciclete, iar dedesubt cineva scrisese: „Să ne oprim puțin în rue de la Sardine!”

— Dar aici e desenată *chiar balta Brăilei* - spuse fetița. Și începând să sară într-un picior, cântă: Să ne oprim puțin în rue de la Sardine.

— E nemaipomenit - spuse Anton adunându-și nepoții pachet și ridicându-i cu o mână. Hainele astea... și biletul... Demult trebuia să fiu acolo!

— Unde acolo? La Paris? Întrebă fetița.

— În rue de la Sardine, douăzeci și doi!

— Dar aici nu e scris niciun număr! Spuse Mariluna



luându-i hârtia din mână.

— Tocmai de aceea - murmură fetița. Când nu e scris niciun număr noi ne gândim cu toții la cifra douăzeci și doi.

Anton călătorea de două zile într-un vagon de marfă ascuns printre lăzi. Vagonul duduia, țacănea, mirosea a urină și a sudoare, și dincolo de pereții de lemn toți vorbeau franțuzește. Mai mult râdeau, strigau și chicoteau în franțuzește și Anton îi auzea spunând: „Oahaha-olala-olete, alolor”, cântând adeseori cuvintele și înghițind „rî”-urile.

Adormea și se trezea în țăcănitul roților și, după ce mușca din brânza puturoasă, cumpărată la Viena, picotea, amintindu-și de strada Democrației și de frații lui.

Îmbrăcat în haine de seară, cu melon, deschidea grijuliu poarta – dar în loc să defileze demn prin fața tatălui său, se repezea în fundul curții și se tăvălea în bălării. Și paiele în care zăcea scufundat pe jumătate îi aminteau bălăriile din fundul curții, și lăzile din jurul lui erau asemeni lăzilor din care frații săi își clădeau cetăți și i se părea mereu că s-a întors acasă și se trezea stingher, înfrigurat, pierdut într-o țară străină, mirosind a cărbuni încinși.

În a treia noapte, picotind, bău apă sălcie din bidonul pe care și-l umpluse într-o gară, dar se lovi la buză și din nou simți mirosul de cărbuni încinși și auzi un om strigând: „Pari, Pari”. Știa că așa îi spun francezii Parisului și se ridică anevoie. Trenul continua să se hurduce și zăngănea schimbând liniile, apropiindu-se de o gară mare.

Pe bâjbâite, Anton deschise valiza, scoase un prosop și muindu-l în bidon își curăți obrazul și gâtul. Se frecă apoi cum putu și pe corp și pe picioare cu ștergarul ud și se primeni îmbrăcând o cămașă curată și haina în carouri. De o parte și de alta a mărfarului curgeau trenuri și lumini.

„Bonjour, bonjour – mormăi Anton, a să-și dreagă vocea. Bonjour, bonjour, mesieu, mesiesiesieu, bonjour madam, bonjour”. Pe întuneric se înclină, zâmbi, își încorda mușchii. „Je suis roumain, bonjour, bonjour”.

Ca niște fulgere întrerupte două trenuri de lux se scurseră pe lângă mărfar. „Rapid, rapid” – spuse Anton cu cel mai bun accent franțuzesc. Lipindu-și nasul de ușa vagonului. Ridică apoi mica rangă care-i ținea loc de cheie și forță zăvoarele exterioare ale ușii. Știa că sub luminile Parisului îi va fi mai greu să părăsească vagonul neobservat. Apăsă, și zăvorul se îndoii, sări de-o parte. „Pentru asta, la circ aș lua trei poli pe seară.”

Aduse valiza lângă ușă și coșul de papură în care împachetase borcanele. La Viena impiegatul izbucnise în râs la vederea zestreii pe care românul o căra cu el – câteva borcane umplute cu sticlă spartă, dar Anton știa că sunt pietre semiprețioase, ascunse în cristaluri, și-și amintea că un ofițer i le dăruise atunci, la Brăila, pentru Dumitrache.

Trenul se zguduia, pufăia și prin ușa abia întredeschisă, Anton văzu uriașe antrepozite. Impiegații fugeau strigându-și: „Alolor, vagon, vagon” și Anton își aminti ca printr-o ceață roz, guri de băieți cântând: C’est le piston, piston, piston qui fait marcher la machiiiiiiiine, c’est leee pistoon, qui fait marcher le vagon”.

„Piston, marcher, manger, alafonfe” – murmură și împinse ușa grea, înțepenită. Sări din mers, dibaci, cu bagajele în mână și fugi peste linii. Dar liniile parcă nu se mai sfârșeau, răsăreau mereu altele, încrucișându-și, arcuindu-se și i se păru că se află într-o hală fără acoperiș prin care clămpăneau, bezmetice, locomotive și vagoane.

Fugi până la primele clădiri cenușii, afumate, luându-se după un puhoi de oameni care dispăru prin mijlocul străzii,

„Metroul – gândi Anton. Douăzeci și cinci de bani clasa întâia, cincisprezece bani a doua.”

O clipă șovăi – poate că ar fi trebuit să întrebe în ce direcție mergea trenul subteran – dar socoti că oricum îl va apropia de centrul orașului. Urcă în vagonul slab luminat, în care oamenii moțăiau, și se opri alături de un grup de elevi, conduși de un profesor cu redingotă. Îi auzea mormăind, cântând parcă pe nas, ca la slujbă, și după aceea înțelese că profesorul le numea străzile și muzeele pe sub care treceau, iar ei repetau denumirile. Dar oricât își ciuli urechea nu putu prinde decât un singur cuvânt foarte lung sau poate niște cuvinte care se repetau și care-i aduceau aminte de o rugăciune în franțuzește: „Menilmotancurocbelvilcomba” – spuse profesorul. „Comba, comba – răspunseră repezit elevii.” Bolivar, but-șomon, pardelila” – susură profesorul.” Pardelila, pardelila, pardelila” – îngânară elevii.

Zăngănind ușor, metroul se oprea în stații oarbe și cei care intrau, ca și cei care coborau, spuneau foarte repede:” Pardon, parbleu, dieu”.

— Pardon, rue de la Sardine? Întrebă Anton deodată speriat, apucând coșul și valiza.

— Pas encore – răspunse profesorul. Vous etes italien?

— Non, roumain – răspunse Anton graseind.

— Oh, roumain! Spuse profesorul. Oh, la, la.

— Oh la-la – încuviință amabil Anton.

— Oh, la la; oh, la la! — Făcură elevii.

— Rue de la Sardine, pres de la rue Jean Jaures. Le premier arret.

— Merci – zâmbi Anton scuturându-l mâna cu putere.

— On peut trouver la bas la statue de La Sardine – spuse amuzat profesorul, elevilor.

- Pardon, monsieur? Întrebă Anton.
- Oh, non, non, non – făcu profesorul.
- Non, non, non – ricanară elevi. Non-oui-pas-si. Merci-merci.
- Tralala – mormăi Anton cu bucurie. Îi plăcea că francezii sunt cam nebuni. Să ne oprim puțin pe rue de la Sardine.
- C'est du roumain – explică profesorul elevilor. Presque du latin.
- Metroul frână și ușile se deschiseră lent.
- Bonjour, bonjour – spuse Anton înclinându-se în fața profesorului și elevilor. Coborî cu spatele, salutându-i și zâmbindu-le.
- Bonjour, bonjour – îl îngânară elevii.
- Iar profesorul îi surâse, șoptindu-i abia auzit:
- Bonne chance, Anton!

Era un cartier cu străzi largi, cu vile, cu grădini și, pe stânga, după un șir de sălcii prăfuite, sclipea oglinda unei ape. Câteva rațe cu papuci galbeni și un cocoș îi tăiară drumul. Trecură apoi câțiva copii și o babă pe bicicletă, și Anton le zâmbi tuturor, cu surâsul acela puțin strâmb, mucalit, pe care frații săi i-l cunoșteau și care-l făcea pe Matei să strige:” Atenție, peizanul a pus ceva la cale!”

Și acum el pusese la cale chiar Parisul, căci orașul prin care mergea părea făcut de el însuși pentru gusturile sale de dimineață. Nu erau nici palate, nici catedrale, nici domni cu melon, nici automobile elegante și nu era îmbulzeala și zgomotul așteptat – ci copaci și case asemeni celor de pe strada Mihai Bravu din apropierea Grădinii Publice – dar mai mari, mai dichisite, având în fața persoanelor zgură colorată, lei de ipsos, și deasupra ușii de la intrare

copertine de sticlă.

Își construisese Parisul acesta proaspăt și puțin rural ca să se apropie pe nesimțite de celălalt Paris, care-l aștepta dincolo, după coroanele copacilor, și pe care-l simțea nu numai cenușiu, dar amenințător. Aici totul îl primea ca acasă și, dacă ar fi vrut, ar fi putut găsi și un circ. Un circ nu prea mare – așa cum și-l dorise în cele trei zile de picoteală în mărfar – numai cu doi sau trei acrobați, cu o îmblânzitoare și cu el care să rupă lanțuri pe piept. Căci dintre toate muncile care i s-ar fi oferit, aceasta i se părea totuși cea mai ușoară.

Dar n-avea cum să afle dacă există un asemenea circ în cartier, înainte de a-și lăsa undeva bagajele și de a-l găsi pe Dumitrache. Așa că se opri la primul colț, acolo unde văzu o fată blondă stropind grădina și întrebă într-o limbă care nu se vorbise niciodată prin partea locului, cum poate ajunge în rue de la Sardine.

— Mais... permetez – răspunse fata înroșindu-se... Vous etes russe, n'est pas?

— Non, roumain – surâse Anton. De Roumanie.

— Și eu – spuse fata simplu și se înroși mai mult, dar și păli, privindu-l amuzată cu marii ei ochi verzi-cenușii. Se rezema de trunchiul unui oleandru și părul ei castaniu, umed, părea că fumează. Veniți acum direct de la gară? Întrebă. Intrați, vă rog, intrați.

Anton intră abia strecurându-se prin îngusta porțiță a grădinii și lăsând jos valiza se aplecă și sărută mâna letci. Avea o mână mică și puternică, cu unghiile mâncate așa cum le au copiii.

— Din București, nu-i așa? Întrebă fata oferindu-i un taburet. Stați, vă rog, o clipă. În casă încă nu e strâns.

— Din Galați – spuse Anton. Adică eu sunt din Galați, de

la Dunăre, dar de plecat am plecat din București.

— Bineînțeles - spuse fata făcându-i să se simtă idiot.

— N-am dormit de vreo trei zile - explică Anton. N-am dormit într-un pat adică, dar m-am odihnit în paie, într-un mărfar. Și se simți din nou idiot, ca atunci când Luca și Mihail îl încolțeau cu întrebările.

— Galați - spuse fata. Știu. Am fost. Am cunoscut pe cineva, acolo... Și acum, dumneavoastră, ați venit pentru studii? Vă înscrieți la facultate?

— Studii?! ... Oh, nu... He-he... Le-am terminat de mult domnișoară... Nu. O să caut să lucrez... să muncesc... am un prieten aici.

— Norocul - spuse fata. Ați venit să vă încercați norocul, ca și mine.

— Și? ... întrebă Anton.

— S-ar putea să existe... există fără îndoială pe undeva... Dar mi-e dor... mi-e foarte dor.

— Dorul de țară - încuviință Anton sentențios, gândindu-se că până la urmă și fata își va da seama că e complet idiot.

— De țară... murmură fata. De prieteni... totul părea strălucitor, ca în revistele de modă... de departe... Dar de aproape! ... Nici nu vă închipuiți câte chelii există pe-aici! Și câți poartă ochelari! Și cum se uită la tine până înveți limba... Și ce greu e să auzi vorbindu-se franțuzește toată ziua, toată ziua, toată ziua... Acum parcă îmi clătesc urechile.

Anton îi privi urechile. Erau mici, roz și foarte curate.

— Și parcă aș plânge - adăugă fata. Dar e penibil să plângi în fața unui necunoscut.

— Aș putea să privesc în altă parte - spuse Anton. Cu toate că îmi place să mă uit la dumneavoastră.

Dar fata nu așteaptă ca el să privească în altă parte și o lacrimă i se scurse de-a lungul obrazului.

— E caraghios - spuse, zâmbindu-i. Să mă iertați, domnule, dar prietenele mele - am trei prietene române - sunt plecate acum în provincie și n-am cu cine să schimb o vorbă. După ce aud franțuzește acasă și pe stradă, vorbesc după-amiaza spaniola. Sunt profesoară de spaniolă.

Își desfăcu șorțul, împăturindu-l cu grijă, și porni spre casa ascunsă într-o perdea de iederă.

— Mă iertați - adaugă - o să vă aduc ceva de băut. Preferăți apă minerală sau bere?

— Apă minerală - răspunse Anton cu toate că i se făcu poftă de bere. Dar voia să pară intelectual și bănuia că intelectualii beau apă minerală la prima vizită.

Fata reapăru ducând o tavă cu o sticlă și două pahare. Coborî scările puțin crispată și Anton observă că are genunchii ascuțiți, copilărești.

— Încă o dată să mă iertați că nu vă poftesc în casă - spuse. E o dezordine groaznică. Sunt fără niciun ajutor și trebuie să fac totul singură. Vă rog, beți apa înainte de a se încălzi.

— Mulțumesc - spuse Anton apucând paharul cu două degete. Era pentru prima oară în viața lui când bea apă minerală și i se păru sălcie. E foarte bună. Știți cumva unde e strada Sardine?

— Comment? Întrebă fata.

— Rue de la Sardine.

— Dar strada asta - murmură fata. Strada asta... e ocazională. Nu știu dacă azi, dacă tocmai azi...

— Ocazională?! Întrebă Anton.

— Ah, da... Aici se obișnuiește! La paisprezece iulie se construiește o mică Bastilie... Prin septembrie, un



Versailles... Se construiesc scene în fața catedralei Notre-Dame pentru a se juca mistere... Iar în amintirea sfintei La Sardine apare această mică stradă...

— La Sardine... desigur o sfântă a pescarilor - observă degajat Anton.

— Oarecum, da - spuse Iata. E un simbol al purității, al candorii... al candorii triste, mai bine zis.

Vorbea căutându-și cuvintele, roșind ca o elevă. Și părea chiar o elevă cu fruntea ei bombată pe care și-o acoperea mereu cu bretonul.

— Strada se construiește în spatele parcului Buttes-Chaumont... E foarte frumoasă... La Sardine era pescărită pe Sena, și în cinstea ei se cântă cântecul sardelei... Îl y avait une fois, une petite sardine - cântă cu voce de copil, tremurândă și Anton înțelese că ea însăși e tristă și foarte singură în marginea Parisului. Avea degetele înroșite de stropitul grădinii, și obrajii palizi și umbriți de cearcăne. Îl y avait une petite sardine qui cherchait son bien-aimé... mais il s'eachait dans une fontaine et avait des yeux de grenouille... Cânta zâmbindu-i și lacrimile îi udau colțul gurii.

— E foarte frumos - mormăi răgușit. Anton. Pe nesimțite băgă mâna în coș și, scotocind, rupse învelitoarea unuiu din borcane. Scoase un cristal, privindu-l cu coada ochiului. Nimerise un soi de prună ciobită, fumurie, strălucind stins.

— ...Et puis ils ont vecu heureux jusqu'a la fin de leur viiile... încheie fata și-și șterse lacrimile.

— O nimica toată - spuse Anton oferindu-i pruna de cristal. O... o fantezie... a unui amic... Spunea că ia cu el ploaia și pământul de pe unde a copilărit... Vă rog s-o primiți... ca omagiu... Artă modernă.

— Dar e nemaipomenită! Spuse fata îmbujorându-se.

Ochii îi străluceau sub genele aurii. Parcă e plină de fum... și de mirosul prunilor! ... Și ce rece el Și-o lipi de frunte, de tâmple. Vă mulțumesc din suflet... O ridică privind-o în lumină. Cineva a zgâriat două litere aici... E un *D* mare, nu-i așa?

Anton luă cristalul. Nu era zgâriat, dar se fisurase și parcă prinsese aerul în el. Și fisura semăna cu doua litere *D* puse alături.

— Da, sunt ca niște inițiale. Ca două *D*-uri. Alăturate - spuse.

— Pe mine mă cheamă Daniela. Și mi se spune Dede - murmură fata privindu-l cu ochii măriți, apoi, își lipi cristalul de ureche ca și cum l-ar fi ascultat. Și păru să audă ceva căci surâse și Anton surâse o dată cu ea.

— Și... credeți că azi... strada există? O întrebă.

— Trebuie să încercați - răspunse fata. Nu mai țin nici eu socoteala sărbătorilor ăstora. Poate... cine știe... să se fi dat același nume și unei alte străzi, adevărate... în orice caz, după ce ieșiți și o luați la dreapta, treceți vreo patru colțuri, apoi vine rue Manin, rue de Crimee și de acolo, pe niște ulicioare, ajungeți în rue de la Sardine... Dacă aveți noroc o să auziți cântându-se încă de departe... Și o să vedeți steagul fluturând pe turn.

— Steagul? Care steag?

— Le drapeau de la Sardine... E un steag roșu-coral, cu un peștișor alb la mijloc.

— Și Dumitrache locuiește acolo de aproape douăzeci și cinci de ani! Murmură Anton.

— Ah, poate vine cu ocazia aniversării - spuse fata. Ce e domnul? Actor?

— Nu, violonist.

— E clar, vine să cânte... Vin foarte mulți... Artiști

cunoscuți. E o sărbătoare populară... Și dacă nu găsiți strada... întoarceți-vă aici...

— Vă mulțumesc foarte mult – spuse Anton. Ce număr aveți la poartă?

— Douăzeci și doi – răspunse fata. Rue Jean Jaures.

— Douăzeci și doi... ca și Dumitrache...

Se aplecă, îi sărută mâna și luându-și bagajele porni spre poartă.

— Mulțumesc încă o dată pentru cristal – spuse fata. O să-l prind pe un lăntișor și o să-l port la gât.

— Ați fost foarte drăguță – spuse Anton. Îmi pare bine că am întâlnit pe cineva de acasă. La revedere, domnișoară Daniela! Și foarte încet adăugă: Dede.

— La revedere – spuse fata. Și deodată se posomorî. Vă aștept să mai treceți pe aici. Să-mi povestiți.

Rămase la gard, cu coatele sprijinite în ostrețele de lemn, zâmbindu-i, dar Anton știa că zâmbește altcuiva, de foarte departe, și plecă fără să mai privească înapoi.

La al patrulea colț o luă la dreapta și ajunse într-o stradă curbă care se numea rue Manin și deasupra căreia se legănau vârfurile unor pini uriași. Trecu apoi în rue de Crimée și văzu desprinzându-se către stânga câteva ulicioare bolovănoase, în pantă. Citi firmele lor și află că se numeau rue de la Baleine, rue du Requin, rue de la Chatte de Mer și rue de la Pieuvre. Erau la fel de înguste, de umede, de tăcute și păreau că se înfundă toate într-un perete mucegăit și spart.

Deasupra lui, mult deasupra, se rotea un roi de musculițe și de prin curți auzea măcăitul rațelor. Dar niciun om nu apărea și însăși casele, vechi, scunde, păreau a-i fi întors spatele. Ajunse în capătul ulicioarei numită rue de la Pieuvre, în fața peretelui jupuit pe care spânzurau smocuri

de iederă și văzu că la dreapta și la stânga se desfăceau două stradele minuscule, cu un singur trotuar pe care putrezeau frunze veștede. O luă spre dreapta și găsi alte două stradele mici – parcă mai mici decât primele.

Casele dispăruseră – erau numai copaci și petice virane apărate de garduri, iar în stânga zidul coșcovit oferind o crăpătură largă, plină de mușchi. Se întoarse pentru a ajunge înapoi în rue de la Pieuvre, dar după câțiva pași își dădu seama că s-a încurcat în ghemul de ulicioare. Era totuși imposibil să nu regăsească drumul – îi auzea larma înăbușită sub frunzișuri – și continuă să meargă în cerc și în opturi până revăzu crăpătura din zidul cenușiu. Înjurând, încălecă pragul de cărămidă – dincolo creșteau pini maiestuoși în jurul unei cetăți surpate. Reveni cu valiza pe umăr. Târând coșul după el, și porni de-a lungul zidului până când crăpătura apărură din nou și abia după ce trecu prin ea își dădu seama că e alta.

Pinii se vedeau și de aici, și cetățuia, dar mai era un indicator pe care scria: „Vers la rue de la Sardine”, și înaintea lui se deschidea o stradă desfundată, cu barăci părăsite.

Trecu prin dreptul lor ajungând la un mic arc de triumf pictat migălos și semănând cu o turtă dulce, ceea ce îi aminti lui Anton de hornul casei din strada Democrației. Dincolo de el strada se lărgea, părea mai curată, iar pe fațadele caselor spânzurau firme de carnaval și lampioane. Anton căută din priviri tumul și-l găsi. Era un turn adevărat, deasupra unei case cu acoperiș de olane verzi, lucitoare, și în vârful lui flutura un steag roșu-cora cu o pată albă la mijloc. Iar imediat în spatele arcului de triumf văzu o grădină de vară cu halbe de bere și se învioră la gândul că-și va spăla gura de gustul apei minerale.

Se așeză icnind și făcu semn chelnerului să-i aducă o halbă. Apoi se lăsă cuprins de lenea străzii înșorite de-a lungul căreia lucrătorii demontau firmele și ogivele de placaj. De foarte aproape se auzea o femeie cântând și el recunoscuse melodia și cuvintele: ... Îl y avait une petite sardine qui cherchait son bien-aimé... mai il s'cachait dans une fontaine et avait des yeux de grenouille...

— Des yeux de grenouille - murmură Anton. Berea îl încălzise în loc să-l răcorească. Chemă chelnerul și-i plăti, întrebându-l prin semne unde e numărul douăzeci și doi.

— Ici, monsieur - răspunse chelnerul. Notre brasserie porte le nom de „Vingt deux”.

— Vingt deux - șopti uluit, Anton. Mais... le numero? ...

— Le nom, le nom de la brasserie c'est le numero - spuse chelnerul răbdător. Vous etes ici dans le celebre Deux-Deux qui peut rivaliser avec Tourtel, Olympia. Griffon, Drouant, Maillabau, Brebant et les quelques autres certaines de brasseries parisiennes et newyorkaises.

— Et... et monsieur Dumitrache?!

— Doumitrake?! Repetă chelnerul mirat.

— Dumitraș - explică Anton.

— Dumitraș! Spuse chelnerul încântat. Ești român, domnule?

— Da! Gemu Anton.

— Ha-ha... domnul Dumitrache va fi încântat... Ha-ha... de când n-au mai fost români pe aici! Domnule Dumitrache! Strigă Monsieur Dumitraș... un român... Vă caută un român!

— Imediat - răspunse o voce groasă.

Anton se întoarse și văzu îndreptându-se către el un bărbat înalt, subțire, purtând o haină strânsă pe corp și ducând în mână stângă o vioară.

— Bună ziua - spuse Anton. Ești Dumitrache, fiul Vasilicăi... al coanei Vasilica... Eu sunt Anton...

— Anton! Exclamă înăbușit Dumitrache. Anton! Bine-ai venit! Carnavalul s-a terminat ieri... azi plecăm, n-aveai cum să mă mai găsești... Stai jos... ești obosit de pe drum... să mănânci un borș românesc... Am și sarmale, mămăliguță... Olio, de când nu te-am văzut!

Vorbea bătându-l pe umeri, ciupindu-l de obraji și Anton îi răspunse îmbrățișându-l.

— Ce face coana Solia? Întrebă. Și conu Daniil? Da Luca, Mihail, duduia Francisca? Ah, aici era de ea... pe o scenă, la Folies Bergeres, la Marigny, la Alhambra! Și duduia Mariluna s-a măritat care va să zică!

— De unde știi?

— Oh, câtă lume se vântură pe aici! ... Și cât călătoresc eu! ... Fără să mai punem la socoteală că în fiecare sezon cânt în altă parte. Am cântat la Gaites-Rochecouart, la Cigale, la Senga. Cu toate că principalul meu sediu e aici, în rue de la Sardine. Garçon, un borș pentru domnul! Un bortch pour monsieur! A la roumaine!

— Îl y avait une petite Sardine - se auzi vocea.

— Cine cântă? Întrebă Anton.

— Patefonul - răspunse Dumitrache. Sărbătoarea s-a terminat. Acum se strânge totul, se împachetează. Tu cum ai ajuns aici?

— Prin zid - răspunse Anton.

— Prin... care zid?

— Acela din rue de la Pieuvre.

— Oho, ho... n-are nicio legătură!

— Dar voi... voi pe unde veniți?

— De obicei ieșim din parcul Buttes-Chaumont. E o trecere închisă, secretă. Singura. Se opri cercetându-i

bagajele și izbucni în râs. Ai venit cu coșul tocmai din Galați? Dar ce-ai adus cu tine? Telemea? Miere?

— Niște cristale. Se aplecă și scoțând borcanele din coș le puse pe masă. Unii cred că sunt goale. Dar au înăuntru niște bucăți de cristal. Uite-le.

— Ploaia - murmură Dumitrache mângâind boabele de cristal. Știu. Știu dragul meu.

Vorbea punându-i la îndemână borșul pe care-l adusese chelnerul, netezindu-i fața de masă.

— Și florile - adăugă. Pământul. Îmi amintesc. Ai vrea să-ți cânt?

— Dacă nu ți-i prea cald.

— Nu mi-e cald, dar să lăsăm asta pentru seara. La Tabarin...

Anton sorbi borșul. Era acrișor, iute, ca acasă. Și Dumitrache părea un domn, un burghez înstărit, cu haina lui strânsă pe corp și cravata de mătase.

— Tu nu bei? Întrebă Anton. Nu? În sănătatea ta atunci. Goli halba dintr-o înghițitură. Nu credeam niciodată că o să ajung la Paris. Am plecat ca printr-o minune... Aveam banii puși deoparte, de mult... Aproape uitasem de ei... și deodată... am ajuns aici.

— Să ne oprim puțin în rue de la Sardine! Fredonă Dumitrache. Avea ochii cafenii, obosiți, și dinții foarte albi. Și sub obraji ciupiți de vărsat Anton recunoștea chipul uscățiv, vioi, al țigănușului cu care se juca în fundul curții. Parisul, hei, Parisul - oftă Dumitrache. Sunt de douăzeci și cinci de ani aici...?! Să mă bată Dumnezeu dacă știu de ce! ... Pentru bani ai să spui... Dar nu-i așa... Sau ca să mă simt om, nu lăutar... Să devin un fel de Grigoraș Dinicu?

Al dracului să fie cine s-a gândit la asta! ... Cât despre "La viile lumiere" ... Antoane, uită-te la mine... am eu mutră

pentru „La ville lumiere”? Numai că vezi, o dată plecat se aprinde ceva... aici... ți-e greu să te întorci... te ard călcâiele... Și bați lumea... Ești așa, de nicăieri... și ți-e dor de casă...

Anton încuviință. Înțelese că doarme de când a coborât din tren și că-i visase pe elevii din metrou și pe fata cu părul castaniu. Erau și acum în spatele lui, foarte aproape, și-i șusoteau lângă urechi, toți o dată, acoperind vocea lui Dumitrache. Îl vedea vorbind, dar nu-l auzea, și din adâncuri, din vise mult mai vechi îi apăru un alt chip măsliniu, apoi un țăran cu ițari și sabie și se scutură gata să-și moaie obrazul în farfuria cu borș.

— ... oboseală - îl auzi spunând pe Dumitrache. Toți ajungem așa aici. Zile de-a rândul în tren... nemâncați... nedormiți... Mâine totul îți va apărea altfel... Garson, garson! ... Hai, haide, băiatule, fă socoteala... Mă duc să-l culc undeva... Ține...

Se aplecă și ridică valiza lui Anton.

— Vino după mine - spuse ieșind în stradă. E la doi pași de aici.

O doamnă foarte subțire, decoltată, cu părul adunat într-un mare coc auriu trecu pe lângă ei, urmată de un hamal care-i ducea cufărul.

— La Sardine - explică Dumitrache salutând-o. A jucat în rolul tristei pescărițe. E frumoasă, nu-i așa?

— E superbă - șopti Anton. Ar fi vrut să se culce pe trotuar, la umbră, să nu mai trebuiască să-și miște picioarele. Auzea un soi de vâjâit ca de valuri și limba i se lipea de cerul gurii.

— Bonjour, bonjour! Salută Dumitrache înclinându-se, Bonjour, excellence!

Abia deschizând ochii, Anton văzu un bărbat în vârstă,



înalt, purtând o mare pălărie de paie, demodată, urmat de un al doilea bărbat, mai scund și cu mustăți mari ducând o cutie neagră.

— Conte Deziree de Droitdieu - șopti Dumitrache. Și Donat, pictorul decorator al Carnavalului. Ce oameni! Oh, la, la!

— Oh, la, la - gemu Anton, Strada se transformase într-un șuvoi de lumină cenușie, întreruptă de porțile negre ale caselor, de petele galbene ale jaluzelelor. Pantofii lui țacăneau pe trotuar în ritmul roților de tren și respira șuierător.

— Oboseala! Spuse Dumitrache. E îngrozitor, știu. Când am făcut armata, mi s-a întâmplat să adorm în timpul marșului. Și continuam să merg. Vărsăm de oboseală. Dar peste zece minute vei dormi ca un rege. E o casă foarte bună aici unde te duc. Dorm și eu tot acolo - un han vechi, special amenajat, ținut de celebra prințesă Damaschin, prietena apropiată a contelui... A trăit o vreme, pare-se, și la Galați.

— La Galați - repetă Anton, abia mișcându-și buzele.

— Undeva, prin apropierea Brateșului... pentru că acolo se află o bucată din... din pământul darmanților... o bucată din... în sfârșit... din materia aceea neagră găurită ca un șvaițer... care păstrează istoria în ea, ca într-o carte.

— Istoria din șvaițer - chicoti Anton, adormit. Trebuie să miroasă istoria asta! ...

— Ah, e o... o istorie nemaipomenită! Conte e convins că bucățile astea de... pământ găurit - înțelegi? — Când s-au sfărâmat, sau când au ieșit la suprafață... asta încă nu s-a lămurit, dacă au venit de sus sau de jos... s-au risipit, în afară de o bucată căzută în spatele parcului des Buttes-Chaumont, sub templul Sibyllei... sau ceva mai încolo... și

de o a doua care a nimerit pe malul Brateşului.

— Pe malul Brateşului - îngână Anton.

— Exact! Spuse Dumitrache. Iar de acolo a început sa urce...

Anton îl privi, dar nu văzu decât un om negru, ducând o valiză neagră şi un coş cu borcane negre.

— Să urce - continuă Dumitrache. O jumătate până în Vadul Ungurului, alta trecând mai departe, spre strada Democraţiei...

— Noi am crescut într-un şvaiţer - mormăi Anton, închizând ochii pentru că lumina îl supăra, îi alunga somnul.

— Poate că da - spuse blând Dumitrache. Dar adevărul e că pământul ăsta găurit rodeşte buruieni albastre... ca acelea în care ne jucam în fundul curţii voastre... Până şi aerul se colorează deasupra lui şi miroase a sirop şi a sarailie...

— Curtea grecilor cofetari - suspină Anton - acolo mirosea așa.

— Tu ai spus-o! Se înveseli celălalt. Dar ce-o să tune contele când o să audă asemenea explicaţie!

Un pizicatto strident sparse vuietul molcom al străzii.

— Mi-a spart vioara - spuse Dumitrache. Bine că nu mi-a străpuns timpanul, ca data trecută!

În jurul lui Anton aerul clipea ca o apă. Şi respiraţia i se transformase într-un foşnet.

— Ai auzit vreodată... de Terente? Întrebă chinuit de o imagine neguroasă.

— De Terente?

— Da! Ai auzit vreodată de el?

— Evident - răspunse vioi Dumitrache. De curând am propus ca din cortegiul carnavalului să facă parte şi

haiducii străini, nu numai haiducii locali!

— L-ai cunoscut deci?

— Oh, sunt plecat din țară de douăzeci și cinci de ani! Doar dacă n-o fi fost el pe-aici... Dar nu cred... Aici, nu numai ca bandit, dar și ca pictor răzbați greu!

— Și ca violonist - șopti Anton. Și ca atlet, și ca jocheu.

— Am ajuns - spuse Dumitrache. E la etajul întâi.

Anton se sili să privească. Dar sub pleoape îi explodau pete albe și fluturi, și-și apără ochii cu palma. Văzu doar o ușă grea, larg deschisă și o scară de lemn, spiralată. Dumitrache urcă înaintea lui sporovăind vesel, fredonând. Și Anton îl urma căutând să nu se împiedice de buza treptelor.

Ajunseră într-un hol întunecos și abia acolo, în penumbră, putu să-și deschidă ochii. Erau multe mobile grele, sculptate, aplice modeme și o doamnă îmbrăcată în catifea, cu guler de epocă și jucându-se cu o legătură de chei.

— Un prieten - spuse volubil Dumitrache, prezentându-l. Un român, doamnă, din Galați. Domnul Anton David - prințesa Damaschin.

— Încântată - spuse doamna într-o românească afectată, înclinându-și ușor capul.

— A sosit acum - continuă Dumitrache. Face parte din binecunoscuta familie întemeiată de Daniil și Sofia pe strada Democrației la numărul douăzeci și cinci.

— Aveți și o soră, îmi pare, doamna Mariluna Dinu? Întrebă doamna, amabil.

— Da - răspunse Anton. Cu voia dumneavoastră.

— Oh, îmi amintesc, îmi amintesc de orașul acesta de la gurile Dunării - spuse doamna, zâmbind palid. Am văzut acolo cea mai albastră cânepă din viața mea! Și ce zarzări

transparent! Ce pruni!

Un animal mic, alb, ieși de sub poalele rochiei ei de catifea, iscodindu-l pe Anton.

— Filomela! Exclamă Dumitrache. Ce mai faci, draga mea?

— Oh, mititica - o alintă doamna. E încă speriată de gropile acelea!

— Înseamnă că nu e prea bună - spuse Dumitrache, Groapa se retrage adeseori în fața bunătății.

— Dar noi vorbim, vorbim, vorbim - graseiă doamna ridicând iepurele și strângându-l la piept - iar dumnealui e gata să adoarmă.

— Dacă s-ar putea - spuse respectuos Dumitrache - să capete camera pe care a avut-o până aseară domnul Donat...

— Nu mi s-a spus nimic despre asta - răspunse rece doamna. Dar dacă insistați. Îi conduse spre fundul holului și, deschizând o ușă, îi pofti înăuntru. Așternutul e schimbat... Baia e pregătită. Vă urez odihnă plăcută, domnule!

— Merci - șopti Anton. Sunt foarte obosit.

— Te aștept - spuse Dumitrache. Scaldă-te în voie.

Anton intră pe bâjbâite în camera de baie, se dezbracă și se lăsă să alunece în cadă. Apa fierbinte îl învioră. Se săpuni, apoi dădu drumul apei reci și se fricționează cu furie. Simțea că nu se poate trezi, și dorința de somn deveni mai chinuitoare, voluptuoasă. Și dincolo îl aștepta un pat pe care-l bănuia înfățat proaspăt, răcoros.

— Arăți ca un luptător! Îl întâmpină Dumitrache, când reintră în cameră. Ca un gladiator ieșind dintr-o terasă romană. Oh, dacă-ai fi ajuns ieri aici! Ai fi fost regele luptelor... Ce bicepși... și ce pectorali! ... Antoane, ai fi în

stare să rupi lanțuri pe piept? Ai mai făcut-o?

— Adorm! Spuse Anton. Iartă-mă, dar nu mai pot...

Ridicându-și pleoapele cu degetul privi în jur. Camera era scundă, cu grinzi cafenii pe plafon, cu un pat larg, cu un scrin acoperit de sfeșnice și cutii filigranate. Se descălță înfundându-și picioarele în covorul moale și reveni la fereastră, dând perdeaua deoparte.

Afară lumina devenise aurie și de pe fațadele caselor aurii lucrătorii demontau giurgiuvelele și tapetele colorate făcându-le sul.

Cățarați pe casa de peste drum, doi oameni începură să demonteze acoperișul. Treaba mergea repede – desprindeau bucăți enorme, care păreau lipsite de greutate și pe care le aruncau undeva în spatele clădirii. Desfăcură apoi șarpanta costelivă, ca pe o construcție din chibrituri și se strecurară în camera de dedesubt.

— Dar strada, strada asta... murmură Anton încercând să-și reamintească legenda ei. Strada...

— E cea mai frumoasă stradă a contelui – spuse Dumitrache. La Sardine e. Dacă vrei, simbolul veșniciei renașteri a darmanților.

— Rue de la Sardine... Oh, sărmana de ea – suspină Anton.

— E cea mai frumoasă stradă din lume.

— Dar casa asta... *asta* – spuse Anton, bătând cu piciorul în podea. *Casa asta* n-o să rămână și ea fără giurgiuvele?

— Ba da! Ba da! Răspunse Dumitrache blând. Dormi liniștit.

— Și... și noi? Întrebă Anton întinzându-se pe cearșaful scrobit.

— Noi? Tu vei dormi, iar eu o să plec după treburi.

— Bine, dar... acolo... sus... murmură Anton auzind pași

pe acoperiș.

— Ah, dă-rămă turnul! Spusa Dumitrache. Ne aflăm chiar sub turnul în care a fost închisă odinioară pescărița... L-ai văzut? ... La tour de la Sardine... cu un steag roșu-corai deasupra?

— Pescărița... a fost închisă aici?

— Da, pentru că încercase să-și fure iubitul din puțul în care era închis.

— Aha - murmură Anton. Deasupra lui îi auzea pe lucrători smulgând căpriorii podului, dar atât de lin, încât aproape nu-l deranja. De astă dată nu se mai putea apăra împotriva somnului.

— Legenda spune - șopti Dumitrache - că au trăit fericiți până la sfârșitul vieții, dar în realitate s-au luptat pentru fiecare fărâmitură de fericire. Mai ales ea la Sardine...

— Daniela - spuse Anton. Dede.

— Oh, de fapt nimeni nu știe cum o chema. Era blondă, pare-se, subțire, cu ochi verzi-cenușii... și se juca însemnându-și numele cu două D-uri mari, alăturate.

— Știu - spuse Anton, prin somn. O cunosc. Mă așteaptă. Dormea, visa o curte și o fată cu șorț, și voia să-i povestească despre ea lui Dumitrache. Locuiește pe strada Jean Jaures la numărul douăzeci și doi. E foarte singură - murmură.

— Elena... La Sardine... Daniela... șopti Dumitrache, așa v-a fost sortit, tuturor, rând pe rând.

— Dar eu o iubesc, o iubesc, o iubesc - spuse Anton, fără să-și miște buzele. Rue Jean Jaures, douăzeci și doi.

— Numerele douăzeci și doi sunt pline de litera „d” - spuse Dumitrache. Poate de aceea te-ai și îndrăgostit.

Căscând, Anton deschise ochii. Deasupra lui, ca pe

plafonul unei biserici, nori bucălați palpitau pe cerul albastru. Pictura era naivă și înveselitoare și Anton respiră adânc aerul ce părea să izvorască de sus. Auzea foșnet de copaci și chemări de păsări, ca în diminețile în care se trezea pe insula din fața Galașilor, și surâse înfundându-se în salteaua moale.

Apoi văzu cum norii *alunecă dintr-o parte într-alta* și camera începu să se rotească de jur împrejurul său. Strânse pleoapele și când le deschise din nou înțelese că deasupra lui norii își auresc marginile într-un soare aievea. Își întoarse privirea uluit și descoperi în locul pereților o perdea de pini. Erau copaci bătrâni, maiestuoși, veghind tăcerea adunată la picioarele lor.

— Dumitrache - murmură.

În spatele lui bătea, fâlfâia steagul roșu-corai în vârful unei prăjini.

Anton sări din pat și făcu un pas spre mijlocul camerei. Podeaua se înfundă, gemând sub greutatea lui. De sub marginile covorului apărură netede, capete de bârne.

— Dumitrache - strigă Anton. Dumitrache!

Ecourile abia răspunseră. Dar oglinda ovală de pe scrin se înclină - o auzi cum alunecă, hârșâind lemnul - și se sparse împrôscându-și cioburile pe covor. Pășind cu grijă, Anton se apropie de scrinul pe care străluceau cutii de fard, aparate de fotografiat greoaie, demodate, portrete de femei cu crinoline închise sub sticlă și un samovar enorm, argintiu. Încadrat de sfeșnice baroce.

— Samovarul - murmură Anton. Kotik! Dimon Platonovici! ...

Întinse mâna și mângâie metalul rece. Apoi luă câteva boabe de cristal risipite de jur împrejurul sfeșnicelor și le juca în palmă ca pe niște mătânii. Nu-i plăcuse niciodată să

viseze cu ochii deschiși și nu-i plăcea nici acum. Dar de jur împrejurul lui, dincolo de marginile podelii, *nu exista decât pădurea*.

— Dumitrache - răcni. Hei. Dumitrache!

Se trezise, o știa, nu trebuia să se ciupească. Simțea mirosul pinilor și al propriului său corp spălat cu parfumuri fine, dar nu înțelegea ce caută în camera aceea și ce făcuse după ce se rătăcise pe micile străzi, în spatele zidului acoperit de ierburi.

— Anton - îl chemă cineva de departe.

— Da! Răspunse mirat. Sunt aici!

Auzi hurducăturile unei mașini și în câteva clipe o văzu apărând dintre copaci - o limuzină elegantă, mare, decapotată. Opri în dreptul ruinelor și Dumitrache sări jos, trântind portiera.

— Anton, iartă-mă - spuse fugind spre el. Prințesa Damaschin a făcut o confuzie...

— Am băut, nu-i așa? Mormăi Anton... Dar ca să mă lăsați noaptea în ruinele astea... numai Luca făcea asemenea farse...

— O să-ți explic după aceea, spuse Dumitrache. Prințesa a încurcat totul. Aruncă-ți valiza, te rog. Și coșul. Jean, attention, les bagages de monsieur!

Șoferul se apropie repede - un negru uriaș cu livrea și șapcă.

— Bonsoir monsieur - spuse răgușit. Alors... alors monsieur...

— Alolor, alolor - îl îngână Anton aruncând valiza pe care negrul o prinse la piept, cu un mic salt, asemenea unui portar la fotbal. Și coșul, băiete!

— Dacă ai vrea, Anton - spuse Dumitrache - am uitat sus, în grabă, câteva nimicuri... pe scrin.



— Samovarul – spuse Anton. Și fardurile.

— Și câteva sfeșnice – spuse Dumitrache. Câteva portrete. Toți cei care au dormit aici au uitat câte ceva... Domnul Donat... Dimon... ceilalți... În sfârșit... Bagă-le, te rog, în fața de pernă și aruncă-le jos... la totul... totul.

— Prinde-le – strigă Anton.

Dumitrache îl dădu la o parte pe șofer și prinse sacul improvizat.

— Și acum sări – îi spuse. Jean te va susține.

— Alolor, alolor – mormăi Anton sărind în brațele negrului care-l prinseră ca niște chingi.

— Dragul meu! Exclamă drăgăstos Dumitrache bătându-l pe umăr. Eram îngrijorat! Când nebunii ăștia se grăbesc, nu-i mai poți opri... Aveau numai patru ore la dispoziție ea să ridice toată strada! Cu pavaj cu tot!

Anton privi în jur. Se aflau într-un parc sălbătic, cu poteci bine bătătorite. Pe alocuri se ridicau temeliiile unor barăci și niște grămezi de piatră, iar în spatele lui, pe câțiva piloni de zidărie, se înălța podeaua camerei în care dormise, boltindu-se sub greutatea mobilei.

— Am băut – spuse Anton. E adevărat. Dar jur că nu mai știu unde și când...

— Ai băut?! Oh, nu, nu dragul meu! ...

Se auzi un camion apropiindu-se, hurducându-se printre copaci.

— Ho-ho, s-au întors! Exclamă Dumitrache. Cred și eu i-a trimis contele înapoi.

Camionul opri undeva în spatele lor, niște oameni săriră jos bufnind, înjurând și apărură de după tufișuri. Erau muncitori în salopetă, cu scări, funii, târnăcoape.

— Era absurd, într-adevăr – spuse Dumitrache – să lase în picioare tocmai numărul douăzeci și doi. E inima

legendei, a simbolului... Dacă n-ai fi dormit în odaia rezervată oaspeților, dărâmarea ar fi început cu ea, iar restul străzii ar fi căzut de la sine.

Lucrătorii se opriă sub podeaua rămasă întreagă, își rezonară scările de ea și urcară sprinteni, asemeni unor pompieri.

— Il y a vait one petite sardine – fredona Anton distrat.

— Ssst! Făcu Dumitrache. Dacă se cântă în timp ce dărâmă, n-au niciun spor.

Lucrătorii apucară scrinul și-l aruncară peste marginea podelii.

— ...qui cherehait son bien-aime – urmă Anton pierdut.

Scrinul pluti prin aer și reveni pe vechiul lui loc, duduind.

— Que monsieur se taise! Urlă unul din lucrători.

— Pas de chansons! Strigă al doilea.

Apucară din nou scrinul și-l traseră până în marginea fostei camere, în vreme ce Anton continua să cânte fals:

— Mais il s'cachait dans une fontaine...

— Monsieur! Urlă unul din lucrători. Foutez le camp!

— Alors! Mârâi al doilea, dând un picior mobilei.

Scrinul se răsuci în aer, grațios, și se reazează pe locul unde se aflase mai înainte.

— ...et avait des yeux de grenouille...

Cu un uruit rău prevestitor una din grămezile de pietre se răsuci ca o trombă apropiindu-se de pilonii de cărămidă rămași în picioare.

— Au secours! Țipă unul din lucrători. Il est fou!

— Termină! Gemu Dumitrache.

Răpăind, pietrele se îmbucară între ele făcând să apară partea de jos a peretelui.

— Je refuse de travailler dans des pareilles conditions! Mugi unul din lucrători.

— C'est abominable! Țipă al doilea.

— Urcă - porunci Dumitrache. Treci lângă Jean!

Îl împinse pe Anton în limuzină și se așază și el pe bancheta din spate.

— E o nebunie - mârâi - să-ți bați joc de munca oamenilor.

— Cred că am băut ceva - murmură Anton. Simt că am băut ceva aseară... Il y avait une petitiite sardiine...

— Vite! Vite! Strigă Dumitrache. Au Tabarin!

Limuzina se repezi printre tufișuri trăgând după ea steagul roșu-coral pe care se zbătea peștișorul alb.

— Îl y avait... încercă Anton.

— Gata! Spuse înăbușit Dumitrache. Am putea să ne trezim prinși între ziduri! Cresc într-o clipă!

Trecură pe lângă un perete cenușiu, scorjit, și crengi moi biciuirii obrazul lui Anton. Apoi drumul se înfundă din nou, pieri acoperindu-se de iederă, de frunze, și reapăru printre arbori sub forma unei stradele bolovănoase. Scrâșnind, limuzina atinse pereții unor case scunde, rase gardurile și se năpusti într-un bulevard larg, încadrat de firme luminoase.

— Îl y avait - murmură Anton. Îl y avait... Se sili să-și amintească restul cuvintelor, dar trecuse mult prea mult timp de când le uitase și renunță.

Anton găsi un angajament într-un mic circ de periferie și rupse lanțuri pe piept vreme de două săptămâni. Îi plăcea – intra în arenă purtând pantaloni de mătase aurie, două fete îi aduceau lanțurile, le închideau cu un lacăt uriaș, apoi el se plimba printre spectatori, surâzând și lăsându-i să cerceteze ochetii de metal. Revenea în centrul arenei glumind – învățase câteva calambururi pe care le debita cu mult haz – tobele băteau ca la dublu salt mortal, apoi se așternea tăcerea și oțelul se rupea cu un zgomot ce dădea frisoane spectatoarelor așezate în primele rânduri.

Dar după două săptămâni circul plecă în provincie și Dumitrache, încântat, îi spuse că i-a găsit de lucru în fabrica de biciclete a contelui.

— N-am nici cea mai mică înclinație pentru tehnică. Doar mă cunoști – răspunse Anton.

— Au nevoie de oameni ca tine.

— Poate ca să probez pe piept lanțul roților? ...

— Nu, ca să pedalezi. O să pedalezi, dragul meu. Ciclismul e aici un sport național.

— Ca oina – oftă Anton încheindu-și haina în carouri. Sunt gata să particip la Turul Franței.

Luară metroul din apropierea casei lui Dumitrache și ieșiră la lumină în apropierea unei piețe minuscule, cu tarabele încărcate de pești și andive.

— La Place de la Sardine – spuse Dumitrache. E ca dintr-un oraș al copiilor. Cu un pumn de franci cumperi toată marfa. Andivele plângeau cu lacrimi de sidef, peștii își acoperiseră solzii cu rugină. Sper că nu ți-e foame – urmă, apucând-o pe o stradă îngustă, bolovănoasă. Mi-e-mi cam

fac cu ochiul crapii ăștia. Dar la Paris trebuie să știi *unde* și ce trebuie să mănânci sau să bei. La Drouant pe rue Gaillon, de pildă, au scoici, la Taverne Pousset, pe boulevard des Italiens – o bere grozavă, la Tipperary, pe boulevard de la Madeleine nu te sfătuiesc să iei altceva decât un ceai... Aici, destul de aproape, sunt restaurantele du Havre și Regent, dar în comparație cu bucătăria contelui...

Stradela se înfundă într-un zid cenușiu, coșcovii, dintre crăpăturile căruia țâșneau jerbe de mușchi.

— Unde am mai văzut eu fundătura asta? Întrebă Anton.

— La Galați, pe strada Mazeppa – râse Dumitrache. Haide, nu mai visa Galațiul! Am ajuns la vechiul Parc des Buttes-Chaumont. Vrei să intrăm?

— Dacă găsim bere.

— Îți pierzi sentimentul naturii. Dar, în sfârșit, ca șomer, ți se iartă.

— Și tu, în definitiv, ești tot șomer – spuse Anton urmându-l pe drumul îngust, de pământ, așternut la poalele zidului. Repeti toată ziua Bicii, ca să cânți seara prin taverne!

— Repet pentru marele concert – spuse Dumitrache. Voi cânta în fața capetelor încoronate cu ocazia Expoziției Universale. Oh, dacă ar fi aici și Francisca!

— Putem s-o invităm – spuse Anton. Dacă voi avea bani, îi voi invita pe toți. N-au văzut niciodată Parisul.

— Vei avea – spuse Dumitrache. Foarte mulți. Ah, să scurtăm drumul!

Trecură printr-o crăpătură a zidului și se afundară sub arborii solemnii, tăcuți.

— Unii preferă poarta principală – spuse Dumitrache. Dar ce sentiment de împăcare îți dă aleea asta de pini!

— Pe mine mă adoarme – spuse Anton. Răcoarea trage la somn.

— O să te înviiorezi cunoscându-l pe conte – spuse Dumitrache. Și cred că și tu o să-i plăci. Pe unde intrăm noi vin doar prietenii intimi. Uite, ai fi bănuir că aici se ascunde o poartă? Ocoli un pin enorm, cu trunchiul învelit în boschete, și deschise o poartă de fier forjat, care scârțâi prelung. Mă ierți că o iau înainte, dar pe tine câinii nu te cunosc.

Se aflau pe o alee de pietriș, mărginită de două rânduri de hangare înecate în iederă. Un câine lup care picotea la soare se apropie leneș de ei și începu să dea din coadă lingând mâinile lui Dumitrache.

— Eh, botosule – se însenină Anton. Își înfundă mâna în ceafa animalului și începu să-l scarpine. Îi amintea de Foxi lăsat în curtea de la Galați, cu urechile lui nervoase și blana înspicată.

Un al doilea câine, asemeni unui vițel, acoperit cu petice de lână roșcată și albă, se desprinsese de sub pereții hangarului. Era un Saint-Bernard somnoros, pufăind ca o locomotivă.

— E Pierrot – spuse Dumitrache, un animal blând, bine dresat. Anul trecut a mâncat un om.

— Să-i fie de bine – mormăi Anton, Poate că azi e sătul.

Bătu câinele peste bot, ca pe un cal. Pierrot căscă, ferindu-se și le întoarse spatele. Văzut din urmă părea o femeie ciolănoasă, căreia i s-a destrămat fusta.

— E cineva pe alee? Întrebă o voce nazală. Pierrot, e cineva?

Câinele sforăi leneș și se întinse la umbră. De după hangar apărură un om purtând o haină de atlas auriu cu brandenburguri, pantaloni golf și o mare canotieră cu

panglică neagră.

— Oh, Dumitrache! Exclamă graseind. Dacă ai ști de când te caut! Dumnealui e băiatul de care mi-ai vorbit?

— Da - spuse Dumitrache. E Anton David, un prieten din copilărie, este...

— Te rog - îl întrerupse omul jovial. N-am nevoie de recomandări! Doar ne cunoaștem de câțva timp... Domnul Anton, nu-i așa?

— Da...

— Sunt contele de Droitdieu. Deziree de Droitdieu.

Dumitrache mi-a spus că dumneata ai putea proba noul meu tip de bicicletă... I-ai explicat, nu-i așa Dumitrache?

Vorbea repede, absorbit, răsucindu-și un nasture.

— Nu sunt un bun ciclist - spuse Anton.

— Nici nu e nevoie - spuse contele. Bicicletele mele nu sunt la fel cu cele pe care le cunoașteți. Necesită doar forță, multă forță. Și voință.

— Are o forță uriașă - spuse Dumitrache. Ar putea, ridica un cal în spinare. Și ar galopa cu el prin Paris.

— Da, e omul care îmi trebuie.

Ocoliră hangarele și ajunseră pe un teren viran, foarte mare, ale cărui laturi dispăreau sub grămezi de automobile stricate, roți, motoare pe jumătate acoperite de huse cachi pe jumătate lăsate afară, să ruginască. În stânga, sub nelipsitele perdele de iederă, apărea o clădire din cărămidă aparentă, cu un coș uriaș, iar în dreapta o construcție din bare de oțel imitând turnul Eiffel.

— Fabrica e oprită - spuse contele. Pentru o lună muncitorii sunt în concediu, iar eu, împreună cu câțiva oameni, pregătesc expoziția.

— Contele de Droitdieu e și arhitect - spuse Dumitrache.

— Oh la la, oh la la - se apără cochet contele. Ca să-mi

procur banii necesari experiențelor mele construiesc pavilioane și mașinării pentru toate marile expoziții ale lumii.

Îl luă de braț pe Anton, foarte afabil, conducându-l spre una din laturile terenului.

— Ceea ce vedeți aici - spuse - sunt resturile unei expoziții privind istoria locomotivei. Ah, am avut niște piese extraordinare, reproduse după desenele de epocă, după descrierile martorilor oculari! Dar cele mai frumoase mi-au fost furate. Vă rog... vă rog priviți - îi spuse lui Anton care abia își înăbușise căscatul - am toată istoria navelor sub prelatele astea: caiace, drakkaruri, trireme, galere...

Se opri, încruntându-se, și bătu din palme.

— Pierrot - strigă. Eh, Pierrot, câine blestemat!

Saint-Bernardul apăru legănându-se.

— Vezi ce se întâmplă cu goeleta - spuse. E prea aproape de gard și cred că golaniile ăștia au venit la furat catarge. Goeleta, câine păcătos, nu yahturile! Unde te bagi? Se repezi pe urmele câinelui și-i trase un picior. E un bleg - urmă. Un maniac. L-a învățat nu știu care dobitoc să joace șah și acum în loc să păzească exponatele se ascunde la umbră și se gândește la Alehin!

— E un câine savant - îndrăzni Dumitrache. E mort după muzică.

— Simulează - ricană contele. De câte ori vrea să între pe sub pielea cuiva face la fel... Și, domnule Anton, să continuăm... Ceea ce vezi strălucind în sacul ăsta e tot ceea ce mi-a mai rămas după o prezentare fi ceea ce s-ar putea numi „Mistica pietrelor prețioase”. Ideea e a lui Claudel, e adevărat, dar eu a trebuit s-o ilustrez. Îți dai seama ce îngrozitor a fost ca vreme de câteva luni să fabric în loc de șasiuri și genți de bicicletă - rubine, topaze,



safire?!

Își întrerupse expunerea urmărind câinele care încerca să se cațere pe una din grămezi.

— Pierrot, nu fii tâmpit – spuse cu voce joasă. Acolo sunt piesele „Evoluției animalelor”! E adevărat – îi explică jenat lui Anton – că felinele au fost strălucit executate, le puteți vedea, dar de aici și până la a le adulmeca în fiecare zi! ... Uneori mi se pare că e un câine vagabond, că nu l-am făcut eu, cu mâna mea.

— Ați făcut, *ce?* Întrebă Anton, pentru prima oară atent.

— Câinele! Exclamă contele intrigat. Pierrot a fost *făcut de mine! Cu blană cu tot!* De altfel oricine poate face câini. Dacă, bineînțeles, o dorește și e cât de cât inițiat... Ah, iată și „Istoria coafurilor” – urmă indicându-le o piramidă de capete prăfuite. Ce succes! Ce scandal! Nici muzeul Grevin n-a trebuit să facă față atâtor furturi, ca bieteile mele capete!

— Aveți și cai? Întrebă Anton. Și arme?

— Și arme și cai. Câți poștești. Iată-i, domnule Anton!

Erau murgi, roibi bălțați, cai de poveri, cai de munte, pur-sânge cu nărilor palpitânde.

— Parcă sunt vii – spuse Anton.

— Dar și *sunt vii* – spuse contele surprins.

Se dădu eu un pas înapoi, își scoase un monoclu din buzunarul de la piept și-l îndreptă asupra lui Anton.

— *Sunt vii* – repetă indignat. Dumneata te pricepi la cai?

— Da – răspunse Anton.

— Și care ți se pare mort?

Dumitrache îl apucă de cot strângându-i-l.

— Ah, niciunul – spuse Anton. Niciunul *nu pare mort*.

— Dar nici nu el strigă înăbușit contele.

— Sunt vii, e evident – interveni Dumitrache surâzător.

Dânsul e la Paris abia de șase săptămâni. Se exprimă defectuos.

Bine – spuse contele calmându-se. La urma urmei, n-are nicio importanță.

— E extraordinar de interesant – spuse Anton. Aș rămâne aici zile întregi. Mai mult decât la Luvru.

— Nu v-ar fi prea greu – râse contele. Am organizat o istorie a muzeelor și găsiți orice, de la British Museum la Galeriile Tretiakov, de la muzeul Edison la Carnavalet. Așa că și Luvrul e aici.

— E mai interesant decât turnul Eiffel – murmură Anton.

— Și turnul Eiffel e aici. Chiar la intrarea în depozit. Dacă dorim, îi putem da mărimea naturală.

— E cel mai pasionant loc din Paris – șopti Anton copleșit.

— Și Parisul e aici – spuse blând contele. În fund, la expoziția ”Capitalele lumii”, cu toate străzile, muzeele, bordelurile. Până și cu Academia.

— Îmi pare rău – spuse Anton.

— Totul, totul există în această curte – urmă contele parcă fără să-l audă. Continentele, oamenii, arta, istoria. Dacă cineva le-ar folosi ar putea construi mii de lumi paralele. Bineînțeles nu toate în întregime.

— Evident – surâse Dumitrache. Din „Istoria continentelor” lipsește flora Țării de foc.

Vai, a ars! Suspină contele.

— Era derizorie – observă Dumitrache.

— Da, dar am o Americă de Sud descompletată... înțelegeți? E ca la un servici de pahare... dacă se sparge unul trebuie să înnoiești tot serviciu... Și fără să pot da vina pe nimeni! Pierrot e un biet câine, iar ceilalți, oamenii, au atâtea pe cap!

— Există cumva pe aici și Galațiul? Întrebă Anton.

— Există *totul!* Răspunse contele. În trei, patru, zece exemplare! Există câte Galațiuri vrei!

— Au rămas numai șase bucăți... observă respectuos Dumitrache. Ați sacrificat unul pentru istoria războaielor.

— Ah, incendiul din o mie optsute șaptezeci și nouă! Frumos, foarte frumos!

— S-ar putea oare...? Începu Anton, dar Dumitrache îl strânse de cot.

— S-ar putea, *ce?* Întrebă iritat contele.

— S-ar putea bea puțină apă? Întrebă Anton.

— Ce fel de apă? Întrebă contele provocator. După cum se pare dumneata continui să te îndoiești că aici s-ar găsi totul! Vrei apă de puț, apă de Selz, de Borsec, de Barzumi?

— Apă de robinet - îngăimă Anton.

Din spatele „Evoluției cailor” apăru un bărbat mărunț, cu mustăți a la gauloise, roșu la față, târând după el un Kodak uriaș și un trepied.

— Domnul Anton, jocheu și ciclist - îl recomandă contele, domnul Donat, sculptor și fotograf... Dragă Donat, domnul dorește un pahar cu apă.

— Găsește tot ce vrea puțin mai încolo - spuse domnul Donat stânjenit. Se vede și firma” De la puț la canalizarea modernă”. Pofțiți!

O luă înaintea lor, fredonând, mișcându-și mâinile și chiar potrivindu-și pasul după o comandă imaginară.

— Poate să fie foarte rece? Întrebă după câțiva pași.

— Frapată - răspunse Anton.

Domnul Donat trase de marginea unei prelate care se desfăcu asemeni unei cortine. Sute de robinete își scoteau capetele dintr-o grămadă de țevi încolăcite. Luând un pahar de pe poliță, domnul Donat îl umplu, oferindu-i-l.

— Apă de Galați. Puțin prea condimentată pentru gustul

nostru, dar cred că cea mai potrivită preferințelor domnului.

— E extraordinară - spuse Anton, înclinându-se. Și acum aș vrea să mă puneți la treabă.

— Bicicleta e pregătită? Întrebă contele.

— E în partea cealaltă - răspunse domnul Donat Dimon ne așteaptă.

— Să traversăm - spuse contele arătând largul curții. Dacă ne-am mișca într-un spațiu real am face pe puțin trei ani. Dar așa...

— Dimon ați spus? Întrebă Anton.

— Da. Un fost ofițer rus stabilit la Paris - șopti Dumitrache. Foarte priceput la samovare și la aparate de zbor.

— Dar bicicleta? Murmură Anton.

— Vei vedea - îl liniști Dumitrache. Am încredere în tine.

— Ca să te pun în temă - începu grav contele - țin să-ți spun domnule că problemele zborului au fost studiate pentru prima oară serios de Leonarado da Vinci. Dar până acum șaiszeci de ani nu s-a făcut nimic practic. Cayley, Mojaiski, Penaud, Walker, au teoretizat doar. De altfel, îi am pe toți aici, dar n-are rost să le ascultăm părerile. Sunt îngrozitor de depășite.

Anton îi aruncă o privire întrebătoare lui Dumitrache care-și duse un deget la buze.

— Ceea ce mă interesează în momentul de față - adăugă contele - e aparatul încercat de compatriotul dumitale Vuia acum zece sau unsprezece ani. Avea două elice ce se roteau în sens invers. Ciclistul Gaston Degy l-a ridicat până la zece metri.

— Ciclistul! Îngână Anton.

— Da, ciclistul. Pedala pe o bicicletă zburătoare.

Pe măsură ce se apropiau de grămada de aripi, elice și fuselaje înfundate între pomi, se auzea un zbârnâit ușor.

— Dimon! Chemă contele. Dimon Platonovici, idi suda!

O aripă de planor se dădu deoparte lăsând să apară un om cu figură mongolică, îmbrăcat într-o veche uniformă cadii.

— Bună ziua - spuse el. Ce faci, Anton?

— Dimon Platonovici! Șopti Anton căscând gura. Dumneavoastră, aici...

— Dar toată lumea e aici - glumi fostul căpitan Dimon Platonovici. Uneori mi se pare că întâlnesc încă doi Dimon, în celălalt colț la istoria ceaiului, secția samovare...

— E foarte nostim ce spui - îl opri contele, dar aș vrea să trecem la treabă. Bicicleta, dragul meu.

Dimon făcu stânga-împrejur săltând ca o lăcustă în papucii lui cachi și începu să scotocească în grămadă.

— Dezordinea asta mă ucide - spuse contele. Și v-am rugat de atâtea ori, de atâtea ori... Pierdem un timp neprețuit cu aceste căutări...

— E veșnica reluare - spuse Donat. Creația...

— Fleacuri! Îl întrerupse aspru contele. Uite-l cum se înfundă în hățișul ăsta de carburatoare!

— Se joacă - îl apăra Dumitrache. Știe foarte bine unde e bicicleta. Hai, Dimon Platonovici - urmă ridicând vocea. Ne grăbim. Pavilionul închisorilor nu e gata încă.

— Vinee! Țipă Dimon dându-și drumul de-a lungul unei aripi ca pe un tobogan. Se rostogoli pe jos, apoi apucă ceva care semăna cu o insectă enormă cu roți și o împinse până în fața lor. Era o bicicletă pe al cărei șasiu creșteau furcheți, axe și lanțuri, culminând în partea de sus cu o aripă de pânză și două elice laterale.

— Încalecă - spuse contele.

Scoțându-și haina, Anton încăleacă. Mânerele ghidonului erau răcoroase, plăcute la pipăit. Apăsă pedalele și găsi surprins, că se mișcau fără nicio rezistență.

— Te rog! Spuse contele.

Anton se aplecă înainte – știa că așa se face la cursele de ciclism și așa făcea și el la cursele de cai – și începu să pedaleze. Simți elicele rotindu-se în dreapta și-n stânga lui ca niște ventilatoare și bicicleta porni. Înainta ușor, fără zgomot, prin fața grămezilor de carcase, de ferestre de sticlă, săltând peste găurile terenului.” E aproape ca într-un trap de plăcere” – gândi. Picioarele i se mișcau singure, se aruncau lacome în urmărirea pedalelor și mâinile jucau ghidonul ca pe niște hățuri. Se aplecă mai mult și involuntar îi șopti bicicletei ca unui cal:” Hai, hai, drăguță”. Sub el cadrul și șaua se modulau și vântul începu să-i sufle în față. Curenții de aer șuierau. Îi simțea biciuindu-i spinarea și el se aplecă din ce în ce mai mult. Până atinse ghidonul cu pieptul. Dădu pînteni cadrului de metal, gata să-și prindă picioarele în angrenaj și în aceeași clipă auzi un răcnet dedesubtul său. Era Dimon care țipa: „Mai sus, mai sus”, și atunci înțelese că a părăsit pământul, că zboară.

Pedalele se roteau însă prea repede, nu le mai putea ajunge din urmă și atunci se încovoie mai mult proptindu-se cu fruntea în ghidon. I se păru că roata din față s-a ridicat, că fuge pe o singură roată și continuă să pedaleze închizând ochii. Urca și trebuia să-și miște nebunește picioarele ea să nu se prăbușească.

— Mai sus! Urlă vocea graseiată a contelui. Încă puțin!

De astă dată deschise ochii și privi – văzu un perete enorm de zăbrele și, prin el, turle, turnuri, oameni.

— Uraaa! Strigă vocea contelui. Mai sus! Mai sus!

Recunoștea acoperișurile bisericilor, dar i se părea absurd să se afle deasupra lor. În stânga lui era turnul Eiffel și în dreapta, dedesubt, un grup de invalizi îl salutau cu mâna la chipiu.

Bicicleta atinse zăbrelele turnului și zbură dintr-una într-alta ca o libelulă în vreme ce oamenii aflați pe terasele de metal aplaudară. Apoi aparatul sări înapoi pârâind – avu impresia că una din aripi s-a agățat în ceva și pierdu înălțime. Sub el vacarmul se înteți – oamenii fluierau, strigau, se împingeau unii pe alții și bicicleta ateriza bufnind. Contele, Dumitrache și domnul Donat îi ieșiră în întâmpinare.

— Bravo! Spuse contele strângându-i mâna. Ai fost extraordinar, domnule Anton. Donat, o poză te rog!

— Monsieur Antoine – spuse domnul Donat. Rămâneți pe loc o clipă. Pentru că lumina e prea slabă permiteți-mi să vă fardez.

Vorbind își aranja trepiedul și fixă aparatul. Apoi scoase din buzunar o cutie, o deschise și luă pe vârful degetelor puțin galben-citron.

— Ah, puteai să lași asta pentru mai târziu – spuse contele. Am nevoie de el câteva zile, neschimbat.

— O să-l fardez doar foarte puțin – spuse Donat ungând fruntea lui Anton. E obosit, nu se poate altfel. Îi masă tâmpile, apoi sprâncenele. Și-o picătură de albastru – șopti.

— Toate culorile – acceptă Anton încântat.

— Ai fost nemaipomenit – spuse Dumitrache. Eram gata să-ți cânt un marș.

— Crezi că am depășit cincizeci de metri înălțime? Întrebă Anton.

— Cincizeci de metri?! Contele îl privi stupefiat.

Cincizeci? O-la, la, la. Își smulse canotiera din cap și o trânti de pământ. Mais il est fou... ou idiotement candide. Cincizeci de metri... *Ai zburat!* Ai zburat deasupra Parisului, dragul meu! Ai fost văzut, fotografiat! Vei apărea în ziare!

— Deasupra Parisului-Paris? Întrebă Anton. Sau... deasupra Parisului dumneavoastră?

— A celui mai Paris dintre Parisuri! Pe bicicleta *mea*, tip Deziree de Droitdieu.

— E un mucalit - spuse Dumitrache. Știe foarte bine că a zburat deasupra Parisului-Paris.

— Vă rog, dați-vă deoparte - spuse domnul Donat. Îmi intrați în obiectiv.

Dumitrache se aplecă, aproape să cadă, iar Dimon Platonovici, care se apropia cu pasul său de lăcustă, încremeni într-un picior.

— Privește aici - spuse domnul Donat, dispărând în mâneca neagră a aparatului. Așa... Zâmbește... înalță-te puțin, ești prea scund... Spune-mi... șoldurile... nu le-ai vrea mai înguste?

— Lasă-l așa - ordonă contele.

— Samson era mai înalt - șopti Dumitrache. Nu uitați că de mâine...

— Treaba voastră - spuse contele. Nu pot să mă ocup de toate mărunțișurile. Dar Heracles sculptat de Glicon avea *exact umerii ăștia*.

— Deci șoldurile mai înguste - mormăi Donat, asemeni unui croitor care ia măsura. Spatele e îndeajuns de larg și bicepsii... Bărbia puțin înainte, monsieur Antoine... Perfect.

Anton auzi declicul aparatului și în aceeași clipă simți cum îi cad pantalonii.

— Încă o dată - spuse domnul Donat. Ar trebui să fii mai înalt cu un deget...



— Îmi pare rău - murmură Anton.

— Nicio grijă - spuse domnul Donat. Eu îmi modelez modelul totdeauna. C'est l'art du statuaire, monsieur.

— E Samson, nu discobolul - mârâi contele. Totul merge de minune până la cultură! Samson e Hercutul vechiului Testament, dragii mei...

— Să-l îngroș la loc? Întrebă domnul Donat. Dumneavoastră porunciți? ...

— Lasă-l așa - spuse contele. O să ne apuce noaptea aici!

Bubuitura unui tunet îndepărtat îi făcu pe toți să tresară.

— E căpitanul Duțulescu - spuse răutăcios Dumitrache. Demontează pavilioanele de arme.

— N-am cerut demontarea nici unui pavilion! Spuse contele surprins.

O a doua bubuitură se rostogoli dinspre marginea îndepărtată a terenului și o flacăra albă țâșni dintr-o grămadă de vechituri.

— Ce e acolo? Ce se întâmplă? Strigă contele agitându-și canotiera. Acum i-a venit lui Duțulescu să se joace?! Privi iritat în jur și toți își plecară capetele. Și dați-i acestui domn ceva de îmbrăcat - adăugă. E doar musafirul nostru, nu-i așa?

Jenat, Anton își aminti că-și scosese haina înainte de a se urca pe bicicletă și pe furiș își pipăi pieptul și șoldurile. Cămașa îi plesnise la subsuori - mânecile abia se mai țineau - iar pantalonii i se scurtaseră. Până și pantofii se strâmbaseră, încovoindu-și vârfurile.

— Sunt ca o paparudă - spuse, înroșindu-se.

— Ai fost grozav - îl încurajă Dumitrache. Vei deveni campionul Franței.

În timp ce șușoteau, contele se urcă pe barele de jos ale

turnului Eiffel făcând semne cuiva de foarte departe.

— Dă-mi telefonul - îi porunci lui Dimon.

Fostul căpitan de artilerie îi introduse brațul în cea mai apropiată grămadă de angrenaje desperecheate și scoase un telefon.

— Spasiba, Dimon Platonovici, spasiba - murmură contele formând un număr pe discul telefonului. Alo! Strigă. Alo! Căpitanul Duțulescu! Da... am auzit! Ți-am interzis să te mai joci cu vulcanii!

— Și eu care credeam că e o bombă! Șopti mirat Dumitrache.

— Cum?! Întrebă contele. A erupt singur?! Nimeni nu erupe singur! ... Nici Krakatau! Te rog! Te rog foarte mult... îl închizi cum știi și-l pui la loc... Nu uita că și alaltăieri ai consumat lava pe un joc idiot de artificii...

Așeză receptorul pe furcă, iar Dimon Platonovici ascunse telefonul printre angrenaje cu iuțeala unui prestidigitator.

— Românii ăștia sunt nemaipomeniți - spuse întorcându-se spre ceilalți. Priviți ce iluminatie a făcut! Dimon, vino cu mine până acolo!

Anton privi în direcția indicată și văzu cerul prăfos colorându-se de o lumină albastră.

— Parcă se înseninează - murmură.

— E Krakatau șopti Dumitrache. La fiecare erupție zguduie întregul depozit. Și cum domnul conte bănuie că s-ar putea umbla la pavilionul revoluțiilor...

— Până una alta - interveni aferat domnul Donat - cred că domnul Anton David ar trebui să-și schimbe costumul. Contelui nu-i plac neglijențele vestimentare.

— Nici haina nu m-a rămas întreagă - murmură Anton.

— Oh. Nu-i nimic - surâse domnul Donat. Vom încerca s-o înlocuim... S-ar putea să vă pară demodat ceea ce vă

ofer. Dar e tot ce-am putut obține... și numai pentru douăzeci și patru de ore. Ah, aceste mici servicii prietenești...

Anton luă surprins cămașa largă care i se întindea, șnurul și sandalele.

— Dar e o cămașă de noapte - spuse cu jumătate de voce.

— Oh, nu... e o cămașă de acum șase mii de ani.

Ei susțin că ar fi *chiar* vestmântul lui Samson, ceea ce eu nu cred. În schimb șnurul e autentic. Se spune că a legat cu el odată, treizeci de amaleciți.

— Amaleciți? Repetă Anton, închipuindu-și că e vorba de un soi de viezuri.

— Te rog aruncă zdrențele astea - spuse domnul Donat. Treci în spatele prelatei și schimbă-te acolo.

Greoi, abia trăgându-și picioarele. Anton se aplecă pătrunzând sub faldul de pânză cachi pe care domnul Donat îl trăsesese deoparte.

Se afla în mijlocul unui deșert acoperit de ierburi țepoase. Un câine cu blana năpârlită își înfundase capul în stârvul unui om și, de jur împrejur, cât vedea cu ochii, totul ca presărat de cadavre cu brațele smulse, eu picioarele răsucite.

Făcu un pas înapoi pentru a reveni în curtea depozitului, dar vocea domnului Donat răsună deasupra lui poruncindu-i: "Îmbracă-te! Se așează pe jos, ferindu-se de o șopârle cenușie, cu ochii sclipitori și se descălță. Se dezbracă apoi la piele și-și îmbracă larga cămașă de în tighelită cu fir roșu. Se încinse cu șnurul și-și potrive curelele sandalelor. Și când vru să se ridice descoperi lângă el scheletul unei fălci de măgar și îl cuprinse în palmă ea pe o măciucă.

Se cernea o lumină murdară de sus, fierbinte și lăptoasă, și ducându-și mâna la ochi zări o caravană de cămile și zidurile unei cetăți. Se întoarse brusc pe călcâie spre a-l striga pe Dumitrache, dar în spatele lui nu erau decât dune de nisip vânăt.

— Dumitrache! Chemă. Hei, Dumitrache!

Câteva păsări negre se ridicară de pe cadavrele pe care le ciuguleau și câinele mârâi, arătându-i botul plin de sânge. Era o hienă, așa cum o cunoștea din cărțile de școală și ca și atunci îl îngrețoșă înfățișarea ei. Făcu un pas gata s-o lovească, dar hiena fugi mârâind, scheunând.

— Hei, Dumitrache – strigă din nou. Domnule Donat!

Știa că glumeau pe socoteala lui, dar nisipul îi pătrundea în ochi, îl simțea scrâșnindu-i între dinți. N-avea altceva de făcut decât să-i găsească și bănuia că trebuie să fie undeva pe aproape. De aceea nu se lăsă îmbiat de imaginea cetății pe care soarele o acoperea de lumină, ci se îndreptă spre tufișurile de scaieți ce apăruseră în spatele său.

Dar erau mai departe decât i se păruse. Făcu încă un pas, apoi mai mulți și pe măsură ce mergea tufele se depărtau și ele. O luă atunci la fugă, în salturi mari, și fu gata să le ajungă, dar când întinse mâna nu întâlni altceva decât un spin uscat, fierbinte.

— Haide, Dumitrache, haide – spuse. Crezi că nu mi-a ajuns cățaratul pe turnul Eiffel?

Ascultă, dar nimeni nu-i răspunse. Și caravana se apropia – vedea figurile uscate și negre adăpostite de humusuri și se hotărî să-i aștepte calm pentru că Dumitrache trebuia să fie unul dintre ei.

Se așeză pe jos, cu picioarele strânse sub el, admirând pasul măsurat al cămilelor, picioarele lor înalte, și-și dori să călătorească și el pe un astfel de animal. Apoi, înainte de a

înțelege bine ce se întâmplă, auzi un șuierat ușor și ceva îi atinse brațul.

— Dumitrache, Dumitrache – murmură fără să se miște.

Șuieratul se auzi din nou și din nou ceva îl bătu pe umăr.

— Am înțeles – murmură. Te ascunzi în spatele meu, dar n-am să mă întorc.

O înțepătură fierbinte în picior îl făcu să sară în sus. O săgeată îi străpunse pulpa, imediat sub genunchi. Alte două erau înfipse în dreapta și-n stânga lui.

— Hei! Opriți! Strigă. O să mă găuriți de-a binelea!

Dar călăreții porniseră în galop spre el, adunându-se în semicerc și urlând. Scăpă de ploaia de săgeți rostogolindu-se în spatele dunei pe care stătuse până atunci. Auzea acum grohăitul animalelor, mugetul lor plângăreț, și, înainte de a mai apuca să-și ridice fruntea, duna se cutremură de tropotul copitelor.

Îl înconjură și-și aruncă sulițele prinzându-l ca într-o colivie. Lemnul lucios al armelor mai vibra încă și uluit văzu câțiva călăreți descălecând și apropiindu-se de el, ducând în mâna stângă mănunchiuri de funii groase, iar în dreapta săbii scurte.

Și atunci își dădu seama că jocul a durat prea mult și că o făcuse îndeajuns pe prostul și sări dărâmând colivia de suliți. Războinicii se opriră înmărmuriți, iar el, scuișând nisipul ce-i umplea gura, îl izbi cu pumnul pe cel care îi era mai aproape.

Omul se frânse în două și înainte ca ceilalți să se dezmeticească se repezi la ci lovindu-i cu falca de măgar și nu se opri decât atunci când cei rămași în picioare o luară la fugă lăsând în urma lor un vălmășag de burnusuri și animale strivite.

Îi plăcuse jocul. Acum toți aveau să se ridice, să-i strângă mâna, și chiar văzu apropiindu-se dinspre cetatea-decor un șir de oameni ale căror haine și podoabe prinse în păr străluceau, în vreme ce călăreții strunindu-și cămilele dispăreau sub zare.

Și abia când hiena se întoarse lingând sângele care mustea în nisip înțelese că războinicii *erau morți și că-i ucisese el, lovindu-i cu groaznica falcă de măgar*. Și atunci își smulse haina de mătase, furios, și, dând la o parte trupurile prăbușite unul peste altul, o luă la fugă. Dar se încurcă în vestmântul unuia dintre războinici, care pe măsură ce se zbătea, îi înfășură fața și pieptul și trebui să-l rupă pentru a se elibera.

Rămase cu bucata de pânză în mână năuc, plin de nisip, în vreme ce domnul Donat îndrepta asupra lui obiectivul Kodak-ului.

— Rămâi o clipă nemișcat, îl rugă. O singură clipă. Așa... Merci.

— Dar în ce hal ești! Exclamă îngrijorat Dumitrache. Zgâriat, cu ochii umflați! ...

— A rupt și un colț al prelatei - spuse domnul Donat. Probabil că s-a încurcat între toate vechiturile acelea. I-am spus de atâtea ori contelui că avem nevoie de cabine de probă cu oglinzi, ca la marile magazine, nu de sărăciile astea!

— În schimb acum pare un adevărat Samson - murmură Dumitrache. Aproape nu l-aș fi recunoscut. Te felicit, domnule Donat.

— E opera dumneavoastră - se închină reverențios domnul Donat. Eu am adăugat, ea să spun așa, puțină culoare locală.

Mi-e sete - gemu Anton. Pustiul acela...

— Pustiul acela - chicoti domnul Donat. Înfundând lentilele telescopice ale aparatului. Pustiul acela... iată-!l!

Și ridicând prelată îi arată lui Anton o movilă de nisip pe care încremenise o șopârlă cenușie.

— Și totuși mi-e sete - repetă Anton. Și mi-e somn. Mi-e somn tot timpul.

— Să-i dăm să bea ceva - spuse domnul Donat.

— Sau niște fructe - propuse Dumitrache. Merele taie. Setea.

— Merele de aur - murmură domnul Donat. Am înțeles. Și din nou balaurul, și Anteu, și Atlas. E dorința contelui, nu-i așa?

— E soarta - spuse Dumitrache. Mai târziu și-o va alege singur, dar acum?

— Acum - spuse domnul Donat reverențios - prietenul nostru Antoine se va odihni la umbră, iar eu voi face ceea ce făcea prietenul meu Glicon odinioară.

În stânga lor, sub o mare umbrelă galbenă, pictată cu piramide verzi sclipeau sticlele unei mici tonete. Așezați pe scaune de pânză multicolore câțiva oameni își sorbeau răcoritoarele prin pai.

— Ia loc - spuse domnul Donat. Vrei o oranjadă sau niște fructe?

— Fie și fructe - răspunse, obosit, Anton. Fructe și un pat.

Domnul Donat se apropie aducându-i o fructieră eu mere. Erau mere mari, aurii, aburite de frig. Anton luă unul, jucându-l în palmă, apoi îl mușcă și gura i se umplu de un parfum de zăpadă și de banane.

Și când se ridică, având încă pe buze gustul mărului, văzu că e legat fedeleș, iar ostașii cu capetele rase îl înșfăcă de mâini și de umeri luându-l pe sus.

Părăsiră pădurea de pe malul fluviului și trecură, sub soarele arzător, prin fața templului pictat cu păsări și animale. În față mergeau preoții, ferindu-și poalele hainelor bătute cu mărgel, și de jur împrejur mărșăluiau ostașii tuciurii. Iar de amândouă părțile drumului se adunase poporul. Chicotind, ținând și blestemându-l și Anton auzi o femeie strigând:

— Iată pe cel care l-a ucis pe Anteu!

Apoi trecură pe o șosea largă, vegheată de lei cu capete de femeie și de idoli cu capete de crocodili. Fluierile sunau ascutit și tobele răspundeau.) Și apără un nou templu cu ziduri foarte înalte, acoperite de figuri de zei și de mii de semne întortocheate, și pe mari scaune de piatră așteptau de milenii, cu palmele lipite de genunchi, regii morți. Capul le era înfășurat de o broboadă de piatră trecută prin spatele urechilor și purtau cu toții bărbi drepte și netede de piatră.

Convoiul trecu pe sub degetele de la picioarele regilor, pe sub marii ulii de piatră cu chivăre sfinte și se opri în fața altarului.

Regele viu coborî de pe tron. Avea părul și barba pudrate cu aur, sandale de aur și un toiag terminat cu un cap de șarpe. Se închină regilor morți ale căror capete păreau că se pierd în nori, apoi se întoarse spre ostași și făcu un semn. Anton fu coborât de pe umerii celor care-l purtaseră până atunci, și unul din soldați îi tăie legăturile de la picioare. Apoi regele făcu un alt semn și se simți împins către altarul de jertfe străjuir de preoții îmbrăcați în cămăși lungi, chenăruite cu roșu, purtând amfore de vin și de ulei, snopi de spice și talgere cu fructe.

— Zeu al zeilor – cuvântă regele invocând cerul – seceta ocolește pământul Egiptului. Slavă ție!



— Slavă zeului - cântă corul preoților. Slavă regelui Busiris!

— An de an - urmă regele, ți i-am adus jertfă pe toți străinii veniți pe pământul nostru, așa cum ne-ai învățat să facem, prin gura prorocului Frasios, cipriotul.

— Slavă zeului, slavă regelui - cântă corul.

— Mâniei și milei tale, zeu al zeilor, îl jertfim azi pe acest grec puternic, învelit în piele de leu! Fie ca sângele lui să adape ogoarele noastre!

— Fie ca sângele lui să adape ogoarele noastre! Repetă corul cu glas de orgă.

Zeci de mâini îl siliră pe Anton să se lase pe spate și marele preot îi pipăi pieptul făcând un semn roșu deasupra inimii sale. Cuțitul scânteie prin aer - o lamă lungă și goală, rece în soarele arzător, o lamă goală, lacomă - și în clipa aceea funiile plesniră și preoții se dădură de-a rostogolul.

Marele preot se prăbuși mort călcat pe grumaz cu o talpă de fier. Căzură morți preoții care se repeziră în ajutorul său și deasupra mormanului de cadavre se ridică prizonierul grec învelit în piele de leu. Sub zuluful de păr, ochii îi scânteiau și-i scânteiau în barba cârlionțată dinții ca de fiară, Smulgând spada unui ostaș, despică fruntea comandantului Ameros și-i tăie pe cei douăzeci de arcași din suita regelui. Îl ucise pe bogatul Naftos, pe Ru-chei-ri - maimarele hienelor dresate - și pe Malnaser - călărețul de nisip. Sub picioarele lui vâjnoase se adunase un lac de sânge, dar sabia sa nu se opri decât după ce se afundă în pieptul regelui Busiris și în gâtul fiului acestuia, Amlidarnos.

Apoi, aruncându-și spada în nisip. Anton își frecă pleoapele cu pumnii. Simțea că visul s-a terminat, dar nu se putea trezi și de jur împrejurul său, pitite în spatele

zeilor, sub pietre, sute de capete îl urmăreau, descompuse de groază. Brațele i se înnegriseră și sângeraseră sub lovituri și gâtlejul îi ardea de sete. Aplecându-se, ridică un măr căzut în nisip, din grămada de fructe și spice risipite în jurul altarului, și mușcă.

— Sunt foarte bune merele astea - spuse domnul Donat. E o specialitate a contelui. Parmen aurii altoite cu Renette.

— E suficient pentru azi? Întrebă Dumitrache.

— Oh, da! Răspunse domnul Donat. Domnul Antoine a fost la înălțime, iar eu mă simt un adevărat Glicon. Trebuie să privim viitorul cu încredere!

— Atunci, pe mâine - spuse brusc jenat Dumitrache.

— Pe mâine! Ricană domnul Donat. Succes domnule Antoine! În clipa asta ești de altfel ca și angajat!

— E angajat, fără niciun „ca și” - se auzi vocea contelui. Se întoarseră. Domnul de Droitdieu era în spatele lor, puțin prăfuit, dar bine dispus. Mă vei scuza, domnule David - spuse - dar n-o să te pot folosi în pavilionul de „Evoluția calului” unde am prea mulți funcționari și așa. Vei lucra în pavilionul de „Istorie a miturilor”, secția „Eroi” și în timpul liber, vei face demonstrații de zbor cu bicicleta. În ceea ce privește îndemnizația dumitale...

— Vă rog - îl întrerupse Anton. Încă n-am arătat dacă sunt bun la ceva.

— Oh, ba da. Ba da - spuse contele. Ai putea deveni un adevărat darmant! Am multă încredere în dumneata! Continuați, vă rog, să-l inițiați în obiceiurile casei!

Îl salută scoțându-și canotiera și ocolind mica tonetă dispăru împreună cu Donat care se încovoia sub greutatea aparatului său de fotografiat.

— N-am înțeles ce-a spus contele alaltăieri - mormăi Anton îndreptându-și cutele tunicii. Că aş putea deveni un

adevărat... *darnamt* sau *darmant*... E o... funcție tehnică?

— Oarecum - răspuse Dumitrache. E mai mult o idee a lui... în sfârșit... își închipuie că printre noi... printre oameni adică ar exista și alții... alte ființe... un soi de oameni mai reușiți care de fapt provin din alte lumi... E puțin mistic. Ți-am mai spus-o.

— Mie? Niciodată.

— În sfârșit... toate astea sunt prea grele pentru creierul unui biet lăutar. Contele crede că toate legendele despre zei, despre eroii mitologiei - despre sfinți, mai târziu - își au originea în existența darmanților.

— Cam complicat - oftă Anton legându-și sandaua. Mă cam împiedic în curelele astea. De ce-o fi ținând să umblu îmbrăcat ca Hercule sau ca Samson?

— Ideea, ideea - răspuse Dumitrache, nu prea respectuos. Toți oamenii ăștia mari - și contele e cineva - au câte o păsărică... fiu-fiu-fiu și nu uită niciodată să ți-o amintească. Așa l-a convins odinioară și pe sărmanul Donat. Și pe Dimon Platonovici... Mai întâi să umble îmbrăcați ca la operetă. Nu-l vezi pe Donat că e gata să-și înghită mustățile când spune: „L’art du statuaire”? Iar Dimon ca să-și păstreze serviciul e obligat nu numai să-și poarte uniforma de fost ofițer, pe care n-o poate suferi, dar să și doarmă cu ea.

— De ce? Ca să nu i-o fure?

— Ha-ha! Aici nu se fură nimic. Dar contele iubește disciplina!

— Și cu toate astea ce harababură el oftă Anton privind pe fereastră.

La picioarele lor curtea foia de oameni cărând piese de mașini, arbori, bănci, sub îndrumarea contelui care alerga de colo până colo la volanul unui mic automobil galben.

— Sunt înnebuniți - spuse Dumitrache, Marea Expoziție Universală se deschide peste trei zile și nimic nu e pus la punct. Ministrul l-a chemat pe conte și l-a bruftuluit de i-au mers fulgii.

— Da? L-a bruftuluit? Întrebă Anton cu o plăcere rău ascunsă.

— Tare! Spuse Dumitrache. E în joc onoarea statului, fără să mai vorbim de afacerile uriașe care se încheie la asemenea expoziții.

— Dar contele - întrebă Anton - n-are aici, în depozit, o... cum să spun... o mare Expoziție Universală gata pregătită?

— Oh, ba da! Râse Dumitrache. Dar așa e regula jocului, lucrarea să întârzie, ministrul să țipe, contele să-și ceară scuze... Și ministrul știe asta... Altfel cine ar îndrăzni să țipe la contele Deziree de Droitdieu? Contele duce în spate tot guvernul!! Ha! Asta ar mai lipsi, ca un ministru să-l bruftuiască *serios* pe Micul Dumnezeu!

— Pe cine? Întrebă Anton. Să-l înjure pe Dumnezeu?

— Oh, nu! Chicoti Dumitrache. Să nu împingem spiritul laic până acolo! E vorba de conte. I se spune Micul Dumnezeu pentru că a adunat totul în depozitul său, ca după Potop.

Scara scârțâi sub niște pași grei și domnul Donat năvăli în cameră aruncându-și Kodak-ul pe un birou. Fostul căpitan Dimon Platonovici, care-l urma de aproape, prinse din zbor trepidul și-l așază alături de aparat.

— Ajunge! Bufni domnul Donat. Cincizeci de ani! Ajunge! E absurd!

— Nu cârți - spuse cu ochii plecați Dimon Platonovici. Apostolatul nu-l merită oricine.

— E ab-surd! Silabisi, violent, domnul Donat. Șeful nostru cel de toate zilele își închipuie că suntem niște jucării în

măinile lui.

— Asta și suntem - spuse fostul căpitan de artilerie. Niște jucării.

— Pentru că nu-i cunoaștem secretele care îl ajută s-o facă pe magul. Dar putem încerca să-l imităm...

Împinse înainte obiectivul telescopic al aparatului cu o mișcare de prestidigitator și îl îndreptă asupra celui alt.

— Te rog - murmură spășit Dimon Platonovici. Sunt uns cu toate alifiile. Nu încerca să mă transformi în Robespierre.

— În niciun caz în Robespierre - ricana domnul Donat. Asta nu i-ar reuși nici contelui. Dar ți-aș putea reda figura adevărată, cea pe care o ascunzi sub veșnicul dumitale zâmbet. Îmi dai voie să te fardez puțin?

— Orice - murmură fostul artilerist. Să mă fardezi, să mă fotografiezi, să-mi dai mere, să mă împingi dincolo de prelată... Eu îmi păstrez credința. Cred, cred, cred!

— Cunosc acest „cred” - strigă înăbușit domnul Donat - de pe când lucrai cu Savonarola. Plângeai înainte de a aprinde rugurile!

— Eu mă întorc în curte - spuse fostul căpitan încheindu-și gulerul tunicii. Nu sunt obligat să suport toate provocările!

— Drum bun și cale bătută - îi ură domnul Donat conducându-l până la ușă. Vezi că ai un incendiu la ora șase și trebuie să arzi calm. Îl ascultă pe celălalt coborând scările apoi se repezi la fereastră, o deschise și strigă tremurând de furie: Stafie! Popă de țară!

Anton nu auzi răspunsul fostului artilerist, dar domnul Donat se schimonosi la față și, răcnind o înjurătură, ieși agităndu-și trepiedul.

În clipa aceea Anton își dădu seama că toți cei de jos se

ceartă cu furie, gata să se încaiere. Tot ce putea cuprinde cu ochii – până la marginile curții pierdute într-un abur siniliu – îi amintea un furnicar în care a pătruns apa. Un pescar voinic prinsese în plasă un episcop și se silea să-l atârne într-un pom; un grup de marinari fugăreau un pluton de pompieri și, chiar sub fereastră, un cofetar cu bonetă albă gâdila sălbatic un gladiator.

— Același lucru – oftă Dumitrache. De fiecare dată. Același lucru. Nimănui nu-i place rolul încredințat și în cearcă să-l schimbe cu altul.

Marinarii îi ajunseră pe pompieri, le smulseră tumba și scoaseră un răcnet victorios. În vreme ce episcopul atârnat în copac își afurisea dușmanul care reușise să-și potrivească potcapul.

— E nemaipomenit! Exclamă Anton care urmărea gâdilăturile savante ale cofetarului. O să-l facă să moară de râs! Ha-ha-ha! Îl gâdilă cu o pană în nas! Ha-ha-ha!

— Conte nu permite vărsarea de sânge – spuse Dumitrache. Fiecare se descurcă cum poate.

Pășind peste capetele celorlalți, o doamnă cocoșată, cu ochelari, trecu în fugă pe urmele unei balerine încercând să o împungă cu umbrela.

— Moravurile – spuse înțelept Anton. Puritanismul.

— Niciun fel de puritanism – ricană Dumitrache. Doamna vrea să ia locul balerinei și încearcă să-i fure costumul.

Un șuierat pătrunzător făcu să vibreze văzduhul înfierbântat.

— Acum – șopti Dumitrache. Fii atent! Conte s-a înfuriat de-a binelea.

Mica mașină galbenă se ridică brusc în aer și contele, lăsând volanul, bătu din palme. O aureolă nu mai mare decât un covrig îi apăru deasupra capului și două fulgere

orbitoare țâșniră din farurile mașinii. Văzduhul se zgudui, tunând în cascade, și ca prin farmec țițetele încetară și oamenii se desprinseră unii de alții.

Marinarii dădură tumba pompierilor, făcând o mică reverență, iar doamna bătrână căzu pe o bancă începând să croșeteze. Zâmbind larg. Pescarul înapoie potcapul episcopului. Care-i mulțumi binecuvântându-l, și doar gladiatorul, străin de solemnitatea momentului, continua să se strâmbe de râs scărpinându-se.

— Ascunse sunt căile Domnului – spuse Anton.

— Ascunse sunt căile contelui – mormăi Dumitrache.

## XIV

Sosiseră la Paris și nu le venea să creadă. Erau bătrâni acum, cărunți și își căutau mâinile când se opreau în fața vitrinelor. Iar Daniil nu uita să acosteze pe toți străinii care-i păreau caraghioși, vorbindu-le în vechea sa româno-idoșobulgară aseasonată, pentru ocazie, cu terminații franțuzești.

Îi invitase la Paris Anton, trimițându-le bani de drum tuturor – o avere într-adevăr – căci veniseră nu numai părinții să viziteze Marea Expoziție Universală din 1930. Dar și toți frații, surorile – cu familiile lor – și dormeau împreună într-o casă boierească din rue Manin unde Sofia pregătea zilnic, ajutată de cele două fiice, douăzeci de porții de mâncare.

Expoziția se deschisese de câteva zile, dar ei încă n-o vizitaseră din cauza aglomerației și se pierdeau pe marile bulevarde veșnic uimiți și plăcându-le să-și arate surprinderea. Căci fiul și fratele lor era acela care îi adusese să vadă toate aceste vitrine și muzee și ele câștigau în valoare. Ea și cum ar fi fost construite spre a le

face lor plăcere.

În prima zi se plimbaseră în grup, apoi rând pe rând băieții dispărură pentru a nu mai apărea decât seara și nimeni nu-și închipui că fără să știe unul de altul nimeriseră pe aceleași mici ulicioare care începeau dincolo de rue de Manin și rue de Crimee, la capătul micii stradele numită rue de la Pieuvre, acolo unde zidul parcului des Buttes-Chauriont cădea în ruine.

Iar primii care se rătăciră pe stradela bolovănoasă și ajunseră în marea curte a depozitului fură Daniil și Sofia.

Anton îi primi solemn, îmbrăcat în salopeta de zbor și decorat cu medaliile "Hercule" și "Samson". Contele îl însoțea magnific, și Daniil, strângându-i mâna spuse curtenitor:

— Domnul de Bondieu nu m-a primit niciodată. Domnul de Droitdieu mă întâmpină din poartă.

— Prorocul Daniil - surâse contele - și regele David sunt oaspeți de onoare ai familiei inele.

— Să le arăt pentru început pavilionul circurilor sau pe cel al dulciurilor? Întrebă stânjenit Anton.

— Doamna va alege - răspunse contele. Nu uita că mai există pavilionul de modă, teatrele, mica istoric a nasturilor. Cred că prezența noastră mai mult îi stânjenește. Să ne retragem.

Îi salută reverențios, ca un mare senior și se îndepărtă însoțit de Anton.

— Du-te, băiete, spuse încet Daniil. Și mulțumește-i șefului tău că ne-ai putut aduce pe toți aici!

Ținându-se de mână trecură cu pasul rar prin fața mormanelor de obiecte și Daniil se minună, explicându-i Sofiei.

— Dumnezeu, zice-se, a făcut cerul, stelele, pământul,



viețuitoarele. Dar omul a făcut pingele, ferestre, automobile, bomboane, ace, brice, cravate, lămpi, școli, țigări. Dacă le-ai număra, ai vedea că ultimele sunt mult mai multe decât primele.

— E foarte greu să le numeri pe toate – spuse Sofia. Dar oricum ar fi, Anton a ajuns cineva, altfel un asemenea domn nu l-ar ține ca ajutor.

— Dumnezeu a făcut cerul – spuse Daniil. Omul a făcut orașele. Dar pe Anton l-am făcut noi.

— Te gândești numai la prostii – spuse Sofia pe care o strângeau pantofii de lac asortați poșetei – în loc să căutăm o cofetărie. Și să-i spui lui Anton să nu zboare prea sus pe bicicleta aceea.

— Trebuie să zboare exact atât de sus, ca să nu-l poată ajunge nimeni. O să-i spun asta – răspunse Daniil.

Undeva, din dreapta lor, se auziră chemări de trompete și răpăit de tobe.

— Au venit moșii! Strigă Daniil. Sub prelatele astea au ridicatercul, ca în Piața Veche, de lângă Dunăre. Vino!

O luă de mână pe Sofia și trecură pe sub pologul kaki al cortului fără ca nimeni să-i oprească, împiedicându-se în trunchiuri de arbori, și un al doilea polog se ridică în fața lor și trompetele cântară suflându-le în față.

Și Daniil se simți înhățat de zeci de mâini și luat pe sus în vreme ce mulțimea striga:

— Cinste păstorului, cinste eroului!

Încă mai tremura scuturându-și praștia și nu știa cum să se smulgă din mâinile ostașilor și când, în sfârșit, îl lăsară jos în fața cortului cu ciucuri auriți, se rușină simțindu-se murdar și urât.

— Cinste păstorului, cinste regelui – strigau ostașii și

regele îl luă de mână și-l așeză lângă el la masă, așa asudat cum era, stropit de sânge și tremurând de oboseală, și el rămase nemișcat. Iar regele îi spuse:

— Bea, David. Poporul bea spre gloria ta.

Și băură.

— Bea, David - spuse din nou regele. Marele preot și conducătorii oastei beau în cinstea ta. În cinstea ta bea regele.

Și băură.

— Goliat e mort - spuse marele preot. Spiritul a triumfat asupra materiei. Nepoții și strănepoții noștri vor bea spre gloria ta. Să bem și noi spre gloria lor.

Și băură.

— Și acum - vorbi regele - spuneți o dorință. Orice vei cere se va împlini. Căci tu l-ai ucis pe Goliat.

— Aș vrea - spuse Daniil mișcându-și marele său nas încovoiat - aș vrea ca și Sofia să bea cu mine. De obicei bem împreună și împreună ne veselim.

— Chemați-o pe Sofia! Ordonă regele.

Și Sofia fu adusă din mijlocul poporului, speriată, ca un șoricel care se ferește de lumină. Și se așeză alături de el.

— Să bem - spuse regele - în cinstea Sofiei cea înțeleaptă și a regelui David. Căci acum, aici, tu ești regele și te voi încorona.

Și spunând acesta își scoase coroana lui scânteietoare, dar Daniil îl opri închinându-se adânc.

— Eu am coroana mea - spuse. Îngăduiți-mi să mi-o pun.

Și înainte ca Sofia să-l poată opri își înfășură creștetul capului cu izmenele sale de flanelă și poporul, văzându-l, izbucni în râs. Și râseră, tăvălindu-se pe jos, căruțașii, negustorii. Ostașii și preoții, râseră ciungii, șchiopii și chiar orbii, iar regele se făcu roșu, apoi pâli văzând că izmenele

capătă întâietate în fața coroanei sale diamantine.

— Nu trebuia să faci gluma aceasta acum - îi spuse. Sunt clipe în viața noastră când nu ne e îngăduit să glumim și râsul uneori ne poate pierde. Regele e supărat pe tine.

— Îmi pare rău - răspunse Daniil înclinându-se - dar nu există nicio clipă, nici măcar aceea dinaintea morții, în care să nu glumesc. Și însăși victoria mea asupra lui Goliat nu e decât hohotul de râs al spiritului înălțându-se deasupra materiei.

Și luând-o de mână pe Sofia coborî în mijlocul poporului care se dădu la o parte în fața lor, deschizându-le calea către un cort de purpură.

— Iată și cofetăria pe care ți-o doreai - șopti Daniil. Vom benchetui acum numai noi doi, cu dulcețuri și înghețată de vanilie.

Și intrând în cort simțiră mirosul prăjiturilor și un al doilea plog se ridică în fața lor și pătrunseră, mână în mână. În curtea depozitului.

— Mi-am jupuit pantofii de lac tot umblând după înghețată spuse Sofia. Sunt moartă de căldură!

— Cred că am și ajuns - o liniști Daniil arătându-i o mare umbrelă galbenă sub care zeci de oameni se înghesuiau sporovăind.

— E prea multă îmbulzeală - spuse Sofia. Cumpără tu două cornete cu vanilie sau cu fistic și să le mâncăm plimbându-ne.

Zâbind și spunând" alafonfe" în dreapta și în stânga, Daniil pătrunse în grămada celor care vorbeau de zor agitându-și lingurițele și apucând cornetele cu înghețată de vanilie reveni spre Sofia.

— Gusturi franțuzești - mormăi, strâmbându-se, căci înghețata mirosea a animal. Și înainte de a oferi Sofiei, o

încercă scârbit cu vârful limbii.

Grilajul culoarului subteran se ridică scrâșnind și leul ieși lenevos la lumină. Deasupra lui Daniil vocile tăcură. Așteptau cu toții de câteva ore, și ca și el se traseră cu toții puțin înapoi când animalul rânji.

Daniil îi văzu colții murdari și-i simți răsuflarea duhnind ca o găleată cu lături. Îi veni să verse și spasmul îl făcu și pe el să rânjească și atunci cele câteva femei de sus izbucniră într-un hohot de plâns.

Greoi, animalul își întoarse spre el unicul ochi. Era un ochi sticlos, galben, cu raze cafenii, un ochi omenesc, plin de cruzime înțeleaptă. Apoi botul se deschise din nou și o a doua răsuflare puturoasă îi înecă obrazul.

— E sătul! Urlă cineva de sus. Dați-le drumul și celorlalți!

Grilajul scrâșni și tropotind stins alți doi lei intrară în groapă. Se apropiară, rând pe rând, adulmecând picioarele desculțe ale lui Daniil, clefăindu-și spuma care le pica din boturile blănite. Erau, de astă dată, doi lei tineri, încă neînvățați cu sfâșiatul sclavilor în arenă, și omul ghemuit în fața lor îi înspăimânta.

Își rotiră capetele către cel mai bătrân dintre ei, așteptând un semn, dar leul chior se culcase pe o parte închizându-și unicul ochi și atunci se dădură înapoi mârâind, bătându-și burțile supte cu coada.

— Sunt sătui! Urlă vocea dinainte tremurând de furie.

— Sunt morți de foame! Răspunse o voce plângăcioasă.

De sus cineva aruncă o halcă sângerândă de carne peste picioarele lui Daniil. Leiul tineri se repezică s-o înhațe, dar cu o lovitură de labă leul chior înșfăcă bucata de carne, înghițind-o. Linse apoi de sânge picioarele înțepenite ale omului și-și ridică botul, mugind îndelung.

— E uns! Strigă vocea plângăcioasă. E uns cu alifia care-ți dă miros de lemn putred și de scoici!

— Înțeapă-i! Înțeapă-i! Porunci vocea furioasă.

O cange se strecură printre zăbrelele culoarului subteran și împunse coapsa unuia dintre animale. Urlând, animalul sări într-o parte, apoi lăsându-și capul greu pe labe, închise ochii.

— Înțeapă-i! Înțeapă-i! Urlă vocea din nou. Înțeapă-i până o să-și caște boturile! Înțeapă-i!

— E zadarnic - răspunse vocea plângăcioasă. Ar trebui să-i iau lui sânge! Să-i găuresc pielea!

— Găurește-i-o! Zbieră vocea. Găurește-i-o, idiotule!

— Nu ajung până acolo - se văicări vocea plângăcioasă.

— Doar nu vă închipuiți că o să-mi schimb locul ca să mă ajungă mai ușor - murmură Daniil. N-aveți decât să căutați o cange mai lungă.

Se ridică apoi și privind către cei de sus, adăugă:

— Până nu de mult am fost rege. Acum sunt sclav. Și o să fiu din nou rege. Nu înțeleg însă de ce trebuie să mă țineți în groapă până atunci.

— Ca să mori! Urlă vocea furioasă. Ca să te sfâșie fiarele!

— Ah, nu! Spuse plictisit Daniil. Asta încă nu se poate. N-ați vrea să-mi aruncați o scară?

— Trebuie să mori! Urlă vocea. Totdeauna cei care s-au ridicat împotriva împăraților au fost aruncați fiarelor. Poporul vrea să te vadă murind.

— Îmi pare rău - spuse Daniil jenat - dar poporul m-a dus înainte pe brațe. Și, la urma urmei, am afară o soție care mă așteaptă.

— Istoria așteaptă, nu soția - strigă vocea. Și va fi împlinită. Ca David ai fost rege, ca Daniil vei fi jertfit. Așteptați leii!

De sus, o adevărată ploaie de pietre și cărbuni aprinși se abătu asupra fiarelor. Mugind, lei încercară să se cațere pe pereții gropii, sfărâmând pământul tare cu ghearele.

— Niciodată n-o să învățați să vă purtați eu animalele – mormăi Daniil, întredeschizând portița culoarului subteran, în beznă luceau zeci de ochi galbeni și un abur cald, iute, puturos, îl înăbuși.

— Înapoi în groapă! Strigă vocea. La lei! Istoria așteaptă!

— Am mai auzit eu de istoria asta care se face eu gropi – spuse Daniil. Dar oricâte gropi mi-ați oferi n-o să renunț la înghețata mea de vanilie. Și dând la o parte boturile păroase care-l adulmecau intră în culoarul subteran.

— Înghețata asta miroase – spuse Sofia. Nu știu de ce, n-aș vrea să-ți stric pofta, dar mi-a amintit de domnul Zarazo, de la Kludsky, cel care-și băga capul în gura leoaicei. Miroase a lei, ce mai încolo-încoace. Să cerem, mai bine, două sarailii.

La treizeci și cinci de ani Mihail părea mai tânăr ca la douăzeci. Fusesse un filosof auster, devenise cu vremea epicurean. Își păstrase doar morga din tinerețe – gulerul tare, plastronul imaculat și-și îngăduia, ca simbol al transformării sale filosofice, un bastonaș. Se plimba astfel prin curtea depozitului, ironizându-l pe Anton și explicându-i cum ar trebui reorganizată harababura contelui.

— La prima vedere totul pare în bună rânduială, dragă frățioare. Ați pus vulcanii la vulcani, mările la mări, ați adunat până și fantomele într-o baracă. Căci există și fantome aici, nu-i așa?

— Nu mă amestec în partea asta a depozitului – se apără Anton. Eu lucrez numai cu bicicleta și cu falca de măgar. Dar știu că un oarecare Duțulescu, în afară de armele de foc a preluat și stafiile. Conte de spune că e cam același lucru.

— Foarte adevărat. Cu toate că nu dau doi bani pe fantomele care se lasă organizate.

— Treaba ta – mormăi Anton. Îl găsea pe Mihail prea malițios în dimineața aceea.

— Ați adunat florile într-o parte, șireturile într-alta și tot așa – urmă fratele mai mare – iar dacă aș căuta bine aș găsi un pavilion al purecilor, însă orice ați face o să găsim purici și în pavilionul de „Istoria războaielor” și în acela de „Evoluția insectelor”, până și la „Istoria săriturilor la animalele mici”.

— Purici poți să ai și tu – observă Anton morocănos.

Cu atât mai mult! Și eu! Și Mihail, cel din „Istoria Galaților” și foarte mulți alți Mihaili! Iată deci că o astfel de

organizare e tot ce poate fi mai absurd și mai scump, căci te silește să repeți exponatele de mii de ori, didactic și împotriva vieții.

— N-ai decât să i le spui toate astea contelui – mormăi Anton. Dacă îți închipui că-l poți convinge.

Chiar în clipa aceea, contele zbura la joasă înălțime deasupra depozitului, într-o avionetă galbenă, dând comenzi printr-un uriaș hautparleur.

— Doar n-o să zbor până la dânsul – surâse Mihail.

— Nici nu-i nevoie. Îl găsești pe undeva printr-un pavilion.

— Îl văd totuși sus, deasupra noastră. Sau îl aud cel puțin.

— Ha-ha – chicoti înveselit Anton. Înțeleptul Mihail e la fel de ușor de păcălit ca orice gură-cască. Nu-ți dai seama că în avionetă e *numai vocea contelui* și două trei fulgere a căror lansare se comandă de jos?

— Mda – mormăi gânditor Mihail.

— L-ai putea găsi oriunde – spuse Anton. Totul e să-l vezi, pentru că îți dai seama unde ar ajunge dacă și-ar mai pierde timpul conversând. Și acum dragă frate, iartă-mă, trebuie să-mi pregătesc numărul cu falca de măgar.

— Du-te – spuse Mihail, bătându-l pe spate cu bastonașul. O să mă descurc eu.

Și, sigur pe el, intră în pavilionul vulcanilor.

Tăcuți, vulcanii păzeau cerul. Se adunaseră în turme vinete, în nesfârșite turme de monștri. Zăceau unul lângă altul, tremurând ca niște animale ude de ploaie și boturile lor fumegau.

Mihail îi auzea gemând – era geamătul unor bivoli de piatră – și-i vedea înfiorându-se de durere. Și la fiecare geamăt, pământul se cutremura.



Ca să-și ascundă teama se îndreaptă spre ei cu pas grăbit și atunci vulcanii se dădură înapoi, își feriră boturile roșii și cei mai mici se ascunseră în spatele celor mai mari. Apoi cineva fluieră ca la armată, pentru marș, unu-doi, un-doi-trei și, bolovănoși, duduind, vulcanii se așezară în careu descoperind un platou vânat și sterp.

În centrul platoului, în fața unei gherete de lemn vopsită în dungi oblice albe și negre, un om bărbos, îmbrăcat într-o uniformă cu fireturi, fuma, vorbind cuiva așezat la picioarele sale. Vorbea și râdea bătându-și pipa de podul palmei și din când în când se ridica reaprinzând vulcanii stinși sau curățindu-le gura de cenușă.

— Poate că vei muri, poate că nu – spuse bărbosul celui așezat la picioarele sale. Dar oricum nu vei fi singur.

— Sper – răspunse celălalt, și Mihail tresări căci vocea îi părea cunoscută. Se apropie pe nesimțite și văzu în fața cizmelor bărbosului un cap ca o ciupercă crescută din platoul vânat.

— Trebuie să recunosc că m-am cam plictisit aici – murmură capul. Dar oricum, nici afară nu mi-era prea bine. Îl simțeam mereu în spinare.

— E totuși mai prost să putrezești așa – ricană bărbosul.

— Nu, nu e cum crezi tu – oftă capul. Tu nu ești nici om, nici darmant, chiar în ipoteza că darmant ar însemna ceva în afara unei enorme mistificări.

Se întrerupse închizându-și gura și ochii pentru că celălalt îi aruncase în obraz cenușa pipei.

— Ești un fel de... de... slugă – urmă politicoș capul. Și slugile, fiind niște false copii ale stăpânilor... mă înțelegi? Sunt de fapt niște mistificatori... pentru că de fapt, tu îți bați joc de povestea cu darmanții și cu litera „d” ...

— Nu-mi bat joc, dragul meu – spuse blând bărbosul,

ridicându-i bărbia și înfundându-i în gură capătul aprins al pipei.

— Mis-tisfi-tificator – gemu capul, scuipând jarul. E idiot să-ți închipui că Danton a fost darmant și D’Annunzio la fel. E stupid să declari că Dampier a devenit corsar pentru că dorea să ajungă zeu sau că Damocles e una din ipostazele contelui!

Oftând bărbosul se ridică și împinse în direcția capului un vulcan pitic, încins până la incandescență.

— Nu fi penibil – se apără capul. Ți-ai făcut datoria înfundându-mi jarul între dinți. Ce nevoie mai ai de sobița asta? Poate crezi și tu că Dumas e un scriitor darmant și Dagobert un rege darmant? O, sărmanul Napoleon, care s-a numit *Buonaparte* și nu *Duonaparte*!

Ridicând micul vulcan, bărbosul i-l înfundă pe creștet până la urechi, dar capul continuă să vorbească, sfârșind.

— Ești agasant, Duțulescule – strigă. De altfel, totdeauna am bănuit că ești dayac, nu român...

— Darac?! ... întrebă bărbosul.

— Dayac – repetă capul. Sugrumător și tăietor de capete. Populație aleasă, după cum îți spune și inițiala ei.

— Sunt exact ceea ce trebuie să fiu – spuse bărbosul. Sunt fierul înroșit care arde cangrena.

— Există și un pavilion al cangrenelor – strigă înveselit capul. Și altul al fiarelor de ars cangrenele. E istoria, nu-i așa?

— Da! Răspunse bărbosul. Sunt mândru că întruchipez ud instrument al istoriei!

— Al preistoriei – murmură capul. Toți – contele, tu, cangrenele, zeii. Numai râsul indică primii zori ai istoriei.

— Ssst... Taci... Mai e cineva aici! Strigă bărbosul, sărind în picioare.

— Sunt eu – spuse Mihail, care tresărise la ultima replică a capului. M-am rătăcit.

— Ha-ha! Strigă capul. Mihail! Filosoful familiei! Bucata de pământ divin căzută la Galați! ... Ha-ha! Bine-ai venit!

— Mihail David? Întrebă respectuos bărbosul. Îl cunoașteți pe acest domn?

Săltă capacul unuia din vulcani și în lumina caldă a vâlvătaie, Mihai văzu, așa cum bănuise, obrazul tuciuriu al domnului Diamand.

— Vă recunoscusem și vocea – spuse îngenunchind în fața capului.

— Deci a fost zadarnic! Surâse domnul Diamand. Încercările mele de a vă scuti de această călătorie stupidă au dat greș! Purtăm cu toții în sânge microbul darmantizării! Recunosc geniul contelui!

— În sfârșit! Strigă bărbosul. În sfârșit. După patruzeci de ani!

Aplecându-se, ridică o enormă lespede și domnul Diamand apăru, Clătinându-se. Pe jumătate strivit.

— Recunosc geniul contelui – repetă. Pentru că există oameni foarte buni și oameni foarte curajoși! Pentru că există nebuni grandioși, farsori geniali, care se cred, adesea, asemeni zeilor... Și care uneori decad până acolo încât vor să urce în Olimp! Dragă, dragă, dragă Mihail – urmă retoric, înlăcrimat, îmbrățișându-l. Și voi, deci, și voi vreți să deveniți zei?!

— Oh, nu! Răspunse Mihail cu deferență. Cunosc legile preistoriei.

— Și atunci? Întrebă domnul Diamand zgâlțâindu-l. Atunci, de ce ați venit aici? Credeți în confrerii, în elite sociale, în cei aleși, în litera „D”? Credeți în predestinări, în lumi ideale?!

— Suntem în vizită – răspunse simplu Mihail.  
— Naivilor! Murmură domnul Diamand.  
— Ajunge! Intervenii bărbosul. Nu pot să te îngrop din nou pentru că în curând va începe spectacolul.

Cerul se înroși, se aprinse, un trăsnet zgudui văzduhul.

— Krakatau – murmură bărbosul. Și nu e încă ora. Mă iertați, trebuie să-l răcesc puțin.

Le întoarse spatele și o luă la fugă cărând o tulumbă pe umăr.

— Oh, sărman pompier – șopti domnul Diamand. Și ce darman frumos erai! ...

Vorbea foarte blând, aproape îndurerat și dispăru brusc, scufundându-se în pământ. Mihail își plecă privirea, uimit, și văzu o prăpastie deschizându-se la picioarele lui – prăpastia care-l înghițise pe domnul Diamand – o crăpătură vie, neagră, căscându-se mereu, cu marginile zdrențuite.

Sări înapoi și se rostogoli printre vulcanii care-și vărsau lava în spasme și cenușa fierbinte îl acoperi. Și când se ridică, gâfâind, scuturându-se și ștergându-și ochelarii, se izbi de contele de Droitdieu.

— O bonjour, bonjour – spuse amabil contele. Ne-am mai cunoscut, nu-i așa?

— Acum o săptămână – răspunse respectuos Mihail. Când am făcut prima vizită în depozitul dumneavoastră.

— Ali, mă confundați cu excelența sa domnul conte de Droitdieu! Spuse contele. Dar eu nu sunt *decât unul din conții de Droitdieu*.

Și înainte ca Mihail să răspundă acestui penibil calambur, se retrase, mergând foarte repede eu spatele.

— Nu-mi place aici – îi spuse Francisca, întâlnindu-l după câteva minute. Toți au ceva dubios. Te privesc pe furiș, râd când nu trebuie, își fac semne...

— N-am observat – răspunse distrat Mihail. M-am despărțit înainte de Anton și tocmai îl căutam pe contele de Droitdieu.

— Oh, dar e acolo – spuse Francisca, arătându-i o baracă multicoloră. Se pregătesc pentru un spectacol, iar contele ajută el însuși la agățarea lampionilor. E un tip încântător!

— Aici e mereu spectacol – mormăi Mihail. N-am văzut în viața mea atâtea fanfare și atâția actori vagabonzi.

— Dar e foarte bine așa – fredonă Francisca, făcând o piruetă. Oh, dacă am putea juca teatru mereu!

Mihail strâmbă din nas. Dinspre baracă se auzea o larmă ca de bâlci – țambale, tobe, trompete.

— Dar ce spectacol pregătesc acolo? Întrebă.

— Biruința darmanților, parcă – răspunse Francisca.

— A căror darmanți?

— Habar n-am. E un afiș la intrare. Uite, sunt afișe peste tot.

Mihail privi în jur, ducându-și mâna la ochi. Dar în lumina reverberată a soarelui nu deosebi decât corturi imense, mormane de obiecte cenușii.

— Nu văd nimic – spuse. Și am vederea foarte bună.

— Eu mă duc acolo – spuse Francisca. Dacă vrei, vino și tu!

Porniră împreună și pe măsură ce se apropiau îi întâlniră pe salariații contelui, care păreau că izvorăsc de

pretutindeni. Mergeau tăcuți, în șir indian – îi recunoșteau după îmbrăcămintea lor bizară – prelați, pescari, pantofărese, soldați, sportivi, călugări, cowboy, cavaleri. Se adunau posaci unul în spatele celuilalt, așteptând să le vină rândul la intrare.

Mihail se așeză răbdător la coadă citind afișul scris cu mari litere roșii și spânzurat într-un par:

## ISTORIA OMENIRII URMATĂ DE BIRUINȚA DARMANȚILOR

### *Intrarea obligatorie.*

Nici o reducere pentru militari și studenți.

Interpretează salariații depozitului universal, împreună cu restul omenirii.

Costumele, muzica, regia:

Contele Deziree de Droitdieu.

— Stupid – ricană Mihail. Suprarealism de iarmaroc.

— Frumoasă muzică – suspină Francisca, auzind țambalele. Asta ne trebuie, nu Mozart sau Puccini.

Dădură deoparte covorul pestriț care masca intrarea și pătrunseră într-o livadă încărcată de fructe. De crengile încovoiate atârnavă caise galbene, pere ruginii, mere roșu-carmin.

Spectatorii se așezaseră în iarbă, își desfăcuseră legăturile cu mâncare, sporovăiau, făceau să sară dopurile sticlelor și, pe măsură ce intrau, se înghesuiau unii într-alții, se descălțau, amestecându-și pantofii, își schimbau covrigii pe brânză, vinul pe colivă, se băteau pe spate, se cuprindeau pe după umeri, scuzându-se mereu, râzând, ferindu-și gurile de picioarele celorlalți, care țâșneau de

unde te aşteptai mai puţin, se scărpinau cu degete străine, trezindu-se cu mâna în buzunarul vecinului şi se strângeau mereu mai tare unii într-alţii până îşi apropiară urechile ca şi cum ar fi ascultat în secret acelaşi cântec de măscări şi continuau să vină de pe dealuri, să coboare din copaci, să se ridice din iarbă – copii, oameni în toată firea, cărând boccele şi coşuri cu mâncare, călcând unii peste alţii, tară să se supere, surâzând, cântând, acoperindu-se cu trupurile, nemaiputând să respire, mereu alte chipuri, mâini, guri hohotind, dinţi albi. Călcâie în ciorapi dungaţi, bărbi ţepoase, mâini palide, urechi cu cercei, guri molfăite, palme cu bătături, cefe lăţoase, ochi umflaţi de băutură, dinţi îngălbeniţi, nasuri cocoşate. Buze de mort, pleoape vinete, gingii roz, nasuri carne, burţi pe trei rânduri, ochi limpezi, cefe arse de soare, braţe musculoase, frunţi ridate, coapse rotunde, mustăţi colilii.

— Ajutor – gemu Mihail pälind, înăbuşindu-se.

— Ajutor – şuieră Francisca.

— Ajutor! Răbufni mulţimea într-un singur vaier.

— Desfaceţi pereţii – răsună vocea contelui şi ecoul repetă de câteva ori: desfaceţi pereţii.

Se auzi un pocnet, apoi o bufnitură, lăzi se rostogoliră, plesniră, săriră în ţandări şi oamenii se desprinseră din încheştare. Îşi regăsiră picioarele, îşi pipăiră lacomi mâinile pierdute.

— E nemaipomenit – murmură Mihail – să înghesui atâta lume în baraca asta! Ar trebui să existe reguli sau măcar un pompier care să facă ordine.

— Pompierul Duţulescu e liber azi după-amiază. Joacă teatru – răspunse contele şi abia atunci Mihail îl văzu urcat pe scenă, îmbrăcat într-o mantie albă, eu coroană şi cu mânecile suflecate. E liber – urmă contele. Şi la urma

urmelor, pompierii nu ne pot păzi tot timpul. De vină e Donat! I-am spus că e greu să aduni toată omenirea într-o livadă! Dar e de o încăpățănare infernală. A ales o livadă pentru că ar aminti, chipurile, raiul. Și iată ce rai ne-a oferit... Hei! Strigă. Cei dinspre sud, din munți. Împingeți pereții mai departe, desfaceți-i. Și voi cei din păduri, apropiați-vă.

— E minunat! Șopti Francisca. Nu-mi închipuiam că poate fi așa de frumos!

— E o harababură nemaipomenită - mormăi Mihail. Cine o să audă. Sau o sa mai vadă ceva tocmai din colțurile acelea pierdute în zare?

— Toată lumea va vedea foarte bine - răspunse contele. Dar poate că ați dori să vă urcați pe scenă?

— Hm, știu și eu mormăi descumpănit Mihail.

— Oh, ba da! Ba da! Exclamă Francisca aplaudând.

Făcându-și loc printre cei care se adunaseră lângă fosa de orchestră, urcară pe scenă.

De-abia se montau sufitele. Înfățișând copaci, iar în spatele lor zăceau grămezi de recuzită, din care macaralele smulgeau case întregi, parcuri, punți aruncate peste fluvii.

— E îngrozitor de târziu - spuse contele. Totdeauna începem spectacolul cu întârziere pentru că nimeni nu crede că avem nevoie de decor. Toți, până și Donat, sunt convinși că voi crea decorul pe loc, doar bătând din palme. Însă ar fi pur și simplu idiot să distrugem convenția înlocuind-o prin creație. Vocea îi fu acoperită de vacarmul spectatorilor care fluierau și băteau din picioare. Au dreptate - urmă. Ei știu că au dreptate. Imediat! Vom începe imediat!

Se repezi la mașiniști, înjurându-i; împingându-i, și în câteva clipe sufitele fură aranjate și în fața lor se plantă un



munte cu creștetul învăluit în nori.

— Actorii! Strigă contele. Să între actorii!

Publicul porni să urle de entuziasm, și din culise apărură în șir indian două femei și cinci bărbați, înclinându-se.

— Excelența sa prințesa Damaschin! Anunță contele. Și marea noastră Helene-Adele-Dede, cunoscută sub numele de La Sardine! Apoi, în ordine, domnii Donat. Diamand, Duțulescu, Dinu, Dimon Platonovici.

— Re-gi-zo-rul, re-gi-zo-rul – scandă publicul.

— Cu voia dumneavoastră, eu sunt – spuse contele demn.

Sala se zgudui de aplauze și avanscena se acoperi de caise și mere roșu-carmin.

— Ne bombardează cu mere la început – murmură contele. Păstrează piersicile pentru final. Doamnelor și domnilor – spuse, apropiindu-se de rampă – după cum știți vom juca în fața dumneavoastră Istoria Omenirii.

— Și „Biruința darmanților”! — Urlă publicul.

— Ei bine – urmă contele – ar trebui să vă alegeți momentul care vă place, începând cu izgonirea din rai și ajungând în timpurile noastre.

— Fără biblie! Strigă cineva.

— Se încălzesc – șopti contele. Au și început să joace o dată cu noi.

— Fiindcă n-au încotro – mârâi sumbru Donat. Sărmani oameni!

— Cum adică, *n-au încotro*? Întrebă contele, privindu-l drept în ochi.

— N-au încotro – repetă Donat, sfidându-l. Cine-i întreabă vreodată dacă vor sau nu să joace înainte de a-i chema aici?

— Panem et circensis – murmură umil Dimon Platonovici.

— Să taci! Șuieră Donat. Nu mai ești de mult Dimon el Samovarului, Dimon al Revoluției! Pe vremuri erai trimis să descoperi scânteia prometeică în oameni, scânteia darmanților! Dar ai ajuns o slugă, domnule căpitan de artilerie.

— Oh, Donat cel negru, Dimon cel roșu - hohoti contele. Ați auzit? Întrebă, luând martoră sala. Donat cel negru, fotograful meu, se revoltă! Te voi alunga, domnule Donat!

— În astă-seară - spuse Donat dârz, pentru că mâine nu voi mai fi aici. Vă părăsesc.

— Încotro? Întrebă contele, cu ochii sclipitori. Marea e a mea, orașele sunt ale mele. Unde vei pleca, domnule fotograf?

— Acolo unde nu mă puteți ajunge!

— E nebun - psalmodie Dimon, închinându-se. Iertați-l, excelență! Sau dați-i o pedeapsă ușoară!

— Popă răspopit! Strigă Donat, smulgându-și aparatul de pe umeri și împungând pieptul celui alt cu lentila obiectivului. Oh, stai, stai, domnule artilerist... O clipă, numai o clipă!

Vorbea căutând febril mâneca neagră a aparatului.

— Ești nebun, într-adevăr? Întrebă contele, plictisit. Nu înțelegi că acești vulcani, aceste minereuri, istoria, geografia, revoltele sunt ale mele, numai ale mele?

— Nu! Strigă Donat. Când eram copil mă numeam Prometeu!

— Bravo! Urlară spectatorii ghemuiți în jurul fosei. Bravo! Bis! Biiis!

— Biiis! Strigară cei din rândul doi, aruncând cu mere și cu pere.

— Tragedie! Cumplită tragedie! Gemu contele, acoperindu-și ochii. Stăpâniți-vă mânia, oh, voi nori sumbri,

trăsnete fidele! Această biată păpușică mă înfruntă!

— Bravo! Urlă sala. Bravoooooooooooooooooooo!

Strigau sărind pe loc, înghiontindu-se.

— Cretinii ăștia își închipuie că spectacolul a început - mârâi contele. Ei bine, să-i facem să creadă că totul e un joc!

— Dar totul *este* un joc - spuse o voce domoală.

O mână tremurândă îl împinse la o parte pe Donat și în avanscenă apăru un cerșetor cu pieptul acoperit de arsuri adânci.

— Domnul Diamand! Șopti Mihail. Ce mai faceți, domnule Diamand?

— Bine, băiatule - răspunse grav cerșetorul. Am venit pentru a răspunde celui care a fost stăpânul meu.

— Și tu?! Întrebă contele. Și tu, micul meu Brutus? Sau Iuda? Sau cum vrei să-ți spun?

— Spuneți-mi „domnule Diamand” - spuse domnul Diamand. Sau Brutus. Îmi place.

— Era nebun dintotdeauna - mugi domnul Donat, făcând un pas înainte. Îl știu de copil.

— La loc! Porunci contele cu voce de gheață. Îl acuza pentru a-l apăra! Dar uiți că eu *știu*. *Eu știu* - șopti zâmbind, mijindu-și ochii. Eu *știu, știu, știu!* Ei, voi! Strigă, aruncându-și brațele în lături. Voi, oameni, adunați aici din toate colțurile lumii, oameni în care caut scânteia darmanților, oameni-darmanți, priviți această răzmeriță crescând în chiar palatul meu! ... Oh, palatele au multe cotloane, în care complotiștii se adună, șușotesc, își ascut armele! Dar ei uită, uită, bieții de ei, că armele lor *eu le-am făurit!* Eu le-am făurit brațele care se încordează, degetele care pipăie oțelul, creierul lor în care se aprinde ideea revoltei...

— Bravooo! Strigă sala. Trăiască în veci contele de Droitdieu!

— Nu cred - murmură La Sardine. Există unghere în acest palat unde mânia voastră nu poate ajunge. Ele încep în pavilioanele cele mai îndepărtate și se termină în sufletele noastre.

— La Sardine! Bubui o voce groasă. Roji-Adele! Adele la plus belle!

— Adele la pucelle! Adele la plus belle - cântară lojile urcate pe munți, în dreapta scenei.

— La Sardine! Mica mea La Sardine - exclamă îndurerat contele. Născută din praf, din lacrimi, Adele! Frumoasa Adele! Sădită din gingășie și perversiune. Adele-Eva, tu care apari la începutul acestei istorii în luminile albastre ale raiului...

— Nu cred, e un basm - spuse fata blondă, făcând un pas înainte. Raiul l-am făcut noi, ca și casele, ca și cântecele. Noi suntem raiul!

— Bravo, La Sardine! Strigară lojile din stânga scenei. Și o voce de tânără fată cântă venind parcă de sus:

— Il y avait une petite Sardiine qui cherchait son biilien aimeee...

— Liniște - fonfăi Dimon Platonovici. În prima parte a piesei, onorații spectatori n-au voie să se amestece.

— Pun tunul pe voi! Mârâi Duțulescu. Dau drumul fantomelor!

— Fantomelor, nu. Cu părere de rău - spuse o voce din spatele său și un bărbat subțire, palid. Îl împinse deoparte.

— Dinu! Doctore! Dragul meu! Exclamă tandru contele. Uți că undeva în sală, ai trei copii.

— Fantomelor, nu! Repetă Dinu. Sunt încă în puterile mele.

— E îngrozitor să-ți iubești fantomele mai mult decât copiii – spuse contele trist. Apoi își desfăcu mantia și urcă maiestuos pe coasta muntelui plantat pe scenă. Voi fi Zeus, adăugă modest. Voi m-ați silit să fac asta! Voi! Donat, Diamand, Dinu. Dumitrache!

— Și noi – murmură La Sardine.

— Oh, fetiță palidă! Șopti contele. Atât de tristă și palidă! Numai cântecul și amintirea iubitului tău ți-au dat curaj. Dimon. Și dumneata Duțulescule, aduceți-mi tronul, dacă vreți.

Fostul căpitan de artilerie se repezi pe munte urmat de pompierul bărbos și scoaseră împreună, din spatele unei stânci, un tron auriu, încărcat de ghirlande și amorași.

— E minunat – suspină Francisca. Niciodată n-am văzut ceva mai frumos!

— Treceți la dreapta mea – spuse rar contele. Iar voi, răzvrătiții, apărați-vă! Nu vă voi nimici, înainte de a vă asculta. Vorbește, Donat!

— Adio! Spuse Donat. Acesta e cuvântul meu de apărare!

— Adio – repetară spectatorii din fosă în cor. Adio! Teribilă replică!

— Apropie-te – spuse înăbușit contele. Nu vreau să te lovesc pe la spate.

— Adio – repetă Donat – îndepărtându-se. La revedere, dragii mei. Sper că mă veți urma!

— Înapoi! Strigă Dimon. Te cheamă stăpânul!

Se repezi să-l ajungă, dar fotografia se răsuci în loc proptindu-i în piept strălucitoarea lentilă a obiectivului.

— Arta statuarului! Strigă, aproape în delir. Popă răspopit! Îți voi reda adevăratul tău chip!

Dimon Platonovici rămase nemișcat ea și cum tubul metalic l-ar fi străpuns. Își ridică brațele deasupra capului,

gemând, apoi bărbia i se lăsă în piept, picioarele i se muiară și se prăbuși în genunchi bătând podeaua cu fruntea și închinându-se.

— Popă răspopit - şuieră Donat. Iată-l, domnule conte! De mult trebuia să-mi porunciți să-i redau adevărata sa înfățișare!

— Ridică-l - șopti contele foarte încet. Ridică-l și fă-l din nou ceea ce a fost! Ceea ce am vrut *eu* să fie.

— Oh, nu! Gemu Donat. Niciodată!

— Ridică-l. Te rog! Spuse contele, zâmbind.

— Dumnezeule! Suspina prințesa Damaschin, acoperindu-și ochii cu palma.

— Ridică-l - murmură contele, înălțându-și brațul drept.

— Adio - spuse Donat, înflăcărat. Adio, mincinoasă cetate a darmanților!

Își scoase mâna din mâneca neagră a aparatului și în aceeași clipă o lumină orbitoare îl învălui, izvorând în trepte, arzând aerul. Lumina se prefăcu în fum, iar fumul se destramă încet, se destramă albicios, zdrențuit, pierind în înaltul scenei și lăsând să apară chircit, negru, corpul domnului Donat, fotografia.

— Și acum - spuse contele - și-i auziră cu toții nu numai vorbele, dar și ușorul plesăit al buzelor și respirația - și acum, dragă domnule Diamand, te-aș ruga să-i ajuți lui Dimon să se ridice.

Vorbind, contele își întoarse privirea către cerșetor, dar acesta nu-și plecă fruntea.

— Darmanții nu mor niciodată - spuse el. De bună seamă că nu mor. Își îndreptă pulpanele roase ale hainei și cu pasul rar se apropie de marginea scenei. Îngăduiți-mi să spun câteva cuvinte - îi ceru contelui, înclinându-se. O să-mi fie atât de greu să vorbesc *după aceea...*

— Te rog, te rog - încuviință contele. Însă, dacă nu-ți cer un lucru prea greu, aş dori să nu pomenești nimic de cartea lui Bergson. Știu că de la o anumită vârstă toți avem câte o fixație, dar parcă acum, aici, în fața corpului bietului Donat, ar suna puțin deplasat...

— Voiam să vorbesc de cu totul altceva - răspunse grav cerșetorul. Despre moarte. Cred că un discurs funebru nu v-ar părea la fel de inutil.

— E chiar nimerit - oftă contele. Dar un discurs emoționant. Câteva lacrimi mi ar face bine. Te ascult, Diamand.

— E discursul meu - spuse grav cerșetorul. Și nu va dura decât patru sau cinci minute.

Fie - spuse contele. Duțulescule, oprește trăsnetele. Și voi nori, furtuni - adăugă simplu - potoliți-vă. Vorbește domnul Diamand.

— Cândva - începu cerșetorul, închizându-și pe jumătate pleoapele... cândva, darmanții au ajuns pe Pământ...

— Cândva - îl îngână contele. E absurd. Darmanții există pe Pământ dintotdeauna, numai că nimeni n-o știe.

— E discursul *meu* - murmură domnul Diamand. Trebuie să v-o repet. *E numai al meu*.

— Ești obligat să respecti adevărul istoric - murmură contele.

— E adevărul *meu* - spuse liniștit domnul Diamand.

— Păstrează-ți-l!

— Asta și fac. Numai mărturisindu-ne adevărul îl păstrăm.

Un spectator aplaudă, timid, dar mistuirile celorlalți îl opriră.

— Darmanții, deci - continuă calm domnul Diamand - fie că au venit pe Pământ, fie că au existat pe el dintotdeauna,

au trăit o vreme alături de oameni, printre ei neștiuți de nimeni.

— *În ei!* Îl întrerupse contele. *În ei*, în oameni și niciodată *printre* sau *alături!*

— Printre, alături, sub, peste, în, dintre și spre – murmură domnul Diamand – darmanții au existat, în măsura în care au existat și există trabanții, berbanții și șavanții!

— Trăiască șavanții – strigă unul dintre figuranți, îndreptându-și penele din păr și încordându-și arcul. O-strala-ra-ra! Ra-ru-ka! Moarte comanșilor!

— Iartă-mă – spuse domnul Diamand. Nu sunt comanș și n-am vrut să-i jignesc pe șavanți, dar a vorbi despre darmanți așa cum o dorește fostul meu stăpân înseamnă a-i transforma într-o sectă.

— Darmanții nu sunt o sectă! Strigă contele, bătând din palme. Și ceea ce spui dumneata aici n-are nimic a face cu un discurs funebru. Nu te aud preaslăvind virtuțile răposatului.

— E discursul *meu* funebru – spuse domnul Diamand. Îmi aparține nu numai pentru că ideile sunt *ale mele* și pentru că îl rostesc *eu*, dar mai ales pentru că îl închin *morții mele*.

— Ah... aha! Exclamă contele. Fie, Diamand. O să-mi permiți deci să te întrerup la un moment dat, nu-i așa, fără să te mai anunț.

— În nici un caz la mijlocul frazei – spuse domnul Diamand. Fiți loial cu topica și cu prozodia.

— Oh, falsă candoare – spuse contele, suflecându-și din nou mânecile. Oh, falsă candoare, repetă, coborând de pe tron. De aceea evit aceste discursuri, aceste discuții, aceste controverse în fața publicului neavizat. O întrebare greșit pusă, o concluzie pripită, și iată schisma! Nu avem



voie să prezentăm onoraților spectatori decât un spectacol pus bine la punct, altfel ar însemna să-i batjocorim.

— Și batjocura se plătește cu moartea – spuse domnul Diamand, împingând cu piciorul cadavrul lui Donat.

— Ești lugubru – spuse contele aferat. Dar îți ofer exact ipostaza care-ți convine pentru aceste ultime momente. Doamnelor și domnilor – urmă, preumblându-se pe marginea rampei, urmărit de reflectoare. Ani de zile, decenii, secole chiar, am studiat sufletul omenesc. Și am găsit acolo, învârtindu-se turbați, ca într-o cușcă, un zeu și o fiară. Uneori învingea zeul și atunci ne prosternam cu toții în fața geniului! Dar alteori, gratiile se rupeau sub ghearele fiarei! Ea apărea urlând, ucigând, pustiind totul. Trebuie oare să mai amintesc războaiele, perversiunile, trădările, omorurile? Vreți să vă înfățișez aici craniul oamenilor-fiară, după datele frenologiei lui Gali și Lavater? După Lombroso sau Delia Porta? Istoria voastră nu vă e de ajuns?

— Socotiți crime, războaiele lui Caius Iulius Cezar? Întrebă prințesa Damaschin încovoidu-se sub povara unei amintiri care-i aprinse privirile.

— Cezar! Încuviințară spectatorii din fosă. Caius-Iulius-Cezar!

— Odios tiran! Strigă domnul Diamand.

— Brutus! Urlă contele.

— Caius! Mugi domnul Diamand. Un criminal care a măcinat cohortele Romei, care a ucis pașnicile populații ale Galici, ale Egiptului...

— Quousque tandem abutere Diamandus patientia nostra? Întrebă contele, cu voce tunătoare. Până când geniile vor fi numite ucigași, până când îi vom blestema pe marii reformatori ai omenirii?! O zei, o ceruri nemuritoare,

tunete, focuri aprinse în centrul Pământului, ascultați și pedepsiți-i pe detractori! Nu îngăduiți ca idolii din panteonul darmanților să fie atinși!

Un fulger sclipi orbitor în fundul scenei și din fundul sălii se auzi mugetul unui vulcan.

— Iată răspunsul naturii! Strigă contele. Sunt insulte care fac să sângereze nu pieritoarele noastre inimi, dar însăși firea!

— Bravo! Strigară spectatorii, aplaudând frenetic. Trăiască veșnica natură!

— Oh, tragedie a tragediilor - urmă contele cu voce joasă. În această masă de nervi și viscere se dă o luptă multimilenară - lupta între fiară și zeu. Oameni, fiecare dintre voi poartă un darmant în sângele lui!

— În raniță - țipă o voce ascuțită. Ne purtăm darmanții în ranițe!

— În sângele nostru - repetă grav contele. Am adunat în acest depozit munți, ape, orașe pentru a construi o nouă lume. Martori îmi sunteți cu toții că nu fac treaba de mântuială și încerc mereu pentru a făuri cea mai bună dintre lumi în care vor locui cei mai buni dintre oameni - darmanții!

— Dar-man-ții, dar-man-ții - scandă sala.

— Dăruți-ne cea mai bună dintre lumi - îngână umil Dimon Platonovici. O așteptăm de treizeci de mii de ani.

— Chiar mai de mult - murmură Duțulescu, plecându-și barba neagră.

— Am încercat să-i adun pe darmanții de pretutindeni - spuse contele. Am încercat să-i smulg din mocirla în care căzuseră pentru a transforma Pământul într-o grădină a zeilor!

— Și? Întrebă domnul Diamand.

Iată-i! Răspunse tunător, contele.

— Suntem aici! Strigară spectatorii urcați pe muntele din stânga scenei.

— Și eu am fost darmant – spuse domnul Diamand, cerând liniște. Aproape patruzeci de ani. Sunt cel mai vechi consilier al contelui.

— Cel mai bătrân – spuse contele. Cel mai mort.

— Trimis pe meleagurile mele natale, căutam, darmanți – urmă domnul Diamand. Printre oamenii cei mai înțelepți, chiar dacă erau copii încă.

— Mulțumesc – șopti Mihail emoționat.

— ... sau femei...

— Mulțumesc – murmură Sofia, aflată în mijlocul sălii.

— Mă închinam nu numai înțelepciunii, dar și curajului...

Desprinzându-se de trunchiul de care se rezemase, Matei își pocni călcâiele și salută.

— Vă aud, da, vă aud – murmură domnul Diamand – prieteni ai mei de pe malul Dunării! Bietul Donat m-a urmat în locurile acelea atunci Când domnul conte n-a mai avut încredere în mine și a adus-o de acolo pe Elena-Adele-Dede, așa cum Dumitrache l-a adus pe voinicul Anton...

— A salva oamenii! Îl întrerupse contele, cutremurându-se. A salva oamenii! Ce poate fi mai înălțător?! Orbecăim de mii de ani, și acum, în sfârșit, știm, *salvarea există!* Istoria Omenirii se va încheia cu Biruința darmanților!

— Cu uciderea omenirii – șuieră domnul Diamand.

— Salvarea există – continuă exaltat contele, parcă fără să-l audă. Și când știm aceasta, când ne înfundăm mâinile în măruntaiele omenirii pentru a-i aduce alinarea – profeții mincinoși împiedică marea noastră operă! Iată-l aici, în straie de cerșetor, așa cum l-am silit să umble prin lume, iată-l, mărturisindu-și trădarea!

— Acum mi-o răscumpăr – spuse domnul Diamand. *Căci nu voi îngădui nimănui să nimicească omul sub pretextul transformării lui! Omul transformat trăiește într-o lume a absurdului, într-o lume străină, străin el lui însăși.*

— Sofisticării – mugi Duțulescu, apropiindu-se de domnul Diamand. Vrei să zăpăcești publicul cu sofisticării de bâlci? Ai uitat gustul cenușii?

— Dar aici *suntem la bâlci* – răspunse surâzător domnul Diamand. Jucăm o piesă, nu-i așa?

— Data trecută mureați mai repede! Strigă cineva din fosă. Prea multă vorbă! Vrem sânge!

— Oh, domnilor – suspină jenat contele. Cineva ar putea crede că ne aflăm la abator!

— Acum, aici – spuse foarte încet și foarte rar domnul Diamand – jucăm sfârșitul omenirii.

— Biruința darmanților – îl corectă contele.

— E tot una – spuse domnul Diamand. Feriți-vă de marii reformatori, de acei care vă nimicesc idealurile pentru a vă împrumuta idealurile lor! Darmanții nu există, sau dacă există sunt în noi și pot rămâne acolo așa cum au făcut-o și până acum!

— *Este darmant acela care crede că este!* Strigă contele, ridicând două degete. Altfel ce puteri ar avea în mâinile noastre aceste lentile, aceste mici cristale în care adunăm ploaia, inelele și brățărilor noastre, tablourile și gropile?

— Nici una! Spuse domnul Diamand. Omul e abia la începutul istoriei sale! Omul abia se naște!

— Oh, oameni! Tună contele, stingând cu răsuflarea câteva din lampioanele rampei. Oameni după al căror chip au fost creați îngerii, domnul Diamand vă socoate maimuțe!

— Omorâți-l! Mugiră spectatorii din stânga scenei.

Străpungeți-l cu fulgerul!

— Oameni, oameni – se căina contele, rășchirându-și degetele spre cer. Oh, voi creatori ai zeilor, voi a căror istorie e călcată în picioare de acest cerșetor, amintiți-vă cine sunteți! Mașiniști – strigă, lovind scândura scenei cu piciorul, dați drumul Istoriei!

O pală de vânt zgudui sufitele și muntele cu tron auriu. Mihail pitit după cușca sufleurului se trânti pe burtă, trăgând-o după el pe Francisca și însăși actorii se ascunseră în spatele recuzitei.

Fugind, mișcându-și brațele frenetic, vibrând aproape din cauza vitezei, în scenă se repezică hoarde de oameni păroși, urmați de alții înveliți în piei de animale, după care se năpustiră ostași, purtând sulite, cavaleri înzăuați. Treceau, frângându-și spinarea din cauza iuțelii, topindu-se unii într-alții. Se ciocneau ca azvârliti dintr-o vânturătoare preoți, noptiere, piei-roșii, cotețe, corăbii, oglinzi, curtezane, biserici, într-un urlet neconținut. Acopereau scena, până sus, la căpriori, lovind scripeții mașiniștilor, mori de vânt, covoare, lăute; roșul alungând verdele, negrul curgând în galben, ocrul arzând în flăcări portocalii. Tremurau, fierbeau într-un abur metalic șine, cuțite, cârlige, mașini, alcovuri, pahare, bureți, bisturie, străpunse toate de ochi luminoși, de guri vorbitoare – în vreme ce contele, apărându-și obrazul cu brațul, striga, încercând să acopere vuietul obiectelor:

— Istoria, istoria, iat-o! Istoria! Crime, sânge, poeme, știință! Omul încearcă să devină darmant! Dar nu știe cum! Nu știe nimeni! Totul trebuie adunat din nou, ca la facerea lumii, reîmpărțit, rechibzuit, refăcut. Priviți acest haos de case, de chipuri. Oh, nu, oameni, nu!

Vuietul scăzu, se opri. Ultimele case, ultimele locomotive

electrice și stâlpi de înaltă tensiune coborâra lent sub podeaua scenei.

— Nu! Tună contele. Să înceteze această luptă stupidă, această nebună împărțire în oameni înalți și oameni grași, în genii și cretini, în muzicanți și sportivi. Trăiască noua lume – lumea darmanților!

— Prea mulți zei – spuse foarte încet domnul Diamand, ridicându-se dintr-un maldăr de cârpe. Lăsați câțiva oameni, măcar, pentru a-i proslăvi pe darmanți!

— Aici, acum, vă voi transforma în zei! Tună contele. Piesa se încheie cu triumful vostru! Urcăți pe scenă! Toți! Toată lumea!

— Eu cobor – spuse domnul Diamand, încălecând marginea rampei. Trebuie să rămână cineva și în sală.

— Și eu cobor – murmură Dumitrache, luându-și vioara. Ar fi absurd să fiți aplaudat în final de un singur spectator.

— Vino, Dede – spuse prințesa Damaschin. Înainte de a muri în înghesuială.

— Rămâneți până ce urcă ceilalți – șuieră contele. Nu-mi stricați finalul!

— Mi-e rău – murmură La Sardine. S-a fumat prea mult aici... Și mirosul ăsta pe care-l lasă Istoria de fiecare dată...

— O clipă, doar, La Sardine – spuse contele, pocnindu-și nervos degetele. Tu... știi tu, La Sardine, când am făcut orașul acela din spatele parcului, am făcut-o pentru tine...

Se întrerupse căci domnul Diamand sărise greoi în fosa de orchestră, urmat de Dumitrache și de doctorul Dinu.

— Fug, excelență – spuse Dimon Platonovici. E un foarte rău exemplu!

Fără să aștepte vreun ordin, Duțulescu împinse către cușca sufleurului un tun proaspăt vopsit, pe a cărui țeavă era scris cu pensula: Fulgere, trăsnete.

— E oribil - spuse contele. Cerșetorul ăsta filosof, înțeleg... are capul plin de Bergson... și Dumitrache, un simplu lăutar, fără Dumnezeu... dar dumneata, Dinu, om serios, specialist în fantome!

— Nu-mi plac zeii - spuse Dinu respectuos. Aș obosi trăindu-mi viața pe un pedestal.

— Prefer gropile - surâse prințesa Damaschin. Gropile, verzele, toate micile decoruri de groază în care am trăit.

— Îmi pare sincer rău - șopti contele. Cine nu e cu mine, e împotriva darmanților. E în joc viitorul omenirii.

— Știu, știu - răspunse domnul Diamand, fără să se întoarcă. Mergea încovoiat prin culoarul deschis de spectatori. Știu, am mai auzit replica asta.

— E oribil - șopti contele înfiorat, pregătindu-și tunul. Niciodată încă n-am tras în femei.

— Începutul e greu - murmură blând domnul Diamand. La urma urmei, nu noi ne alegem dușmanii.

— E adevărat - șopti contele. Oh, biata mea La Sardine... sărmană prințesă... Adele la plus belle... Oh, oameni! Răcni, atât de tare, încât Dimon Platonovici căzu în fosa orchestrei. Oameni, pentru voi o fac! Fulgere, câini credincioși! Trăsnete, dulăi ai Istoriei. Apărați-i pe oameni!

Scena se întunecă, vânăță, sângerie, și o bubuitură sfărâmă toate lampioanele. Strigând, spectatorii primelor rânduri se prăbușiră cu fruntea în iarbă și lojile avanscenei crăpară în două. Câteva clipe nu se mai auzi altceva decât geamătul celor loviți și pârliturile focului care cuprinsese scaunele fosei. Apoi norul vinețiu se ridică asemeni unui vâl, descoperind chipul senin al domnului Diamand și obrazul palid, dulce, al Danielei-Dede.

Din înaltul scenei, contele de Droitdieu întinse brațul deasupra corpurilor celor străpunși de fulgere.

— Istoria nu se face fără jertfe - șopti îndurerat. Fie ca pieirea lor să nu impieteze biruința noastră. Veniți, oameni, apropiați-vă!

Nimeni nu se clinti, în afara unui bărbat purtând o chivără de argint, care înainta vijelios, sărind peste spectatorii așezați în iarbă.

— Anton, dragul meu! Exclamă contele. Vino! Dumitrache, discipolul meu, m-a trădat! Îi vei lua locul ca apostol al darmanților!

— La Sardine! Gemu Anton, îngenunchind lângă corpul fetei cu părul blond. Iubita mea!

— Te înțeleg - șopti contele, reșezându-se pe tron. E o slăbiciune omenească. Dar în fața cerințelor Istoriei, n-avem prieteni, n-avem iubite!

— Ba da! Strigă Matei, năpustindu-se spre scenă. Avem! Avem! Oh, biata mea Elena!

— Avem, da - spuse Mihail dându-l la o parte pe Dimon Platonovici. Domnul Diamand a fost filosoful copilăriei și tinereții mele.

— Nu există copilărie în fața Istoriei! Proclamă sacerdotal contele. Călcați în picioare aceste slăbiciuni! Darmanții...

— Jos darmanții! Strigă Luca sărind peste balustrada lojei centrale din care smulse un petec de catifea roșie. Domnul Donat transforma prostituatele în sfinte! De ce l-ați ucis?

— El a vrut-o - răspunse contele.

— Nu, nu el! Strigă sfâșietor Mariluna, îmbrobodită în negru. Nimeni nu vrea să fie ucis pe la spate! Nimeni! Strigă, aplecându-se peste corpul lui Dinu.

— Cum? Întrebă contele. Toți mă acuză?

— Oh, nu toți - susură Dimon Platonovici. Sala vă urmează.

— Ce spune sala? Întrebă tunător contele. Voi, cei din



munți, spectatori cu cap lânos, dolicocefali din văzduhuri, îndrăzneți corăbieri ai sudului, cu cine sunteți?

— Sala tace – murmură Mihail. Teama o împiedică să vă respingă.

— Cu cine sunteți? Întrebă mieros Dimon Platonovici. E doar un spectacol, puteți vorbi.

— Spectacolul îl vom sfârși noi! Strigă Francisca, tremurând de indignare. Ne pricepem la teatru. Apantopon! Mapatepei! Chemă ca pe vremea când juca rolul prințesei de pe tronul-țucal. Luați-i tunul!

— Înapoi – mârâi Duțulescu îndreptând țeava spre public. Dar Anton și sărise pe scenă și dintr-o lovitură îl aruncă pe bărbos în culise.

— Jos darmanții! Răcni Luca agitându-și catifeaua roșie.

— Dimon Platonovici! Chemă contele. Distruge-i prin trădare!

— E prea târziu – gemu Dimon fugărit de Matei. E ora sabiei.

— Opriți-i pe nebunii aceștia – spuse contele întorcându-și fața spre public. Ce spun părinții lor?

— Atinge-l Matei! Strigă Daniil. Pe el copii, pe el!

Dimon Platonovici se refugie în sală, dar Mariluna îl apucă de pulpana hainei și-l aruncă în brațele lui Anton. O singură dată își ridică Anton pumnii și fostul căpitan de artilerie fu rupt în două ca un vreasc.

— Uraaaa – strigară spectatorii din fosă. Trăiască Anton!

— Bravo. Matei! Urlă galeria.

— Mi-hai-il... Mi-ha-il – scandară lojile.

— E de abia începutul – mârâi Luca înnodându-și catifeaua în jurul creștetului ca pe o bonetă frigiană. Vă aud, oameni sărmani! Vom ocupa noi scena!

Apucând aparatul de fotografiat al domnului Donat își

îndreptă obiectivul spre conte.

— Redeveniți ceea ce ați fost înainte! Strigă. Pentru că nu sunteți contele de Droitdieu.

— Eu?! Întrebă teribil contele. Eu?!

— Da, tu! Răspunse Mihail, tutuindu-l spre a-l umili.

— Oh, ape învolburate ale destinului! Tună contele. Timp ireversibil. Cine, te întreb, cine poate știi ce am fost eu înainte?

— Bravo! Șopti Dimon care încă mai respira. Frumoasă replică!

— Pulbere ai fost – spuse Anton ridicând falca de măgar.

— Pulbere! Strigă Matei, trăgând cu tunul în conte, fără să mai ochească. Tronul strălucitor se zgudui, norișori albi se ridicară deasupra lui și rămaseră în aer, bucălați și rotunzi.

— Dar băieții ăștia vor să mă omoare, ho-ho-ho! Hohoti contele, tropăind. Pe legea mea, e o adevărată revoluție, își închipuie că Istoria e un basm! Ho-ho-ho-ho!

— Ho-ho-ho! Făcură spectatorii din stânga scenei.

— Ha-ha-ha-ha! Hohotiră lojile.

— Un basm, pe legea mea! Strigă contele, râzând cu lacrimi și prinzând ca pe niște mingi obuzele pe care Matei continua să le tragă spre el. Bravo, artileristule! Iată-i pe adevărații darmanți! Strigă. Iată-i! Oh, micii mei darmanți de pe malul Dunării!

— Bravooooo! Urlă sala, acoperind avanscena cu piersici. Uraaaaaaa! Trăiască darmanții contelui!

— Nu suntem darmanți! Strigă Mihail. Suntem oameni, oameni!

Dar nimeni nu-l mai auzea sub răpăitul fructelor, sub torențele de aplauze care se rostogoleau de pretutindeni.

— Bravooooo! Strigă contele, împreună cu sala. Băiatul

ăsta e mai energic decât răposatul meu filosof!

Încruntat, fără să răspundă, Mihail se aplecă și smulse din mâinile încleștate ale domnului Diamand micul volum intitulat „Le Rire”.

— Bravo, bravo - urmă contele graseind - băieții ăștia sunt formidabili! Au și început să ia locul apostolilor mei! Ha-ha! Priviți! Luca strânge la piept aparatul lui Donat, Anton adună cristalele ploii și Mihail - înțeleptul, măsuratul Mihail - fură cartea unui mort! Oh, destin trădător, soartă zeflemistă! Matei își lasă tunul pentru vioara lui Dumitrache... până și mica mea Francisca pare hipnotizată de brățărilor frumoasei Adele-Dede! Oh, micuța mea - gunguri - ia brățara, sulimanurile, hai, ia-le înainte de a te lua ele pe tine.

— E nemaipomenit - horcăi trunchiul lui Dimon Platonovici. Are un haz nebun!

— Biiis! Biiiiis! Gemu sala.

— Jos de pe scenă, paiață! Ordonă, palid, Matei. Dacă bombele nu te ating, o să te gâtui cu corzile viorii!

— Facă-se voia ta! Tună contele, înecându-se de râs. Moartea mea încununează de fiecare dată biruința darmanților. Cântați-mi prohodul, dragii mei, spectacolul se încheie cu scena morții triumfătoare. Scoase un diapazon, îl lovi și dădu tonul:

— Sol! Sol! Fiți gata... începeți... Oh, ceruri vrăjmașe, istorie oarbă...

— Oh, tăietori de capete și de mustăți - cântă Mihail cu voce catifelată - mari suverani, reformatori...

— Mari suverani, reformatori - sună dogit sala. Vocile se încălecau, se suprapuneau. Când cei din fosă ajunseră la „... formatori” cei din fund erau abia la” ...uverani”. Dar toți cântau emoționați de apropiata moarte a contelui, iar

femeile plâneau.

— Darmanți, darmanți! Psalmodie contele, iar lojile, neînțelegând, reluară „Berbanți, Crocanți”. Oh, darmanți! Strigă contele sfâșietor. Din alte lumi, din alte vremi, oh, voi cei puri, oh, voi cei puri...

— Oh, voi cepuri... voi cepuri - plânse fosa de orchestră.

— Istoria cea hâdă devine a noastră acum - recită baritonul contele. Istoria... istoria.

— Istoria, istoria - răspunse scandat sala.

— Darmanții! Darmanții!

— Berbanții! Crocanții!

— Mor, oh, mooor! Încheie contele, alunecând de-a lungul tronului. Oh, soartă vrăjmașă! Destinul nu mi-a îngăduit să văd transformarea acestei lumi! Moartea mă desparte de biruința darmanților!

— Moare! Țipă o femeie. Moare contele de Droitdieu!

— Mor - şuieră contele astmatic. Aud cerurile deschizându-se... Sunt cerurile șarmanților... Ceruri pătrate, frumoase, în care toți sunt ca unul și unul ca toți... Oh, muzica sferelor!

Se auzi de departe căzând o frunză.

— Mica mea frunză - șopti contele ca o adiere. Lume a Pământului... cât am vrut să te transform într-una mai bună... într-o lume simplă, de zei... Adio...

— Adio - răspunseră cei din stânga scenei cu buzele uscate.

— Adio - repetă contele neauzit, topindu-se la poalele tronului.

Porumbei albi se desprinseră din dosul sufitelor, țâșnind spre plafonul înstelat al sălii. Răsună chemarea unui corn de vânătoare.

— Adio - murmurară buzele încă vizibile ale contelui.

Darmanții...

Nu-și termină fraza. Lampioanele deveniră negre și un cor de copii începu să cânte: „Odihnească-se în pace”. Răsucindu-se singur pe afet, tunul trase unsprezece salve.

— Ajunge! Comandă vocea contelui, venind din înalturi. Parada! Parada șarmanților!

Mihail se simți înșfăcat de câteva brațe, cineva îi trânti pe creștet coroana contelui și fu împins către tron.

— Nu! Urlă. Nu! Niciodată!

— Niciodată! Strigă Matei, apărându-se cu vioara de cei care voiau să-l ia pe brațe.

— Afară! Strigă Mihail. Să ieșim din baracă! Loc! Face-ți loc!

— Cu sau fără voia voastră - se reverberă de pretutindeni vocea contelui - sunteți darmanți. Istoria are nevoie de voi! Slujiți Istoria!

— Nu! Mugi Anton, răsturnându-i pe cei treizeci de spectatori care-i înșfăcaseră brațul drept. Lăsați-mă amaleciților!

Se adunară toți în spatele lui Anton - Mihail, Luca, Sofia, Daniil, Francisca, Mariluna. Matei încheia plutonul împungând în urmă cu arcușul. Și se rostogoliră ca un animal cu multe picioare peste picioarele celorlalți, pe sub brațele lor săriră șanțurile pe care ceilalți le săpaseră în grabă, trecură podețe făcute din trunchiuri de. Arbori, lăsând în urmă petice de stofă, bucăți de piele, pete de sânge, până când, în depărtare, apăru intrarea băracii.

— Oh, sărmanii mei - îngână vocea contelui, izvorând din copaci. Sunteți darmanți până în vârful unghiilor! Fugiți de voi înșivă!

— Înainte! Gemu Mihail, cu ochii înecați în sudoare.

Dar nu era nevoie să-și încurajeze frații care înaintau cu

îndârjirea unei locomotive, lovind în dreapta și-n stânga și îndreptându-se către ușa ale cărei canaturi se întredeschideau.

— Proștilor - bolborosi dintr-o groapă vocea contelui. Nați înțeles nimic! Lumea spre care fugiți e de mult în mâinile darmanților! Hei! Strigă. Prindeți-i! Aduceți-i la mine!

Plafonul sălii coborî deasupra fraților, le atinse creștetul, îi încovoie.

— Proștilor! Murmură duios vocea contelui. Și cerul e împotriva voastră!

Anton se opri, își rășchiră picioarele și opri plafonul sălii între umeri. Simți că șira spinării îi trosnește și, deschizând larg gura, gemu:

— Mai repede.

Dar frații și ajunseseră la ușă. Matei țâșni primul afară smulgând o bucată a prelatei, apoi prelata zbură cu totul, sfâșiată, și Anton se năpusti pe urma fraților și părinților săi în vreme ce plafonul se prăbușea sfărâmându-se de munții din fundul sălii.

Iar de sub grămezile de cioburi continua să se audă vocea contelui:

— Darmanții, dragii mei... Istoria...

— Și nu intrăm și în baraca asta colorată? Întrebă Francisca.

— E prea ieftin - răspunse Mihail. Și prea e cu „Intrare obligatorie”.

— Și voi? Insistă Francisca, întorcându-se spre ceilalți.

Frații mârâiră fără să răspundă. Cărau, obosiți, obiectele câștigate la roata norocului: o vioară, un Kodak vechi tip 1920, pungi cu bile de cristal, brățări false.

— Bine că plecăm mâine - spuse Daniil. Altfel ați fi

adunat și praful de pe tobe și sulimanurile paiatelor.

Ferindu-se, Mariluna și Francisca își ascunseră în poșetă fardurile galbene și albastre câștigate la tombolă.

Trecuseră abia câțiva ani, dar frații uitaseră Parisul ca și cum l-ar fi cunoscut din vis.

Îl uitaseră și pe măsură ce îmbătrâneau inventau un Paris de ilustrate, de filme. Numai Anton, seara, după ce bea, alunga imaginea turnului Eiffel sclipind de lumini și a strălucitoarei Moulin Rouge, amintindu-și o curte enormă păzită de un câine lăptos. Ajunsesse cândva în curtea aceea rătăcindu-se pe niște uliți bolovănoase ce semănau cu zoioasa stradă a Silfidelor. Apoi, de-a lungul anilor, curtea începu să se piardă în ceață, ulițele se transformaseră în fundături, iar din fundături rămaseră doar bolovanii.

Și o dată cu ulițele din vis îngălbeni și se scoroji vechea casă din strada Democrației. Frații mai mari o părăsiră, mutându-se la noile lor familii, și doar Anton și Matei rămaseră pentru a preda nepoților ograda cu bălării. Căci acum erau unchi, iar nepoții moșteniseră înclinarea lor către farsă și visare. Erau doi băieți blonzi ai lui Mihail, o fată - țigancă, fiica lui Luca și un băiat al Franciscăi, căruia îi reveni tronul din țucal și pasiunea pentru cabotinării.

Ocupați cu alintarea acestor copii scandalagii și nebuni, frații nu observară că iernile devin mai aspre, că iepurii se împrăștiează la vânători și că la balurile Bibliotecii Urechia pătrund prea mulți dansatori cheloși și cărunți. Sofia îi certa molcom, ca în urmă cu treizeci de ani, și ei o ascultau cu capul plecat, numărându-i bulinele de pe capot, în vreme ce prorocul Daniil își cânta doinele așezat pe un scăunel în poarta casei.

Mihail obosi atât de tare, încât ajunse să le împărtășească fraților din înțelepciunea sa, însă Luca era



prea socialist ca să-l înțeleagă și Anton prea chefliu ca să-l audă. Astfel Mihail își epuiza argumentele sub replicile tăioase și repezite ale lui Matei, care se socotea apărătorul țăranilor și discuțiile se încheiau cu certuri violente.

Strivită sub pașii și privirile lor de adulți curtea se împutină, iar strada se scurse înăuntru prin gardul rărit. Așezați în grădină, puteau vedea acum până departe, deasupra caselor din vecini și clopotnițelor. Dar orașul pe care-l cunoșteau de sute de ani se stricase. Tramvaiele sunau hodorogit, Moişe-mutu' tușea scuipând sânge și portul părea jupuit de vânturi.

Și, pe deasupra, la cinematograful Trianon, începură să fie aduse numai filme nemțești.

— Nu-mi place asta – spuse Mihail. Pute a război.

— E adevărat – strigă de peste gard Cristu Riozotis, cofetarul. Am fost la bordel, la tanti Rustia – curvele miroseau a mahorcă ostășească.

— Sinagoge de pe strada Zânelor – murmură Matei – își pierd literele de pe frontispiciu.

— Citești evreiește? Întrebă Anton.

— E ebraică, limba Vechiului Testament – murmură Mihail. De câte ori orașul așteaptă vreo nenorocire, cad literele de pe sinagoge.

— Miroase a fascism – spuse Mihail. A Hitler.

— Prostii – spuse Anton. E criză și atâta tot.

Din stradă se auzea zumzetul unei coloane de mașini. Frații ieșiră în poartă și văzură un puhoi de automobile vopsite în culori de camuflaj.

— Polonezi! Strigă Cristu Riozotis. Fug din calea nemților.

Coloana se opri, sunându-și tinichelele, pe strada Democrației. Oamenii se apropiară de ea și, în câteva minute, fiecare curte se umplu de oaspeți. Cristu Riozotis

puse mâna pe câțiva maiori, iar frații se mulțumiră cu opt soldați.

— Sunt cam tuberculoși – spuse Anton, îndemnându-i să ia din ciorba pe care le-o pusese înainte.

— Fascism – mârâi Luca. Hitler.

— Hitler – bolborosiră soldații cu gura plină de ciorbă.

— Nu scrie numele dracului pe perete – șopti Mihail.

Dar Hitler nu apăru decât după câteva luni, multiplicat în mii de uniforme verzi și cizme cu tureatca joasă.

— Iată-i deci! Spuse napoleonian Mihail, mânuindu-și bastonașul ca pe o sabie.

Matei își plecă fruntea. El n-avea baston, avea chiar sabie la sold și trebuia să-i salute primul pe ofițerii nemți de același grad cu el.

— O să-și rupă gâtul acolo – șuieră Luca. Și l-au mai rupt și alții.

— Asta nu mă încălzește – murmură Matei călărind scaunul. Înainte de-aș rupe ei gâtul, vom muri noi.

— Poate că nu – surâse Mihail.

— Căcat! Conchise Anton. N-o să fie nici un fel de război. Încă douăzeci de ani.

Războiul începu însă după un an, la sfârșitul zodiei racului și începutul zodiei gemenilor. Curtea încă mai dormea răcoroasă, iar în chioșc pluteau arome de vin de Nicorești, căci se sărbătorise ziua de naștere a băiatului Franciscăi și unchii băuseră până în zori.

Se servise salam de Sibiu, jambon, cozonac, chec, madeleine galbene, tort cafeniu și poros, cremă de cacao și vanilie la masa copiilor, și mult vin la masa unchilor. Își sărutaseră cu toții nepotul cu ochi de broască, iar Matei ațâțat de mirosul bateriei de tunuri, de unde fugise pentru câteva ore, îi recitase pentru a-l întrista: „Ești schilav tot,

un cerșetor te-ntorci acum acasă. Și ce băiat frumos erai... Dar oricum ești ce-ți pasă! ..." Sărbătoritului i se umeziseră ochii de lacrimi și Anton, furios, strigase: „Termină cu teatrul, roșcovanule!”

Iar peste câteva ore, tunurile bătând spre Reni zguduiră orașul, aproape prăbușindu-l în vechile lui hrube rămase de pe vremea turcilor.

Frații săriră năuci din somn, umplând gălețile cu apă și baricadând ferestrele, apoi, dezmeticindu-se, ieșiră să fumeze în curte. Cei mai mari erau rezerviști, trecuseră de patruzeci de ani – Mihail se apropia de cincizeci – și știau că n-avea să-i cheme sub arme decât mai târziu, când cei tineri aveau să cadă pe front. Dar printre cei tineri se afla și Matei a cărui baterie pleca în zori.

În aprilie Matei reveni cu un glonte în burtă și zăcu patruzeci de zile la spitalul din strada Traian. Acolo, pe patul îngust de fier, copleșit de prea dese vizite ale Sofiei și de înțelepciunea lui Mihail, se îndrăgosti. Se îndrăgosti fără scăpare, bolborosind, înjurând și rugându-se. Abia reușea să șadă în capul oaselor, albit, arțăgos, dar juca rișca cu decorația și scria bilețele de amor.

— Parcă ești stafia bolșevismului – îi spuse Anton, venit în permisie să-l vadă. Îți lipsește coasa și steaua în cinci colțuri pe frunte.

— Nu-mi plac glumele astea – mormăi Luca. Sunt glume fasciste.

— Caraghios! Se înfurie Anton. Zi bogdaproste că ai scăpat până acum cu viață! Ca și mine!

— E frumoasă, nu-i așa? Întrebă foarte încet Matei.

— Cine? Întrebară frații, întrerupți în plină dispută politică.

— Daniela – șopti Matei. Uite-o!

— Daniela?

Frații se priviră uluiți. De jur împrejurul lor se înghemuiau paturile acoperite de păături cenușii, de sub care ieșeau capete țepoase. Sub masă, fuseseră îngrămădite gălețile de feșe, scuipătorile murdare și un medic militar obosit scria într-un registru.

— Care Daniela? Întrebă Mihail prudent.

— Daniela Dobcinski - șopti Matei. Priviți-o!

Frații își întoarseră capul către golul negru al ușii și văzură apărând o față rotundă, blondă, pistruiată, cu gura mică și palidă.

— E evreică - șopti Matei. Ea m-a salvat de la moarte.

Și povesti, așa cum povestea de obicei, aprinzându-se, trăind fiecare imagine, cum a fost adus noaptea cu furgonetul și cum a fost aruncat în anticamera morgii. Acolo venise, călcând peste morți, o fată în halat alb, care-i vorbise în poloneză și în idiș - îl crezuse evreu polonez - și-i dăduse să bea, udându-l cu lacrimile ei, numindu-i Mauriciu. Și se certase, ridicase tot spitalul în picioare ca să-i fie dat ei, și el trăise două nopți și o zi de coșmar cu burta arsă de cărbuni încinși, și ea îi adusese de băut, îl mângâiase, îi făcuse nenumărate transfuzii. Și Matei murise de câteva ori - își amintea puțurile negre în care se prăbușise - dar îl ridicase deasupra cu mâinile ei mici și puternice, chemându-l, ținându-l de braț, și abia în ziua a doua spre seară, cineva îi smulsese sulita înfiptă în pânțele. Și el rămăsese culcat pe spate, fără putere, și totul puțea - răsuflarea, camera, picioarele lui - iar Daniela îl spălase cu bucăți de tifon și-i adusese așternut curat. Și el continuase să se zvârcolească, să piardă sânge - simțea mereu pansamentul și cearșaful ud și nu mai voia nimic altceva decât să ajungă acasă, să moară acolo, într-un colț,

fără să sperie pe nimeni - voia să moară pentru că îl duruse prea multă vreme și era nevoie ca cineva să-i ridice corpul asudat, să-i bage plosca pe dedesubt și-i era scârbă de el însuși. Iar Daniela venea mereu, surâzându-i, strigându-l Mauriciu și cântându-i foarte încet cântece poloneze de leagăn, și Matei se îngrozea la gândul că vindecându-se n-o va mai vedea.

— Îți mulțumim din suflet, domnișoară - spuse Luca cu ochii umezi, aplecându-se până la pământ. L-ai salvat de la moarte.

— Oh, nu eu! Jur! — Spuse Daniela apărându-se.

— Mulțumesc, domnișoară - adăugă Mihail. Ne dăm seama cât te-ai chinuit fără ca nimeni să știe. Ești o eroină.

— Oh, vă rog, vă rog - spuse fata. Acum e sănătos. Iar eu o să plec la București să-mi caut familia.

— Dar se întoarce - spuse agitat Matei. I-am spus că e periculos să circule. Poliția e rea cu refugiații. Și mai ales cu evreii.

— N-o să-ți facă nimeni nici un rău, spuse Mihail. O să vii să stai la noi. Avem atâta cuvânt în orașul ăsta, ca să nu se lege nimeni de dumneata.

— Domnișoara Dobcinski - strigă cineva de pe coridorul întunecos. Te cheamă domnul căpitan-doctor.

— Imediat - spuse Daniela strângându-și buclele sub tichia de infirmieră. Iertați-mă.

Se ridică, dădu mâna cu frații. Se înclină toți, privindu-i gura palidă, ochii albaștri, apoi îi urmăriră picioarele zvelte, energice, îndreptându-se către gura neagră a ușii.

— Mare porcărie - murmură medicul militar care scria în registru. Își întoarse către ei figura rotundă, bonomă, încercănată și repetă: Mare porcărie. E o fată grozavă.

— Ce porcărie? Întrebă Matei, încercând să se ridice în

genunchi.

— Te rog să nu te agiți, domnule căpitan - spuse moale medicul. E o porcărie ordinară, dar nu avem nicio putere.

Își întoarse apoi privirile către fereastră, clătinând din cap și scui pă. Matei încercă să privească afară, pe deasupra perdelețelor albe, dar nu reuși pentru că frații se apropiaseră de geam astupându-l cu totul.

— Ce se întâmplă? Întrebă. Ce faceți acolo?

— Nimic - răspunse Mihail răgușit. Culcă-te.

Și rămaseră nemișcați, cu pumnii strânși, privindu-i pe cei doi jandarmi cu plăci de metal pe piept, unul foarte înalt, ghebos și celălalt gras, cu ceafa roșie - doi plutonieri din Feldjandarmerie însoțind-o spre poartă pe Daniela Dobcinski către o dubă mică, stropită cu noroi. Rămaseră nemișcați și după plecarea dubei, temându-se să se privească unul pe celălalt, și când se întoarseră, silindu-se să surădă, văzură că Matei e alături de dănșii, apăsându-și pansamentul cu amândouă mâinile, foarte alb la față, și-l auziră șuierând, fără să-și muște buzele vinete.

— Moarte, moarte, moarte, moarte!

Și înțeleseseră că Matei îi condamnase la moarte pe cei din Feldjandarmerie și încuviințară pentru că făceau parte din același tribunal.

Mihail află unde o duseseră. Era într-un lagăr - dar nu ca lagărele pentru deportații din Transnistria, era un lagăr mai depărtat și secret, undeva în sudul Poloniei.

— Oriunde ar fi - spuse Matei, am s-o găsec.

Era în convalescență acum și trăia numai pentru că trebuia s-o găsească, și ceilalți știau asta și tăceau.

— Oriunde ar fi - repeta Matei. Chiar dacă n-am decât o șansă mică de tot, oricât de mică. Dar dacă trebuie să

ajungi la cineva, ajungi, fie și mort.

Frații nu încercară să-l liniștească, pentru că știau că e gata să se lase omorât și pentru nedreptăți mai mici și priveau în pământ, neputincioși și obosiți.

— Dacă numai pe evrei și pe polonezi, îi duce acolo – spuse Matei – o să devin evreu și polonez și o să ajung în același lagăr cu ea.

— Fasciștii trebuie uciși – spuse Luca.

— La dracu! Urlă Matei lovind cu palma. Nu pot să ucid *acum toată armata germană*. Dar vreau s-o găsesc pe Daniela!

— Anton sosește poimâine – spuse Mihail. Să ne sfătuim și cu el.

— Cu el... repetă Matei gâtuit. Dacă aș găsi acum... dacă am găsi în ceasurile grele pe cineva, un om, care să ne învețe... dacă cineva ar fi mai luminat decât noi... m-aș duce în genunchi să cer un sfat... Oricui... Chiar și preotului!

— Pe vremuri – spuse Mihail – când eram mici, oamenii se duceau la popă, sau la înțeleptul târgului. Mama își avea filosoful ei, pe domnul Diamand.

— Darmant îl chema – spuse Mihail. Cel care vorbea mereu de „Le Rire” al lui Bergson, nu-i așa?

— Da – răspunse Mihail. Dar îl chema Diamand, domnul Diamand filosoful.

O stea căzu tăind bolta deasupra chioșcului acoperit cu viță de vie.

— N-am încredere în filosofi – spuse Luca. A comentat destul lumea. E vremea s-o schimbăm. Poate însă că un fotograf...

— Un fotograf?! Întrebă uluit Mihail.

— Un fotograf – repetă Luca, aiurit. Hm... Nu știu ce mi-a

venit... Voiam să spun...

— Fotograf, popă, filosof – îl întrerupse Matei. Fie și... Dumnezeu. Ascult pe oricine.

Vântul făcu să foșnească bălăriile, clătină streășină de tablă. Din fundul curții auziră clămpănind ușa podului.

— Nu știu cum arată polonezii. I-am văzut numai atunci, în retragere. Dar evreii știu cum arată – spuse Matei, voi deveni evreu. O să mă cheme Mauriciu. Și o să cer să fiu deportat acolo.

— Nu cred că deportările se fac la cerere – spuse Mihail.

— Eu am să reușesc – spuse Matei. Simt, știu că o să reușesc.

— E o prostie! Strigă Luca. Toate revoltele astea individuale sunt prostesti! O să te judece Curtea Marțială și o să te împuște. Dar aici, nu prin străinătăți.

— Sunt de ajuns de înțelept ca să pot fi luat drept evreu – spuse Matei.

— Înțelepciunea nebunului! Murmură Mihail.

— Înțelepciunea nebunului, da! Mormăii cineva la urechea lui.

— Nu mă îngâna, Luca – spuse iritat Mihail. N-am răbdare acum de glumele tale.

— N-am spus nimic – se apăra Luca.

— E absurd – urmă Mihail. Dar pentru a ajunge acolo nu există alt drum decât acela pe care l-a făcut ea.

— Știu – spuse Matei. M-am gândit la asta. Dar cine poate afla câte lagăre există acolo? E un secret militar.

— Sunt câteva într-adevăr – șopti vocea la urechea lui Mihail.

— De unde știi? Întrebă Mihail întorcându-se spre Luca.

— Să știu, ce?

— Că există câteva lagăre, pentru evreii polonezi?!



— De unde să știu – se înfurie Luca. N-am scos o vorbă!

— Îți bați joc de mine? Întrebă Mihail înroșindu-se. Mi se năzare că aud voci?!

— Nu ți se năzare – spuse vocea. Lagărele există. Am aflat de ele pe front.

Frații tăcură înfiorați. Se auzea acum nu numai foșnetul viței de vie, dar zvon de voci, pași, și parcă glasul cuiva care spunea „Alolor”. Printre ostrețele chioșcului, în întuneric, se ridicau picioarele de oțel ale turnului Eiffel. Și cineva își bătea bocancii aproape, respira. Și parcă o mulțime de oameni fugeau, împingându-se, gâfâind.

— Lagăre peste lagăre – spuse vocea. N-ai mai putea să te găsești pe tine însuți, roșcovanule!

— Anton! Strigă Mihail repezindu-se în afara chioșcului.

— Țăranul! Șopti Matei gâtuit de emoție. Țăranul a venit în permisie!

Mihail reveni împingând înaintea lui un ofițer tuciuriu, scorojit de soare, cu umeri largi și care semăna cu Anton.

— Când ai ajuns? Întrebă Mihail apărându-se de îmbrățișarea care-i trosni oasele. Spune, nenorocitul, când ai ajuns? Te așteptam pe poimâine.

— Acum o oră – răspunse Anton. Vin de la Cotul Donului! Ce știți voi!

— Ai slăbit, țăranule – murmură Matei, trăgându-l spre el, apucându-l de ceafă.

— Am slăbit?! Ehe! Anton gemu și bărbia îi tremură deodată ca în copilărie. E prăpădul! Prăpădul! Mor ca muștele! A murit a lui Timofte, a murit Giurbea, a murit Panait, fratele lui Cristu!

— Panait! Exclamară frații.

Era vecinul lor, prietenul lor, cofetarul de sarailii și trigoane, Panait, poreclit „Zaharină”, Panait-lipiciosul.

— Oh, Panaiotaki! Șopti Matei. Bietul Zaharină!

— Zac pe toate șoselele, în șanțuri, prin livezi. Nu-i mai îngroapă. Nu e timp. Nemții ne țin din spate, ne păzesc. Și voi vă mirați că am slăbit!

Cineva fluieră sau şuieră sau răsuflă ascuțit în fundul curții.

— Cine umblă prin bălării? Întrebă Anton.

— Nu e rumeni – spuse Mihail. E vântul.

— Ani schimbat șase trenuri, de la Cotul Donului până aici – spuse Anton. Șase trenuri cu nemți care sforăiau și se băseau. Să te ferească Dumnezeu de bășina neamțului, îți ia și capul!

Frații izbucniră în râs.

— E de la unt cred – spuse Anton. De la *buterbrot*. Și de la dulciuri. Și se băș toți ca și cum ar tuși. E sănătos, spun, nu-i rușine. M-au umplut și pe mine. M-au făcut sac de pârțuri.

— Haide, haide – chicoti Mihail. Dă-i drumul acum!

— Trebuie să fac baie cu frunze de nuc să-mi iasă mirosul. Și să dorm.

— Trebuia să sosești poimâine. Când pleci înapoi? Întrebă Mihail.

— Păi am venit mai devreme. Să câștig două zile. Plec vineri prin Iași.

— E în drumul meu – spuse Matei. Plecăm împreună.

— Unde? Întrebă Anton.

Trăgându-se puțin înapoi, Mihail îi făcu semn că Matei nu e în toate mințile.

— Plec la rabinul din Buhuși – răspunse Matei.

— Am mai fost odată acolo împreună – spuse Anton liniștit. Când mă punea căpitanul Duțulescu să-i plimb cocoșul prin curtea regimentului.

— Da, am mai fost – spuse Matei. El trebuie să știe cum se poate ajunge în lagărele unde-i duc nemții pe evrei.

— Asta pot s-o aflu și eu aici – spuse Mihail. Nu e nevoie de nici un rabin.

— Și să mă învețe să devin evreu – urmă Matei. Evreu-polonez.

Șuieratul se auzi din nou, un șuierat de aburi, ascuțit.

— Credeam că fluieră cineva, dar e o locomotivă – spuse Luca. E liniște și se aude tocmai de la gară.

— Sau din curtea depozitului – spuse Anton visător. Erup vulcanii.

— Care depozit? Întrebă Matei. Și care vulcani?!

— Vulcanii – spuse încet Anton. Erau și vulcani acolo, nu-i așa? Cine l-a pomenit înainte pe căpitanul Duțulescu?

— Tu – spuse Mihail. Tu vorbeai de căpitanul Duțulescu, cel cu cocoșul.

— Cu cocoșul? Anton privi în jur cu ochii înțețoșați. Și-l chema Duțulescu? Duțulescu era la vulcani!

— Tocmai de la Cotul Donului – șopti Matei. Hai, țăranule, du-te la culcare!

Încercară să-l ridice, dar era prea greu – o masă de mușchi îngreunată de somn care se scufundase în scaun ca într-o pernă.

Așteptau împreună, ca în urmă cu douăzeci de ani, să-i primească rabinul din Buhuși. Dar acum nu mai exista foșgăiala de iarmaroc în jurul micii case de țară, nu mai erau nici evreii habotnici cu perciuni și tichii, nici țăranii ducând găște și borcane de miere, nici ofițerii veniți după leacuri de dragoste. Curtea era pustie și un fuior subțire de fum desena litere ebraice pe cerul gol.

— Semn bun – murmură Anton, strângându-și mantaua. E o literă bună.

— Habar n-ai, țăranule – șopti Matei. E cea mai rea literă. Seamănă cu dracul.

Se învârteau de jumătate de oră prin curte, așteptând ca rabinul să se îmbrace, și când îi primi văzură că strânsese totul din casă și-și pregătise o boccea după dulap.

— Oh, părinte, părinte – spuse Matei, încercând să-i sărute mâna, dar rabinul se feri cu hotărâre, împingându-l pe un scaun.

— Ai crezut că venim să te luăm, părinte – spuse Anton. Dar noi suntem aici să-ți mulțumim! Ne-ai mai ajutat o dată, de mult, și am venit să-ți cerem iar sfatul.

— Sfatul meu? Repetă amar rabinul. Sfatul meu e să plecați cât mai repede, înainte de a fi văzuți aici!

— Puțin îmi pasă – spuse Matei. Să vii la o față bisericească nu e nici hoție, nici trădare.

— Dumneavoastră glumiți, domnule căpitan – spuse rabinul. Uitați când și cu cine vorbiți. Uitați cine e ucis acum și prins cu beregata în cârligele măcelăriilor.

— Nu uit nimic – spuse Matei. De aceea sunt aici! Iubesc o evreică poloneză, domnule rabin! Și evreica asta a fost

închisă într-un lagăr!

— Doamne Dumnezeu! Spuse rabinul. Dumnezeu s-o apere!

— Aș vrea s-o apăr și eu - spuse Matei. Dar pentru asta trebuie să ajung acolo!

— Lagărele sunt ca niște arme - spuse rabinul. Arme secrete. A vorbi despre ele înseamnă a vorbi despre secrete militare. Sunt și așa destul de oropsit, domnule căpitan!

— Părinte - spuse Anton. Am venit aici să ne ajuți! Uită uniformele noastre!

— E prea puțin dacă le uit eu! Și prea puțin dacă le uitați voi! Ceilalți trebuie să le uite!

— Vreau să devin evreu - spuse Matei.

— Dumneavoastră?

— Da, eu - repetă Matei ridicându-se și privindu-l drept în ochi cu cea mai limpede privire a sa.

— Dacă un ofițer român vrea să devină evreu azi, în plin război, când evreii sunt omorâți, înseamnă că uciderea lor merge prea încet!

— Părinte! Exclamă gâtuit Matei, luându-i mâna. Mă crezi un provocator, te înțeleg. Dar o iubesc pe fata aceea.

— Daniela Dobcinski - spuse Anton.

— O iubești - murmură rabinul. Dar nu-ți iubești mai mult viața, familia?

— O iubesc - spuse Matei. Și nu pot s-o las singură acolo.

— Vrei să devii evreu - murmură rabinul. Uită-te la mine, așa arată un evreu!

Își aruncă brațele în lături, desfăcându-și palmele puternice, de plugar, apoi își resfiră barba cărunță, se trase de perciuni.

— Asta e ușor! Spuse Matei. Le aranjează frizerul. Limba

însă...

— Ah, vrei să înveți și idiș?! Exclamă rabinul.

— Idiș pot să învăț în vecini, la Galați.

— Și atunci - întrebă - ce mai vrei să înveți?

— Să fiu evreu - spuse Matei. Măcar câteva luni. Până ajung acolo. Apoi, după ce o s-o scot din lagăr, o să redevin ceea ce sunt.

— Poate că o s-o poți scoate din lagăr - spuse rabinul. Dar o să-ți fie foarte greu să redevii ceea ce ești!

— Nu! Spuse Matei cu înverșunare. Oamenii seamănă între ei! Toți oamenii! Și aici, în locurile astea, trăiesc de sute de ani împreună fel de fel de neamuri - printre ele am copilărit, le cunosc. Trebuie doar să le afli câteva taine, să mănânci cu ei, să cânti cu ei...

— Să mâncăm și să cântăm - repetă rabinul zâmbind. Să suferim! Exclamă, aprinzându-se. Să fim umiliți! Să murim! Așa se învață să fii evreu - murind!

— Să murim! Spuse Matei pălind. Nu mi-e frică.

— Mie îmi este - spuse rabinul. După șase mii de ani a ajuns să mi se facă frică!

— Trebuie să devin evreu - spuse Matei. Și nu orice fel de evreu! Ci evreu polonez! Cine ar putea să mă ajute la asta?

— Cine? Întrebă rabinul. Cine? Repetă gânditor. Odată un evreu a simțit că se preface în cal. Necheza, galopa, arunca din picioare... A venit la mine să mă întrebe ce-i de făcut. L-am sfătuit să se deprindă cu ovăzul și cu șaua... Și, într-adevăr, când a devenit cal de-a binelea, i-a fost mult mai ușor!

Anton chicoti și Matei îl lovi cu cotul.

— Într-o vineri, către seară - urmă rabinul - mergeam cu trăsura la un bolnav. Era pe moarte. Dar vineri seara și

sâmbăta nu e voie să călătorești. Și cu toate astea viața omului era mai de preț decât canoanele sfinte. M-am rugat și ruga mea a fost ascultată. În dreapta mea se făcuse vineri-seară în stânga mea era vineri-seară, vineri-seară înaintea și înapoia mea, deasupra și dedesubt. Dar în trăsură era încă vineri după-amiază.

Anton chicoti din nou și din nou Matei îl lovi cu cotul.

— Orice se poate – spuse rabinul. Să devii cal sau să întorci timpul înapoi. Să mori, dar să trăiești veșnic. Nu căutați aici farmece și nici taine. Trebuie doar să vrei foarte tare, din tot sufletul.

— O iubesc pe fata aceea – spuse Matei.

— Atunci o să devii evreu – spuse rabinul. Evreu polonez. Fără să-ți lași perciuni, fără să înveți idiș. Și fără să te circumcizi.

Anton râse mai tare și Matei îl pocni în fluierul piciorului.

— Dar va trebui să te umilești – spuse rabinul. În fiecare zi. În fiecare ceas. În fiecă clipă. Fără să urăști pe cei la fel de năpăstuiți ca tine, încercând să-i aperi și să împărți pâinea cu ei.

— Nu voi un pe nimeni – spuse Matei. Nici pe călăii mei.

— Ba da – strigă înăbușit rabinul. Pe ei, da! Călăii nu trebuie să trăiască, ci numai aceia pe care-i chinuiesc. Et ultimi primi sunt!

— E Noul Testament – murmură Anton.

— Noul sau vechiul, sau vechiul sau noul – urmă chicotind rabinul. Există o singură învățătură pentru cei oproșiți! Apără-l pe cel năpăstuit, ucide-l pe călău!

— Ucide-l! Da! Îl îngână Matei pipăindu-și pistolul.

Pumnul păros, puternic, al rabinului lovi masa.

— Cine oare crede că a ucide călăii e o crimă împotriva Domnului Dumnezeu, binecuvântat fie El? Cine crede că a

fi laș și complice e spre voia Celui de sus? Mor milioane de oameni acum și vor mai muri, Unii cu arma în mână, alții duși ca vitele la abator! Ah, dacă toți ar pune mâna pe arme!

„E bolșevic! Gândi Anton. Și e prea voinic, prea energic pentru un rabin!”

— Nu fac politică – spuse rabinul. Cred în Dumnezeu, în Tablele sfinte! Și sunt în putere pentru că mi-am săpat grădina, am sădit-o, am tăiat lemne toată viața. Dar ce altceva ar putea spune un slujitor al credinței decât ceea ce îndeamnă la salvarea oamenilor?

— Așa este, părinte – murmură Matei.

— Zilele mele sunt numărate – spuse rabinul. Vor veni să mă caute. Acum doi ani au încercat să-mi dea foc casei. M-au atacat cu cuțitele, dar am scăpat. Domnul a fost cu mine. Și mâinile astea!

„Nici eu nu m-aș bate cu el – gândi Anton. Are niște labe de urs.”

— Râvnesc la banii mei – spuse rabinul. Ei nu știu că tot ce iau de la credincioși împart săracilor. Nu înțeleg nimic toate scursorile astea de legionari.

— Noi știm, părinte – spuse Matei. Vi s-a dus vestea în toată țara.

— Da, voi știți – urmă rabinul, deodată liniștindu-se. Toate astea se înțeleg cu inima. Întoarceți-vă acasă, copii, și n-aveți nicio grijă. În mai puțin timp decât credeți, domnule căpitan, veți deveni evreu polonez, iar dumneavoastră, domnule locotenent, îl veți însoți într-o lungă călătorie. Facă-se voia Celui de sus, binecuvântat fie numele Său! Să nu uitați că Dumnezeu vă trimite încercările astea nu pentru că s-ar îndoi de voi, dar pentru a vă face mai buni, căci totdeauna putem fi mai buni decât



am fost, iar a fi bun înseamnă a cunoaște adevărul. Și-l veți cunoaște acolo, aproape de orașul Birkenau!

— Birkenau! Repetă Matei.

— Aproape de orașul Birkenau – murmură rabinul, închizând ochii. Își potrivește tichia neagră pe frunte și porni să se legene înainte și înapoi. Birkenau și Hasjiecim – urmă răgușit, aproape cântând. Oh, Doamne, stăpân al lumii, Doamne Dumnezeule, care ne-ai purtat pașii până în vremurile acestea, dă foc Sodomei și Gomorei!

Rămase câteva clipe cu fruntea ridicată spre cer, murmurând ceva nedeslușit, iar de afară se auziră răcnete și înjurături.

— Ajută-mă, Doamne! Se rugă rabinul deschizându-și larg brațele. Nu doar înțelept, ci puternic ajută-mă să fiu în clipele astea! Oh, adonai eloheinu meleh haolam!

Cineva bătu în ușă cu cizma sau cu o scândură, făcând să se desprindă tencuiala din jurul ușorilor.

— Intrați – gemu rabinul. Vă așteptam.

Ușa fu împinsă cu putere și înăuntru năvăliră doi plutonieri din Feldjandarmerie – unul înalt, ghebos și al doilea rumen, cu gâtul și ceafa roșie, iar în urma lor se repezi un polițai ciupit de vărsat, trăgându-și nasul. Văzându-i pe ofițeri, se opriră toți trei și salutară, apoi polițaiul strigă ca și cum ar fi vorbit unui surd:

— O mică anchetă! O anchetă! Nu depinde de mine, nu mă blestemați!

— Percheziționați-mă – spuse rabinul – n-am nimic de ascuns.

— Trebuie să veniți cu noi – spuse polițaiul. Cu ei, adică. O să vă ancheteze acolo!

Jandarmii trecură în spatele rabinului, încruntați, ferindu-se să-i atingă pe cei doi ofițeri.

— Cine a cerut ancheta? Întrebă Matei. Și unde îl duceți?

— Bucureștiul a cerut-o - răspunse polițaiul. Komendatura germană.

— Schneller! Comandă jandarmul rumen la față. Gehen wir! Schneller!

Apucă brațul rabinului, dar acesta se scutură, disprețuitor și porni singur spre ușă.

— Nu vă luați nimic cu dumneavoastră? Întrebă polițaiul. O haină groasă, puțină mâncare?

— Deseară voi fi acasă - spuse rabinul, oprindu-se în pragul ușii. Voi fi la ai mei! Ce nevoie am de haine groase?

— Schneller! Mârâi jandarmul. Schmutziger Jude! Schneller!

Îl împinse înainte cu un ghiont, dar încremeni, căci Matei se năpusti spre el, cu mâna pe patul pistolului, tremurând.

— Jos laba! Urlă. Aici ești în România! Jos laba!

Jandarmul îl privi descumpănit, se trase cu un pas înapoi și rămase în poziție de drepti.

— Să-l duceți la post ca pe un om, nu ca pe un animal - îi șopti Matei polițaiului. Noi suntem români, nu SS-iști!

— Am înțeles, să trăiți! Spuse polițaiul salutând cu mâna la chipiu. Credeți că noi nu-l cunoaștem pe domnul rabin? E de-al nostru, din Buhuși!

— Îl cunoaștem - îl îngână Anton.

— Cred și eu - încuviință polițaiul. E cunoscut în lumea întreagă. Până și Papa de la Roma îl știe și-l invită la Vatican. Iar rabinul din Fălticeni, care-i mare cărturar, îl recunoaște pe al nostru ca mai mare! Știe și franțuzește - adăugă încet.

— Domnul să vă aibă în pază - spuse rabinul înclinându-se. Au rămas atât de puține zile până la Hasjiecim! Întoarceți-vă acasă și amintiți-vă ultima voastră mare

călătorie!

Trecu pragul surâzând și ieși apoi pe poartă, cu pași rari, iar jandarmul și polițaiul rămaseră în urma lui, ca o gardă de onoare.

— Știe și franțuzește - murmură Matei. Într-adevăr.

Și-i întinse lui Anton o carte mică, uzată, pe care o găsisese alături de sfeșnicul cu șapte brațe.

— Le Rire - citi Anton. Le Rire. Unde am mai auzit de cartea asta?

În aprilie curtea înverzi și rândunelele își clădiră noile cuiburi. Așezați pe scaune, ca la teatru, nepoții priveau nodurile de pământ ce creșteau sub streșini și discutau despre Dumnezeu.

— Dumnezeu există în orice - spuse băiatul cel mic al lui Mihail. Și în pietre.

— Și în noi - spuse ștergându-și nasul fata-țigancă a lui Luca. Eu îl aud pe Dumnezeu în fiecare seară.

— La ce oră? Întrebă ironic fiul lui Mihail.

— După nouă - răspunse verișoara-țigancă.

— Dumnezeu nu există - proclamă fiul Franciscăi, turnând pietricele în sandaua vărului său. Mi-am dat seama de asta alaltăieri.

— Deșteptule! Bufni fiica lui Luca. Ochi de broască!

— Alaltăieri - repetă fiul Franciscăi, cu un calm care nu-i era obișnuit. M-am dus în fundul curții și am strigat: „Dumnezeule, să te ia dracu!”

— Nebunule! Gemu verișoara, zgribulindu-se.

— Și am așteptat să mă trăsnească - urmă fiul Franciscăi. Zece minute nu m-am mișcat din loc, dar nu m-a trăsnit nimeni: Dumnezeu nu există.

— Atunci cine face florile și animalele, tâmpitule? Întrebă cu ochii umezi verișoara.

— Singure se fac.

— Și cine a făcut Pământul, Lumea?

— S-au făcut singure. Dintotdeauna. Dumnezeu nu există.

— Hm, n-aș putea să spun chiar așa - murmură prudent fiul lui Mihail, îndreptându-și ochelarii, dar e ceva nelămurit

în toată treaba asta.

— Priviți! Strigă patetic fata-țigancă. Priviți cerul, soarele, florile! Nu vedeți că o putere mai mare decât a oamenilor le-a creat?

— Nu - răspunse sec fiul Franciscăi. Și în orice caz pe tine nu te-a creat Dumnezeu decât atunci când se hotărâse să facă economii.

— Și minunile? Întrebă exaltată verișoara. Minunile cine le face?

Fereastra cămării de vechituri, aflată în capătul casei, se deschise și o haină țâșni pe geam purtată de curent.

— Ha-ha! Strigă fiul Franciscăi. Haina lui nenea Matei! Ha-ha! Uite minunea!

Dar surtucul nu ieși bine pe fereastră că îl urmară și pantalonii și pantofii. Nepoții săriră în picioare gata să aplaude.

— E nemaipomenit! Recunosc fiul lui Mihail.

Costumul cenușiu al unchiului continuă să urce, se prinse în ghearele streșinii apoi căzu bufnind pe acoperiș.

— Oho-ho-ho, ha-ha-ha, he-he-he-he - zbierară băieții, sărind pe loc. Abia am vorbit și s-a și adevărit.

— Doamne sfinte! Se închină verișoara-țigancă cu evlavie.

Fiul Franciscăi rânji, încercând să apuce pantalonii cu hoțoaica, dar cracul stâng se feri și dintre reverele surtucului apăru capul unchiului Matei.

— Nerușinatule! Strigă unchiul. Vrei să mă prinzi ca pe un câine turbat?

— Da-da-dar - se bâlbâi nepotul. Da-da... dar nu se poate... Hainele zburau singure...

— Minunea, minunea - șuieră fata lui Luca. V-am spus

eu, dar nu m-ați crezut. E minunea, e Dumnezeu!

— O să-ți trag eu un Dumnezeu de să mă pomenești! Se înfurie unchiul. Ce vă tot holbați la mine? Aduceți scara! Repede! Caraghioșilor!

Și pentru că nepoții nu se clinteau din loc îi amenință cu o nuia care semăna cu un arcuș de vioară.

Intraseră în cămara unde se păstrau vechiturile: pantofii de domnișoară ai Marilunei, un samovar turtit, fără canea, cizme rebegite, cravașe, scaune sparte, canapele, gheme de sârmă, cufere, gheridoane, tăblii de pat, cărți și, pe un raft, acoperit de o prelată kaki, Kodakul câștigat la Paris, la roata norocului, borcanele cu bile de cristal, cutia cu brățări false, vioara dezacordată. Intraseră acolo pentru a-și aminti de ultima lor mare călătorie, așa cum le spusese rabinul din Buhuși, iar Luca râsese de superstițiile stupide ale fraților săi - oameni în toată firea, care aveau încredere în bâlbâielile unui popă de țară și evreu pe deasupra, iar Luca încă mai râdea când Matei țâșni pe fereastră și reintră în cameră prăfuit, zgâriat, ținând arcușul în mână.

— E absurd, absurd - urmă Luca hohotind, speriat de înfățișarea atât de omenească a obiectelor, dar nevrând s-o arate - e absurd să ne închipuim că samovarul seamănă cu cineva, sau cuferele cu altcineva. E mai absurd decât animismul primitivilor ce se închină arborilor, care, oricum, trăiesc și sunt creații ale naturii!

— Nimeni n-a spus că obiectele astea seamănă cu cineva. Ești nebun! Replică Mihail. Am intrat în cămară acum cinci minute, pentru că Matei a vrut să caute o veche hartă a Parisului, dar a atins vioara și a zburat pe geam! Ce tot vorbești despre animism?

— Arimismul - îl îngână Anton. Arivismul. Una două îi înjură pe ariviști, pe bicicliști, pe trompetiști! Crede că toți

fac parte din organizații care abia așteaptă să-l atace!

Își duse mâna la nasul învîinețit pentru că Matei îl izbise zburînd pe fereastră și urmă:

— Roșcovanul a vrut să caute porcăria asta de vioară și când a găsit-o nu i-a mai plăcut. Așa face totdeauna. Oh, să fi avut eu falca mea de măgar!

— Uite-o! Strigă Mihail, atingându-i maxilarul.

— Nu asta - răspunse Anton. Una de omorât amaleciți!

— Se crede Samson! Chicoti Mihail. Ești prea chel pentru asta frățioare!

În prăfoasa obscuritate a cămării grămezile de vechituri păreau a se întinde la nesfârșit. Răsăreau unele în spatele altora, nu numai scaune, canapele, paturi, dar munți de plăpumi, coviltire și arcuri de trăsuri.

— Am spus-o o dată! Mârâi Anton. Mie nu mi-a fost teamă nici de contele de Droitdieu nu uita!

— Atunci de ce ai fugit? Întrebă Luca. Unde erai când am atacat scena, fluturînd drapelul meu roșu?

— Se cred la o corrida - murmură Mihail. Hei - strigă. Treziți-vă! Suntem aici în cămara casei... în vechea noastră cămară... căma... Se înecă, tuși. Aerul era prea fierbinte și prăfos. Și vedea, în spatele grămezilor de coviltire, munți de arme, nave răsturnate, piramide de cărți. Piramidele astea - murmură, încercând să se sustragă amețelii care-l cuprindea. Piramidele astea, am știut-o dintotdeauna, n-au ce căuta în cămara unei gospodării. I-am spus-o tatii de atâtea ori!

— Tata, săracu - oftă Matei. El n-ar crede-o niciodată! Dar piramidele există și nu văd pentru ce le-am alunga!

— Piramidele sunt simbolul înțelepciunii - spuse Mihail. Al armonizării astronomiei cu geometria, al artei de a construi. Piramida este simbolul organizării sociale.

— Cu o piramidă nu ești nimic! Observă sentențios Luca. Cu trei poți deveni Sfinx!

— Bravo, țăranule! Strigă Matei. Alegeți cea mai frumoasă piramidă dintre astea și ia-ți-o ție!

— Mulțumesc - spuse modest Anton. Ce-i trebuie unui om o piramidă mare dacă nu e rege? O s-o iau pe cea mai mică!

Își făcu loc printre obiectele aruncate de-a valma și întinse mâna către vârful triangulat, în patru muchii. Și atunci observă că piramida se mișcă și, apropiindu-se de ea, zări un om care o purta în spinare. Iar în urma lui apăru altul și apoi altul, într-un șir nesfârșit de oameni care cărau în spate piramide de cărți. Mergeau încovoiați, uzi de sudoare, fără să crâcnească și trecând pe lângă el îi zâmbiră.

— Încotro? Întrebă Anton. Încotro ați pornit-o, oameni buni?

— Spre nord - răspunse cel care ajunsese în dreptul lui. Spre nordul mijlociu.

— Spre nordul mijlociu? Întrebă Anton. Unde se află un asemenea nord?

— E la nord, pentru că noi ne aflăm la sud de el - răspunse omul. Dar e mult mai la sud de cercul polar, așa că numele de nordul mijlociu e cel mai nimerit.

Își săltă grămada de cărți în spinare și-l salută clătinându-și capul bărbos.

— Și ce faceți acolo? Întrebă Anton. De ce cărați atâta amar de cărți în spinare?

— Pentru că vor să ne ucidă - răspunse omul. Vor să ne ardă în cuptoare și încercăm să ascundem cărțile înainte de a le arde și pe ele! La revedere, Anton!

Grăbi pasul și întreaga coloană îl urmă ca un om, frântă



de mijloc, muindu-și picioarele în pârâul de sudoare pe care-l așternuseră cei dinaintea lor. Mergeau plescăind, legănându-se, asemeni unei caravane de cămile, bărbații înainte, apoi femeile, copiii și din nou bărbații. Și când ultimii se îndepărtară se auzi uruitul unor șenile și copiii începură să urle.

Strivind grămezile de obiecte, un tanc apăru aruncând flăcări pe gurile tunurilor, și atunci Anton îi ieși înainte, pipăind printre boarfele aruncate în jurul său spre a găsi falca de măgar, dar mâna lui apucă un aparat negru, lucios, cu țevi și trase de câteva ori în direcția tancului, fără să mai ochească.

— Ce faci acolo, frățioare? Întrebă Luca. Te-ai rătăcit printre cărți și picioare de scaun?

Anton se întoarse furios, îndreptă asupra lui Mihail și a celorlalți doi care râdeau obiectivul Kodakului și apăsă declanșatorul.

— Ne împușcă cu aparatul de fotografiat! Hohoti Luca. Ne-a împușcat pe toți trei! Ha-ha! Cu cine vorbeai acolo, printre cărți, frățioare?

— Cu cei care le cărau în spate - răspunse Anton. Dar voi nu puteți înțelege asta!

— E nemaipomenit - spuse Matei cercetându-și poalele scămoșate ale hainei. Parcă m-au smotocit câinii!

Continuă să se privească în geamul cămării de vechituri, mormăind, în vreme ce Mihail își curăța pantofii cu un pumn de iarbă.

— A ta a fost ideea - spuse Mihail. Ai vrut cu tot dinadinsul să intrăm în cămară să-ți întâlnești rabinul, ho-ho-ho!

— Rabinul - murmură Matei. Da... Rabinul din Buhuși, nu-i așa?

— Răspunzi prin întrebări - strigă Mihail înveselit. Transformarea s-a și produs, frățioare. Ești evreu!

— Pso-mjo-zst-lje? Întrebă Matei.

— O-ho-ho-ho! Chiar evreu polonez!

— Vszitoje! Confirmă Matei. Simt că într-adevăr transformarea s-a produs!

— Și cu mine - șopti îngândurat Anton. E ceva așa care îți trece prin vine... altceva...

— Dar numai tu voiai să te transformi - îi spuse Luca lui Matei. Tu cauți lagărul acela, nu el!

— Și eu - spuse posomorât Anton. E încă prea șubred ca să plece singur.

— Ești idiot - spuse Matei, roșindu-se. Trebuie să te întorci pe front.

— Cred că n-o să mă întorc pe front - mormăi Anton câscând. Mă simt mai bine ca dezertor.

Săltă Kodakul de pe o palmă pe alta, apoi îl duse la ochi ca pe un occean, privindu-și frații.

— Oho! Strigă. Și voi! Și voi vă duceți cărțile în spinare! Păzea! O să vă ardă în cuptoare.

— Încă nu s-a născut cel care ar putea să ne ardă - murmură Matei. Și, la urma urmei, până când vom răbda să ne strivească gura sub cizme? Până când o să salutăm împuțitele lor uniforme verzi?

— Până când, într-adevăr?! Repetă, grav, Mihail. Încep să mă satur de comenzile astea zbierate, de jandarmii cu tinichea pe piept!

— Dac-aș avea falca de măgar - gemu Anton. Dar uneori e bun și pumnul. Nu mai pot să-i aud amenințându-mă!

— Garajul e la a treia casă de aici - șopti Luca. De cât să vorbim, n-ar fi mai bine să-i dăm foc?

Deschise cutia viorii pe care o avea în mână și scoase un

fes roșu de catifea amintind o bonetă frigiană, apoi câteva sticle și un fitil.

— Să-i dăm foc – spuse sumbru Matei, luându-i cutia din mână. Dar numai eu. Voi rămâneți aici.

— Vin și eu – spuse Anton. Sunt în uniformă. Asta inspiră încredere.

— Stai pe loc! Porunci sec Matei. Ați uitat bălăriile din fundul curții, trecerea pe sub gard, beciul părăsit?

Ochii fraților sclipiră.

— Numai Francisca știa drumul ăsta – spuse Anton. Acolo erau culisele marilor ei reprezentații. Dar au trecut de atunci treizeci și cinci de ani!

— De acolo apărea, ducându-și tronul de toartă – spuse Luca. Iar la celălalt capăt al beciului e curtea părăsită, din spatele berăriei și șopronul cu calu' popii.

— Rămâneți aici și jucați o tablă – spuse Matei. Mă întorc în cinci minute.

— Dacă nu te întorci în cinci minute, vin după tine – spuse Anton. Nu uita că sunt în uniformă.

— Nu uita că ideea a fost a mea – șopti Mihail, încercând să-i ia sticlele și fitilul.

— Lasă-mă, frățioare – șuieră Matei pălind. E primul meu cântec. Și mai am atâtea de cântat!

Luă cutia viorii sub braț și porni spre fundul curții, călcând bălăriile abia răsărite.

— Vara ar fi fost mai simplu – spuse Mihail. Ierburile l-ar fi ascuns.

— Nu putem aștepta până vara – gemu Luca. De mult trebuia să le jucăm o asemenea farsă.

Matei se aplecă și dispăru. Îl ascultară cu toții târându-se pe sub gard, apoi auziră o bufnitură surdă.

— A sărit în beci – șopti Luca. O să iasă tocmai în spatele

depozitului de carburanți, acolo unde se pripășeau guzganii...

— Era o fată grozavă! Murmură Mihail. Și eu aș fi făcut asta pentru ea.

— *Este și acum!* Încă mai *este* - șopti Anton. De aceea l-am lăsat să se ducă singur.

Auzeau ca în copilărie toate murmurele de prin vecini, pașii bocănind pe strada Democrației. De jur împrejurul lor orașul își trosnea încheieturile și clopotnița din strada Spiridon suna dogit, încălzindu-se la soare.

— Acum e acolo - spuse Mihail cu buzele uscate.

— Încă nu! Spuse Anton. Rana nu-i îngăduie să se cațere atât de repede!

— Vor descoperi beciul numaidecât după aceea - spuse Mihail. Ar trebui să-l înfundăm, să-i prăbușim bolta!

— Dacă știe cum să așeze explozibilul nu mai rămâne urmă din beci - spuse Anton. Și dintre noi toți el e artileristul!

O locomotivă scăpă aburi, șuierând. Șuierul crescuse, le înfundă urechile, apoi cerul se acoperi de rotogoale roșii de flăcări și înainte de a se arunca la pământ suflul exploziei îi răsturnă, arzându-le genele. Un val de fum negru acoperi casele, tremurând la fiecare nouă explozie și involburându-se de flăcări.

— Ard! Șopti Anton pipăindu-și obraji. Ard, Luca, ard!

Își duse genunchii la gură, izbucnind în râs, frecându-și fălcile cu pumnii lui mari.

Luca nu răspunse, însă își scoase boneta roșie, fluturându-o ca pe un steag.

— A mers - șuieră Matei, apărând în spatele lor și sprijinindu-se în cutie. N-a mai rămas nimic! Nimic!

Se trânti alături de ei, povestindu-le cum fusese,

mâncând cuvintele, pierzându-se în fraze prea lungi, așa cum o făcuse totdeauna de când erau mici, dar frații îl ascultau entuziasmați, simțind cum se întorc în vechea lor curte, acolo unde copilăriseră.

Și continuă să vorbească, să-și închipuie ce aveau de făcut mai departe, în vreme ce pe stradă se fluiera, răsună sirena pompierilor și tropăiau cizme soldățești.

Iar în cerdac, frângându-și mâinile, Sofia se ruga pentru a-i apăra de nenorociri.

În a doua zi de percheziționare a cartierului găsiră sacii cu broșuri socialiste ascunse de Luca. Erau doi plutonieri din Feldjandarmerie, unul înalt, adus de spate, și celălalt gros, congestionat – însoțind un polițist neamț și unul român. Broșurile fuseseră dosite în pod, într-un horn nefolositor, și dădură peste ele din greșală, ciocnind hornul care se prăbușise.

Îi anchetară toată noaptea pe Sofia și pe Daniil, apoi pe Mihail, pe Anton, pe Francisca și pe Mariluna, pe Matei, pe Luca, pe Dinu, pe copiii lor și pe prietenii copiilor, pe Iani Riozotis și pe Zazula Riozotis, îi anchetară amenințându-i, lovindu-i, trecură apoi în curțile vecine și-i strânsură pe toți, ducându-i la Komendatură, unde-i ținură în picioare douăsprezece ore la rând cu pistolul pe masă, și nimeni nu spuse nimic fiindcă nu știa nimic, iar anchetatorii nu aveau nicio dovadă, pentru că o dată cu garajul și depozitul arsese curtea părăsită și beciul. Dar ei credeau că vor stoarce un denunț de la cineva și continuă să urle, să ceară declarații pentru a-i încurca pe cei anchetați și, în a treia zi, reușiră.

Era un profesor de liceu, Jenică Stanciu, speriat, bătându-se cu pumnul în piept și repetând la nesfârșit: „E o situație

penibilă... nu înțeleg... v-o jur... E o situație penibilă...” Și anchetatorii își dădură seama că într-adevăr nu înțelege nimic, fiind puțin arierat, dar că e tocmai omul care le trebuie și-l lăsară în pace, însă el reveni singur, aducând denunțuri scrise caligrafic, pompos, învinuindu-i pe toți și cerând pedepse exemplare.

În urma unui astfel de denunț făcură un nou șir de percheziții, iar unul din cei doi plutonieri din Feldjandarmerie, trezindu-l noaptea pe Mihail, îl lovi cu patul armei peste gură. Și Mihail cel ponderat, înțeleptul Mihail, îl palmui pe jandarm și fu împușcat în burtă. Împușcătura zgudui întregul cartier, și oamenii se adunară la miezul nopții în fața casei lui Mihail David, pătrunzând în curte, aproape luând casa cu asalt, iar jandarmii și polițaii își îndreptară puștile asupra mulțimii, gata să tragă.

După câteva minute apărură și frații aducându-l pe cel mai bun chirurg al orașului în vreme ce duba Komendaturii aștepta în poartă. Doctorul îi evacua pe cei care erau în cameră, iar Matei urcându-se pe masa din grădină, făcu semn că vrea să vorbească. Și spuse:

— L-au împușcat pe Mihail! Și ce băiat liniștit era! Atât de înțelept, de cuminte, ascuns în spatele ochelarilor, cu aripioarele lui de păr cărunt fluturând de o parte și de alta a cheliei, încât ai fi crezut că moartea n-o să-l observe niciodată.

Au tras în el fiindcă și-a apărat demnitatea. Era vechiul său joc de pe când avea doisprezece ani, acela de a-și îmbrăca un vechi halat de baie, pe care-l lua drept uniformă de navigator, de profet, de general, și de a ține discursuri despre demnitatea omului, discursuri incendiare, pline de patos, în fața oglinzii.

Și eu știu, noi știm cu toții, ce am dori, ce ar trebui să

facem acum, stând la căpătâiul lui Mihail, muți, clocotind de furie, toți acești băieți încărunțiți, pe care asasinul lui i-a transformat într-o turmă de sclavi!

— Ajunge! Răcni polițaiul, tremurând și scoțându-și pistolul.

— Noi știm cu toții - strigă Matei ridicându-și amândoi pumnii deasupra capului. Pentru că nimeni, nimeni, nimeni nu ne poate ucide pe toți!

— Coboară de pe masă! Urlă polițaiul, ochindu-l. În clipa asta! Sau trag!

— Huooo! Tună mulțimea înaintând spre jandarmi.

— Trag! Urlă polițaiul, trăgând un foc în aer.

Medicul ieși din casă dezbrăcându-și halatul și mulțimea se potoli, tăcu.

— Trăiește - spuse foarte încet medicul. E în afară de pericol.

— Nimeni nu ne poate ucide! Strigă Matei. Niciodată!

Polițaiul se repezi la el, dar Anton îl opri cu o mână, silindu-l să se lase în genunchi.

— Închină-te - spuse Anton. La dracu! Fratele nostru trăiește!

Și-l izbi pe polițist cu fruntea de cimentul curții.

Stăteau unul lângă altul în biroul Komendaturii, cu obrajii însângerați, dar plini de o veselie surdă, ca și cum ar fi băut într-ascuns.

— Vă întreb din nou - spuse anchetatorul aranjându-și manșetele scrobite ale cămășii. De ce ați făcut asta?

— Nu știu de ce au făcut-o dânșii - răspunse Matei. Dar eu am ținut discursul pentru că sunt evreu. Evreu polonez.

— Vă cunosc familia - spuse anchetatorul. Sunteți moldoveni din tată în fiu și ați fost botezați creștini ortodoxi.

— Poate - spuse Matei. Dar eu sunt evreu. Mă cheamă Mauriciu.

— Aici nu se glumește - mormăi posomorât anchetatorul. Ați fi putut să vă dați seama de asta.

— Familia care m-a înfiat e, într-adevăr, originară din Moldova - spuse Matei. Dar eu sunt copilul unor evrei polonezi.

— Aș putea să vă cer să vă deschideți la pantaloni - ricană anchetatorul.

— Am fost înfiat de mic - suspină Matei. N-au avut vreme să mă circumcidă. Dar adevăratul meu nume e Mauriciu.

— Circumciderea se face la evrei o dată cu botezul - observă ironic anchetatorul. Puteați să știți atâta lucru.

— Sunteți evreu? Întrebă respectuos Matei.

— Domnule! Urlă anchetatorul, sărind în picioare. Nu-ți permit!

— Îmi pare foarte rău - spuse Matei, înclinându-se. Dar nasul ăsta, ochii, le știu de undeva...

— E adevărat - încuviință Luca umil. Domnul Obergruppenfhrer Ditzingen seamănă cu Moise-mutul.

— Gura! Gura! Urlă spumegând anchetatorul. Unde vă treziți aici?

— Vă rog să-i iertați - șopti Luca blajin. Întâmplările prin care au trecut, i-au dezechilibrat.

— Înțeleg - spuse anchetatorul, surâzând fals. Ați pornit pe un drum greșit, domnilor. Nu vreau să vă ascund că libertatea sau poate chiar viața dumneavoastră depind de concluziile acestei anchete. Sunteți intelectuali, nu-i așa?

— Nu - răspunse Anton. Eu sunt jocheu. Și uneori, în timpul liber, omor amaleciți.

— Amaleciți? Repetă întrebător anchetatorul. Ce înseamnă asta, amaleciți?



- Amalekiten - traduse Matei care avea spiritul limbilor.
- Nu e un cuvânt românesc, nu-i așa? Întrebă anchetatorul. Am învățat limba română la școala primară, în Banat, înainte de a mă stabili la Stuttgart. Sunt român, la urma urmei, chiar dacă sunt de origine germană.
- Amaleciții - explică Luca, doctoral - sunt un popor antic, pomenit în vechiul testament.
- Schweinerei! Murmură anchetatorul. Vă rog să fiți rezonabili, domnilor, chiar dacă nu sunteți toți trei intelectuali. Cine a dat foc depozitului?
- Depozitul a ars - răspunse grav Luca. L-am văzut când ardea.
- A ars și garajul. Am scris în declarație - spuse Matei.
- Și... și...? Întrebă anchetatorul.
- Deocamdată numai atât - spuse Anton. Dar puteți să ne întrebați altceva.
- Ați avut o logodnică evreică? Întrebă anchetatorul întorcându-se spre Matei.
- Luca tresări o dată cu Anton. Dar Matei nu se repezi spre masa anchetatorului, nu strigă, ci răspunse calm:
- Da. Încă mai sunt logodit.
- Zâmbea, privindu-l în ochi pe ofițerul german aflat în spatele mesei, dar vocea nu era a lui.
- Știți cine sunt evreii? Întrebă anchetatorul.
- În general - răspunse Luca, școlărește - li se spune „poporul cărții”. Dar eu cred că sunt un popor ca oricare altul.
- Evreii trebuie distruși - spuse rar, zâmbind, anchetatorul.
- Și bicicliștii! Murmură Matei.
- Bicicliștii...?! Anchetatorul îl privi descumpănit.
- Da - răspunse Matei. N-am încredere în bicicliști. Dacă

vreți, pot să vă explic și din ce cauză.

— Pofțiți - spuse anchetatorul, plictisit. Dar foarte pe scurt.

— Alaltăieri - murmură Matei - am văzut zece bicicliști cu tricouri roșii. Se țineau de mâini ca să formeze o stea în cinci colțuri. De sus, din copac, se putea ghici imediat jocul lor murdar.

— O stea în cinci colțuri - repetă anchetatorul, notându-și ceva într-un carnet. Și ce făceau, anume?

— Se plimbau, domnule Obergruppenfuhrer Ditzingen - raportă Matei holbându-și ochii. Se plimbau cântând cântece evreiești și bolșevice.

— Oho! Făcu anchetatorul. Unde se petreceau toate astea?

— Pe malul Brateșului - răspunsă Matei. Cu un binoclu bun scena putea fi urmărită și de dincolo, de la Reni. Era, desigur, un semnal.

— Un semnal - gemu anchetatorul. Oho! Și dumneavoastră ce căutați în copac, acolo, pe malul Brateșului?

— Cântam - spuse Matei. Nicăieri mai bine ca în copaci nu poți cânta cântece evreiești. Dar e bine să fie și un lac prin apropiere, să mai scuipi în apă.

— Vă rog - îi șuieră Luca Obergruppenfuhrerului, făcând un pas înainte și fluturându-și mâna prin dreptul tâmplei. De când se crede evreu nu mai vrea să se dea jos din copac. Își închipuie că jos, pe pământ, va pieri într-un pogrom.

— Oho! Făcu ironic anchetatorul. Totul e prea frumos ca să fie și verosimil. Spuneți-mi, domnule căpitan - îl întrebă pe Matei. Știți ce înseamnă cuvântul Gold?

— Aur - răspunse Matei.

— Dar Goldemberg?

— Munte de aur.

— Și Goldenthal?

— Vale aurie, aurită, de aur.

— Poate vă amintiți domnule căpitan ce înseamnă Goldfaden, Goldring, Goldschmidt, Goldfracht, Goldenroth?! Sunt specialist în onomastica idiș, domnilor, și cred în predestinarea numelor! Acest popor e un popor de cămătari! Ei nu s-au mulțumit cu prefixele aurii ale numelor, ci au lansat și sufixele aurite, în Heimgold, Rheingold, Fischgold, Feingold!

— E adevărat! Încuviință Matei cu ochii strălucitori. Aici domnul Obergruppenfuhrer are dreptate! Căci această havră după ce și-a însușit tot aurul lumii printr-o simplă nominalizare a trecut la Grunn, Grumberg, Grunspan, adică a acaparat și verdele. Nu este aceasta o provocare la adresa legionarilor?

— Jidovul rătăcitor n-are limite în obrăznicia lui! Exclamă indignat Luca.

— Oh, nu! E și mai rău! Strigă inspirat Matei. Culmea ticăloșiei o demonstrează toți acești Braunstein, Braunschweig... Eva Braun...

— Halt! Strigă anchetatorul, ridicându-se involuntar. Halt! Domnilor, domnilor - urmă încercând să se stăpânească - toate au o limită. Aruncarea în aer a depozitului... palma trasă de domnul Mihail David unui ostaș german... sunt fapte pentru care se cere pedeapsa capitală chiar în timp de pace... Iar acum suntem în război!

— Eu m-am desolidarizat de palma aceea, chiar din prima mea declarație - spuse Luca. Mi se pare nedemn să lovești un om și încă un membru al formațiilor SS!

— Palma aceea a fost o greșeală - recunosc și Anton. Și

mai ales din partea unui om care în viața lui n-a lovit pe nimeni. Cred, domnule Obergruppenfuhrer, că fratele nostru dormea când a tras palma. Pentru că doarme tot timpul de când a devenit evreu.

— E vorba de domnul Mihail David nu de domnul Matei David, aici de față – spuse sec anchetatorul.

— Dar și înțeleptul Mihail a devenit evreu! Exclamă Luca înveselit. El e, de fapt, Solomon înțeleptul, fiul regelui David. Și ca toată lumea să înțeleagă asta, acum opt zile – chiar atunci când împreună cu Matei îi observasem pe bicicliști, Mihail și-a cumpărat o stea galbenă și și-a cusut-o pe piept.

— Și-a prins-o de cămașă? Întrebă anchetatorul.

— Nu, chiar de piele – preciză Luca. Deasupra inimii. E de altfel o manie pe care noi i-o cunoaștem de mic copil. Numai că atunci nu cosea, ci bătea cuie. Mie mi-a bătut o dată un cui în cap.

Înainte ca anchetatorul să se fi putut feri făcu un pas spre el, aplecându-se și arătându-i creștetul capului.

— Și... și Mihail, deci? Întrebă anchetatorul, nesigur.

— Oh, da! Da! Exclamă amar Luca. Ceea ce nu se poate explica decât prin marea lui bunătate și spirit de sacrificiu. Ca și la Matei. Așa cum teoretizează contele de Gobineau și ceilalți.

— Ce amestec are contele Gobineau în porcăria asta? Întrebă fierbând anchetatorul. Contele Gobineau nu s-a ocupat niciodată de psihiatrie.

— E adevărat – spuse Luca, înclinându-se. Dar împreună cu marii etnologi germani Ratenfrau, Eloker și Horschmidt, el a formulat celebra teorie a alienării.

— N-am auzit de Ratenfrau și... și Eloker – spuse morocănos anchetatorul. Și nu văd ce legătură au cu

discuția noastră.

— Sunt mai puțin cunoscuți pentru că totdeauna sunt trecuți în subsidiar pe coperta cărților - spuse Luca politico.

— Bine, dar Horschmidt...? Întrebă Anton, sincer mirat.

— N-are nicio importanță - urmă Luca. Cert e că toți acești savanți sunt convinși că evreii au fost alungați din Germania, în secolul al XVII-lea, dar că au revenit atât de schimbați, după o sută de ani, încât nimeni nu i-a mai recunoscut.

— Istoria cunoaște schimbări și mai radicale - spuse Matei, ridicând două degete a binecuvântare.

— Singurul lucru care i-a trădat a fost limba - urmă Luca. Acea limbă germană a secolului șaptesprezece în care se introduseseră cuvinte ebraice. Ei bine. Studiile foarte serioase făcute asupra noilor veniți arată că nu semănau cu cei care fuseseră alungați și care vorbeau o limbă pură, aveau alte grupe de sânge și altă înfățișare.

— Resping această concluzie! Strigă Matei. Evreii sunt unii și aceeași de la facerea Lumii.

— Păi tocmai asta e - consimți Luca. Asta demonstrează că în secolul precedent, din Germania fuseseră alungați *nu evrei, ci germani, germani puri!*

— Dar cine ar fi putut avea o asemenea idee? Întrebă Matei, înroșindu-se de furie. Cine ar fi putut alunga oameni pașnici, buni, puri?! Cine i-ar fi gonit pentru a face ioc unor venetici? Ești nebun, frățioare!

— Răspunsul la întrebare ne dă cheia întregii întâmplări - spuse Luca. Eloker, Ratenfrau, Gobineau și-au expus concluziile direct domnului Iulius Streicher: cei care-i alungaseră pe bunii germani din Germania secolului al șaptesprezecelea, nu fuseseră germani, ci evrei!

— Atunci, atunci – spuse gătit Matei – evreii i-au alungat pe germani din țara lor pentru a face loc... evreilor?!

— Da! Exclamă Luca, ridicându-și ochii spre cer și căzând în genunchi. În clipa de față, Germania e singurul stat din lume cu adevărat iudaic, iar bunii germani rătăcesc prin străini!

— Toți acești Gold, Goldemberg, Goldenthal sunt germani arieni – suspină Matei.

— Toți acești Fischgold, Heimgold, Rheingold – murmură Anton.

— Schwartzberg, Schomberg, Rosemberg – șopti Luca.

— Rosemberg, marele teoretician al nazismului, născut pe malurile Baltice! Strigă Matei aplaudând.

— Nu mă uitați nici pe mine – spuse modest, surâzător Anton. Pentru că numele meu adevărat e Adolf.

— A... Adolf?! Gemu anchetatorul, apucând pistolul așezat în dreapta sa.

— Ei însă mă alintă – urmă Anton, jucându-se timid cu degetele. Mă strigă Adolfehen. Sau Dolfehen.

— Dolfișor – murmură Matei, ciupindu-l de sub bărbie.

— Dolfi David, evreu nazist – se recomandă Anton, salutând. Am onoarea să vă raportez că în urmă cu opt zile am urmărit un pluton de bicicliști, care, îmbrăcați în tricouri roșii, semnalizau de pe malul românesc al Brateșului spre Reni, poziția bateriilor antiaeriene germane. Plutonul era format din zece persoane de origină evreiască, iar șeful lor era profesorul Jenică Stanciu.

— Cel care l-a denunțat acum o săptămână pe hatmanul Mazeppa ca fiind bolșevic – preciza Luca, mereu surâzător.

— Fiindcă și este! Strigă cu voce subțire Matei. Ați uitat biserica lui roșie de lângă Dunăre, biserica aceea care ațâță spiritele de sute de ani?! ...

— Jos Mazeppa! Mugi Anton. Jos evreul Mazeppa!

— E nebun! Spuse Luca, arătându-l pe Anton. Mazeppa e german, nu evreu! Așa cum sunt și munții Dobrogei din fața bisericii, și sălciile de pe mal! Trăiască Hauptfuhrerul Mazeppa!

— Halt! Șuieră anchetatorul, sărind în picioare. Halt! Halt! Halt! Se repezi la Matei, și izbindu-l cu patul pistolului peste gură îl împinse spre perete. Halt! Urlă. Ma... Mazeppa?! Hauptfuhrer? Vă bateți joc de mine?! Germanii sunt evrei? Sunt evrei germanii din secolul al șaptesprezecelea? Și sălciile sunt germane... Schmu... schmutzige Juden!! La moarte! La moarte! Sudoarea îi curgea de-a lungul obrazului, îi intra în gură și spumegând, lovindu-i cu pistolul și cu pumnul, continuă să urle, ascuțit, spart: Moarte jidanilor! Moarte sălciilor!

— Vocea asta - murmură Matei, ferindu-și obrazul. Vocea asta am mai auzit-o undeva. Îți amintești frățioare?

— Da - spuse Anton înfiorându-se. Odată, la Paris, am crăpat capul cuiva care urla ca el. L-am pocnit cu o falcă de măgar...

— Poate că în copilărie să-l fi chemat Duțulescu - șopti Luca.

Se culcară pe sacii așternuți în autocamion, în timp ce santinela picotea cu automatul pe genunchi și se treziră foarte devreme pe străzile unui oraș adormit.

— E Brăila - spuse Anton, somnoros. Miroase a Dunăre.

— E Bârladul - ricană Mihail. Miroase a Căcaina.

— Suntem la Bacău - spuse sentinela. Ce dracu ați făcut de vă duce așa departe?

— Am furat pompa primăriei - răspunse conspirativ Luca.

— Minte! Murmură Anton. Suntem evrei. Asta e!

— Ei, și? Întrebă sentinela. Și eu am un vecin evreu!

— Ai să-l cari și pe el cu autocamionul – spuse Matei. Ai răbdare.

— Dar unde îi cară pe evrei? Întrebă sentinela. Îi duce pe front?

— Asta nu știm – răspunse Anton. E pentru prima oară în viața noastră că suntem evrei.

— Orice-ați fi – spuse sentinela – dar eu mor de somn.

— Culcă-te – îl sfătui Anton. Veghem noi. Numai să nu sforăi... Să n-audă plutonierul din cabină.

Soldatul se culcă pe o coastă și frații rămaseră treji, să-l vegheze.

— Oh, biet ostaș român – îl căină Matei. Toți te înjură, te pun la corvoadă și tu încă mai ai încredere în deținuți!

Oftară toți trei privindu-l pe soldatul adormit, iar Matei își scoase mantaua și-l înveli. Apoi, ghemuindu-se unul într-altul ațipiră și ei, și când deschiseră ochii autocamionul oprise la poalele unei mănăstiri afumată de vreme.

— Suntem undeva prin Iași – căscă Luca. Sau prin Piatra Neamț.

— E Rădăuții – spuse sentinela mahmură! Aici coborâți. Noi ne ducem să încărcăm piei de vită.

— Rădăuți?! Exclamă încântat Matei. Admirabil. N-am văzut încă mănăstirile Bucovinei!

— Ar trebui să începem cu cea de la Arbore – spuse Luca strângându-și cureaua. E drept că Voronețul e mai vestit, ca și Sucevița, dar cea mai rafinată și originală pictură exterioară e tot cea de la Arbore.

— Cum se ajunge în comuna Arbore? Îl întrebă Matei pe plutonierul care tocmai ieșise din cabină și se dezmoțea lăsându-se pe vine. Există vreun tren sau ne-ați putea duce dumneavoastră până acolo?



— Există un tren – rânji plutonierul. Dar nu oprește decât la Hasjiecim, Dochwitz – pe nemțește. Aproape de Birkenau.

— Dochwitz! Strigă Matei. Mănăstirea din Dochwitz! Există și acolo pictură exterioară?

— Există – încuviință plutonierul pipăindu-și nasul borcănat. E pictată cu sânge jidovesc și cu balegă de cal.

— Oh, îmi place! Mărturisi Anton. Nu cunosc nimic mai colorat în lumea asta ca balega de cal! Și ce-ar mai fi de văzut la Dochwitz?

— Cimitirul – răspunse plutonierul. Numai că o să-l vedeți de jos în sus, din gropi. Și să vă grăbiți cu privitul, că acolo gropile se astupă repede.

— Lăsăm atunci mănăstirea Arbore pe altă dată – zise Matei. Dacă tot ni s-a plătit drumul la Dochwitz, să ne facem concediul acolo. Păcat că dumneavoastră rămâneți – îi răspunse plutonierului. Ne-am fi distrat bine împreună.

— Regret – spuse plutonierul. Acolo e treabă nemțească. Noi cu înjuratul, ei cu împușcatul.

— Die Juden! Urlă o voce groasă. Die Juden! Raus! Raus! Schneller!

Plutonierul se dădu la o parte, pentru a face loc celor doi subofițeri din Feldjandarmerie, care se opriră tropăind în spatele autocamionului.

— Au venit să vă ia – spuse. Raus! Coborâți!

Și trăgându-se puțin înapoi, astfel ca jandarmii germani să nu-l vadă, salută și se închină, murmurând:

— Unii ea voi scapă și din iad. Dumnezeu să vă apere!

Zăceau în baracă, abia răsuflând, după ce fuseseră aduși de la gară în pas alergător. Îl îmbrățisaseră plângând pe Mihail, apoi se întinseseră pe spate și deasupra lor porniră să se adune, tăcute, capete fără corp. Se închegau din întuneric – ochii mai întâi, apoi găurile nărilor și dinții, și abia la urmă gâturile, subțiri, crescând din cutele unei nesfârșite pături dungate.

Erau multe figuri cunoscute, semănau cu cele din Bădălanii Galaților, din port, din pridvorul bisericilor. Erau capete de mult secătuite de foame, înlemnite de groază, care priveau fără să-i vadă, adulmecându-i. Nu se mișca niciunul. Horcăiau răbdători cu privirile stinse și-și molfăiau buzele. Dar sub ei, paturile suprapuse, de scânduri, scârțâiau neconținut.

— E iadul! șopti Mihail zâmbind. Nu-l știam până acum.

— Iadul – murmură Anton cu buzele uscate. Mă miră că nu te-au înjunghiat încă. Ești prea gras, prea rumen, în mizeria asta.

— N-au putere – șopti Mihail. Sunt adunați aici cei mai pieriți, din toate barăcile. Evrei și comuniști – mai ales francezi.

— Evrei – repetă Luca. Deci am reușit. Am ajuns.

— Femeile sunt tot aici? Întrebă Matei.

— În baraca din celălalt capăt al lagărului. Lângă cuptor. Matei se ridică, își strânse șireturile bocancilor.

— Stai jos – mârâi Anton. Nicio mișcare nehibzuită.

— E nemaipomenit! Șuieră Luca. Ne-au îmbrăcat din mers, nu-i așa?

Frații își priviră straietele, nedumeriți. Purtau pantaloni și

bluze de pânză vărgată. Și erau încălțați cu bocanci cu talpă de lemn.

— Ca la circ! Râse Luca. Poate că nici nu există.

— Cine? Întrebă Anton.

— Totul. Lagărul. Mutrele astea. Noi.

Unul din capetele care-i priveau începu să tușească. Ti vedeau obrajii convulsionându-se, nările, albe de slăbiciune, palpitând.

— Omul ăsta - murmură Anton. Parcă... undeva...

Capul își stăvili tușea, horcăind. Se înălță trăgând după el gâtul galben, de spânzurat, apoi pieptul, brațele - și frații îi văzură ciolanele acoperite de piele ofilită stampilate cu cifre albastre.

— Sunteți din Galați, nu-i așa? Întrebă omul scurgându-se peste marginea patului. Vorbea ca și cum și-ar fi pierdut aerul prin obraji.

— Cine... cine ești? Întrebă Matei repezindu-se să-l susțină.

— Am fost - șopti omul pășind cu picioarele țepene. Am fost lăutar.

Un hohot de râs, asemeni unui vaier, zgudui ochii orbi din jurul lor.

— A fost, e drept - șuieră o voce. Așa cum și eu am fost fotograf. Fotografia curții regale.

Un deținut scund cu mustăți îl împinse deoparte pe cel care se dădea drept lăutar și se înclină reverențios în fața lor.

— Suntem mulți fotografi aici - hârâi o voce bătrânească. Zeci, poate sute.

— Și filosofi - răsună un glas dogit. Filosofi cerșetori.

Lăutarul și fotografii începură să chicotească, acoperindu-și gurile cu palma, dar un al treilea îi împinse

deoparte și apăru ciolănos, zdrențuit, înaintea fraților.

— Cu moartea pre moarte călcând - cântă. Avea fața brăzdată de lovituri și un petec negru peste ochiul drept, dar, spre deosebire de ceilalți, părea încă plin de forță.

— Doctorul a murit - șopti. Doctorul care făcea să înflorească trandafiri iarna. Și de data asta, pare-se, a murit pentru totdeauna.

— Doctorul... repetă Matei încruntându-se. Doctorul Dinu! ... Și... Daniela? Daniela Dobcinski, evreica poloneză...?!

— Daniela e în baraca femeilor - răspunse filosoful. Frumoasa, biata Daniela, Dede.

— Elena - murmură fotograficul. Adele.

— La Sardine - suspină lăutarul zguduit de tuse. Ah, să fi avut vioara la mine!

— Iat-o! Spuse Luca.

Ținea vioara în mână, așa cum o smulsese din grămada de vechituri risipite în cămară, în urmă cu două săptămâni. O ținea cuprinzându-i strunele încordate, uimit că o putuse aduce cu el.

— Vioara! Gemu lăutarul îngenunchind.

— Și aparatul ăsta - exclamă Matei. Aparatul ăsta...

— Bătrânul meu Kodak! Strigă fotograficul. Oh, domnule David, domnule, dacă ați ști! ...

— Știam - răspunse Matei modest. Știam că cineva are nevoie de el, de vreme ce l-am cărat atâta amar de drum!

— Poate... cumva - întrebă jenat filosoful - ați reușit să aduceți și vreo carte? ... Aici nu pătrund decât zierele lor blestemate!

— Una singură - răspunse Anton, aproape fără voia lui. Dăruită de un rabin, rabinul din Buhuși.

— Le Rire! Strigă filosoful, sărutând copertile cenușii. Le

Rire! Deci există... există... există! Nici focul... oh, nici focul domnilor! ...

— Nici timpul, nici timpul... — Hârâi lăutarul.

Porniseră să vorbească alandala, plângând, jucându-se cu vioara și cu aparatul, pipăind cartea - li se vedeau lacrimile adunându-li-se în cutele obrazului și mâinile agățându-se de umerii, de brațele celor din jur.

— Le Rire! Strigă mai tare filosoful. Nimic nu merită nimic, dar totul merită totul!

— Ram-pam, pa rara - fredonă pierdut lăutarul trecându-și latul palmei peste corzi, ca un arcuș. Re Major.

Pa-ra-raa-raa-ra-raaa-raaa...

— Și ultimii vor fi cei dintâi - mugi fotograful, plimbându-și obiectivul deasupra capetelor descărnate ai căror ochi începuseră să strălucească.

— Jos! Porunci filosoful. Jos! Trăim, nu-i așa? E timpul să trăim!

— Să trăim - răspunse corul deținuților.

— Să ucidem! Hârâi lăutarul ridicându-și vioara ca pe o măciucă.

— Cine se transformă în cine? Întrebă filosoful.

— În cine se poruncește! Răspunse o voce, sacadat, ca bătaia unor ciocane de lemn.

— Nu! Strigă filosoful. Niciodată! Pentru nimic!

— Îmi pare rău - spuse Mihail, ridicându-se de pe pat. Trebuie să vă contrazic, domnule! Noi ne-am transformat în evrei pentru a ajunge aici!

— Oh, sfântă simplitate - exclamă filosoful netezindu-și bluza zdrențuită. A te transforma înseamnă să uiți cine ai fost, să-ți urăști visurile, să capeți alt miros, alt auz!

— Înseamnă să uiți - gemu violonistul. Iar voi n-ați uitat nimic!

— Înseamnă să mori - spuse înverșunat fotograful - iar voi nu puteți muri!

Ușa barăcii se deschise brusc și doi jandarmi se așezară de o parte și de alta - unul înalt, costeliv, al doilea gras, cu fălcile căzute. Ca la un semn își duseră fluierele la gură și fluierară, doi jandarmi decupați în lumină, cu căști negre și fluier negre înfipite între buzele negre.

— Începe cursa! Țipă ascuțit fotograful bătând din palme. Cursa, domnilor!

— Ce fel de cursă? Întrebă Anton, tresărind.

— Cursa cu obstacole! Spuse triumfător cerșetorul. Ia parte toată lumea! Cine câștigă devine paznic, cine pierde, rămâne deținut!

— Sau invers! Chicoti o voce.

— Ceea ce e același lucru - ricana filosoful. Pentru că în timpul cursei te poți transforma, ajungând să câștigi, ceea ce ai vrut de lanț să pierzi!

— Schneller! Strigă unul din jandarmi. Raus!

— Și există mulți paznici care să fi fost deținuți mai înainte? Întrebă Luca.

— Sunt - răspunse filosoful. Aproape zece. Dar au ajuns paznici nu prin câștigarea cursei. De obicei nu poți ajunge nici până la o sută de metri.

— De ce? Întrebă Anton.

— Fiindcă trag în picioarele animalelor.

— Schmutzige Juden! Urlă jandarmul gras! Raus! Schneller! Raus!

— Trag în picioarele animalelor - repetă Anton, înfiorându-se.

— Și în călăreți - spuse violonistul. În ceafă. Au câțiva țintași foarte buni.

— Oh, dac-aș avea o falcă de măgar - gemu Anton,

strivind între degete rama metalică a patului.

— Dați-i falca de măgar! Strigă filosoful. Cei din fund, ologii, ciungii, orbii, dezgropați falca de sub podea!

Enorma pătură dungată se umflă ca sub furtună, capetele galbene dispărură, se scufundară, reapărură cu gurile căscate, gâfâind. Erau numai guri, pierzând aerul, guri știrbe, clămpănind, încercând să zâmbească. Și valul, pornind din fundul barăcii se sparse în fața lui Anton.

— Iat-o! Spuse solemn filosoful, ducând mâna la spate și făcând să apară o falcă osoasă, cu dinții lați și galbeni.

— Asta e - spuse Anton, cutremurându-se. În jurul său aerul se înfierbântase, mirosea a sânge și a sudoare de cal. Și auzea răcnete din depărtare.

— Simson haghior - scânci o voce bătrânească.

— Hercule! Pronunță cineva graseind.

O rafală scurtă străpunse podeaua sub picioarele lor, scuipând pământul în toate părțile.

— Veniți! Chemă Anton, îndreptându-se spre ușă.

— M-au atins! Rânji Luca, ridicându-și palma plină de sânge. Încolonați-vă în urma steagului!

— Veniți, veniți, veniți! Strigă pătimaș Matei. În patru labe, pe burtă, în cioturi, veniți!

Rostogolindu-se din paturi, deținuții se prăbușiră pe podea cu bufnituri seci și porniră spre ușă de-a bușilea. Își înfingeau unghiile unii într-alții, gâfâind, își striveau gurile cu cotul, își desfăceau pansamentele murdare târându-le pe jos și continuau să înainteze orbi, surzi, scăldați de sudoarea urii.

Matei trecu primul printre cei doi jandarmi, apoi Luca și Anton, Sprijinindu-l pe Mihail și în urma lor se înșiruiră, filosoful, lăutarul, fotograful și ceilalți, care umblau în patru labe, rânjind cuiva pe care nu-l vedeau.

— Fiți gata! Strigă o voce și din lumina strălucitoare care-i inundă, se desprinsese un ofițer bărbos bătându-și coapsa cu cravașa.

— Domnul Obergruppenfuhrer! Îngăimă Luca. Să nu vă recunosc!

— Gura! Urlă ofițerul. Domnul colonel, baron de Rechtegott vrea să vă treacă în revistă. Atenție-neeee! Un-doi, un-doi, un-doi!

De jur împrejurul lor, înconjurând pista de alergări tribunele creșteau în trepte de amfiteatru, foarte înalte și adânci, culminând în balconașe azurii. Și de peste tot atârneau steaguri, spirale colorate și ploua cu confetti.

— Trebuie să fie sute de mii de spectatori aici – șopti Mihail îndreptându-se de spate și regretând că n-are canotiera.

— Sunt milioane, multe milioane – răspuse filosoful. Domnul colonel e un grandoman.

— Baraca cinci! Raportă ofițerul, ciocnindu-și călcâiele – cu efectiv complet, e gata să ia parte la marea întrecere. Se interzice participarea celor care au murit data trecută cât și a celor care nu doresc să moară azi.

— Caii! Spuse Anton. Vreau să văd caii!

— Imediat, domnule – răspuse o voce dulce. De sus, din înaltul tribunelor, în nacela unui balon auriu, cobora spre ei un domn chel, purtând frac și ținându-și gambeta în mână. Caii sunt pregătiți.

— Baronul! Șuieră filosoful.

— Baronul de Rechtegott! Tipă ofițerul. Comandantul lagărului „D”, cel mai mare lagăr al Istoriei!

— Dar nu și ultimul – spuse surâzând baronul. Hm... îmi plac băieții dumitale. Vezi, însă, cei de la urmă, dragă Ditzingen, au mai fost îngropați de câteva ori. Și acela mic,



ascuns în tunică, e de fapt domnul Ducasse, căruia i-ați îngropat separat capul, ultima oară.

— Ducasse – strigă ofițerul, înapoi în baracă! Decapitații sunt excluși din concurs!

— E absurd! Spuse cerșetorul. Trebuie să-i mai dați o șansă!

— Niciuna! Răspunse baronul blând. Vreau să înțelegeți că *nimeni, niciodată, n-a avut vreo șansă*. Nu eu am inventat lagărele, ci voi. Iar dacă am acceptat să le folosesc, vă rog să fiți rezonabili, dragii mei. Și cei arși, cei cărați pe brațe de ceilalți, vă rog, vă rog din suflet, nu tulburați această frumoasă întrecere.

— Cei arși, înapoi în baracă – ordonă ofițerul.

— V-ați păstrat acest obicei copilăresc – urmă baronul, de a vă îngriji morții, de a-i hrăni, de a vă juca cu ei. Evident, morții au farmecul lor, dar *nu-i mai aduceți în concurs!*

În patru labe. Muți, deținuții nu răspunseră.

— Ei bine – spuse cu glas tare baronul. Să-i vedem pe noii alergători. Numele lor?

— Frații David, români – raportă ofițerul. Mihail, Luca, Anton, Matei.

— Îmi permiteți – spuse Mihail politicos. Suntem evrei din Galați. Mă numesc Solomon, fiul regelui David.

— Mă cheamă Leib – zâmbi Luca, Vorbesc idiș, iar sâmbăta nu lucrez.

— Adolf – spuse Anton, luând poziție de drepti. Până alaltăieri purtam perciuni.

— Mauriciu – se recomandă Matei. Evreu polonez. Singurul evreu-polonez dintre frații mei, care sunt evrei-români.

— Da, da, da, da – murmură gânditor baronul.

Dumneavoastră vă îngăduiți să mă tratați ca pe un Obergruppenfuhrer! Dați foc, pălmuiți, introduceți în lagăr prin efracție viori și aparate de fotografiat... Totuși aceste mici amuzamente trebuie să aibă un sfârșit. Și anume, sfârșitul concursului! Iată și caii, domnilor!

Își ridică gambeta și în aceeași clipă trompetele sunară, ploaia de confeti se întete și caii își făcură intrarea duși de căpăstru în șir indian. Erau cai de curse cu gamba subțire, cu nările fremătând, cai zvelți, puternici, periați până la lustruire. Ca la un număr de dresaj porniră în trap așezându-se în linie dreaptă și la un pocnet, încremeniră.

— Pe cai! Strigă ofițerul, plesnind aerul cu cravașa.

Se repeziră toți, chiar cei care aveau numai jumătate de corp, ologii, ciungii și printre ei se zvârcolea, se împiedeca omul fără cap. Apucară caii de dârlogi, de coadă și se cățărară pe ei, ținându-se cu dinții, sprijinindu-se în obraji. Și se ghemuiră în șa, ca niște broaște tremurând de nerăbdare.

În dreapta lor, pe cel mai nervos murg, încălecaseră Anton, ascunzându-și la piept falca de măgar iar alături de el se înșirau frații.

— Atențiune! Strigă ofițerul. Excelența sa colonelul-baron de Rechtegott va da semnalul de plecare în cursa cu obstacole!

— Porniți! Comandă contele blajin trăgând un foc în aer.

Deținuții își struniră animalele, șuierând, dar în același timp se auzi clăntănitul unei mitraliere. Caii se cabrară, se întoarseră pe jumătate și se prăbușiră, prinzându-și călăreții dedesubt.

Frații însă nu fuseseră atinși și continuau să galopeze. Aplecându-se pe gâturile cailor zburară deasupra primului gard viu, apoi deasupra celui de al doilea și gardurile se

îndesiră din ce în ce, înălțând crengi uscate în locul frunzișurilor și apoi spini în locul crengilor. Dar ei galopau pe urmele lui Anton, îndârjiți, simțind în palme și în gură plăcerea goanei și a spaimei. O rafală de trasoare roșii le tăie calea și trecură prin ea, trecură cu urechile vâjâind, cu buzele acoperite de spumă.

— Încă, încă! Urlă înăbușit Matei. E acolo, o văd!

Prin coamele răsfirate ale animalelor priviră înainte și văzură baraca femeilor clătinându-se în spatele unei perdele de fum. Și-și lipiră fruntea de gâtul cailor amestecându-și sudoarea cu cea a animalului de sub ei. Și atunci, de sus, de la loja oficială, se auzi bubuitul unui tun de mare calibru.

Explozia îi aruncă unul peste altul, le umplu nările de cocleală și Mihail se prăbuși cu fața și pieptul înecate în sânge. Dar Anton îl înhăța din zbor și-l așeză pe șa înaintea lui. Și galopară mai departe.

— Încă. Încă! Urlă Matei. Ne așteaptă, e acolo! Dar frații nu-și mai ridicară frunțile căci în jurul lor ploua cu obuze și fluierau scurt gloanțele mitralierelor. Și le era cald – se încingeau în bluzele lor sparte și simțeau în tot corpul voluptatea groazei și luptei. Pământul se cutremură sub ei, se sparse și roibul lui Matei necheză cu burta spintecată. Îi văzură mațele țâșnind vinete și albastre, dar Anton întinse brațul și apucându-și de umăr fratele mai mic, îl așeză în fața sa, între el și Mihail.

Și galopau înghițindu-și lacrimile și sudoarea, scuiându-și sângele și înjurând pe înfundate, cu limba năclăită. Înjurau îmbrățișând gâtul animalelor – fiindcă și Anton făcea la fel – și privind înapoi văzură trei cai ai căror călăreți, spânzurați cu un picior în șa își târau în praf capetele hârbuite. Și-i recunoscără pe lăutar, pe filosof și

pe fotograf.

Săriră peste o groapă de cadavre apoi peste încă una și caii se înfricoșară, începură să tremure și să se cabreze. Dar își înfipseră cu toți dinții în urechea armăsarilor – așa cum făcea și Anton – și-i siliră să fugă mai departe.

Și brusc o poartă de fier căzu în fața lor și pereții tribunelor se adunară din dreapta și din stânga închizându-i ca într-o celulă. Cu limbile scoase, gâfâind ca niște câini, frații își ridicară privirea și văzură sute de mii de guri râzând împrejurul și deasupra lor.

— Oh, dragii, dragii mei – susură vocea baronului, venind din văzduh. De mai bine de o oră vă învârtiți în cete!

— Să ne jucăm puțin cu ei! Hohoti cineva. Au alergat destul!

— Jucați-vă – îngădui vocea baronului. M-am plictisit de simbolul fugii!

Și începură să coboare pe fațada de piatră, toți la fel, ea niște muște mari. Verzi. Țopăiau coborând, le plăcea ce-o să urmeze și-și pregăteau cuțitele, făcându-le să strălucească în soare.

Frații îi văzură de aproape – erau frumoși, curați, cu uniforme noi și încă mai mușcau din sandvișuri îndreptându-se către ei. Nu se grăbeau acum când ajunseseră pe pământ, ci chicoteau, îndemnându-se pe șoptite. Apoi cei din primul rând își întinseră degetele spre gâtul lui Mihail și în clipa aceea o falcă de măgar se înalță deasupra tuturor, doborându-l.

— Se apără! Urlă o voce. Jupuiți-i! Jupuiți-i de vii!

Urlând se repeziră peste leșurile cailor, dar n-apucară să ajungă la frați căci mâna cu falca de măgar se înalță din nou și prinse să se rotească.

Din marginea pistei, culcați pe burtă, deținuții văzură un

vârtej crescând între tribune. Era o trombă prăfoasă care urca mereu rotind prin aer sute de corpuri ferecate în tinichele lucitoare. Îngroziți, deținuții se culcară cu fața la pământ și-și înfundară urechile cu iarbă, dar o voce tună deasupra lor, silindu-i să asculte.

— Priviți! Urlă vocea. Priviți sfârșitul cursei cu obstacole!

Era Luca cățarat pe tribuna principală căreia îi smulgea catifeaua pentru a o flutura ca pe un steag.

— Oh, dragii, dragii mei – se auzi vocea baronului. Istoria a fost vitregă cu voi!

— Vorbește comandantul – șoptiră deținuții. Colonelul von Rechtegott!

Îl auzeau depărtându-se și apropiindu-se, căci nacela se rotea și ea o dată cu vârtejul și în jurul ei se roteau mii de chipuri asemenea, încremenite într-un surâs.

Și văzură deodată, ridicați de vârtej, patru călăreți strunindu-și caii morți și galopând prin aer. Iar dedesubtul lor, chemând furtunile, se rotea falca de măgar.

— Focul purifică! Strigă vocea baronului. Nu trebuia să vă ridicați atât de sus pentru a trece prin flăcări! Cuptorul e la picioarele voastre.

Privind sub ei, frații văzură coloanele de femei intrând în camera de ardere. Și înțelesesă că fusesesă puși să alerge ca să nu le poată salva.

— Toți ca unul, unul ca toți – urmă vocea baronului. Arderea e marea transformare. Purificați-vă.

Sub dogoarea care creștea de dedesubt, balonul se umflase enorm, stacojiu. Era frumos, cu marginile aprinse, înconjurat de uniforme, plutind deasupra tribunelor părăsite, a barăcilor cenușii.

— Oh, bieți oameni – gâlgâi vocea. Sunt în voi și rămân în voi. Până mă veți urma!

— Niciodată! Strigă Matei, descărcându-și pistolul în fracul negru ce se legăna în dreptul său.

— E invulnerabil - spuse Mihail.

— Tocmai de aceea! Strigă Luca. Îl vom ucide mereu. Și mereu! Și mereu!

Descălecând în balconașele azurii frații se repeziră la tunurile abandonate, la mitraliere, la rampele de lansare, trăgând în direcția balonului ce se acoperi de toate culorile curcubeului.

— Fie! Se reverberă vocea. Să jucăm mai departe.

Cu un pocnet înăbușit balonul plesni, se desfăcu în scame albe, ninse peste câmp, pe deasupra pistei de alergări, peste cadavrele înțepenite. Ninse îndelung, moale, acoperind totul.

Frații se opriră năuciți, triumfători, plini de sânge, iar Anton se aplecă și închise pleoapele murgului său care-l dusesese în spinare și după moarte. Apoi, sărind peste trupurile încovrigate, peste grămezile de schije, desculți în zăpada cenușie și rece, ajunseră la cuptor în clipa când ușa de oțel fu ferecată pe dinăuntru.

— E târziu? Întrebă urlând Matei, zdrobindu-și degetele în peretele zgrunțuros. Am ajuns prea târziu?!

Anton îl dădu deoparte și din două lovituri sfărâmă balamalele și broasca. Smulse ușa de oțel și o aruncă deoparte.

Dinăuntru izvorau aburi galbeni, puturoși, miros de carne arsă.

— Daniela! Urlă Matei, alunecând pe podeaua unsuroasă pe care deținutele își făcuseră nevoile înainte de a muri. Daniela!

De jur împrejurul lor trupuri goale de femei se prefăcură în pulbere neagră și în spatele lor ușa se închise.

— E transformarea pe care singuri v-ați ales-o - ricana vocea. Și care v-a reușit atât de bine încât veți arde aievea.

Sub tălpile lor podeaua se încinse, deveni roșie.

— E cald - gemu Anton, sfâșiindu-și veșmintele. Aud călăreții tropăind prin deșert.

— Poate că avea dreptate - își spuse Mihail, înghițind aerul fierbinte. Am fost un filosof grav. Ar fi trebuit să fiu cinic.

Pe pereți crescură paiete roșii, Fluturi mari se desprinseră de plafon bătând din aripi portocalii.

— Ard - șopti Luca. Îmi arde pielea. Oh, draga mea La Sardine!

— La Sardine - îl îngână Anton cu gura opărită.

— Daniela - urlă Matei, înotând printre mormanele de brațe înnegrite. Daniela!

O recunosc în mijlocul trupurilor căzute în pulbere și o luă în brațe. Îi mângâie fața arsă, îi sărută buzele arse cu buzele sale arse și ea îi șopti:

— Știam că vei veni să mă cauți!

Și atunci, luând-o în brațe, urcă o dată cu ea către gura neagră a hornului, urcă la fel de ușor ca și cum s-ar fi înălțat pe treptele unei scări de mătase, urmat de Luca, ai cărui ochi se prefăcuseră în jăratec și de Mihail sub fruntea căruia flăcările pâlpâiau ca niște gânduri.

Iar Anton, rămas în urmă, dărmă cuptorul cu o lovitură a pumnului său de cenușă.

Strânși în fundul curții, nepoții plâneau tăcut. Zadarnic libelulele azurii se roteau deasupra cânepiștii și de alături îi îmbiau arome de vanilie și scorțișoară. Curtea era cernită și Sofia, purtând o basma neagră îi turna ceaiul prorocului Daniil al cărui nas crescuse enorm în mijlocul feții supte de durere.

De jur împrejur, străzile tăceau mohorâte și clopotele muriseră în clopotnițe.

Și deodată, dinspre gară, se auzi sirena locomotivei. Și-i răspunse o sirenă din docuri.

Nepoții își ridicară privirile înlăcrimate, dar tăcură, căci în casă veghea dulapul cu cravașe și poze al lui Anton, cărțile de drept ale lui Matei, teaca ochelarilor lui Mihail și broșurile socialiste ale lui Luca.

Și pentru a doua oară sunară sirenele și orașul se umplu de șoapte și de pași.

Cuprinsă de fiori, Sofia lăsa ceainicul și privi spre chioșcul acoperit de viță de vie, iar Daniil își ciuli urechile.

Și-i auziră venind.

Erau pașii lor, vocile lor. Îi auziră venind dinspre strada Eminescu, trecând pe strada Democrației, bocănind, sporovăind, și rândunelele zburară de sub streășină unde încremeniseră de câteva zile. Pisica mieună, apa porni să curgă din canaua lipită cu trei brâie de alamă.

Veneau, erau aproape, râdeau, chicoteau.

Și poarta sări de perete și apărură hohotind, Matei și Daniela, Luca, Mihail, Anton.

Sofia nu plânse, nu vorbi, nu le ieși în întâmpinare, ci se rezemă moale de umărul lui Daniil. Francisca urlă ca și cum



ar fi fost înjunghiată, Mariluna își ascunse fața în șorțul de bucătărie.

Iar nepoții se năpustiră asupra lor chiuind, acoperindu-i de sărutări, smulgându-le zdrențele și feșele cu sânge de mult uscat.

Și adulmecându-i strâmbară din nas, căci unchii miroseau a fum și a pucioasă.

Iar fiul Franciscăi își pictă fruntea cu funinginea lor ca să nu-i uite niciodată, așa cum arătau atunci, și-și jură, în adâncă lui naivitate, să continue singur lupta cu nemuritorul conte de Droitdieu.

CUPRINS :

I.....4

II.....10

III.....20

IV.....27

V.....41

VI.....46

VII.....52

VIII.....65

IX.....81

X.....101

XI.....142

XII.....173

XIII.....198

XV.....232

XVI.....238

XVII.....264

XVIII.....276

XIX.....284

XX.....306

XXI.....320



- Poate o să încep prin a-i învăța  
arta statuarului.
- Deci crezi că e o planetă locuită?
- O planetă excelentă pentru expe-  
rimentarea lumilor ideale... Și tu?
- Plec mai departe. Nu-mi plac bi-  
pezii. Au prea puține picioare.
- Dacă nu găsești ceea ce cauți,  
întoarce-te.
- Cum o să te recunosc, dacă vei  
semăna cu ei?
- Așa cum mă vor recunoaște și ei:  
după fulgere.

